

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

August Strindberg

**BİR
DELİNİN
İTİRAFI**



kafekültür

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

BİR DELİNİN İTİRAFI
August Strindberg
Roman
270 sayfa
İsveççeden çeviren: Selma May

KAFEKÜLTÜR Yayıncılık © 2015, Zeplin
www.kafekitap.com
editor@kafekitap.com

s.n. 25603

ISBN 978-605-143-136-9

KAFEKÜLTÜR YAYINCILIK
İslambey Cd. 44/13 Eyüp İSTANBUL
0212 615 22 99

August Strindberg

BİR DELİNİN İTİRAFI

İsveççeden çeviren: Selma May



JOHAN AUGUST STRINDBERG (1849–1912) İsveçli oyun yazarı, romancı. Yaklaşık yarısı tiyatro oyunu olan 120 kadar eser üreten Strindberg, Avrupa ve Amerikan tiyatrosu üzerinde büyük etkisi olmuş bir yazardır. Toplumsal eleştiriler içeren ve bir yandan da kadın-erkek çatışmasını konu edinen oyunlar yazmıştır. Strindberg edebiyatçılığının yanı sıra astronomi, kimya, zooloji gibi bilimlerle amatör olarak ilgilenen bir bilimadamı; fotoğrafçılık, resim, sinoloji ile uğraşan çok yönlü bir kişiydi.

Strindberg, ilk başarısını 1879 yılında yayımladığı “Kırmızı Oda” adlı romanı ile kazandı. İlk modern İsveç romanı olduğu iddia edilen bu eser ile tüm İskandinavya’da tanındı. Bu başarısının verdiği cesaretle yazmaya devam etti.

1882’de yayımlanan “Yeni Krallık” adlı kitabı skandala yol açtı. Bu eserde krallık ve diğer güçlü kurumları eleştiren oyunlar yer alıyordu. Yazar, aldığı düşmanca tepkiler nedeniyle ülkeyi terk etti; kendi ifadesi ile “sürgün edilmişti”. 1899’a kadar hayatını ailesi ile Avrupa’nın değişik ülkelerinde geçirdi.

1885’te Fransa’ya dönen Strindberg otobiyografisi üzerine çalışmaya başladı. Otobiyografisi, “Hizmetçinin Oğlu” adıyla yayımlandı. Yazar, “Baba” adlı eserini tamamladı ve ailesiyle İsviçre’ye geri döndüler. Strindberg’in ilk natüralist oyunu olan Baba, 1887’de yayımlandı. Baba’nın yayımlanmasından sonra bir yaratıcılık patlaması yaşayan yazar önce “Hemso Halkı” adlı oyununu, ardından mutsuz evliliği ile hesaplaştığı “Bir Ahmağın İtirafı”nı yazdı. Danimarka’ya döndüğünde deneysel bir İskandinavya Tiyatrosu kurmak için girişimde bulundu.

1892’de sonuçlanan boşanma davasından sonra beş parasız kalmış olan Strindberg, Berlin’e gitti ve orada Edward Munch, Paul Gauguin ve

Nietzsche gibi hayranlık duyduğu kişilerle birlikte olma fırsatını buldu ve bohem bir yaşam sürmeye başladı.

Strindberg, bu dönemde Avusturyalı tiyatro eleştirmeni Frida Uhl ile tanıştı ve 1893’te onunla evlendi. Maddi sorunlar nedeniyle Frida’nın Avusturya’daki büyükanne-büyükbabasının yanına taşınan çiftin 1894’te kızları Kerstin dünyaya geldi. Evlilikleri, o yıl son buldu ve Strindberg Paris’e taşındı.

Paris’te Knut Hamsun, Frank Wedekind, Henri Becque, Paul Gauguin ve Julien Leclercq ile arkadaşlık etti. Amatör bir bilimadamı olarak çeşitli kimya deneyleri yaptı. Olof Sager-Nelson ile birlikte Gothenburg’da bir resim sergisi açtı. Doğa bilimleri ve simya ile ilgilendi; Sorbonne’da bir laboratuvarında deneyler yaptı; altın ürettiğini düşünerek Fransa’daki simyacılar ile iletişime geçti. Uğraşları, aşırı yoksulluğu ile birleşerek akıl sağlığını

etkilemekteydi. İsviçreli hristiyan mistigi/din adamı Emanuel Swedenborg'un öğretilerinden etkilenen Strindberg bir dinsel dönüşüm geçirdi ve yaşadıklarını, 1897'de yazdığı *Inferno* otobiyografik romanda anlattı. Bu kitap, onun akıl hastalığının tescillenmesi olarak kabul edildi. 1898'de *Inferno*'nun devamı olan "Efsaneler"'i ve ardından içsel mücadeleler ile ilgili bir eser olan "Şam'a" adlı oyunu yazdı. 1899'da Stockhom'e yerleşti.

Stockolm'de beş yıl içinde 22 oyun yazdığı üretken bir dönem geçiren sanatçı, 1901'de oyuncu Harriet Bosse ile evlendi. Ertesi yıl kızı Anne– Marie dünyaya geldi. Çift, 1903'te boşandı ancak birlikte yaşamaya devam etti.

1904'te yazdığı *Siyah Bayrak*, İsviçre Edebiyat kuruluşunun eleştirisiydi. Ona popülerlik getirdi.

1906'da aktör August Falck ile birlikte Stockholm'de deneysel bir tiyatro kurmak için uğraşmaya başladı. Bu tiyatrodaki karakterin içsel gelişimine odaklanan oda oyunları sahneye konacaktı. 1907 sonunda açılan tiyatro için dört yeni oyun yazdı. Artık eserlerinde natüralizm yerine sembolist ve ekspresyonist teknikleri uyguluyordu. "Rüya Oyunu" (1901) ve "Hayaletler Sonatı" (1907) gibi simgesel oyunları Alman dışavurumcu tiyatrosunun temellerini atmıştır.

1908'de genç oyuncu Fanny Falkner ile bir ilişkiye girdi ve daha önceki evliliklerinde yaşamadığı şekilde bir aile yaşamı kurdu. Artık ülkesinde de saygın bir kişi kabul edilen Stindberg, 1909'da sosyalist liman işçisinin yönettiği halk kampanyası sayesinde devlet tarafından emekli maaşıyla ödüllendirildi.

1907'den sonra sosyal eleştiriler yazmaya başlamış olan Strindberg, 1910'da "Strindberg Davası" diye anılan bir kültürel tartışmanın içine girdi. Başlangıçta bir edebi tartışma olarak başlayan mesele; oy hakkı, ulusal savunma ve İsveç Akademisi'nin rolü gibi konuları içeren geniş bir tartışmaya dönüştü ve Strindberg'in ölümünden sonra da devam etti.

Sanatçı, 14 Mayıs 1912'de Stockholm'de mide kanserinden hayatını kaybetti; devlet destekli bir cenaze ile defnedildi.

Bu kitabın çevirisi İsveç Ulusal Kültür Konseyi
tarafından desteklenmiştir.
Katkıları için teşekkür ederiz.

I.

Bu 13 Mayıs 1875 te Stockholm'de oldu.

Ben uzun süre kullanılmış bir lületaşı pipo gibi yıllanmışlıktan bronzlaşmış kayın ağacıyla kaplı mekânı, sarayın bütün bir kanadına yayılan kraliyet kütüphanesinin o büyük odasını çok iyi hatırlıyorum. Birinci kat yüksekliğinde Toskana sütunlarıyla destekli galeriye kadar uzanan bu rokoko başlıklar, çelenk, zincir ve arma döşemelerle çevrelenmiş muazzam oda ayaklarımın altında büyük bir uçurum gibi esniyordu. Yüz binlik birim hacmiyle uzun zaman önce unutulmuş nesillerin düşüncelerinin özenle dizilmiş olduğu dev bir beyine benziyordu. On iki pencereden içeri nüfuz eden bahar güneşinin altın ışınları, beyaz ve altın parşömen ciltli, Rönesans Birimlerini, 17. yüzyılın gümüş kaplamalı siyah Fas bağlamaları, yüz yıllık buzağı derisiyle kaplı kızıl çerçevesi birimleri, imparatorluk döneminde moda olan deri bağlamalar ve dönemimizin ucuz kapaklarını aydınlatıyordu. İşte burada ilahiyatçılar büyücü havarileriyle sessizce, komşuluk terasında, filozoflar doğacılarla samimi ilişkiler içine giriyor, şair ve tarihçiler yan yana barış içinde yaşıyorlardı. Bu ardışık aşamalar insana, tıpkı bir Puddingstone gibi insan çılgınlığı veya insan dehasının işaretlendiği, katman üzerine katmanların kazındığı dipsiz derinlikli jeolojik bir katmanı anımsatıyor. Ben şimdi kendimi görebiliyorum.

Ben bu çevreleyen galeriye tırmanmış ve tanınmış bir koleksiyoncunun kütüphaneye sunduğu eski kitap koleksiyonunun düzenlenmesiyle meşguldüm. O her birimini kendi ekslibrislerinde yazılı olan "Speravit infestis"i donatarak kendi ölümsüzlüğünü garantileyecek kadar zeki biriydi. Ben bir ateist kadar batıl biri olduğumdan, her ne zaman bu birimleri açarsam açayım bu sözler bende yadsınamaz bir izlenim yaratıyordu. Bu cesur adam şanslı biriydi, çünkü talihsizlikte bile umudunu hiçbir zaman yitirmiyordu... Ama benim için tüm umutlar ölmüştü. Hiç bir şans yok gibi görünüyordu,

ne olursa olsun beş sahnelik dramım ya da açık sahnede dönüşümlü üç sahneli altı tablom asla yer ışıklarını görmeyecekti. Benim kütüphanecilik görevine yükselme sıramda önümde yedi kişi vardı, hepsi de mükemmel sağlıklı ve aralarından dördü özel gelirlere sahip toplam yedi adam. Tavan arasında bir çekmecede sakladığı beş sahnelik oyunu olan yirmi kron aylık maaşlı yirmi altı yaşındaki bir adam olsa olsa ancak karamsarlığa eğilimli olur, bu yüce amaçlı kuşkuçuluk tüm başarısızlıkların tesellisidir. Bu erişilmez yemekleri onlara sağlarken, onlara kış bitmeden teminine söz verilen genelde bir palto kaybıyla ilgili olan takdire şayan sonuçlara varmalarına olanak sağlıyorum. Ben eski, sanatsal Bohemya'ya ulaşan uzman bir Bohem üyesi, gazetelerde ve mükemmel, ama kötü ödemeler yapan dergilere önemli katkısı olan, Hartmann'ın bilinç-dışı felsefesini çevirme amacıyla kurulan bir cemiyetin ortağı olarak özgür aşka teşvik eden gizli federasyon üyesi, "kraliyet sekreteri" gibi bir anlamsız başlığının taşıyıcısı ve Kraliyet Tiyatrosu'nda oynanan iki perdelik tek oyunun yazarı olma gerçeğine rağmen aslında iki yakamı bir araya getirmekte büyük zorluk çeken biriydim. Bundan feragat etme düşüncesi aklımdan geçmemesine rağmen, hayattan nefret ediyordum; Oysa ben her zaman sadece kendi varlığımı değil aynı zamanda ırkımın da varlığını sürdürmesi için elimden geleni yapmış biriydim.

Karamsarlık, topluluk tarafından yanlış anlaşılma ve genel olarak hipokondriyel kafa karışıklıklarının aslında yaşamın oldukça huzur verici hatta rahatlatıcı bir felsefesi olduğu reddedilemez. Her şey Nispeten hiçbir şey olduğundan, özellikle de hakikatin kendisinin bu kadar değişken ve kısa ömürlü olduğu için herhangi bir yaygara yapmaya ne gerek var? Oysa biz sürekli dünün gerçeğinin yarının çocuğu olduğunu keşfetmiyor muyuz? Öyleyse neden mukavemet ve gençliği taze yanılgıları keşfetmeye harcıyoruz? Kesin olan tek gerçek hepimizin bir gün öleceği gerçeğidir. Öyleyse hadi gelin yaşayalım. Fakat kim için? Ne amaçla? Heyhat!..

Jacobite'leri dönüştüren Bernadotte tekrar tahta çıkınca ve geçen yüzyılın sonlarında atılan tüm çöp yığınları yeniden tanıtılınca, benim de ait olduğum 1860'lı neslin umutları

gümbür gümbür anons edilen parlamento reformlarıyla birlikte yerle bir olmuştı.

Dört bölgeyi kapsayan iki evin sakinlerinin büyük çoğunluğu köylülerden oluşuyordu. Onlar Parlamentoyu hayatın ve ilerlemesinin büyük sorunlarına pek aldırmaz etmeden, herkesin herkesle iyi ilişkiler içinde kendi çıkarını gözettiği bir tür meclise dönüştürdüler. Siyaset, kamu ve kişisel çıkarlar arasında bir uzlaşmadan başka bir şey değildi. Daha sonra "ideal" olandan geriye kalan son umut kırıntıları da acının mayasında kayboluverdi. Buna XV. Charles'ın ölüm sonrası dönemindeki maskeli dini reaksiyon ve Nassau Kraliçesi Sophia yönetiminin başlangıcı da eklenmelidir. Bunun için bolca neden vardı, bu yüzden kişisel nedenlerden ziyade aydınlanmış kötümserlik nedenlerini hesaba katmak gerekiyordu...

Kitapların yeniden düzenlenmesinden kaynaklanan tozlar beni boğuyordu. Temiz hava almak için camı açtım ve görünümün ötesinde bir görünüm, lezzetli bir esinti, leylak kokusu ve kavak özsuğu ile dolu bir esinti yüzümü okşadı. Kafesleme işi tamamen hanımeli ve yabancı asmanın yeşil yaprakları altına gizlenmiş; Kuzey Mayıs'ının ölümcül karpislerini iyi bilen akasya ve çınar ağaçları hâlâ direniyorlardı. Taze yeşilliğin altından hâlâ çalı ve ağaç iskeletleri görünse de artık bahardı. XII. Charles damgası taşıyan Delft vazolarından korkuluğun yanı sıra neşeyle Mayıs-günleri şenliği onuruna bayraklarla süslenmiş, demirlemiş vapur direkleri yükseliyordu. Arkalarında ise körfezin şişe yeşili hatları parlıyordu ve her iki tarafındaki ağaçlık kıyılarında bir tarafta çam ve köknar, diğer tarafta yumuşak yeşil yapraklı ağaçlar yavaş yavaş basamaklar gibi giderek yükseliyordu. Çapa yatan tüm tekneler az ya da çok farklı milletlerin sembolü olarak bayraklarını dalgalandırıyorlardı. İngiltere kendi ünlü sığırlarının kızıl kanı, İspanya jaluzilerde gibi, kırmızı ve sarı çizgili; Birleşik Devletleri kendi çizgili yatak-keneleri; Bayrak personeline yakın sonsuz hüznü anımsatan uğursuz demir haçı ile kasvetli Alman bayrağının yanında Fransa'nın yalın üç rengi; Danimarka tarafından gıdıklanan Rusya'nın örtülü üç rengi. Bunların hepsi orada kuzeyin semalarında yan yana

duruyorlardı. Arabaların gürültüleri, ısıklar, çan ve vinçler bu tabloya animasyon katıyor; yağ, deri, tuzlu ringalar ve zerzevat kokuları ise leylak kokusuna karışıyordu. Baltık'tan yüzen bir buzulla serinleyen açık denizden esen bir doğu rüzgârı atmosferi canlandırmıştı. Onlara arkamı dönüp pencereden dışarı sarkar sarkmaz kitaplarımı unutuyordum. Bütün duyularım bu lezzet banyosundan geçerken, aşağıda yürüyen muhafızlar Faust turlarına başlamışlardı. Bu müzik, bayraklar, mavi gökyüzü, çiçeklerden o kadar sarhoş olmuştum ki, bu arada posta ile ofisime giren porteri fark etmemiştim. Porter omzuma dokunarak bana bir mektup uzattı, ardından hemen yok oldu. Hmm... Bir bayandan gelen bir mektup. İçinde keyifli bir macera olacağı düşüncesiyle aceleyle zarfı açtım... Elbette içinde bu tür şeylerin olacağı türden bir şey olmalıydı...

"Öğlen saat tam beşte Parliament sokağı no. 65 önünde buluşalım. Beni, elimdeki müzik rulosundan tanıyacaksın. " Kısa bir süre önce küçük bir cadaloz beni gülünç bir duruma düşürmüştü ve elime geçen ilk fırsatta ondan intikam alacağıma yemin etmişim. Bu nedenle bu buluşmaya dünden razıyım zaten. Beni homurdatan tek bir şey vardı: notun emir veren, diktatoryal üslubu erkeklik onurumu rahatsız ediyordu. Bu yabancı gönderici habersizce bana bu üslupla saldırmaya nasıl cesaret edebilirdi? Bunlar, biz erkekler hakkında bu kadar kötü bir izlenime sahip olan bu kadınlar, kendilerini ne sanıyorlardı? Onlar sormuyor, fetihlerine adeta emrediyorlar! Bunları düşünürken arkadaşlarımla bu öğleden sonra bir gezi planlamaktaydım. Ve dahası, şehrin ana caddelerinden birinde gün ortasında bir flört yapma düşüncesi pek de çekici gelmiyordu. Ancak saat ikide günübirlikçilerin bir etkinlik düzenlediği Kimyasal Laboratuvara gittim. Onlar antrede toplanmaya başlamışlardı bile, doktorlar, felsefe ve tıp adayları, hepsi de mekândaki eğlence programının ne olduğunu öğrenmeye meraklıydılar. Bu arada ben kararımı vermişim ve bir yığın mazeretlerle katılımcılardan biri olmayı reddetmişim. Onlar, gerekçelerime tepki verdiler. Ben mektubumu yazdım ve incelemesi için

sevgi konularında bir uzman olan zoologa uzattım; O bunu inceleyenken başını salladı.

‘Hiç iyi değil, bu...’ belirli belirsiz mırıldandı, ‘evlenmek istiyor... asla kendini satmak istemiyor... aile... sevgili eski dostum... Düz yol... ama ne istersen onu yap. Daha sonra, eğer ruhun bize katılmak isterse ve ben bayan hakkında yanılmış isem bizi parkta bulabilirsin.’

Belirtilen saatte bahsedilen evin yakınında pozisyonumu aldım ve bilinmeyen mektubun yazarının ortaya çıkmasını bekledim. Elindeki müzik rulosu bir evlilik önerisinden başka ne olabilirdi ki? Bu belirli bazı gazetelerin dördüncü sayfasındaki duyurulardan hiç bir şekilde farklı değildi. Aniden huzursuzluk hissettim; artık çok geçti -bayan gelmişti biraz durup birbirimize baktık. İlk izlenim – ki ben ilk izlenimlere inanırım - Oldukça muğlak oldu. Belirsiz bir yaşta, yirmi dokuz ve kırk yaşları arasında, muhteşem giyinişli biriydi bu. Ne tür biriydi? Bir sanatçı mı yoksa bir mavi-çoraplı mı? Korunaklı bir kadın mı yoksa hayatı özgür ve bağımsız yaşayan biri mi? Özgürleşen mi yoksa fahişe miydi? Meraktaydım...

Kendini benim bir opera şarkıcısı olan eski bir arkadaşımın nişanlısı olarak tanıttı ve bu arkadaşımın onun kasabada kaldığı sürece benim ona göz kulak olmamı istediğini söyledi. Daha sonra öğrendim ki bu doğru değildi. Kadın sürekli cıvıldaayan, küçük bir kuş gibi davranıyordu. Yarım saat konuştuktan sonra hakkındaki her şeyi, tüm duygularını, tüm düşüncelerini biliyordum. Ancak onunla sadece yarım yamalak ilgileniyordum. Sonra onun için yapabileceğim bir şeyin olup olmadığını sordum.

Bunun üzerine ne istediğini açıkladıktan sonra "Ben genç bir kadına bakacağım öyle mi!" diye haykırdım. "Şeytanın enkarnesi olduğumu bilmiyor musunuz?"

"Yalnızca öyle olduğunu düşünüyorsun," diye yanıtladı; "Ama ben seni çok iyi biliyorum. Sadece mutsuzsun sen, hepsi bu. Kasvetli hayallerinden sıyrılman gerekir."

Sen beni çok iyi biliyorsun? Gerçekten öyle mi düşünüyorsunuz? Korkarım ki tüm bildikleriniz nişanlınızın şimdi artık mazide kalmış olan görüşleridir. Daha fazla konuşmanın bir

yararı yoktu, bu "büyüleyici arkadaşım" benim hakkımda iyi bilgilendirilmiş ve hatta mesafeden bile, bir adamın kalbini nasıl okuyacağını çok iyi biliyordu. Onların ruhlarının gizli derinliklerine ima yoluyla inmeye çalışarak erkeklerin ruhlarını sallayan inatçı yaratıklardan biriydi. Elinde büyük bir yazışma kitlesi tutuyor, tanıdıklarının tümünü mektup bombardımanına tutup gençlere öneri ve uyarılarda bulunuyor ve doğrudan erkeklerin kaderlerine rehberlik etmenin üstüne başka mutluluk tanıımıyordu. Güç düşkünü, ruhların kurtuluşu liginin başkanı, tüm dünyanın patroniçesiydi. Misyonunun beni kurtarmak olduğuna kendisini inandırmıştı!

O az miktarda bir zekâ ancak çok büyük miktarda kadınsı bir cüretkârlıkla saf su düzenbazıydı. Ben, dünya, erkekler, din dâhil her şeyi eğlence yaparak ona takılmaya başladım. O fikirlerimin marazi olduğunu söyledi.

Marazi! Sevgili bayan, fikirlerim marazi öyle mi? Oysa tam aksi bence, düşüncelerim hem çok sağlıklı hem de çok günceller.

Peki ya seninkiler? Onlar, geçmişin eski emanetleri, çocukluk çağımın ortak alanları, çöplerin çöpü ve sen bunların yeni olduğunu düşünüyorsun öyle mi? Samimi olarak, senin bana taze meyve olarak sunduğun kötü lehimli teneke içine doldurulmuş şeylerden başka bir şey değil bunlar. At gitsin! Onlar çürümüş! Ne demek istediğimi anlıyorsun."

Öfkeli kendini kontrol edemeyecek bir şekilde bana 'İyi günler' bile demeden çekip gitti. O gittikten sonra, arkadaşlarıma katılmak ve akşamı onlarla birlikte geçirmek için Parka gittim. Ertesi sabah olanların heyecanını henüz üstümden atamadan, ondan bir mektup geldi. Bu onun beni, büyük ölçüde kendi metanet ve şefkatiyle ölçülü seviyede bunayan suçlamalarda bulunduğu mağrur bir mektuptu; bu mektubunda ruh sağlığım için acil şifalar dilerken, ikinci bir buluşma talebiyle noktalamış ve birlikte Nişanlısının yaşlı annesine bir ziyarette bulunmamız gerektiğini belirtmişti.

Doğrusu kendi görgümle gurur duyduğum için, kendimi kaderime teslim ettim; ancak bundan mümkün olduğunca

ucuza kurtulmaya kararlı, din, dünya ve her şeye ilişkin tüm sorulara tamamen kayıtsız kalacağıma karar vermişim. Ama nasıl da harika bir bayandı, kürk ile süslenmiş, bedenini sımsıkı saran giysiler ve taktığı gösterişli kocaman bir şap-kayla beni çok samimi bir şekilde karşıladı; bir ablanın tüm endişe dolu şefkatiyle dolu bir şekilde, bütün tehlikeli alan-lardan kaçınıyordum ancak o kadar tatlıydı ki, karşılıklı memnun etme arzusu yüzünden ruhumuz samimi sohbette buluştu ve ayrılmadan önce aramızda hakiki bir sempati duygusu kök salmaya başlamıştı. Ziyaretimizin gerekliliğini yerine getirdikten sonra güzel bir bahar gününün geri kala-nından yararlanmak için birlikte bir yürüyüşe çıktık. Bunu onu dışarı çıkarmak için zorunlu bir arzudan mı yoksa söz-de nişanlı, neredeyse evlenecek olduğumu söylediğim bu sıradışı bağlantıya ortak edildiğimden dolayı mı rahatsız olmuştum tam emin değilim; ama bu sadece yarım bir ya-landı, çünkü o anda tanıdığım belirli bir bayan arkadaşımın yakından ilgileniyordum. Bunu duyunca davranışları değişti. Bir büyükanne gibi benimle konuştu, o kıza acımaya başla-dı, onun kişiliği, dış görünümü, sosyal statüsü ve durumu hakkında beni sorgulamaya başladı. Ben de onun bu kıs-kançlığını ateşlemeyi amaçlayan hesaplı bir tablo çizdim ona. İstekli konuşmalarımız toparlanamadı. Muhtemelen kendi kadar ruhumu kurtarmaya arzulu bir rakibinin oldu-ğunu bilmesi Koruyucu meleşimin bana ilgisini azaltmıştı. Aramızda yavaş yavaş artmaya başlayan soğukluk etkisi altında ayrıldık. Ertesi gün bir araya geldiğimizde ise sadece aşk ve benim sözde nişanlımdan konuştuk. Ama bir hafta boyunca tiyatro ve konserleri ziyaret ettikten ve birlikte sayısız yürüyüşlere çıktıktan sonra o eski nesnelliğini geri kazanmıştı. Bu arada onunla günlük münasebetler ise bende kurtulamadığım bir alışkanlık haline gelmişti. Ortak yerin üstünde bir kadınla konuşmanın neredeyse şehvetli bir cazi-besi vardır. Ruhlar birbirine dokunuyor ve birbirlerini ku-caklıyorlar sanki. Bir sabah, her zamanki gibi onunla bulu-şurken, onu kendi dışında neredeyse yanında buldum. He-nüz eline geçmiş bir mektupla doluydu. Nişanlısı şiddetli derecede kıskançtı. Kendisini boşboğazlık yapmakla suçlu-

yordu; nişanlısı ona benimle münasebetini azami derecede kısmasını tavsiye ediyordu; bunun kötülükle sonuçlanacağını sanki öngörmüş gibiydi. 'Bu tür iğrenç bir kıskançlığı anlayamıyorum' dedi, derin bir sıkıntıyla. Çünkü sen 'aşk' kelimesinin anlamını bilmiyorsun da ondan, diye yanıt verdim.

"Aşk! Haha!"

"Aşk, sevgili bayan, kendi dev yoğunluğunda sahiplenme bilincidir. Kıskançlık ise sahip olduğunu kaybetme korkusundan başka bir şey değildir."

"Sahip olmak! İğrenç!"

"Her biri bir diğerini sahipleneceğinden, karşılıklı bir sahiplenme bu."

Ama o aşkı bu anlamda algılamayı reddetti.

Ona göre aşk, ilgisiz, açıklanamaz, iffetli, yüce bir şeydi. O nişanlısına âşık değildi, ama nişanlısı ona sırlıslıkla âşıktı. Bunu ona anlattığımda öfkeden kendini kaybetti, ardından asla onu sevmediğini itiraf etti.

"Ve buna rağmen hâlâ onunla evleneceksin?"

-Çünkü bunu yapmazsam o kendini yitirir.

"Hep bu ruhları kurtarma maniası!"

Şimdi daha da öfkelenmeye başladı: onunla asla hiçbir koşul altında gerçekten nişanlı olmadığını söylemeye devam etti.

Yalan söylemekte birbirimize yakalanmıştık; ne umutlu bir durum!

Bu durumda her şeyi itiraf edip, böylece daha önce söylediklerimi, yani nişanlı bir adam olduğum konusunda bütün söylediklerimi geri almaktan başak herhangi bir seçeneğim kalmamıştı. Şimdi bunu yaptıktan sonra, kendi özgürlüğümü kullanmakta serbesttik artık. Onun için kıskançlık yapmaya herhangi bir neden kalmayınca, oyun artık taze bir şekilde başladı ve bu kez onu ölümcül bir ciddiyetle oynamaya başladık. Ona aşkımla itiraf ettim – yazılı olarak. O bu mektubu nişanlısına ilettiler. Nişanlısı posta yoluyla başıma hakaretler yağdırdı. Ona onunla benim aramda bir seçim yapmasını söyledim.

Ama o özenle bunu yapmaktan kaçındı, çünkü onun amacı hem bana hem de ona sahip olmak ve mümkün olduğunca

çok kez ayaklarının önünde diz çöküp ona hayran kalmamızı. O bir flört, bir erkek avcısı, iffetli polyandristti. Fakat belki de daha iyi birilerini istediği için ona âşık olmuştum, çünkü sıradan aşk ilişkilerinden nefret ediyor ve tavanımın yalnızlığı beni sıkıyordu. Şehirde kalışının sonlarına doğru onu kütüphanede ziyaret etmeye davet ettim. Onun gözlemini kamaştırmak, bu kibirli küçük beynimi böylece sindirmek için etkileyici bir ortamda ona kendimi göstermek istiyordum.

Bütün bibliyografik bilgilerimi sergilemek için onu galeriden galeriye sürükledim durdum.

Onu ortaçağın minyatürleri, ünlü erkeklerin imzalarına hayran kalmaya zorladım, eski el yazmaları ve baskılara tutsak edilmiş büyük tarihsel anılarla uyardım. Sonunda kendi önemsizliğini fark etti ve kendinden utanmaya başladı.

"Ama sen çok bilge bir adamsın!" diye haykırdı.

"Elbette öyleyim," dedim ve güldüm.

"Ah, benim zavallı yaşlı maskaram!" diye imayla arkadaşına, opera şarkıcısı, onun sözde nişanlısına mırıldandı. Ama nihayet bu Maskarayı bertaraf ettiğime inanmakla yanıltılmışım. Bana ateş etmekle tehdit ediyordu; gelecekteki eşinden onu mahrum etmekle suçluyordu beni.

Sahip olmadığı bir şeyden doğal olarak mahrum kalmasının da söz konusu olamayacağını basitçe kanıtladım kendisine. Bundan sonra yazışmalarımız durdu ve tehditkâr bir sessizlik başladı. Onun ziyareti sonlara yaklaşıyordu. Onun ayrılma arifesinin akşamı bana bir parça beklenmedik ancak iyi şanslar dileyen coşkulu bir mektubunu aldım. Bazı yetkin sahne yöneticilerine oyunumu göstermişti. Oyun onların üzerinde öyle etkili bir izlenim bırakmıştı ki benimle tanışmak için sabırsızlanıyorlardı. Bunun tüm ayrıntılarını bana öğleden sonra anlatacaktı. Kararlaştırılan saatte onunla buluştum ve son birkaç alışveriş yapmak için bir alışveriş turunda ona eşlik ettim. O oyunumun yaratmış olduğu izlenimden başka bir şey konuşmuyordu ve ona hangi türden olursa olsun kendini beğenmişlikten nefret ettiğimi anlattığım zaman, beni kendi görüşüne döndürmek için elinden geleni yaptı. Ona biraz dikkatimi verirken, homurdanmaya

başladım. Yabancıların kapı zilini çalmak, onlarla buluşup kalbime en yakın olanı değil de başka şeyleri onlarla konuşma fikri bana itici geliyordu; bir dilenci gibi başkalarından iltimas dilenemezdim. Şiddetle karşı çıkıyordum ki, aniden genç, aristokrat görünümlü, çok güzel, hatta zarif kıyafetli, yumuşak zarafet dolu hareketli bir bayanın önünde durdu. Barones X olarak tanıttığı bayan, kalabalığın gürültüsünün duyulmaz kıldığı birkaç kelime söyledi bana. Kurnaz küçük düzenbaz tarafından bana düzenlenen bu tuzağa hazırlıksız yakalanmaktan rahatsız bir şekilde ona bir cevap kekeledim. Bu buluşmanın kasıtlı olarak düzenlendiğinden emin hissediyordum kendimi. Birkaç saniye daha devam etse Barones gitmiş olacaktı, ama arkadaşım zaten öğleden sonra bana bildirdiği daveti bizzat tekrarlamadan önce olmayacaktı yine de. Yaşı en az yirmi beş olan Barones'in, bir genç kız görünümü ve bebeksi yüzü beni şaşırtmıştı. Bir okul öğrencisi gibi görünüyordu; çarpıcı buklelerle çevrilmiş küçük yüzü, güneşin parlattığı buğday tarlası gibi sarımsı; omuzları bir prenses omuzları gibi ve esnek, selvi gibi bir görünümü vardı; başını eğme şekli, aynı zamanda samimiyet, saygı ve üstünlüğü ifade ediyordu. Ve bu lezzetli, kız gibi anne herhangi bir kaza bir bela olmadan oyunumu okumuştum? Bu mümkün müydü? Muhafızların kaptanı ile evlenmiş, üç yaşında küçük bir kız annesi ve konum ile mertebesi ki, bu sadece kocasıyla kısıtlı kalmayıp aynı zamanda kayın babası tarafından da engel teşkil edecek bu mesleğe girmesi için asla bir umudu olmayacağı anlamına geliyordu, ancak buna rağmen, tiyatroya tutkun biriydi. Benim aşk rüyam erirken, durum bundan ibaretti. Bir vapur aşkımı maskarasına taşıyordu. Maskarası şimdi kendi haklarını savunmak isteyecek ve ona gönderdiğim mektuplarla alay etmekten zevk alacaktı: sadece o hâlâ buradayken, hatırasının huzurunda mektuplarına güldüğümün intikamı. Gidiş sahnesinde, hararetle vedamız esnasında bana geciktirmeden Barones'i arama sözü verirdi. Bunlar aramızda paylaştığımız son sözlerimizdi. Öğrenilen Bohemya'nın kaba kökenlerinden çok farklı masum hayalleri, doldurulmayı arzulayan bir boşluk bırakmıştı kalbimde. Nazik bir kadınla dostane, görünüşte

zararsız bir münasebet, karşı cinsten iki kişi arasındaki bu ilişki, uzun yalnızlıktan sonra bana tatlı gelmişti, çünkü ailemle kavga etmişim ve bu nedenle çok yalnızdım. Benim bohem varlığımın bir süreliğine öldürmüş olduğu ev hayatının aşkı benim çok sıradan ama yine de seviyeli karşı cins mensuplarıyla olan ilişkilerimi yeniden uyanmıştı. Ve bu nedenle, bir akşam 06.00 da, kendimi Kuzey Caddesinde bir evin giriş kapısında buldum.

Ne talihsizlik! Bu babamın eski eviydi, ergenlik sorunları ve fırtınalarla savaştığım çocukluğumun en sefil yıllarını geçirdiğim, dini mezuniyetimi yerine getirdiğim, içinde annemi kaybettiğim ve üvey annemin onun yerine geçtiği evdi bu. Aniden kendimi huzursuz hissettim ve ilk dürtüm kaçmak yönünde oldu. Gençlik ve ergenlik çağımdaki sefalet anılarını uyandırmaktan korkuyordum. Bu, yüksek ağaçları olan bir avluydu; bahar gelince nasıl da sabırsızlıkla yumuşacık yeşil dallı budakları beklerdim; bu bir kum ocağına karşı inşa, kasvetli, kaçınılmaz çöküşü kirasını ucuzlatan bir evdi. Ama aşırı melankolik anıları nedeniyle depresyon duygularını tetiklemesine rağmen, kendimi toparladım, içeri girdim ve üst kata çıkarak zili çaldım. Kapıda durmuş evin içinden yankılanan sesleri dinlerken, içimde babamın o anda gelip bana kapıyı açacağı hissi vardı. Ama bir hizmetçi çıktı ve geldiğimi duyurmak için tekrar kayboldu. Birkaç saniye sonra beni içten karşılayan Baronla yüz yüze durdum. Yaklaşık otuz yaşlarında bir adamdı, asil davranışlı, mükemmel beyefendi tavırlı, uzun boylu güçlü bir adamdı bu. Dolgun biraz puf yüzü derin hüznü bir çift mavi gözle şerefli idi. Dudaklarında gülümseyen hayal kırıklıkları, oynanan oyunlar ve geçmiş yanılsamalardan ibaret olağanüstü acıların ifadecisiydi. Bir zamanlar bizim yemek odası olan oturma odası herhangi bir tarzda döşenmiş değildi. Ünlü generalin, Turenne veya ülkemizde Cond adını taşıyan Baron, Otuz Yıl Savaşları'na kadar geriye kalma atalarının portreleriyle, doldurmuştu; Perukları XIV Louis zamanından, beyaz zırhlı kahramanlar. Bunların arasında ise Düsseldorf sanat okulu manzaraları asılıydı.

Restore ve yaldızlı eski mobilyalar, sandalyeler ve bunlardan daha modern bir tarihe ait hafif sandalyeler yan yana duruyordu. Bütün oda barış ve samimi sevgi atmosferini yayıyordu sanki. Şimdi Barones de bize katılmıştı; O, sevimli, neredeyse samimi, sade ve nazikti. Ama yine de üzerinde belirli bir tür bir şey, bir sertlik vardı, bitişik odadan gelen seslerden bunun nedenini keşfedene kadar içimi ürperten bir utanç ve kuşku taşıdım içimde. Bundan onun başka ziyaretçilerinin olduğu sonucunu çıkardım ve uygunsuz bir zamanda rahatsızlık verdiğim için özür diledim. Onlar yan odada kart oyunu oynuyordu ve hemen ailenin dört mensubu ile tanıştırdım. Beklemedeki beyefendi, emekli bir kapitan ve Barones'in annesi ile teyzesi. Yaşlı insanlar tekrar oturup kart oyununa başlar başlamaz, biz gençler sohbet etmeye başladık. Baron resme karşı olan büyük aşkından bahsetti. Merhum Kral Charles XV tarafından kendisine verilen bir burs Düsseldorf'ta eğitimini sürdürme imkânı sağlamıştı. Bu gerçek, aramızda bir temas noktası teşkil etti, çünkü ben de aynı kraldan aynı bursu almıştım, sadece benim durumumda bu edebiyat amaçlı verilmişti. Resim, tiyatro, patronlarımızın kişiliklerini tartıştık, fakat gitgide konuşmanın akışı yavaş yavaş kesilmeye başladı, ardından sohbet, ara sıra hassas noktalara parmak basarak kabuk tutmuş yaraları deşen kart oyuncuları tarafından büyük ölçüde ele geçirildi. Bu heterojen toplulukta kendimi huzursuz hissetmeye başladığım için gitmeye yeltendim. Bana kapıya kadar eşlik eden Baron ve eşi yaşlıların işitme menzillerinden kurtulur kurtulmaz kendilerini kısıtlayan tavırlarını bıraktılar. Gelecek Cumartesi günü beni bir dost yemeğine davet ettiler ve pasajda kısa bir sohbetten sonra eski dostlar gibi birbirimizden ayrıldık.

II.

Gelecek Cumartesi günü, saat tam üçte Kuzey Caddesindeki eve gitmek için harekete geçtim. Eski bir dost gibi karşılandım ve tereddütsüz evin sıcaklığına alındım. Karşılıklı güven bu yemeğe keyifli bir lezzet katıyordu. Görevinden memnun olmayan Baron Kral Oscar'ın yeni yönetimi altında doğmuş olan hoşnutsuz bir gruba aitti.

Merhum kardeşinin büyük popülerliğini kıskanan yeni hükümdar, selefi tarafından teşvik edilen tüm planları acıyla istismar etmişti. Eski düzenin yandaşları, onun dürüst sevinci, hoşgörü ve ilerici çabalarını ihmal ederek kenarda durmuş ve herhangi bir parti siyasetine katılmaksızın entelektüel bir muhalefet kurdurmuşlardı. Oturup geçmişin hayaletlerini yâd ederken, kalplerimiz birbirine daha da yakınlaşmıştı. Aristokrasiye karşı halkın kalbinde beslenen 1866 parlamento reformunun tüm önyargıları, yavaş yavaş arka plana gerileyip kaybolurken yerini düşmüş yıldızların sempati duygusuna bırakmaya başlamıştı.

Barones, bir Finlandiyalı yerli, İsveç'e bir yeni gelenlerdendi ve konuşmalarımıza katılmak için henüz yeterince bilgiye sahip değildi. Ama yemek biter bitmez, hemen piyanonun başına geçti ve şarkı söylemeye başladı. Bu arada hem Baron hem de ben Wennerberg düetlerinde beklenmedik yeteneğe sahip olduğumuzu keşfettik.

Saatler hızla geçti. Biz de rolleri oynayıp Kraliyet Tiyatrosu'nda henüz sahnelenen kısa bir oyunu okumakla kendimizi eğlendirdik. Ama birden ruhlarımız dalgalandı ve o kaçınılmaz duraklama anı ortaya çıktı; parlak ve fatih görünmek için harcanan çabadan sonra ortaya çıkması kaçınılmaz olan o garip duraklama anı gelip çatmıştı işte.

Geçmişin anıları yeniden kendisini hissettirdi ve durgunlaşmaya başladım. Baron "Sorun nedir?" diye sordu. Sessizliğimin hesabını vermeye çalışırken "Bu evde hayaletler

var," diye yanıtladım. Asırlar önce burada yaşadım -evet, evet asırlar önceydi, çünkü ben çok yaşlıyım. Barones anne-lik hassasiyeti içinde, büyüleyici bir ifadeyle bana bakarken "Bu hayaletleri kovamaz mıyız?" diye sordu.

"Korkarım hayır, kovamayız; bu bir başkasının ayrıcalığı, diye güldü Baron; "o yalnız başına bile kasvetli düşünceleri kovabilir. Hadi ama sen Bayan Selma ile nişanlısın? "Hayır, yanılıyorsunuz Baron; O aşkın kaybedilen emeği." Baron yüzümü incelerken "Ne! O başka biriyle mi nişanlı? diye sordu.

"Öyle sanıyorum."

"Ah, üzgünüm, o kız bir hazine. Ve sana düşkün olduğundan da eminim."

Üçümüz birden o talihsiz şarkıcıya karşı cephe aldık ve bir kadını kendi iradesi dışında evlenmeye zorlamakla suçladık. Barones her şey eninde sonunda yoluna girmeye mahkûm diyerek beni teselli etmeye çalıştı ve çok geçmeden çıkacağı gelecek Finlandiya gezisinde bana duacı olacağına söz verdi. Gözlerinde öfkeli bir ifadeyle "Kalbinin kabul etmediği bir evliliğe o sevgili kızı hiç kimse zorlayamayacak" diyerek, bana güvence verdi.

Kalkıp giderken saat yedi olmuştu. Ama onlarla akşamı geçirmem için hevesle ısrar edince, neredeyse birbirlerinden sıkılmaya başladıklarından kuşkulananacaktım. Evleneli sadece üç yıl olmuştu ve Tanrı bu birlikteliklerini sevimli küçük bir kız evladıyla taçlandırmıştı.

Onlar bir kuzenlerini beklediklerini, benim onunla tanışmamı ve hakkında neler düşündüğümü kendilerine anlatmamı merakla beklediklerini dile getirdiler.

Biz hâlâ konuşurken, Barona bir mektup teslim edildi. Zarfı yırtarak açtı ve hızla okudu, ardından mırıltılı bir endişeyle karısına uzattı.

İçeriğe şöylece bir göz attıktan sonra "İnanılmaz!" diye haykırdı karısı ve kocasına sorgulayıcı bir bakışın ardından şöyle dedi: "O benim öz kuzenim, biliyorsun ve insanlar dedikodu yapıyorlar diye anne babası bizim evde kalmasına izin vermiyorlar."

"Bu akıl almaz bir şey" dedim Baron'a. " Sadece bir çocuk, burada bizimle, kendi yakın akrabalarıyla kalmayı seven evde mutsuz, güzel, masum bir kızcağız... Ve insanlar dedi-kodu yapıyormuş! Peh!

Kuşkulu bir gülümseme bana ihanet mi etti? Bu sözlerini, kötü gizlenmiş belirli bir şaşkınlığın altında ölü bir sessizlikten sonra bahçede bir gezintiye çıkma daveti izledi. Yemekten sonra, yaklaşık saat onda oradan ayrıldım ve eşiği geçer geçmez günün olaylarını düşünmeye başladım. Mutluluğun bütün izlenimlerine ve belirgin olan sevgilerine rağmen yeni dostlarımın kendi dolaplarında dev bir iskelet barındırdıklarından kuşkulandırmaya başladım. Onların hüznü gözleri, düşüncelerindeki devamsızlık, dile gelmemiş ancak hissedilen şeyler gizli bir kederi ve korkunç bulduğum gizli sırlarının olduğuna işaret ediyordu.

Tanrı aşkına, diye sordum kendime; Gönüllü sürgünler gibi bu sefil banliyöde neden sessizce yaşıyorlar? Onlar ilk gördüklerine yüreklerini hemen dökmeye hazır iki kazazede gibiler.

Özellikle Barones beni şaşırttı. Hafızamda resmini canlandırmaya çalıştım, ama onda fark ettiğim ve bunların arasında bir seçim yapmak zorunda olduğum çelişkili özelliklerinin zenginliğiyle kafam karışmıştı. İyi kalpli sevimli, kaba, coşkulu, iletişimsel ve içe kapanık, soğuk ve heyecanlılığıyla o iddialı rüyalar üzerinde kuluçkaya yatan, kapris dolu biri gibi görünüyordu. O ne sıradan ne de zeki biriydi, ama insanları etkiliyordu. Elbisesi St. Cecilia elbise gibi, basit, soy-lu kıvrımlar düşmesine izin veren bir Bizans inceliği vardı üzerinde, vücudu büyüleyici oranlarda, el ve ayak bilekleri zarif ve güzeldi. Küçük yüzünün soluk, biraz da sert özellikleri ara sıra hayata ısınıp bulaşıcı neşesiyle ışıldıyordu. Evin patronun kim olduğunu kestirmek zordu.

O, asker, komutaya alışık, ama zayıf bir yapıdan mustarip, itaatkâr görünüyordu. Bunun irade gücünden ziyade kayıtsızlıktan kaynaklanan bir zayıflık olduğunu düşünüyordum. Kesinlikle birbirleriyle dostane koşullar içerisindeydiler, ancak taze aşkın heyecanı hiç yoktu aralarında. Onlarla tanıştığım zaman üçüncü bir şahsa geçmişin anılarını çağırı-

arak kendilerini tazelediklerine çok sevinmişlerdi. Konuya daha yakından bakınca, onların emanetlerle yaşadıklarına, birbirlerinden sıkıldıklarına ve ilk çağrım da aldığım yoğun davetlerden de yola çıkarak vardığım bu sonucun doğru olduğundan giderek daha emin olmuştum. Barones'in Finlandiya gezisine çıkacağı akşamın arifesinde uğurlamak için ona uğradım. Bu Haziran ayının güzel bir akşamıydı.

Avluya ayak basar basmaz, bahçenin korkulukları arkasında o gözüme ilişti; bir fundalık duruyordu ve onun aşkın güzellik görünümünü neredeyse bir şok dalgası gibi üzerime geldi. Zengin işlemeli, tam bir Rus serfi başyapıtı, beyaz pike elbise giymişti; zinciri, broş ve kaymaktaşı bilezikleri üzerine yumuşak yanardöner bir ışıık düşürmüş gibi görünüyordu, tıpkı yanardöner bir kürenin içindeki bir lamba gibi. Geniş yeşil yapraklar onun parlayan kömür karası gözlü soluk yüzüne ölüm gibi tonlar düşürmüştü. Ben sarsılmış, tamamen sanki bir vizyona bakıyormuşum gibi şaşırılmışım. Kalbimdeki tapma içgüdüsü, ona olan hayranlığımı ilan etme arzusuyla uyandı. Bir zamanlar din tarafından doldurulan o boşluk artık acımıyordu; tapma özlemi artık yeni bir form altında ortaya çıkmıştı. Tanrı devrilmişti, ancak O'nun yerini bir kadın, almıştı, hem bakire hem de anne olan bir kadın; onun yanında duran küçük kıza baktığımda, doğumunun nasıl mümkün olduğunu anlayamıyordum, çünkü kocasıyla arasındaki ilişki tüm cinsel münasebetleri devre dışı bırakıyor gibi görünüyordu; aralarındaki birlik tamamen manevi bir birleşmeden ibaret gibi duruyordu.

Bundan böyle bana görünen bu kadın, cisimleşmiş bir ruh, Kutsal kitaplara göre, ölümlerin ruhlarını giydiren o ışıldayan bedenlerden biri olan saf ve yaklaşılamaz bir ruh oluvermişti.

Ona tapıyordum – Ona tapmaktan kendimi alıkoyamıyordum. Ona olduğu gibi, bir anne ve bir eş olarak, o anda bana görüldüğü haliyle tapıyordum; Belirli bir kocanın karısı, belirli bir çocuğun annesi olarak.

Kocası olmadan ona tapma özlemim tatmin olmayacaktı, çünkü dedim kendime, o zaman o bir dul olurdu ve bu durumda ona hâlâ bu kadar tapıyor olacak mıydım?

Belki o benim kendi - karım?...

Hayır! Bu düşünce düşünülemezdi.

Ve dahası, benimle evli oluşu demek, onun artık buradaki adamın karısı, buradaki çocuğun annesi, bu evin özel metresi olamayacağı anlamına gelecekti. Şimdi olduğu gibi olmasa diğer türlü burada ona hayran kaldığım kadar hayran kalmazdım.

Acaba bu evin her zaman içimde uyandırdığı melankolik hatıralardan dolayı mı yoksa sıradan birinin safkan üst sınıflara karşı duyduğu kaçınılmaz hayranlıktan dolayı mıydı, bu duygularımı tetiklemişti? O daha düşük seviyelere düştüğü gün ölecek olan duygular – her noktasıyla onu karşılaştırdığım ve kendimi henüz azat ettiğim din hayranlığı duygusuydu. Tapmak istiyordum, kendimi feda etmeyi, acıdan başka herhangi bir ödül umudu olmayan tapmak ve fedakârlık coşkısına özlem duyuyordum. Kendimi onun koruyucu meleği olarak atadım.

Onu korumak, sevgimin gücüyle ayaklarını yerden kesmek ve onu yutmak istiyordum. Onunla yalnız kalmaktan özenle kaçındım, aramızda kocasının tasvip etmeyeceği bir aşinalığın oluşmasını istemiyordum. Ama bugün, gidişinin arifesinde, onu fundalıkta yalnız bulmuştum. Alelade aramızda birkaç sıradan söz paylaştık. Ama şu anda heyecanım o kadar yükselmişti ki durumu kendisi de hissetmiş gibi görünüyordu. Yanan gözlerle ona bakarken, yüreğinde kendisini bana itiraf etme arzusunun yeşermeye başladığını görüyordum. Kısa da olsa kocası ve çocuğundan, ayrılacak olması düşüncesinin bile kendisini huzursuz ettiğini söyledi ve elimden geldiğince boş zamanlarımı onlarla geçirmem için bana yalvardı. Finlandiya'da benim işlerin peşinden koşarken, burada onu unutmamamı söyledi.

Israrla bana bakarken "Onu çok seviyorsun, bütün kalbinle, öyle değil mi?" diye sorup durdu.

Bu yalanın acısıyla kıvranırken 'Sormanıza gerek var mı?' diye yanıtladım. Çünkü Mayıs rüyamın artık hayali bir fante-

zi, bir heves, sadece bir eğlenceden başka bir şey olmadığından kuşkusuz emindim artık. Kendi tutkumla onu kirlenme endişesiyle, onu koruma arzusu adı altında kendi duygularımın yoğunluğuyla onu engellemekten korktuğum için, tehlike arz eden bu konuyu kapattım ve ona kocasını sordum. Bir yüz ifadesi çizdi, belli ki benim bu biraz garip davranışımı oldukça doğru yorumlamıştı. Belki de – ki bu kuşku beynimde çok daha sonra belirdi – kendi güzelliğinin beni şaşkına çevirdiği düşüncesinden haz alıyordu. Veya belki de, o anda bilinçli olarak, üzerimde edinmiş olduğu o korkunç gücün farkına varmıştı, olan soğukluğu sadece varsayılan, iffeti zorunlu kılınan bir Joseph'ti. "Seni sıkıyorum galiba" dedi gülümseyerek; " En iyisi takviye çağırayım." Ve net bir sesle üst katta kendi odasında olan kocasını çağırdı. Pencere açıldı ve camdan açık yüzünde dostça bir gülümsemeyle Baron görüldü. Birkaç dakika sonra bahçede o da bize katıldı. Üzerine sık bir muhafız üniforması giymiş ve çok seçkin görünüyordu. Sarı ve gümüş işlemeli lacivert tuniği, uzun boyu, adaleli figürüyle, yanında duran beyaz ince kadına karşı enfes kontrast oluşturuyordu. Onlar gerçekten de çarpıcı güzellikte bir çiftti; birinin büyüleyiciliği sadece diğerini yüceltiyordu. Görünümleri, sanatsal bir tablo, parlak bir görüntüydü. Akşam yemeğinden sonra Baron son gümrük istasyonuna kadar eşine eşlik etmemizi önerdi. Memnuniyetle kabul ettiğim bu öneri, Baronesse muazzam bir hoşnutluk vermiş gibiydi; bu güzel bir yaz gecesi bir gemi güvertesinden Stockholm takımadalarını hayranlıkla seyretme imkânına çok sevinmişti. Ertesi akşam vapurun kalkışından kısa bir süre önce saat onda vapurda buluştuk. Bu açık bir geceydi; gökyüzü, parlak turuncu bir alev, deniz önümüzde sakın ve mavi yatıyordu. Yavaş yavaş ne gündüz ne gece ancak her ikisinin de niteliğini taşıyan ve aynı zamanda izleyiciyi hem gündoğumu hem de günbatımı gibi etkileyen bir ışıktaki, buğulu ormanlık kıyıları geçtik. Sürekli değişen panorama ve bunun uyardığı anılarla canlı tutulan coşkumuz gece yarısından sonra biraz soğudu. Ezici bir uyku arzusuna karşı savaşıyorduk. Erken şafak bizi soluk yüzlerle, sabah meltemiyle titreyerek

yakaladı. Aniden duygusallaştık; sonsuz dostluk yemini verdik; bizi bir araya getiren kaderdi - loş gelecekte hayatımızı birbirine bağlayacak o ölümcül bağı seçebiliyorduk. Ben, bitkin görünmeye başlamıştım, çünkü aralıklı ateş saldırısından sonra henüz gücümü geri kazanmamıştım; onlar bana hasta bir çocukmuşum gibi davranıyorlardı; Barones battaniyesini sardı, bir annenin hassasiyeti ile benimle konuşurken, aynı zamanda şarap içiriyordu. Onlara itirazım olmadı. Uyumak arzusundan neredeyse çıldırıyordum; bastırılmış olan duygularım taşıtı; bu kadınca hassasiyet, anaç bir kadından hariç kimsenin bilmeyeceği bu gizem benim için yeni bir deneyimdi. Onun seviyeli saygın ilgisinde yüzüyordum adeta; aşırı uykusuzluktan heyecanlanınca serseme döndüm ve dizginleyemediğim şiirsel hayallerimi ele verdim. Uykusuz gecenin vahşi halüsinasyonları şekil almaya başladı, belirsiz, mistik, önemsiz; bastırılmış yetenek gücü, hafif vizyonlarda kendini gösterdi. Bana hayran hayran bakan bir çift gözlerden ilham alarak kesintisiz olarak, saatlerce konuştum. Zayıf vücudumun sanki yanan hayal ateşim tarafından tüketildiğini hissettim, cismani varlığım tüm duyularını kaybetmişti. Aniden güneş yükseldi, koyda yüzüyor gibi görünen alevlerle kaplı on binlerce adacık ortaya çıktı; çam dalları bakır gibi parlıyordu, ince iğneleri kükürt gibi sarı; kıyı boyunca nota gibi uzayan evlerin pencere camları altın aynalar gibi ışıltıyor; bacalardan yükselen duman sütunları kahvaltının hazırlandığını belirtiyor; balıkçı tekneleri serilmiş ağları toplamak için açılmış; koyu yeşil dalgalar altındaki hafif ringa kokularını koklayan deniz martıları, boğulasıya çığlık atarken geminin mutlak sessizliği hüküm sürdüriyordu. Gezinler hâlâ kabinlerinde uykuya tutsak uyurken, güvertede yalnız biz vardık. Ağır uykudan mustarip kaptan, kuşkusuz, köprüden bizi izliyor ve neler konuştuğumuzu merak ediyordu. Sabah saat üçte sırtın arkasından kara göründü ve ayrılık anı kaçınılmaz oldu. Şimdi bizi açık denizden ayıran sadece birkaç büyük ada kalmıştı. Okyanusun kabartısı zaten belirgin ayırt ediliyordu; sarp kayalıkların ucundan dev dalga kıranların kükremesi duyuluyordu. Kellimenin tam anlamıyla, veda zamanı gelmişti. Onlar, karı ve

koca acı dolu ajitasyonla birbirlerini öptüler. Sonra elimi eline aldı ve tutkuyla sıktı, gözleri yaş doluydu; kocasına bana bakması için ve kendi yokluğunda da onu teselli etmem için bana yalvardı.

Eğildim, sırrıma ihanet ettiğim gerçeğinden habersiz, nedeni hakkında herhangi bir düşüncem olmaksızın elini öptüm. Motorlar durdu, gemi yavaşladı, kaptan güvertede pozisyonun aldı. Konaklama merdivenlerine doğru iki adım attım – aşağı indim ve kendimi Baronun yanında buldum. Vapur kafamızın üstünde kule gibi yükseliyordu.

Korkuluklara yaslanmış, Barones, yaş dolu masum gözleriyle, hüzünlü gülümseyerek bize bakıyordu. Pervane yavaş yavaş hareket etmeye başladı, meltemde Rus bayrağı dalgalanırken dev vapur yola koyuldu. Mendillerimizi sallarken yuvarlanan dalgalar üzerinde savrulduk. Küçük yüz giderek küçüldü, narin özellikleri giderek silinirken, geriye bizi sabit izleyen iki büyük göz kalmıştı. Çok geçmeden artık onlar da diğerleri gibi yutulup kayboldular. Az sonra görünür olan, Japon şapkaya takılı, dalgalanan mavimsi bir peçe ve sallanan beyaz bir mendil kaldı geriye; sonra sadece beyaz bir nokta, küçük beyaz bir nokta; şimdi gri dumanla kaplı hantal devden hariç, hiçbir şey...

Boğaz ve Gümrük İstasyonunda, popüler bir yazlık tatil sitesinde karaya indik. Köy hâlâ uyuyordu; iskelede tek bir canlı yoktu ve dönüp sancağa doğru, denize karşı son siperi oluşturan kayalık adanın arkasında kaybolup giden vapuru izledik. Vapur kaybolurken Baron omuzuma yaslanırken bir hıçkırık duyduğumu hissettim; tek kelime etmeden bir süre böylece olduğumuz yerde bekledik. Bu aşırı keder uykusuzluktan mı kaynaklanmıştı – uzun bir gece nöbetinin bitkinliğinden mi?

Bir talihsizlik önsezisi mi vardı yoksa bu daha ziyade sadece karısından ayrılma acısı mıydı? Bunu bilemiyorum.

Kahvaltı falan yaparız umuduyla, depresif ve suskun bir halde köye indik. Ama Han henüz açılmamıştı. Sokakta yürüdük ve kapalı kapılara, çekilmiş güneşliklere baktık. Köyün ötesinde izole bir yerde sessiz bir havuza rastladık. Su berrak ve şeffaftı, yüzümüzü yıkamak için cazip geldi.

Küçük bir kutu çıkardım ve ondan temiz bir mendil, bir diş fırçası, bir parça sabun ve bir şişe kolonya aldım. Baron benim titizliğime güldü ancak, yine de, minnetle benden gerekli acil tuvalet malzemelerini ödünç almaktan geri kalmadı. Tekrar köye dönerken, sahilde kızılgaç ormanlığı yönünden gelen kömür dumanı kokusunu hissettim. Bu vapurdan gelen rüzgâr tarafından getirilen bir son veda diyerek bir jestte bulundum. Ama Baron ne demek istediğimi anlamıyormuş gibi davrandı.

Göğsüne inmiş büyük, uykulu başı ve uyuşuk görünümüyle kahvaltıda üzücü bir manzaraydı. İkimiz de Öz-bilinçten mustariptik; o kasvetli bir ruh hali ve inatçı bir sessizlik içindeydi. Bir kez elimi yakaladı ve durgunluğu için özür diledi, ama neredeyse hemen ardından tekrar doğrudan kasvete daldı. Onu, canlandırmak için her türlü çabayı sarf ettim, ama nafile; biz uyum dışıydık, aramızdaki bağ kopmuştu. Genellikle bu kadar dürüst ve hoş olan yüzünü bir kabalık ve bayağılık ifadesi bürümüşü. Çekicilik yansıması, sevgili eşinin canlı güzelliğiyle birlikte kaybolmuş, ortaya kaba adam çıkmıştı.

Düşüncelerini tahmin edemiyordum. Benim duygularımdan kuşkuluyor muydu? Davranışlarına bakılırsa, çok çelişkili duyguların esiri olmuş gibi görünüyordu. Bir an elimi sıkıp onun en iyi ve tek arkadaşı olduğumu söylüyor, arkasından varlığımdan bile habersizmiş gibi kayıtsız kalıyordu. Dehşet uyandıran bir duyguyla, ikimizin sadece onun için ve onunla yaşadığını keşfettim. Güneşimiz battığından beri tüm bireyselliğimizi kaybetmiş gibiydik. Kasabaya geri döner dönmez en kısa zamanda ondan sıyrılmaya kararlıyım, ama beni tuttu, evine kadar ona eşlik etmem için bana yalvardı. Issız eve girdiğimizde, sanki ölümün odasına girmişiz gibi hissettik. Gözlerimiz nemlendi. Şaşkınlık ve utanç içinde ne yapacağımı bilmiyordum.

Sonunda kendime gülerken "Bu, çok saçma" dedim. "Burada Muhafızların kaptanı ve bir kraliyet sekreteri sızlanmaya..."

"Bu bir rahatlama," diye sözümü kesti. Küçük kızını çağırttı, ama onun varlığı acımız ve kaybımızı daha da derinleştirdi.

Artık saat sabahın dokuzuydu. Dayanma gücünün sonuna gelmişti ve uyumak için yatağına giderken beni kanepede uyumaya davet etti, başımın altına bir yastık koydu, askeri peleriniyle üzerimi örttü ve yalnızlığında ona merhametli davrandığım için bana candan teşekkür ederek iyi uykular diledi. Onun bu kardeşçe şefkati karısının hassasiyetinden bir yankı gibiydi; bu onun düşüncelerini tamamen doldurmuş gibi görünüyordu. Ben bilincimi tam kaybetmeden hemen önce loş bir farkındalık içindeyken bana hazırladığı dev kanepede rahat olup olmadığım sorusunu mırıldandığını duyarken derin uykuya dalıyordum. Uyandığımda öğlen olmuştu. O çoktan kalkmıştı bile. O yalnız olmaktan nefret ettiği için birlikte Parkta kahvaltı yapmamızı önerdi. Önerisini kolayca kabul ettim. Günü birlikte geçirip her türlü şeyden konuştuk, ama her konu dönüp dolaşıp hayatı bizim hayatlarımızı etkileyen o kişiye varıyordu.

III.

Sonraki iki günü tek başıma, bir zamanlar müzenin heykel odaları olan kütüphanemin yalnızlığında, tam ruhumu uygun olan bodrumunda geçirdim. Rokoko tarzında inşa edilmiş ve "Aslanlar Avlusuna," bakan büyük oda el yazması içeriyordu. Zamanımın büyük kısmını burada geçiriyor ve düşüncelerimi son olaylardan uzaklaştırmak için gelişi güzel eski görünen her şeyi okuyordum. Ama ne kadar okursam okuyayım içinde bulunduğum mevcut zaman da o kadar çok geçmişe karışıyor ve Kraliçe Christine'in sararmış eski mektupları giderek Baronesin o sevgi sözcüklerini kulağıma fısıldamaya başlıyordu. Meraklı arkadaşların ziyaretini önlemek için her zamanki restoranımdan kaçındım. Dilimi aşagılayarak yeni inancımı o alaycılara itiraf etme düşüncesine katlanamıyordum; bunu asla bilmemeliydiler. Sadece ona odaklanan kendi öz kişiliğimi kıskanıyordum. Sokaklardan geçerken, önümde yürüyen dini rehberlerin, Kutsalların Kutsalı kalbimin benimsediği yoldan yaklaşanlara çan sesleriyle bildiren vizyonlarını görüyordum. Kendimi yas içinde düşündüm, bir kraliçenin derin yasında ve hayatta asla yaşama şansı olmayan ölü aşkımın geçmesine yol vermelerini arzuluyordum.

Üçüncü gün uyuşukluğumdan davulların patırtısı ve Chopin'in Cenaze Marşıyla kurtuldum. Pencereye koştum ve Muhafızların başında yürüyen kaptanı fark ettim. Yukarı, pencereme doğru baktı ve varlığımı fark ederek, başını sallarken bana gülümseyerek selam verdi. Onun emriyle, bando karısının en sevdiği parçayı çalıyor ve kuşkusuz müzisyenler bunu, hem benim hem de onun için, kendilerinden de daha az kuşkulu bir kitle önünde kadının onuruna çaldıklarından haberdar değillerdi. Bir yarım saat sonra Baron kütüphaneden beni aradı. Onu dolap ve raflarla kalabalık pasajlardan, salona götürdüm.

Neşeli görünüyordu ve hemen karısından aldığı bir mektubun içeriğini bana anlattı. Tüm her şey iyi gidiyordu. O benim için de bir not eklemişti. Bakışlarımı indirirken, heyecanımı gizlemek için yoğun çaba sarf ettim.

O, "Onun yaşlı adamına" baktığım için dürüst ve nezaketle bana teşekkür ediyor; ondan ayrılırken gösterdiğim belirgin kederden gurur duyduğunu söylüyor ve gün geçtikçe daha da çok bağlandığı "Koruyucu Meleğimle " kaldığını açıklıyordu. Onun karakterine duyduğu büyük hayranlığını dile getirirken son olarak da mutlu bir sona doğru umutlanıyordu. Yazdıklarının hepsi buydu.

Yani o bana âşıktı, benim bu "koruyucu meleğim". - Bu canavar- Onun düşüncesi bile artık bana dehşet veriyordu. Kendi irademe karşı bir sevgili rolünü oynamak zorunda kaldım; iğrenç bir saçmalığı oynamaya mahkûm edilmişim, belki de tüm hayatım boyunca. Ateşle oynayan kendini yakar, atasözü beni korkunç bir şiddetle kavradı. Kendi tuzağıma yakalanırken, çaresizliğimde beni ona zorlayan o iğrenç yarattığı gözümde canlandırdım; onun çekik gözleri, solgun yüzü, kırmızı kolları vardı. Öfkeli memnuniyetle, baştan çıkarıcı tavırlarını ve tüm arkadaşlarımı, sürekli park ve banliyölerde birlikte gezdiğim kadının ne tür bir şey olduğu konusu hakkında şaşırtan o kuşkulu davranışlarını anımsadım. Onun hilelerini, özen gösterdiği şeyleri, etkileyici dilini hatırlamak bana bir tür kısır haz veriyordu. Çekici görünmek için nasıl zarif iç çamaşırını azıcık ucundan gösterdiği davranışlarını anımsadım. Parkta belli bir Pazarı hatırladım. Geniş caddelerde gezinirken birden fundalıktan geçmemizi önermişti. Önerisi beni rahatsız etmişti, çünkü fundalık kötü bir üne sahipti, ama o tüm itiraz kırıntılarını kısa 'rahatsız edici bir yerindelik!' le yanıtlardı. Fındık ağaçları altında anemon toplamak istediği için beni sokak ortasında bıraktı ve çalıların içine kayboldu. Şaşkınlıkla onu izledim. Kızılağaçları altında korunaklı bir noktada oturdu, eteklerini yaydı ve buyondan mustarip ayaklarını gösterime sunarken, aramıza huzursuz edici bir sessizlik çöktü. Korintin yaşlı hizmetçilerini düşündüm... Çocuksu bir masumiyet ifadesiyle bana bakıyordu... Benden taraf güvendeydi, mu-

azzam sadeliği onu koruyordu, ayrıca ben öyle kolay fetihlerden de pek hoşlanmazdım zaten. Her zaman iğrençlik olarak tanımladığımdan kendimden uzaklaştırdığım bütün bu detayların hepsi bir bir hafızamda canlandı ve şimdi onu geri kazanmaya bir umudum oluşurken beni bastırmaya başladı.

Komedinin başarılı olması için hararetle dua ettim.

Ama sabırlı olup duygularımı gizlemek zorundaydım.

Karısının notunu okurken, Baron etrafı eski kitaplar ve belgeler ile çevrili masada oturdu.

Dalgınlık içinde sanki edebiyat konusunda kendi eksiklerinin farkındaymış gibi oyma fildişi bastonuyla oynuyordu. İlgisini çalışmalarına çekmeye çalıştığım tüm girişimlerimi kayıtsız karşılarken, bir "Evet, evet, çok ilginç!" demekle yetindi sadece.

Rütbesindeki kanıtlar, ensesi, kuşağı, parlak üniformasından utanarak bilgimi gösteren dengeyi yeniden ayarlamak için çabaladım. Ama bununla sadece daha fazla huzursuz olmasını sağladım.

Kılıca karşı Kalem!

Kahrolsun Aristokrasi, Yaşasın Halk!

Kadın, daha sonra beynin aristokrasisinden kendi çocuğunun babasını seçerken, bunun bilincinde olmadan, duru bir şekilde geleceği görüyor muydu?

Bunu kendine bile itiraf etmese yine de gösterdiği yoğun çabasına rağmen bilgi açısından Baron yanımda sürekli kısıtlı kalıyordu.

Bazen üstün bilğim nedeniyle bazı açılardan benden aşağıda olduğunu kabul ederek zımnen saygı duyar; bazen de yüksek atına binerdi; böyle zamanlarda Baronesin söyleyeceği bir söz aklını başına getirmesi için yeterli olurdu. Karısının gözünde askeri mirasın pek değeri yoktu, harflerin efendisinin tozlu ceketi tam teşekkül bir kaptanın üniformasını gölgede bırakıyordu. Bir ressamın bluzunu giyip bir öğrenci olarak Düsseldorf stüdyosundan içeri girerken bunu fark etmemiş miydi? Büyük olasılıkla fark etmişti, ama yine de her zaman belli bir arıtmaya, kalıtsal bir gelenekten kalıntıları kendisinde yine de kalmıştı. Hiçbir koşul altında öğrenciler

ve subaylar arasındaki kıskançlık nefretten muaf değildi. Şu an için üzüntüsünü paylaştığım için ona gerekiydim ve bu nedenle onunla yemek yemeye beni davet etmişti.

Kahveden sonra Baronesa birer mektup yazmamızı önerdi. Bana kâğıt ve kalem getirdi ve kendi irademe karşı olmasına rağmen, ona mektup yazmaya beni mecbur etti; kalbi düşüncelerimi gizlemek için beynimi enlemlere gömdüm. Mektubu bitirince Barona uzattım ve okumasını söyledim. İkiyüzlü bir gururla 'Başka insanların mektuplarını asla okumam' diye yanıtladı. "Ve ben de o adamın tamamen bilgisi olmadan başka adamların hanımlarıyla yazışmam" dedim. Mektubuma baktı, gizemli bir gülümsemeyle kendi mektubuna dâhil etti. Haftanın geri kalanında ta ki bir akşam bir sokak köşesinde ona rastlayana kadar onu bir daha görmedim. Beni görmekten memnun görünüyordu ve sohbet için bir kafeye gittik. Karısının kuzeni ile bir kaç gün geçirmiş olduğunu anlattı, banliyöden daha yeni dönmüştü. Bu büyüleyici kişiyle asla bir araya gelmemiş olmama rağmen Baronun karakterinin etkisinin izlerinden kolayca zihnimde bir portresini çizebilmişim. Baron kibirlilik ve melankolisini yitirmişti. Yüzünde sade, biraz da dağınık bir ifade vardı. Sözleri ise birkaç imalı ifadelerle zenginleşmişti; hatta ses tonu bile değişmişti.

"Zayıf bir zihin," dedim kendi kendime, "Her duyguyla sallanan; kadınların kolaylıkla kendi iradeleri doğrultusunda yararlanabileceği bir boş kovan. Bir komik opera kahramanı gibi davranıyordu; şaka yapıyor, komik öyküler anlatıyor ve fırtınalı bir ruh hali içindeydi. Üniformasıyla birlikte cazibesi de yok olmuştu ve yemekten sonra az biraz sarhoş oldu, ardından belirli bazı hanım arkadaşlarını çağırmanızı önerince, o zaman gerçekten çok iğrenç biri olduğunu düşündüm. Boyunluğu, kuşağı ve üniforması dışında, gerçekten herhangi bir çekiciliğe sahip değildi. Sarhoşluğu doruk noktasına ulaştığında, bütün utanma duygusunu kaybedip evlilik yaşantısının sırlarını ortaya saçmaya başladı. Öfkelenerek ona müdahalede bulundum ve eve gitmemiz gerektiğini önerdim. Karısı kendi yokluğunda ona tam lisans izni verdiğine dair bana teminat verdi. İlk başta bunun daha ziyade

insani olduğunu düşündüm, ancak daha sonra bu benim Barones'in doğal soğuk mizacı hakkında öngördüğüm görüşümü doğruladığının bir göstergesi olduğunu fark ettim.

Birbirimizden erken ayrıldık ve dinlenmek için odama döndüm, beynim dinlemek zorunda kaldığım yersiz açıklamalarla yanıp tutuşuyordu. Görünüşe göre kocasına âşık olmayan bu kadın üç yıllık bir beraberlikten sonra, ona değil sadece her özgürlüğü tanıyor, aynı zamanda bunu kendisi için aynı hakkı talep etmeden yapıyordu. Bu garipti, doğa dışı bir şey, tıpkı kıskançlık olmayan bir aşk, gölgesi olmayan bir ışıık gibi.

Hayır. Bu imkânsızdı; bunun başka bir nedeni olmalıydı. Baronesin doğal olarak soğuk olduğunu bana söylemişti. Yani bu da çok tuhaf görünüyordu. Yoksa benim zaten hafiften kutsamaya başladığım Kutsal Bakirenin şekillenmesi miydi kendisi? Ve iffet, ruhun saflığı, görgüye, karakteristiğe, üstün ırkın niteliğine o kadar yakından bağlantılı değil miydi? Gençliğimde genç bir kız hayranlığımı uyandırırken duyularımı azıcıkta olsa uyarmasa aldanmış olmayacaktım.

Güzel çocukça hayaller! Bir doktoranın hayal ettiğinden daha çok karmaşık olan bu sorun, kadının büyüleyici cehaleti sonunda Barones sağ salım geri dönmüştü; kızlık çağından arkadaşlarıyla tekrar buluşmak, anıları uyandırmış ve onu canlandırmış gibi görünüyordu. Benim sözde sevgilimden bir mektubu bana uzatırken 'İşte zeytin dalını getiren güvercin' dedi. Samimi bir sevinç olmaksızın, özgürlüğünü evlilikle, herhangi bir evlilikle kazanmak için sabırsızlanan, endişeli kalpsiz bir mavi çoraplının küstahça zırvalamalarını gözden geçirdim ve bunu okurken bu konuya son noktayı koymaya karar verdim. 'Siz kesin olarak biliyor musunuz?' diye sordum Baronese. 'O hanımın o şarkıcıyla gerçekten nişanlı olup olmadığını kesin olarak biliyor musunuz?'

"Evet ve hayır."

"Ona bir söz vermiş mi? "

"Hayır"

"Onunla evlenmek istiyor mu?"

"Hayır"

"Ebeveynleri bunu istiyor mu?"

"Hayır"

"Öyleyse onunla evlenmek için neden bu kadar kararlı?"

"Çünkü... Bilmiyorum."

"Ona âşık mı?"

"Belki de öyle."

"Öyleyse o sadece bir koca avcısı. Onun tek bir hedefi var, o da bu pazarlıktan en iyi teklifi elde etmek. O aşkın ne olduğunu bilmiyor."

"Aşk nedir?"

"Bir tutku tüm diğerlerinden daha güçlü bir tutku, kesinlikle karşıkonusulamaz bir doğa gücü, tutuşmaya sabırsızlanan bir şey, yükselen sel, bir şelale, bir fırtına."

O arkadaşı yararına, dilinin ucuna yükselen, suçlamaları unutarak gözlerimin içine baktı.

"Ve senin ona aşkın böyle bir güç öyle mi?" diye sordu.

Ona her şeyi anlatmak için güçlü bir dürtü hissettim. Ama farz edelim bunu yaptım? O zaman aramızdaki bağ kopmuş olacaktı ve bu azgın tutkumu koruyan yalanım olmadan, kaybolup gidecektim. Kendimi bağlamaktan korkarak, bu konuyu kapatmasını istedim. Benim açımdan zalim sevgilim ölmüştür ve geriye yapmam gereken tek şey onu unutmak olduğunu söyledim. Barones beni teselli etmek için elinden geleni yaptı, ama hanım sevgilisiyle teması olan şarkıcının benim için tehlikeli bir rakip olduğu gerçeğini gizleyemedi. Bizim konuşmalardan besbelli sıkılan Baron dilimizi yakmadan bunu sonlandırmamız gerektiğini söyleyerek pervasızca müdahalede bulundu.

"Diğer insanların aşk işlerine karışmak mutlak çılgınlıktır!" diye neredeyse terbiyesizce bağırdı. Barones'in yüzü öfkeyle kızardı. Ben muhtemel bir sahneyi önlemek için hızla konuyu değiştirdim. Top yuvarlanmaya başlamıştı. Gerçekten daha ziyade bir heves olan yalan büyüyordu. Korku ve utanç içinde sonunda inanmaya başladığım peri masallarını anlattım kendime.

Onlara karşı talihsiz sevgili rolünü, oldukça rahat bir şekilde oynadım, çünkü benim hassasiyet nesnemin dışında, bu peri masalları diğer tüm ayrıntıların gerçekliği ile örtüşüyordu. Gerçekten de kendi ağıma yakalanmışım. Bir gün, eve dö-

nerken babasının kartını buldum. Çağrısına hemen dönüş yaptım. O yaşlı bir adamdı, kızı gibi kendisi de nahoş, karikatürlerin karikatürü biriydi. Her şekilde müstakbel damadına davranacağı gibi bana karşı da aynı şekilde davranıyordu. Ailemi, gelirim, gelecek hakkındaki umutlarımı sordu.

Bu düpedüz bir sorgulamaydı. Konu ciddi olmaya başlıyordu. Şimdi ne yapacaktım? Onun dikkatini başka yöne çevirmek için huzurunda mümkün olduğunca kendimi önemsiz kılmaya çalıştım. Stockholm'e ziyaretinin nedeni belliydi. Ya, sevmediği o şarkıcıdan, kurtulmak istiyordu, ya da hatun pazarlığı bir uzman tarafından onaylanırsa elini bana verme şerefiyle beni onurlandırmaya karar vermişti. Kendimi en tatsız tarafımdan ona gösterdim, onunla karşılaşacağım tüm fırsatlardan kaçındım, hatta Barones'ten gelen bir yemek davetini bile reddettim; kütüphanede acil görev gerekçesi, altında ondan kaçınarak talihsiz müstakbel kayınbaba adayımı bezdirdim. Rakibim gelin adayıyla evlendiğinde bu evlilik sefaletini kime borçlu olduğunu tahmin edebilir miydi? Şüphesiz o bunu bilmiyor ve gururla bana galip geldiğini düşünüyordu. Bir ölçüde kaderimizi etkileyen bir olay Barones ve küçük kızının banliyöye ani gidişleri oldu. Bu Ağustos başında idi. Sağlık nedenlerinden dolayı kendisi Mariafred'i, o aralar küçük kuzeni anne ve babası ile birlikte kaldığı Malar Gölü yakınlarında küçük bir köy seçmişti. Eve dönüşünden sonraki gün yapılan bu acele gidiş bana çok olağanüstü gelmişti; ama beni ilgilendirmediklerinden hiçbir yorum yapmadım. Aradan üç gün geçti, daha sonra Baron bir çağrı yazdı. Baron, huzursuz, çok gergin ve tuhaf görünüyordu. Bana Baronesin neredeyse hemen geri döneceğini söyledi.

Göründüğümünden daha şaşkın, "Gerçekten mi!" diye bağırdım.

"Evet!.. Onun sinirleri gergin, o iklim ona uymuyor. Bana beni ürküten anlaşılmaz bir mektup yazmış. Onun kaprislerini asla anlamam mümkün olmadı... Kafasına her türlü fanatik fikirler koyuyor. Şu anda ise senin ona kızgın olduğunu düşünüyor!"

"Ben mi?"

"Çok saçma!" diyerek devam etti, "ama döndüğünde bunu sakın ona hissettirme; kendi bu ruh hallerinden utanıyor; o gururlu biri ve onu tasvip etmediğinizi düşünürse, o zaman sadece yeni saçmalıklar yapacaktır. "

"Sonunda bu da oldu" dedim kendi kendime, "felaket yanıbaşımda!" Ve o andan itibaren düşüncelerim sadece kaçmakla ilgili oldu, çünkü tutkulu bir romantizmin başkahramanı olmaya hiç niyetim yoktu. Bir sonraki daveti, kötü gizlenmiş, yanlış anlaşılan bahanelerle reddettim. Bunun sonucu Barondan bir çağrı oldu; düşmanca davranışlarından neyi kastettiğini sordu. Ona ne açıklama yapacağımı bilemedim ve duyduğum utançtan yararlanarak, yapacakları bir gezide onlara katılmak için benden söz aldılar. Baronesi hasta görünümlü ve yıpranmış bir şekilde buldum; sadece solgun yüzündeki siyah gözleri canlı ve olağanüstü bir görkemle parlıyordu. Ben kabuğuma çekilmiş, kayıtsız tonlarda konuşuyor ve mümkün olduğunca az konuşuyordum. Vapurdan ayrılırken, Baronun amcasıyla buluşmayı ayarladığı ünlü bir otele gittik. Açık büfe sunulan akşam yemeği çok çeşitliydi. Önümüzde kasvetli dağlarla etrafı çevrili uğursuz göl yayılıyor; kafalarımızın üzerinde ise dalları kararmış yüz yıllık dev ıhlamur ağaçları sallanıyordu. Biz alelade konuştuk, ama konuşmalarımız donuk ve çok geçmeden eriyiverdi. Ben henüz tatlıya bağlanmamış ve taze bir salgının eşliğinde olan ev sahiplerimin kavga sonrası etkilerini sezmeye başladığımı düşündüm. Hararetle fırtına önlemek istiyordum, ama ne yazık ki, amca ve yeğen iş konuları görüşmek üzere masadan ayrıldılar. Şimdi mayın patlayabilirdi! Biz yalnız kalır kalmaz Barones bana doğru eğildi ve heyecanla şöyle dedi;

"Beklenmedik bir şekilde geri döndüğüm için Gustav'ın bana kızgın olduğunu biliyor musunuz? "

"Ben bu konuda hiçbir şey bilmiyorum."

"O zaman onun boş Pazar günlerini benim büyüleyici kuzenimle buluşmak üzerine inşa ettiğini bilmiyordunuz?"

"Sevgili Barones!" diye yüksek sesle ona müdahale ettim,

"Kocanıza suçlamalarda bulunacaksanız, bunu onun huzurunda yapmanız daha iyi olmaz mıydı? "

Ne yapmıştım ben böyle? Kendi hemcins üyelerinden birini savunmak için vefasız karısının yüzüne fırlattığım bu sert, uzlaşmaz azarlama, acımasızdı.

"Bu ne cesaret! " haykırdı, şaşkın ve rengi kaçmış bir şekilde.

"Bana hakaret ediyorsunuz!"

"Evet, Barones, size hakaret ediyorum. "

Aramızdaki her şey sonsuza dek bitti.

Kocası geri döner dönmez, sanki bir düşmandan korunmak için sığınak arıyormuş gibi ona doğru seğirdi.

Baron bir sorun olduğunu fark etti, ama onun heyecanını anlayamadı.

Komşu bir villayı ziyaret etmek zorunda olduğum gerekçeyle iskeleden onlardan ayrıldım. Kasabaya nasıl geri döndüm bilmiyorum. Bacaklarım cansız bedenimi taşımış gibi görünüyordu; hayati düğüm çözülmüş, ben sokaklarda yürüyen bir cesettim.

Yalnız! Tapacağım tek bir arkadaşım, ailem, herhangi bir şeyim olmaksızın yine yapa yalnızdım. Tanrı'yı yeniden yaratmam imkânsızdı. Madonna heykeli düşmüş, kadın güzel görüntünün arkasından kendini göstermişti, keskin pençeli, hain, inançsız kadın! Beni kendi sırdaşı yapmaya çalışırken, evlilik yeminlerini bozmanın ilk adımını atıyordu; ona karşı nefretim o anda doğdu.

Bana ve içimdeki erkeklığe hakaret etmişti ve ben ona karşı kocasının tarafını tutmuştum. Bunu erdemli bir adam olduğumla gururlandığımdan yapmamıştım, ama aşkta erkek bir hırsız değil, o sadece kendine verileni alır. Hırsızlık yapıp kendini satan kadındır. Fedakârane verdiği tek zaman kocasına ihanet ettiği zamandır. Fahişe kendini satar, genç eş kendini satar; vefasız eş sevgilisine sadece kocasından çaldığını verir. Ama ben bu kadını bir arkadaştan başka herhangi bir şekilde arzulamadım. Çocuğundan sebep, benden taraf korumalı olan bu kadını hep annelik göstergesi altında gördüm. Her zaman kocasının yanında görmekle birlikte, asla kendimi en ufak bir arzuyla şımartıp, özde itici ve aşağılayıcı olan ona sahip olma arzusu hiç duymadım. Tamamen her zamankinden daha yalnız, ezilmiş, imha edilmiş bir şekilde

odama döndüm, çünkü Barones ile ilişkimin ta en başından beri Bohem arkadaşlarımı terk etmiştim.

IV.

Ben o günlerde yeni liman, koy ve güney banliyölerinde kayalıklara bakan iki pencerele oldukça büyük bir tavan arasını işgal etmiştim. Pencerele önünde, çatıda, küçük çapta bir bahçe oluşturmayı başarmıştım.

Buna karşılık bengal gülleri, sardunya ve açelyalar sırasıyla çiçekleriyle gizli kültüm Madonna ve çocuğunu bana sundular. Akşama doğru panjuru aşağı çekip, saksıları bir yarım daire şeklinde düzenlemek ve aralarına üzerine lambanın ışığını dayadığım Baronesin bir resmini yerleştirmek bende günlük bir alışkanlık haline gelmişti. O bu resimde, biraz ağır, ama nefis saf özellikli, narin kafası altın saçların zenginliği ile taçlandırılmış genç bir anne portresi olarak temsil edilmişti.

Üzerinde çenesine kadar uzanan ve pilili fırır ile sonlanan hafif bir elbise giymiş; beyaz giymiş küçük kızı, onun yanında bir masada durup, dalgın gözlerle seyircisine bakıyordu.

Bu portenin önünde "arkadaşlarım" kaç mektup yazıp, ertesi sabah Barona göndermemiştim ki!

O zamanlar bu mektuplar, benim içlerine edebiyat özlemlerimi dökebildiğim bir kanal ve en içteki ruhum bunların içinde çıplaktı.

Barones düzensiz, sanatsal ruhu için bir kariyer açmak için, şiirsel düşlerine çıkış yolunu edebiyat çalışmalarında aramaya onu teşvik etmeye çalıştım. Ona edebiyatın tüm başyapıtlarından vermiş, buna tavsiye ve pratik çizimler de ekledim, sonsuz özet, yorum ve analizlerle donatılmış edebiyat kompozisyonlarının ilk ilkelerini öğretmiştim. O bunlara sadece orta derecede ilgi göstermişti, çünkü daha en başından beri kendi yetenekleri hakkında kuşku daydı. Ben ona her eğitimli insanın en azından bir mektup yazabilecek yeteneğe sahip olduğunu ve bu nedenle temelde aslında bir şair ya da yazar olduğunu söylemiştim. Ama bunların hepsi nafile; sahne tutkusu onun inatçı beyninde sağlam yer

edinmişti. Kendisinin bir sözcü olarak doğduğunu vurguluyor ve sahneye çıkması engellendiğinden (ki bu hararetle acilen arzulanıyordu) o aile yaşantısını felakete sürüklemekle tehdit eden sonucu gaflet dolu ser vermiş bir şehit gibi davranıyordu. Kocasının ailenin iç barışını mutlak kötü sondan kurtarmak umudu altında hayırsever çabalarına sempati duyuyordu. Bu konuda aktif ve kişisel ilgi göstermeye cesareti olmamasına rağmen, yine de minnettardı. Barones'in muhalefetine rağmen, çabalarını sürdürmüş ve her mektupta düzenlediği kaderin büyüünden kendisini kurtarıp, bir şiir, bir tiyatro oyunu, ya da bir roman yazmasını ona önermiştim.

Mektuplarımda ona 'Hareket dolu bir hayatınız olmuştur' dedim. 'Neden kendi deneyimlerinizden yararlanmıyorsunuz?' dedim ve Borne'dan bir alıntı ekledim: "Kâğıt ve kalem alın elinize ve samimi olun, işte o zaman bir kadın yazar olursunuz."

"Tekrar mutsuz bir hayatı yaşamak acı verici" diye yanıtladı. "Ben sanatta unutkanlığı bulmak istiyorum; benliğimi kendi kimliğimden farklı karakterlerle birleştirmek istiyorum." Onun neyi unutmak istediğini kendime hiç sormamıştım. Geçmiş yaşantısı hakkında hiçbir şey bilmiyordum. O benim bu bilmeceyi çözmemden çekiniyor muydu? Bana kendi karakterinin anahtarını teslim etmekten korkuyor muydu? Kendi gerçeğini sahne kahramanlarının arkasına gizlemek için sabırsızlanıyor veya kendinden üstlerin kimliklerini üstlenerek kendi yüceliğini artırmayı mı amaçlıyordu?

Bu argümanların sonuna gelince, ona yabancı yazarların eserlerini çevirerek bir başlangıç yapmasını önerdim; bunun onun tarzını oluşturmaya yardımcı olacağını ve yayıncılar tarafından tanınmasını sağlayacağını söyledim.

"Bir çevirmen iyi ücretlendiriliyor mu?" diye sordu.

"Oldukça iyi," diye yanıtladım, "eğer o işini biliyorsa."

"Belki beni paralı asker olarak görüyorsunuz" dedi, "ama bu işin kendisi beni cezbetmiyor".

Zamanımızdaki çoğu kadın gibi o da kendi hayatını kazanma manyasına kapılmıştı. Baron ihmal edilmiş bir evin paahasına, eve katkıda bulunacak birkaç şilin yerine onu daha

ziyade evi ve hizmetçileriyle aktif ilgilenmesini tercih ettiğine yönelik bir yüz ifadesi çizdi.

O günden beri Barones ona iyi bir kitap ve bir yayıncı bulmam için hiçbir huzur vermemişti. Ben elimden geleni yapmış ve ona katkıda bulunanlarını ödüllendirmeyen resimli dergilerden birinde "Çeşitli öğeler" için mukadder iki oldukça kısa makale temin etmeyi başarmıştım. Birkaç saat içinde kolaylıkla bitirilebilen bu iş hakkında bir hafta boyunca ondan hiçbir şey duymadım. Baron ona takılarak bir miskin diye hitap edince öfkelenerek kontrolünü kaybetmişti; aslında o kadar öfkelenmişti ki, Baronun onda bir bamte-line dokunduğunu gördüm ve çift arasında ciddi bir tatsızlık çıkmasından çekindiğim için konuyla ilgili tüm imalarımı dururdum. Onunla aramdaki bağlantının koptuğu zaman durumlar bundan ibaretti.

Ben tavan arasında, masamın üzerinde onun mektuplarıyla oturdum. Bu mektupları bir bir yeniden okurken, onun için kalbim acıyordu. O azap içinde bir ruh, boşa harcanan bir güç, kendini duyuramayan bir ses, tıpkı benim gibiydi. Karşılıklı sempatimizin sırrı buydu. Kendisi sanki acı duygusunun hazzından muazzam körleşmiş ve sıkılmış hasta ruhum tarafından bedene alınan hastalıklı bir organmış gibi acımı onun aracılığıyla çekiyordum. Ve ayrıca onu sempatimden mahrum bırakmam için ne yapmıştı ki? Yaptığı sadece bir kıskançlık anında kendi mutsuz evliliğinden bana şikâyetle bulunmaktı. Ve ben ona mantıklı davranmak yerine, sert konuşarak geri püskürtmüştüm; eğer kocası bana onun kendisine her tür özgürlüğü tanıdığını söylememiş olsa bu hiç de imkânsız bir görev olmayacaktı. Ona karşı muazzam bir şefkatle dolmuştum; hiç şüphesiz, onun ruhunda derin gizemler, kader sırlarının, hem fiziksel hem de ruhsal sapsuların kefeni yatıyordu. Bana öyle geliyor ki onun kendisini mahvetmesine izin versem, kendim korkunç bir yanlış suçlusu olurudum. Depresyonum doruk noktasına ulaştığında, ona beni affetmesini dileyen bir mektup yazdım. Olanları unutmaması için yalvardım ve kendi adıma bir yanlış anlaşılmanın sebep olduğu acı olayı izah etmeye çalıştım. Ama sözcükler gelmedi, kalemim bana itaat etmeyi reddetti. Yor-

gunlukla hırpalanmış bir şekilde kendimi yatağa attım. Ertesi sabah, tipik bir Ağustos sabahı, sıcak ve güneşliydi. Saat sekizde kütüphaneye gittim, melankoli ve depresyon içindeydim. Anahtarım olduğundan, kolayca içeri girebildim ve genel kitle gelmeden evvel üç saatimi mükemmel yalnızlık içinde geçirdim. Kitap sıraları arasındaki geçitler arasından, tüm zamanların en büyük düşünürleriyle yakın birlik içinde, yalnızlık olmayan o zarif yalnızlık içinde her iki koldan doluştım. Bir cilt oradan bir cilt buradan alarak dünün acı sahnesini unutmak için kesin konuda düşüncelerimi dengelemeye çalıştım. Ama aklımdan düşmüş Madonna'nın saygısızlık görüntüsü kovmadım. Bir kelime anlamadan okuduğum sayfalardan başımı kaldırdığımda, bir vizyonda onu galerilerinin arkasındaki görünümü sonsuz yaralayan sarmal bir merdivenden inerken gördüm. Mavi elbisesinin düz kıvrımlar kaldırıp o mükemmel ayak ve narin ayak bileklerini gösterirken, kocasına ihanete davet eden bir yan bakışla, dün ilk kez gördüğüm o hain ve şehvetli gülümseyişiyle beni süzüyordu.

Bu hayalet son üç aydır kalbimde uykuda olan tüm duygusallığı uyandırmıştı çünkü etrafını saran o saf atmosfer tüm şehvetli düşünceleri benden uzak tutmuştu. Şimdi ise içimde tutuşan tüm tutkular tek bir nesneye odaklanmıştı.

Onu arzuluyordum. Hayal gücüm onun beyaz bacakların zarif güzelliğini boyuyordu. Sistemantik bilimsel araştırmalar aracılığıyla bu kadının formülünü bulmak umuduyla, İtalyan müzelerindeki tüm ünlü heykellerin çizimlerini içeren bir sanat eseri seçtim. Onun ait olduğu tür ve cinsi öğrenmek istiyordum. Seçimlerim boldu.

O Venüs, tam göğüslü ve geniş kalçalı, muzaffer güzelliğinden emin sevgilisini bekleyen, normal bir kadın mıydı? Hayır!

Öyleyse, tüm muhteşem maharetlerini evlilik döşegine adanmış, Juno, o bereketli anne miydi?

Hiçbir şekilde değil!

Mavi çoraplı Minerva, düz göğüslerini postadan bir manto altına gizleyen o yaşlı bakire?

Asla değil!

Öyleyse, güneşten korkan gecenin soluk tanrıçası, zoraki iffetinde zalim, kızdan daha çok erkek çocuğu, mütevazı, çünkü öyle olması gereken Diana – Banyo yaparken onu izlediği için Actseon’u bir türlü affedemeyen Diana?

O Diana mıydı?

Türü belki, ama cinsi değil!

Son sözü gelecek söyleyecek!

Bu hassas vücuda, o nefis bacaklar, o tatlı yüz, gururlu gülümseme, o mütevazı örtülü sineyle o kan ve yasak meyveye duyulan özlem olabilirdi miydi?

Diana? Evet, hiç şüphesiz Diana!

Araştırmamı devam ettirdim; İffetli tanrıçaların çeşitli temsillerini incelemek için, Devletin bu eşsiz hazine-evinde birçok yayını gözden geçirdim. Bir bilim adamı gibi her şeyi araştırıp karşılaştırdım; Tekrar ve tekrar sevk edildiğim ciltleri bulmak için bu dev binanın bir ucundan diğer ucuna koşuşturarak tespitimi kanıtladım. Bir saatin çınlaması beni hayallerimin dünyasından döndürdü; Meslektaşlarım gelmeye başlamış ve günlük görevlerime geri dönmek zorunda kaldım. Akşamı arkadaşlarımla kulüpte geçirmeye karar verdim. Laboratuvara girerken, moralimi yükselten sağır edici bir selamla karşılandım. Oda merkezi sunak gibi bir masa ve bunun tam ortasında ise bir kafatası ile potasyum siyanürlü büyük bir şişe duruyordu. Kafatasının yanında Punch lekeleriyle kaplı açık bir İncil duruyordu. Cerrahi aletler ayraç olarak görev yapıyordu. Bunların etrafında bir dizi punch bardakları bir daire şeklinde dizilmişti. Kadehleri doldurmak için kepçe yerine bir ibrik kullanılıyordu.

Arkadaşlarım zehirlenmenin eşiğinde idiler. Bunlardan biri bana yarım pint içeren bir cam kâsede ateşli içecek sununca bunu bir yudumda boşalttım.

Tüm üyeler geleneksel "Lanet olsun!" haykırarak şarkı söylediler.

derin âlem

ve flörtler

Hayat sadece bir son ve bir amaç...

Bu başlangıçtan sonra cehennemi mısra çıktı ve alkış, haykırışların ortasında, kötü ve anatomik terimlerle karışık yükselen ayetlerdeki, hakarete ben de kendimi verdim. Kaba önerilerle sarhoş nahoş saygısızlıkla kendi Madonna'mın kafasına hakaret yağdırmakta adeta kendimi aştım. Bu benim tatminsiz özlemimin marazi sonucuydu. Bu hain idole olan nefretim öyle bir patlak verdi ki bununla bir tür acıda huzur buldum. Ayin arkadaşlarım, zavallı şeytanlar, aşkı bana en alçak yönüyle tanıtırlarken onların erişim alanları dışında olan bir kadına yağdırdığım aşağılık şikâyetlerimi de hevesle dinliyorlardı. Sarhoşluk giderek artmıştı. Duygusal sızlanma, sahte tevazu ve ikiyüzlü masumiyetin içinde üç ay geçirdikten sonra erkeklerin seslerini duymak kulaklarımı şenlendirdi. Maskeyi yırtmış ve 'Tartuffe'ün hırsını altına gizlediği peçeyi geri atmış gibi hissediyordum. Hayalimde sıkıcı bir varoluş sorunundan kaçmak için, her heves ve her kaprise düşkünlük gösteren o tapılan kadını gördüm. Tüm hakaretlerim, rezil küfür ve tacizlerimi, suç işlememe başarıyla çaba gösteren içimdeki güçlü öfkeyi ona yönlendirdim. Şu anda laboratuvar bana aşırı heyecanlı beynimin bir halüsinasyonu, tüm duyularımın katıldığı canavarca orjilerin tapınağı gibi görünüyordu. Raflarda şişeler gökkuşağının tüm renklerinde parlıyordu: Kırmızı kurşun koyu mor; potas portakal, kükürt sarısı, bakır küfü yeşili, kezzap mavisi. Atmosfer tütün dumanı ile yoğundu; punch yapmakta kullanılan limon kokusu mutlu yerlerin görünümlerini çağırıyordu. Kasıtlı olarak hor kullanılmış piyano, Beethoven'ın marşını tanımaz bir şekilde inliyordu. Eğlence düşüncelerinin soluk yüzleri, bacalardan yükselen karanlık mavi dumanda kayboluyordu. Teğmenin kuşağı, felsefe doktorunun siyah sakalı, hekimin işlemeli gömleği, boş soketli kafatası; gürültü, bozukluk, iğrenç ihtilaflar, iffetsiz görüntüler beynimi şaşkınlık ve karışıklıkla uyarıyordu ki aniden birçok ses hep bir ağızdan haykırmaya başladı.

"Kadınlar için, siz erkeklere!"

Bütün grup şarkı söylemeye başladı.

derin alem
ve flörtler
Hayat sadece bir son ve bir amaç...

Şapka ve kabanlar giyilmiş ve bütün kalabalık dışarı çıkmıştı. Yarım saat sonra varacağımız yere ulaşmıştık. Dev sobalar-daki ateş çatır çatır yanarken yiğit emredildi ve gecenin iğ-rençliklerini hatırlatan Satürnalya eylemi başladı.

V.

Ertesi sabah güpegündüz kendi yatağında uyandığımda kendi kontrolümü tamamen geri kazanmış olduğumu göreyerek şaşırdım. Sağlıksız duygusallığın tüm kalıntıları kaybolmuştu. Madonna kült gecenin aşırılıklarında unutulmuştu. Mükemmel aşkıma, şu anda ikisi de bana aynı gibi görünen ruh ve beden bir zayıflığı olarak bakıyordum. Soğuk bir banyodan ve biraz kahvaltı yaptıktan sonra, tüm her şeyin eski seyrine dönmüş olmasından memnun bir şekilde günlük görevlerime geri döndüm. Çalışmalarım dalarken saatler hızla gelip geçti. Kapıcı Baron'u anons ederken saat gece on iki buçuk olmuştu.

"Bu mümkün mü?" dedim kendi kendime" ve ben de olayın artık kapandığı izlenimi oluşmuştu!"

Kendimi muhtemel bir sahneye hazırladım.

Neşe ve mutluluk ile parıldayan Baron, sevgiyle elimi sıktı. Vapurla başka bir geziye katılmam ve Södertelje'de, küçük bir sulama yerinde amatör tiyatrocuları izlemem için beni davet etmeye gelmişti.

İşlerin acilliği gerekçesi altında bu davetini kibarca reddettim.

"Karım," diye devam etti, " gelmenize çok sevinecek..." Ayrıca katılımcılardan bir diğeri de Bebek olacak, "Bebek, sık sık bahsi geçen meşhur kuzen...

Hemen karşı konulmaz ve acıklı bir tavırla ısrar etmeye başlarken, melankoli dolu gözlerle bana öyle bir baktı ki, kendimi zayıf hissettim.

Ama açıkça davetini kabul etmek yerine, bir soru ile cevap verdim;

"Barones oldukça iyiler sanırım?"

"Dün pekiyi değildi; aslında gerçekten de çok kötüydü, ama bu sabahtan beri iyidir. Sevgili dostum,," dedi ve hafif bir

duraklamadan sonra şunu ekledi " Nacka'da bir önceki akşam aranızda ne olupbitti? Karım sizin bir şekilde yanlış anladığınızı ve herhangi bir neden olmaksızın ona kızgın olduğunuzu söylüyor."

Biraz şaşkın bir şekilde "Gerçekten mi," diye yanıtladım. "Oysa ben bir şey bilmiyorum. Belki de içkiyi biraz fazla kaçırdım. Kendimi unutmuş olabilirim." Bunun üzerine tempolu bir şekilde "Öyleyse her şeyi unuttuğum olmaz mı? diye yanıt verdi, "ve gel de eskisi gibi tekrar arkadaş olalım" dedi.

"Bildığınız gibi kadınlar, genellikle garip bir şekilde alıngan olurlar; o zaman her şey yolunda; geleceksiniz öyle değil mi? Bugün saat dörtte. Unutmayın, sizi bekliyoruz... "

Onun bu isteğine razı olmuştum, ben...

Dipsiz bilmeceydi bu sanki!

Bir yanlış anlama, ben... ama, o hastaydı... ben ise... korkudan hasta... pişmanlıktan...

Az bilinen kuzenin sahneye çıkması konuya ilgiyi biraz artırmış ve kalbim heyecanla atarken önceden kararlaştırıldığı gibi, saat dörtte vapura bindim.

Barones kardeşçe bir nezaketle beni karşıladı.

"Kaba sözlerimden dolayı bana kızgın değilsiniz umarım?" diye başladı. "Ben çok heyecanlıyım..."

"Bu konuyu konuşmayalım artık " diye yanıt verdim ve ona köprü arkasında oturacak bir yer bulmaya çalıştım.

"Bay Axel... Bu Bayan Bebek!.."

Baron bizi tanıştırdı.

On sekiz yaşında, biraz şımarık, tıpkı tahmin ettiğim türden bir kıza bakıyordum.

O ufak tefek, çok sıradan görünümlü, basit ama hafif zarafet çağrışımı giyinmişti. Barones ise bir ceset gibi solgundu. İçi boşalmış yanakları ile her zamankinden daha kırılgan görünüyordu. Bileğindeki bilezikleri çınlarken; yakalarına kadar uzanan o ince boynunun mavi damarları normalde olduğundan daha dağınık olan özensiz toparlanmış saçları altında kulaklarına kadar varıyordu. Kötü giyinmişti. Frakının renkleri ham ve uyumsuzdu. Düpedüz tamamen yalın göründüğünü düşünmekten kendimi alıkoyamadım ve ona

bakarken, kalbim şefkatle doldu ve ona karşı son davranışlarımı lanetledim. Bu kadın bir yosma mıydı? O haksız yere üzüntü taşıyan bir aziz, bir şehitti. Vapur hareket etti. Malar Gölü üzerindeki güzel Ağustos akşamı, insanı huzur dolu hayaller kurmaya davet ediyordu. Bu bir kaza mı yoksa kasıt mıydı? Küçük kuzen ve Baron birbirimizi duyamayacak kadar uzaklıkta yan yana oturuyordu. Ona doğru eğilirken, yalın, kabul görmüş bir sevgilinin canlı yüz ifadesiyle konuşurken durmadan gülüyordu. Ara sıra muzipçe bize bakarken ona başımızı sallıyor, o da bize gülümsüyordu. 'Neşeli biri, küçük kız öyle değil mi?' dedi Barones. Onun söylediklerini nasıl yorumlayacağımı bilmeden " Öyle görünüyor" diye yanıt verdim.

"O melankolik kocamı nasıl neşelendireceğini iyi biliyor. O yetenek bende yok" diye ekleyerek samimi ve sevecen bir şekilde gülümsedi. O konuşurken yüz hatları, bastırılmış üzüntüyü, ağlanmamış gözyaşları ve insanüstü istifayı ele veriyordu. Etrafında, iyilik, istifa ve özveri gibi özellikler, anlaşılması zor bir bulut gibi süzülüyordu, tıpkı hamile bir kadın ve bir annenin yansımalarında olduğu gibi. Kişiliğini yanlış anladığımdan utanarak, endişe ve vicdan azabı içinde gözyaşlarımı tutmakta zorlandım. Daha çok sadece bir şeyler söylemek adına "Ama siz kıskanmıyor musunuz?" diye sordum.

Çok samimi ve art niyetten herhangi bir iz olmaksızın "Hayır hiç" diye yanıtladı. "Belki garip olduğunu düşüneceksiniz, ama bu doğru. Kocamı seviyorum; o çok iyi kalpli biri ve küçük kızı değerli buluyorum, o güzel bir kız. Aralarında gerçekten yanlış bir şey yok. Bir kadını sıradan gösteren kıskançlığa lanet olsun; Benim yaşta biri dikkatli olmak zorunda."

Ve gerçekten de, kendisi o kadar sıradan görünüyordu ki o anda kalbim sıkıştı. Düşüncesizce hareket ederek, dürtüsel olarak, babacan bir niyetle, sanki üşümesinden korkuyormuş gibi bir tavırla ona omuzlarına bir şal almasını önerdim. Yüzünün etrafındaki yünden kumaşı düzenlememe ve onu zarif bir güzelliğe dönüştürmeme izin verdi. Gülümseyerek bana teşekkür ettiği zaman ne kadar güzel oluyordu! Mü-

kemmel bir mutluluk ifadesi yüzüne geldi; okşanmak için yalvaran bir çocuk gibiydi.

"Zavallı kocam! Onu biraz daha neşeli görmek ne kadar güzel! O sorun dolu! Bir bilseniz!

'Eğer haddimi aşmıyorsam' dedim, 'O zaman Tanrı aşkına sizi bu kadar mutsuz eden şey ne, bana anlatır mısınız?' Hayatında büyük bir üzüntü olduğunu hissediyorum. Size tavsiyeden hariç verecek bir şeyim yok, ama eğer herhangi bir yararım dokunacaksa lütfen dostluğumdan yararlanın, yalvarıyorum.

Zavallı arkadaşlarımın ekonomik sorunları vardı; yıkımın hayaleti- o korkunç kâbus! —onları tehdit ediyordu. Şimdiye kadar Baron'un yetersiz geliri karısının çeyizi tarafından desteklenmişti. Fakat daha yeni bu çeyizin değersiz hisselere yatırıldığı için sadece kâğıt üzerinde bir değeri olduğunu fark etmişlerdi. Bankada bir giriş bileti peşinde olan Baron evraklarını göndermek üzereydi.

"İşte nedeni bu" dedi, "yeteneklerimi kullanmak istememin sebebi, ev bütçesine az da olsa katkıda bulunmaktır."

"Her şey gün gibi ortada, bunu görmüyor musunuz? İçinde bulunduğu zorlukların sorumlusu benim; kariyerini mahvettim..."

Bu benim güç sınırlarımdan ötesindeki böylesi üzücü bir durumda ne yapılır ne söylenebilirdi ki? Zorluklarını düzelttiğim konusunda kendimi kandırdım. Ona her şeyin yoluna gireceğini söyleyerek güvence verdim ve korkularını yatıştırmak için ona parlak umutlarla dolu bir geleceğin portresini çizdim. Daha iyi zamanların geleceğini kanıtlamak için bunun için de kendi hisselerinin de değer kazanacağı Ulusal ekonomi istatistiklerini kullandım. En olağanüstü ilaçlar icat ettim teselli için; Kocası için beklenmedik promosyon getirecek yeni bir ordu organizasyonu yarattım. Tüm bunlar salt bir buluştu, ama bu hayal gücüm sayesinde nihayet onda cesaret ve umut belirmeye ve morali yükselmeye başladı. Vapurdan indikten sonra, oyunun başlamasını beklediğimiz esnada Parkta bir yürüyüşe çıktık. Henüz, kuzeni ile tek bir kelime alışverişinde bulunmamıştım. Baron onu hiç yalnız bırakmamıştı. Onun frakını taşıırken

gözleriyle onu yemiş, söz yağmuruna tutmuştu ve kuzen duygusuz ve sert görünümünü korurken Baron iyice ağzının içine sokulmuştu. Görünüşe göre yüzünde tek bir kasını bile oynatmadan ara sıra söylediği şeylere Baron kakhahalarla gülüyordu Yüz ifadesine bakılırsa kuzen yanıtlarında biraz hazırcevap biriydi, imalı sözlerini özgürce dile getiriyordu çünkü. Sonunda kapı açıldı ve önden rezerve edilmemiş yerlerimizi almak için içeri girdik. Perde açıldı. Barones sahneyi görmekten mutlu olurken, boyalı tuval, ham ahşap, allık ve ter kokularının karışımını soluyordu. Onlar bir heves oyunlarını oynarken, beyhude çabalarımın üzücü anıları sonucu, sahneyi fethetmek ve aynı zamanda, belki de, önceki gecenin aşırılıklarının da etkisi altında ani bir isteksizlik hissetmeye başladım. Perde kapandığında, koltuğumu terk edip, duble bir absintle kendimi tazelediğim restoran bölümüne geçtim ve oyun bitene kadar orada kaldım. Arkadaşlarımla oyun sonrası bir araya geldik ve birlikte akşam yemeğine çıktık. Onlar yorgun ve kaçıışından hoşnutsuz görünüyordlardı. Masa kurulurken kimse tek bir kelime etmedi. Rast gele bir konuşma büyük zorlukla başladı. Kuzen, dalgın mağrur ve sessiz kaldı. Menüyü tartıştık. Bana danıştıktan sonra, Barones ordövr emretti. Kabaca- benim geçmemiş sinirlerime fazladan kabaca hem de. Baron emri iptal etti. Kasvetli düşünceler içinde kaybolmuş bir şekilde onu duymamış gibi davranarak Barones bunu sipariş ettiği için "iki ordövr! " diye bağırdım, ikimiz için. Baron öfkeden köpürdü. Havada gökgürültüsü vardı, ama tek bir kelime bile edilmedi. Tüm uygarlıklarda ciddi sonuçlar doğuracak bir durumu böylesi edepsizlikle cevapladığım için cesaretimi takdir ettim. Barones ona arka çıkmamdan cesaret alarak, beni eğlendirmeye çalışarak takılmaya başladı. Ama nafile. Sohbet etmek imkânsızdı; kimsenin söyleyecek bir şeyi yoktu. Baronla birbirimize öfkeyle baktık. Sonunda rakibim yanındakinin kulağına fısıldadı; o da bir yüz ifadesi çizerek, kafasını salladı, dudaklarını kıpırdatmadan bir kaç şey hecelledi, ardından küçümseyici bir şekilde bana baktı. O an kanın beynime sıçradığını hissettim ve beklenmedik bir olay, bir paratoner olarak görev yapmış olmasaydı oracıkta fırtına

kopacaktı. Son yarım saatten beri piyanoyu tıngırdatan bitişik odadaki fırtınalı bir eğlence partisi kapıları şimdi ardına kadar açılmış ve söyledikleri nahoş şarkıları rahatsız ediyordu. Baron garsona döndü: "O kapıyı kapat," dedi sertçe. Kapı henüz kapanır kapanmaz tekrar şiddetli bir şekilde ardına kadar dayandı. Şarkıcılar koro halinde şarkı söylerken yakışık almaz sözleri ile bize meydan okuyorlardı adeta. Büyük patlama anı gelip çatmıştı. Sandalyemden ayağa fırladım; bir iki adımda kapıya dayanıp şiddetle kapıyı kalabalığın suratına kapattım. Toz varilinde bir yangın bile düşmana karşı kararlı çıkışım kadar heyecanlı bir etki yaratamazdı. Kapı kolundan tutarken kısa bir arbede yaşandı. Ardından kapı diğer tarafa doğru açıldı ve bir elele mücadele için hemen üzerime atlamaya hazır uluyan kalabalıkla burun buruna geldim. Bir anda omzumda bir dokunuş hissettim ve öfkeli bir sesin 'rakibe tek başına saldırıya geçerken onu yalnız bırakan beyler de hiç onur yok mu?' dediğini duydum.

Bu güçlü duygusal stres altında tüm görgü ve nezaket kurallarını unutarak muhtemelen farkında olduğundan daha sıcak davranan baronesti. Kavga bitti. Barones sorgulayıcı gözlerle bana baktı. "Siz cesur bir kahramansınız," dedi. "Korkudan titriyordum adeta " Baron hesabı isterken mekân sahibini çağırarak polis göndermesini talep etti.

Bu olaydan sonra aramızda mükemmel bir uyum hüküm sürdü. Yerlilerin edepsizliği hakkında öfkeli ifadelerde hemfikir olduk. Tüm bastırılmış kıskançlık öfkesi ve yara almış gurur o görgüsüzlerin kafalarına yağdırıldı. Ve daha sonra kendi odalarımızın birinde oturup punch içerken, eski dostluğumuz yeniden alevlenmişti; hepimiz az ya da çok görünümülerinden bizleri mahrum bırakan polisi tamamen unutmuştuk. Ertesi sabah yüksek moralle kafeteryada buluştuk ve sonucunu kestirilemeyen nahoş olayı ardımızda bıraktığımızdan çok memnun kalmıştık. İlk kahvaltıdan sonra çiftler halinde aramızda adil bir mesafeyle kanal kıyısında yürüyüşe çıktık. Kanalin güçlü bir eğim yaptığı kilit bir noktaya varınca Baron durdu ve sevgi dolu, neredeyse âşık bir şekilde gülümsedi.

"Burayı, hatırlıyor musun Marie?" diye sordu.

O tutku ve hüznün karışımı bir ifade ile "Evet, evet, hayattım, hatırlıyorum" diye yanıtladı.

Barones daha sonra bana onun sorusunu açıkladı.

"O bana aşkını ilk olarak burada ilan etti... Bir akşam, parlak bir çekim-yıldızı gökyüzünde parlarken, tam da bu huş ağacının altında"

"Bu, üç yıl önceydi" diye açıklamasını tamamladım, " eski anıları yâd etmeye başladınız bile. Geçmişte yaşıyorsunuz, çünkü mevcut yaşam sizi tatmin etmiyor."

"Ah, durun!" diye haykırdı; "Duyularınız fııarda...

Geçmişten nefret ediyorum ve zulmü beni mahveden bencil bir anneden beni teslim aldığı için kocama minnettarım.

Hayır, kocama tapıyorum, o benim sadık arkadaşım... "

"Siz nasıl isterseniz Barones; Sizi memnun etmek için her şey kabulümdür."

Şehre dönmek için kararlaştırılan saatte vapura bindik ve mavi denizden binlerce yeşil adalı keyifli bir geçitten sonra karaya indikten sonra birbirimizden ayrıldığımız Stockholm'e geldik. Ben bu aşkı kalbimden söküp atmaya kararlıydım. İşime dönmeye karar vermişim, ama çok geçmeden bu kararı kendimden çok daha kuvvetli güçleri hesaba katmadan verdiğimi anladım.

Geziden sonraki gün Baronesten bir yemek daveti aldım; onların evlilik yıl dönümüydü. Mantıklı bir bahane düşünemedim ve dostluğumuzu zedelemekten korktuğum için daveti kabul ettim. Büyük hayal kırıklığı içinde evi büyük temizlik için altüst olmuş buldum, Baron hırçınlaşırken Barones geciken akşam yemeğı için özür diliyordu. Sabırsızlığını kontrol edemeyen sinirli ve aç kocasıyla bahçede volta atıyordum. Yarım saatlik yorucu bir çabadan sonra onu idare etmekten yoruldum, ardından konuşmalar kesildi. Baron beni yemek odasına götürdü. Akşam yemeğı hazırdu ve mezeler masaya konmuştu, ama evin hanımı hala ortarlarda görünmüyordu.

"Sadece ayaküstü bir şeyler atıştırabilsek," dedi Baron, "o zaman biraz daha bekleyebiliriz." Baronesi kırmaktan çekinerek, onu vazgeçirmek için elimden geleni yaptım, ama o

inatçılığını korudu ve iki arada bir derede kalmış gibi onun önerisini kabullenmeye mecbur kaldım. Sonunda Barones teşrif ettiler: parlak, genç, güzeldi.

O leylak şeritli, bir mısır koçanı renginde sarı, ipekten şeffaf bir elbise giymişti; bu onun en sevdiği renk kombinasyonuydu. Kesimi iyi bu elbise onun genç kız figürününe mükemmel uyuyor ve güzel omuz hatları ve zarif tasarlanmış kollarını iyi vurguluyordu. Daha nice mutlu yıllar diyerek gül demetini ona verdim; ardından kaba sabırsızlığımızın suçunu da Barona atmaya özen gösterdim. Bakışları düzensiz masaya ilişince dudaklarını büzdü ve espriden çok sitem gibi bir açıklamayı kocasına yönlendirdi; kocası bu haksız azarlamayı yanıtlamakta geç kalmadı. Ben Baronla daha önce konuştuğum bir önceki gün olan olayı hatırlatarak öne atıldım.

"Peki, bu tatlı kuzenim hakkında ne düşünüyorsunuz?" diye sordu Barones.

"O çok sevimli," diye cevap verdim.

Zorbalar tarafından sözde şehit edilen bu küçük şeytana samimi bir bağlılık ve merhamet ile Baron bir ebeveyn şefkatiyle "Bu çocuğun mükemmel bir hazine olduğu konusunda benimle hemfikir değil misiniz sevgili dostum?" dedi. Ama "çocuk," kelimesi için kocasıyla arasında oluşan gerginliğe rağmen, " Barones acımasızca devam etti - "Sadece sevgili Bebek'in kocamın saç stilini nasıl değiştirdiğine bir bakın! " Baron'un alışık olduğu stili yok olmuştu. Bunun yerine, saçları bir genç öğrencinin saçları gibi, bıyığı ona hiç te uygun olmayan tarzda parlatılmıştı. Fikirlerin çağrışımı aracılığıyla, dikkatim, daha ziyade kendime sakladığım gerçeğe – aslında Baronesin de bu büyüleyici kuzenin saç şekli, giyişi ve davranışlarından bir şeyler aldığı gerçeğine çekilmişti.

Bu bana kimyagerlerin seçmeli yakınlığını düşündürdü, mevcut durumda canlılar üzerinde faaliyet gösteren türden. Akşam yemeği yavaş ve ağır sürükleniyordu, tıpkı dördüncü tekerleğini yitiren ve bitkin halde geri kalan üç tekerleği üzerinde yalpalayan bir at arabası gibiydi.

Ama bizim dörtlünün bundan böyle vazgeçilmez tamamlayıcısı olan kuzen ki onsuz bir uyumsuzluk oluşmaya başlamıştı, sonradan gelip bizimle kahve içmeye bekleniyordu. Tatlılar gelince, evli ifte bir şeref kadehi kaldırdım. Konvansiyonel açıdan, herhangi bir zekâ ya da ruhu katmaksızın, kabarcıklarını kaybeden şampanya gibi düz bir şekilde oldu bu. Karı koca geçmişin anılarını yâd ederken, şefkatle öpüştüler. Sevgi ve aşk içinde eski davranışlarını taklit ettiler, tıpkı gerçekten kendini depresif hissederken gözyaşı döken bir oyuncu gibiydiler.

Yoksa maharetli eller tarafından krklenince küllerin altında her an tutuşmaya hazır ateş koru mu vardı? Bu konunun ne durumda olduğunu tahmin etmek imkânsızdı. Akşam yemeğinden sonra bahçeye çıktık ve camları sokağa bakan yazlık evde oturduk. Sindirim sürecini konuşmanın lehine değildi. Baron pencere kenarında dalgın dalgın durmuş ve kuzenden belki bir belirti yakalar umuduyla sokağa bakıyordu. Aniden açıkça beklenen bir konuğu karşılamak niyetindeymiş gibi ok gibi fırladı. Barones ile yalnız bırakılınca, hemen utandım; doğal olarak bilinçli değildim, ama bana bakmak ve grnmm hakkında belirli ayrıntılar hakkında bana iltifatlar etmesinin garip bir yöntemi vardı. Uzun, neredeyse acı bir sessizlikten sonra güldü ve Baronun çıkıp gittiği yöne doğru işaret ederek şöyle dedi - "Sevgili yaşlı Gustav, körkütük âşık!"

"yle görünüyor," diye cevap verdim. "Ve siz gerçekten de kıskanmıyorsunuz, öyle mi?"

"Hiç de değil," diye bana güvence verdi. "Ben kendim, şirin kşk kediye aşığım. Ya siz? "

"Ah, ben iyiyim. Ben kaba davranmak istemiyorum, ama asla kuzeninize karşı zerre kadar sempati hissediyorum" Ve bu gerçekti. İlk andan itibaren, kendi de benim gibi ortasınıf kökenli olan bu geç bayanı antipatik bulmuştum. O bende iğrenç bir tanık, ya da daha doğrusu kendisine ayırdığı ve onunla buradan sosyeteye uzanan yolunu açmayı amaçladığı, avı için tehlikeli bir rakibi bulmuştu. Keskin gri gözleri, bende hemen işine yaramayan bir tanıklık görmüştü; muazzam içgüdüsü bende bir macerayı hissetmişti. Ve belir-

li bir noktaya kadar haklıydı, çünkü talihsiz dramıma bir patron bulma umuduyla Baronun evine teşrif etmişim; Ne yazık ki, arkadaşlarım ve sahne arasındaki ilişkiler az çok Finlandiyalı arkadaşlarımın hayal ürünü gibi duruyor ve bir kaç övgü dışında, oyunumdan asla söz açılmamıştı. Aynı zamanda, onu büyüleyen yakınlarında olunca Baronun hal ve hareketlerinde bir değişim olduğu yadsınamazdı. O dönem ve kolayca etkileniyor ve açıkça, beni o büyücünün gözlerinden görmeye başlıyordu. Çok fazla beklememiz gerekmedi; neşeyle gülüp konuşan çift bahçe kapısında görüldü. Kız neşe ve sevinçle dolup taşıyordu; kötü dil kullanıyordu, biraz serbestçe belki, ama mükemmel bir tarzda. Çift anlamlı kelimeleri o kadar muazzam bir masumiyetle kullanıyorlardı ki belirli kelimelerinin anlam bilgisine sahip olduğunu düşünmek imkânsızdı. Bir kadın, daha doğrusu genç bir kadın olduğunu bir an bile olsun unutmadan içki ve sigara içiyordu. Onda herhangi bir erkeksi bir taraf yoktu, ne fazladan özgür ne de iffet taslayan bir tavrı vardı. Kesinlikle çok eğlenceliydi ve zaman hızla geçiyordu. Ama beni en çok şaşırtan ve aslında aynı zamanda bir uyarı olması gereken şey, kızın dudaklarından dökülen ve Baronesin de hoş karşıladığı kuşkulu ve imalı sözleriydi. Sonra vahşi bir kahkaha, derin sırları ustaca aştığını kanıtlayan alaycı bir ifade teveccühüyle üzerinde geziniyordu. Böylece kendimizi eğlendirirken, bu küçük eğlenceye Baronun amcası da katıldı. Görgüde çok kibar, uzun yıllar dul kalmış, çok nazik, hoş tavırlı, nezakette biraz demode, cesur emekli kaptan, ailesi ile bağlantısı sayesinde bu bayanların favorisi olmayı başarmış görünüyordu. Onları okşamak sevmek ve ellerini öpmeyi kendinde bir hak olarak buluyordu. İçeri girer girmez her ikisi de koşarak coşkuyla boynuna sarıldılar. "Az sakın olun kuzularım! Bir seferde iki kişi benim gibi yaşlı bir adam için çok fazla. Sakin olun! Yoksa kendinizi yakacaksınız. Çabuk, hemen kollarınızı indirin, yoksa olacakların sorumlusu olamam." Barones sigarasını kaldırdı ve dudakları arasına alarak ona doğru tuttu. 'Amca, ateş lütfen!'

"Ateş! Ateş! Üzgünüm çocuğum, sana bunu temin edemem, benim ateşim sönmüş " diye sinsice yanıt verdi.

"Gerçekten mi?"

Barones parmak uçlarıyla kulaklarını tıklattı. Yaşlı adam onun kolunu tuttu, elleri arasına alarak omuzuna götürdü.

Bileğinin yumuşacık derisini okşarken "Sandığın kadar ince değilsin hayatım " dedi.

Barones itiraz etmedi. İltifat onu memnun etmiş görünüyordu. Şakacı bir tavırla, gülümseyerek, kollarını sıvayarak o süt beyazı muhteşem görünümlü kollarını dışarı çıkardı. Sonra bir şekilde orada olduğumu hatırlayarak, elbisenin kolunu tekrar hızla aşağı indirdi; ama yine de kısa bir an bile olsa gözlerinde kavurucu bir kıvılcım, aşk yolcusu bir kadının yüzünde beliren ifadenin belirmiş olduğunu fark ettim. Sigarayı yakma amacıyla parmaklarım arasında tuttuğum yakılı kibrit yanlışlıkla ceket ve yeleğimin arasında düştü. Dehşet bir çılgılla Barones alelacele bana doğru koştu ve parmaklarıyla ateşi söndürmeye çalıştı.

"Ateş! Ateş!" diye bağırırken, heyecandan yanakları kızardı. Öz kontrolümü kaybederken, geriledim ve sanki alevi boğmak istercesine elini iyice sineme bastırdı; sonra utanarak ondan sıyrıldım ve gerçek bir tehlikeden kaçmış gibi davranarak, hâlâ ajitasyonunu kontrol edemeyen Barones'e teşekkür ettim. Akşam vaktine kadar konuştuk. Güneş batmıştı ve Gözlemevi kubbesi arkasından yükselen ay bahçedeki elma ağaçlarını aydınlatmaya başlamıştı. Ayın ışığında dallardan sarkan yarısı yaprakların altında saklı olan sazlık-yeşili görünen elmaları bir birinden ayırt etmeye çalışarak kendimizi eğlendirdik. Sıradan kan kırmızısı Calville sadece sarı bir nokta gibi görünüyordu şimdi; grimsi Astragan elma, yeşile bozmuştu, Peynir mayası, kahverengimsi kızıla ve diğerleri de buna orantılı olarak renk değiştirmişti. Aynı şey çiçeklere de olmuştu. Dalyalar gözümüzde bilinmeyen renk tonlarına bürünmüş, sanki başka bir gezegenin renklerinde parlıyor, Çinli asterlerin tonları tanımlanamaz haldeydi. Dünyada her şeyin nasıl hayali olduğu konusunu yorumlarken "İşte görüyorsunuz Barones " dedim. "Renk soyut olarak yok; her şey ışığın doğasına bağlıdır. Her şey bir yanılsamadır."

Karşımda durmuş karanlık tarafından büyütülen gözlerle bana bakarken "Her şey mi?" dedi usulca.

"Her şey, Barones!"

Şu an onun doğaüstü estetiği beni dehşete düşüren bu etten kemikten hayalet karşısında şaşkına dönerken ona yalan söyledim. Darmadağınık altın rengi saçları soluk, mehtaplı yüzü etrafında ışıktan bir hale oluşturmuştu. Zarif, orantılı figürü yanımda yükseldi, uzun boylu ve dimdik. Siyah beyaza dönüşen çizgili elbisesi içinden her zamankinden de daha ince görünüyordu. Çiçekler şehvetli parfümlerini soluyor, cırcırböceği çiğ düşmüş ıslak çimlerde öterken, hafif esintide ağaçlar hisirdiyordu. Alacakaranlık yumuşak mantosuyla bizi sarmıştı; her şey aşka davet ediyordu; dudaklarımızda titreyen gerçekten bizi alıkoyan sadece saygının korkaklığıydı.

Aniden bir elma rüzgârı dalından sarsıldı ve ayaklarımızın dibine düştü. Barones, eğilip onu aldı ve kıymetli bir jest ile bana verdi.

"Yasak Meyve!" diye mırıldandım.

"Hayır, teşekkür ederim"

Ve irademe karşı işlediğim bu gaf izlenimi silmek için, sahibine cimrilik imaları altında acele kendi sözlerimle tatmin edici doğaçlama açıklama yaptım. "Sahibi beni görseydi ne derdi?"

Etkili bir şekilde Baronu çevreleyen fundalığa bakarak, "En azından kusursuz bir şövalyesin" dedi hoşnutsuzca. Akşam yemeğinden sonra masadan kalkarken, Baron "sevgili çocuğa" eve kadar eşlik etmemizi önerdi. Ön kapıda ona kolunu uzattı ve dönüp bana şöyle dedi: "Karım, sana emanet yaşlı adam," dedi "Ve gerçekten olduğunuzdan emin olduğum o mükemmel şövaleliğinizi ona kanıtlayın" Sesi şefkat doluydu. Kendimi huzursuz hissettim. Akşam hava sıcak olduğundan hafif bana yaslanan Barones atkısını elinde taşıyordu. İnce ipekten görünen zarif kol hatları manyetik akım gibi duyularımı olağanüstü uyarmıştı, öyle ki iç çamaşırının nerede başlayıp nerede bittiğini delta kaslarımnda hissetmeye başlamıştım. Hassasiyetim o derece yükselmişti ki o sevimli kolun tüm anatomisinin izini sürebilirdim. İki kişi birbirini

kucaklamasında büyük rolü olan pazıları ten teneydi, esnek ritimlerle, benimkileri sıkıştırıyordu. Yan yana birlikte yürürken bacaklarımı okşayan etek kıvrımlarından kalça hatlarımı seçebiliyordum.

Sanki o utanç verici sessizliği bozmak istercesine "Görkemli yürüyüşünüz var, mükemmel bir dansçı olmalısınız" dedi. Ve titreyen gergin sinirlerimi fark ettiği birkaç dakika sonrası, dünyevi bir kadının üstünlüğüyle hafif alaylı bir şekilde şöyle sordu:

"Siz titriyor musunuz?"

"Evet, biraz üşüyorum."

"Öyleyse neden paltonuzu üzerinize almıyorsunuz?"

Sesi kadife gibi yumuşaktı, tıpkı bir okşama gibi. Gerçek bir deli gömleği gibi ceketimi üzerime aldım ve böylece onun vücudundan benimkine akım eden sıcaklığa karşı kendimi daha iyi korunmuş oldum. Benim adımlarıma ayak uydurmaya çalışan küçük ayaklarının sesi, huzursuz sinir sistemlerimizi birbirine o kadar yaklaştırmıştı ki ben sanki dört ayak üzerinde yürüyormuşuz gibi hissediyordum. Bu kadar etkileyici yürüyüş sırasında bir budama meydana geldi, bahçıvanların aş niteledikleri iki dalı birbirine en yakın noktaya getirmek anlamına gelen türden bir yakınlıktı bu.

O günden beri artık kendimde değildim. Kanıyla adeta beni aşılamıştı; sinirlerimiz yüksek gerilimliydi; varlığını çağıran içinde doğmamış hayatlar hızlanma özlemi çekiyordu; ruhu ruhumla birleşmek istiyor ve ruhum bu hassas aracın içine dökülmeyi arzuluyordu. Bütün bunlar biz farkında olmadan mı başımıza gelmişti? Bir şey söylemek imkânsız! Bir kez daha geri odama döndükten sonra kararlı bir şekilde gelecek hakkındaki sorularla yüzleştim. Tehlikeden kaçıp kurtulmalıydım. Acaba yurt dışında mı şansımı denemeliydim?

Aklıma Paris'e medeniyetin merkezine gitmek geldi. Oraya varır varmaz, kütüphanelere gömülüp müzelerde kaybolup gidebilirdim. Paris'te harika bir iş üretmeliydim. Bu plana gebe kalır kalmaz yürürlüğü koymak için gerekli adımları attım. Bir ay geçtikten sonra, veda ziyaretlerime çıkma konumuna geldim. Beklenmeyen bir olay ki çok uygun bir

zamanda gelişti, kaçış planımı örtmek için uygun bir bahane olarak görev yaptı. Selma, benim Finlandiyalı eski, arkadaşım kendi nikâh duyurusunu yayımlayacaktı. Bu nedenle, deyim yerindeyse orada olmamaya mecburdum, bu nedenle uzak ülkelerde onu unutmayı ve yaralı kalbimi şifalandırmalıydım. Her neyse, bu düşünebildiğim en iyi bahane oldu. Gidişim arkadaşlarımın gökleri ağlatacak yalvarmaları yüzünden birkaç hafta gecikti. Vapurla Havre'a gitmeye karar vermiştim. Ayrıca dahası da kız kardeşim düğünü olacaktı Ekim ayı başlarında ve bu da benim projemi biraz daha ertelememi gerektirmişti. Bu süre zarfında Baronesten sık sık davetler alıyordum. Artık kuzeni de ailesine geri dönmüş olduğundan üçümüz genelde akşamlarını birlikte geçiriyorduk. Bilinçsizce eşinin güçlü iradesinden etkilenmiş olan Baron, bana karşı daha olumluydu artık; dahası, yaklaşan gidişim de ona tam güvence vermişti. Bana eskisi gibi samimi davranıyordu. Bir akşam Barones rahat koltukta uzanmışken Barones'in annesi kendi çevresinden küçük bir grup arkadaşıyla bir araya gelmişti. Bir anda aniden kafasını annesinin kucığına koydu ve yüksek sesle bilinen bir aktöre karşı olan yoğun hayranlığını itiraf etti. Böyle bir itirafın bende ne tür bir etki yaratacağını öğrenmek için bana işken- ce çekirtmek için mi bunu yapmıştı?

Bilemiyorum. Ama yaşlı kadın, şefkatle kızının saçlarını okşayarak, bana baktı.

'Eğer bir gün bir roman yazarsanız,' dedi, 'dikkatinizi özellikle bu tür tutkulu kadınlığa çekmek isterim'

'Bu olağanüstü bir tür! Kocasının yanı sıra başkasına da âşık olamadığı sürece mutsuz oluyor.'

Barones "annemin dediği oldukça doğru" diye ona katıldı. "Ve tek fark benim şu anda o adama âşık olduğumdur! Karşı konulmaz biri çünkü!"

Baron umursamaz gibi görünmeye çalışırken gülerek "deli" dedi.

Tutkulu kadınlık! Bu sözler kalbime işledi, çünkü ayrılış arifesindeyken bu tür jestleri bir yaşlı kadından, hele de annesi olan yaşlı bir kadından duymak bir nebze de olsa gerçeği içeriyor olmalıydı.

VI.

Gidiş vaktim yaklaşmıştı, gideceğim günün arifesinde Baron ve karısını benim bekâr evi olan tavan arasındaki odamda bir akşam yemeğine davet ettim. Mobilyaların kötü halini gizlemek için, küçük evim kendi Pazar günü giysilerini giymiş ve kutsal bir tapınak görünümüne bürünmüştü. Ağır hasarlı hasır koltuklarımı duvara doğru iki pencere arasındaki girintiye itmiştim, birinin üzerine yazı masam ile bahçe bitkilerimi yığmış, sahte bir kaplan postunun görünmez çivilerle tutturulmuş olduğu diğerinin üstüne ise kitap raflarımı koymuştum. Bunların sol tarafı da şatafatlı kalın örtülü büyük yatak tarafından işgal edilmişti. Bunun üzerindeki yan duvarda ise renkli bir dünya haritası asılıydı. Sağ tarafta çizimlerimin içinde bulunduğu döner camlı, emperyal tarzı, pirinç süslerle bezenmiş bir dolap ve bir de üzeri Paris ve bir lavaboyla boyanmış, mevcut anda perdelerin arkasına kaybolmuş bir dolabım vardı. Bütün mobilyalarım bundan ibaretti. Süslemeleri çerçeve içine alınmış duvarlar yalın ve farklı bir görüntü sergiliyordu. Tavandan daha ziyade kiliselerde daha çok rastlanan türden ve benim bir antikacıdan aldığım bir çini avize aşağı sarkıyordu. Çatlaklar ise çok eskiden kız kardeşimden aldığım yapay sarmaşıklarla ustaca kapatılmıştı. Üç kollu avizenin altında ise yemek masası duruyordu. Beyaz damask masa örtüsü üstünde koyu yapırakları arasında kırmızı parıldayan Bengal gülleriyle dolu bir sepetteki güller, sarkan sarmaşıklarla birlikte yukarı doğru uzanırken, bu görünüm bütün her şeye bütünleyici ve güzel bir çiçek bahçesi görünümü kazandırıyor. Gülleri çevreleyen sepetin etrafında ise her birinin bir kusuru olduğundan dolayı pazardan çok ucuza aldığım, kırmızı, yeşil ve opal, renginde bir dizi şarap kadehleri bulunuyordu. Aynı şeyler akşam yemeği servisi için de geçerliydi: tabaklar, tuzluk ve şeker kâsesi Çin, Japon ve İsveç porselenlerinden

ibaretti. Arkadaşlarıma ikramdan ziyade çoğu göze hitap ettikleri için seçilmişti. Ana yemek istirdiye olduğundan gerisi de bir düzine soğuk öteberiydi.

Ev sahibem bir iyi niyet göstergesi olarak benim tavan arasında eşsiz ziyafetim için gerekli malzemeleri ödünç vermişti.

Sonunda her şeyi tatmin edici bir şekilde düzenledim ve bu düzenlemeye hayran kalmaktan kendimi alamadım; bütün bu hazırlıklar küçük çapta bir şairin ilhamı, bir bilim adamının araştırmaları, bir sanatçının keyifli zevki ile eşdeğerdi. Zarif bir yemeğe düşkünlük, çiçek sevgisi bir kadına olan aşkı çağırıyordu. Masa üç kişilik kurulu olmasa, insan aslında bir uzlaşma kutlaması olan bu etkinliğin yerine, bunu iki kişilik bir şölen, bir aşk-macerasının ilk lezzetleri olarak kolaylıkla tanımlayabilirdi. Çizmeleri kanepemin çerçevelerinde korkunç izler bıraktığı o korkunç kadından sonra odam herhangi bir kadın yüzü görmemişti şimdiye dek. Vitrin camları olan çekmeceli dolap o günden beri hiçbir kadın figürü yansıtmamıştı. Ve şimdi düzenli hayattan bir kadın, bir anne, eğitilmiş bir hanımefendi gelip o kadar çok çalışma, sefalet ve acı görmüş olan bu yeri şereflelendirecekti. Ve ben şiirsel ilham içerisinde, kalbimi - ki bu gerçekten de kutsal bir şölendi, bu vesileyle arkadaşlarımı mutlu etmeyi sağlamak için huzurum, belki de hayatımdan feragat etmeye hazırdım. Dördüncü kat girişinde ayak seslerini duyduğumda her şey hazır. Hızla mumları yaktım, son kez gül sepetindeki gülleri elden geçirdim ve kısa bir süre sonra dört kat merdiven çıkmış konuklarım bitkin bir halde nefes nefese kapıda bitiverdiler. Kapıyı açtım. Işıklardan gözleri kamaşan Barones, sanki bir sahne ayarını hayranlık içinde izliyormuş gibi ellerini çırpı.

"Bravo!" diye bağırdı, "siz birinci sınıf bir sahne tasarımcısı-sınız"

"Evet," diye cevap verdim, " bazen disiplin ve sabır uğruna, yalancı-oyunculuk ile kendimi eğlendiriyorum işte." Üzerinden frakını aldım, 'hoş geldiniz' diyerek onu kanepeye aldım. Ama fazla yerinde duramadı. Daha önce bir bekâr evine girmemişti belli ki, doğrudan babaevinden kocasının

evine giden bir kadının merakıyla odayı incelemeye başladı. Kalemliğini aldı, sanki bir sırrı keşfetmeye kararlıymış gibi kurutma kâğıdını eline aldı. Kitap raflarını dolaştı, kitap kapaklarındaki başlıklara merakla baktı. Vitrin camının önünden geçerken birkaç saniye durup saçlarını düzeltti ve sarkan bir parça danteli açık bluzunun içine yerleştirdi. Mobilyaları tek tek incelerken sürekli zevk naraları attı ve çiçekleri kokladı. Odanın içindeki keşfini bitirdikten sonra gözleri herhangi bir art niyet olmaksızın naifçe eksikmiş gibi görünen bir mobilya parçasını ararken şöyle sordu: -

"Ama nerede uyuyorsunuz?"

"Kanepe üzerinde."

"Ah, bir bekâr hayatı nasıl da zevkli olmalı! "

Ve ardından unuttuğu kızlık çağındaki hayalleri beyninde canlandı.

"Bu genellikle çok sıkıcı," diye cevap verdim. "Kişinin kendi efendisi olması, kendi evi olması, tüm deneyimlerden muaf olması sıkıcı!

Ah, bağımsız olmak için neler vermezdim ki!

Evlilik iğrenç! Öyle değil mi hayatım? "

Onun iyi niyetli konuşmasını dinleyen Barona doğru döndü. Baron "Evet, çok sıkıcı," diye gülümseyerek, kabul etti. Akşam yemeği hazırды ve şölen başladı. İlk şarap kadehi bizi neşelendirdi, ama aniden bu laubali buluşmamızın sebebini hatırlayınca hissettiğimiz neşeye biraz da hüznü karıştı. Birlikte geçirdiğimiz keyifli günlerden söz etmeye başladık. Hayalimizde yeniden gezilerimizde yaşadığımız tüm maceraları anımsadık. Ve gözlerimiz parladı, kalplerimiz hızlı çarpmaya başlarken tokalaştık ve kadehlerimizi tokuşturduk.

Saatler hızla geçti ve giderek artan bir sıkıntıyla ayrılık anının yaklaştığını fark ettik.

Eşinin bir işaretiyle Baron cebinden bir opal yüzük peydahladı ve bana uzattı. "İşte, sevgili eski dostum," dedi, 'bu küçük hediye bize göstermiş olduğun dostluğun bir şükran göstergesi olarak kabul et. Umarım kader size dilediğinizi verir! Bu benim en samimi temennim, çünkü sizi bir kardeş

gibi seviyor ve onurlu bir adam olarak saygı duyuyorum! İyi yolculuklar!”

“Elveda değil tekrar görüşmek dileğiyle demek istiyoruz.”

Onurlu bir adam olarak? Gitme amacımı tahmin mi etmişti? Vicdanımı mı okumuştı? Hayır, bu mümkün olamazdı! İyi seçilmiş sözler arasında küçük konuşmasını açıklamak kaygısı içinde zavallı Selma’yı eleştirmeye başladı; onu verdiği sözü yerine getirmemekle ve kendini o adama satmakla suçladı... Üstelikte sevmediği, kendi mutluluğunu benim olağanüstü görgüme borçlu olan bir adama.

Olağanüstü görgüm! Bundan biraz utandım, ama çabuk yargılayan bu basit kalbin, samimiyetine kendimi kaptırarak belki de aniden kendimi mutsuz, teselli imkânsız bir şekilde umutsuz hissettim ve bu yalanı başka gerçeklerin ardına saklamayı devam ettirdim. Kayıtsızlığım tarafından yanıltılan, zeki oyunculuğum tarafından aldatılmış olan Barones, ciddiyetime inandı ve bir anne hassasiyetiyle beni teselli etmeye çalıştı.

"Onunla hesabınızı kapatın!" diye önerdi; " Onunla ilgili her şeyi unutun. Ondan çok daha iyi kızlar var. Sizi beklemeye bile tenezzül etmediği için, onun için ağlayıp üzülmeye bile değmez. Ayrıca, hakkında pek hoş olmayan şeyler de duyduğumu belirtmek isterim... " Ve gizleyemediği bir hazla benim sözde idolümle ilgili beni iğrendirme çabalarına girmişti.

"Bir düşünsenize" dedi "iyi bir soydan gelen bir subaya neredeyse evlenme teklif etti ve böylece kendini olduğundan daha da genç olarak göstermeye çalıştı... Sözlerime itimat edin, o sıradan bir flörtten başka bir şey değil, inanın bana." Barondan gelen hoşnutsuz bir jest hatasını fark etmesini sağladı; ışıldayan ellerini açtı ve sanki kederden öleceğim gibi hissettiren hüznün ve şefkat dolu gözlerle bana bakarak özür diledi. Hafif sarhoş olan Baron, duygusal konuşmaya başladı, beni samimi güvencesi altına alırken, kardeşlik sevgisine boğdu ve ardı arkası kesileceğe benzemeyen sonsuz şeref kadehleriyle taarruza geçti. Pörsümüş yüzü hayırseverlikle ışıldıyordu. Okşayan melankolik gözleriyle bana baktı; bu bakışlar dostluğunun samimiyeti hakkında bende her-

hangi bir şüphe kırıntısına bile yer bırakmadı. Kuşkusuz iyi kalpli kocaman bir çocuktan başka bir şey olmadığı kesindi ve bu beni öldürecek bile olsa ona karşı onurlu davranacağım söz verdim. Belki de sonsuza dek vedalaşmak için masadan kalktık. Barones hıçkırarak ağlamaya başladı ve yüzünü kocasının omuzuna sakladı. ‘Çıldırılmış olmalıyım’ dedi ‘uzağa gitmekle neredeyse kalbimi kıran bu çocuğa bu kadar düşkün olduğum için!’

Ve kâh saf ve hesaplı kâh ilgili ve ilgisiz, kâh tutkulu kâh melek gibi şefkat dolu bir sevgiyle kollarını boynuma sardı ve kocasının huzurunda beni öptü; sonra üzerimde haç işareti yaptı ve gitmek için sırtını döndü. Eşikte bekleyen benim eski temizlikçi kadın gözlerini sildi ve hepimiz birlikte gözyaşı döktük. Bu asla unutulmayacak, ciddi bir andı. Gereken bedel ödenmişti. Saat 01.00 yatağa gittim, ama uyuyamadım; gemiyi kaçıracağım korkusu beni uyanık tuttu. Bir hafta boyunca birbirini kovalayan veda partilerinden yorgunluğu, içkiyi fazla kaçırmaktan dengeyi kaybeden sinirlerim, gecenin heyecanından kaynaklanan aptalca tembelliğimle gün ağarana kadar yatakta kıvrandım durdum. İrade gücünü geçici olarak zayıflatacağı ve sarsıntıları omurgalara zarar vereceği için demiryolu yolculuğundan nefret ediyordum. Bu sebeple vapurla seyahat etmeyi seçmiştim; ayrıca kararımдан caymak için girişeceğim tüm girişimlerimi de engelleyecekti. Vapur sabah altıda kalkıyordu ve araç beni saat beşte almaya geldi. Bir başıma yapa yalnız koyuldum yola. Bu sisli ve soğuk rüzgârlı bir Ekim sabahıydı. Ağaçların dalları buzla ile kaplıydı. Kuzey Köprüsü üzerine geldimde bir an için halüsinasyona kurban gittiğimi düşündüm; karşımda gördüğüm aracım la aynı yöne doğru giden Baron’du. Bizim anlaşmanın aksine, erken kalkmış ve beni uğurlamaya gelmişti. Bu beklenmedik dostluğun kanıtıyla derinden etkilenerek, kendimi tamamen onun sevgisine layık değ ilmiş gibi hissettim ve hakkında bir kez bile olsun kötü düşündüğüm için pişmanlık duydum. İskeleye kalkış yerine vardık. İçeriye kadar bana eşlik etti, kabinimi inceledi, kaptana kendini tanıttı ve ona bana özel ilgi göstermesini

tavsiye etti. Bir abi, sadık bir arkadaş gibi davrandı ve yoğun duygular içinde birbirimize veda ettik.

"Kendinize iyi bakın, yaşlı adam," dedi. "İyi görünmüyorsunuz " Gerçekten de kendimi çok kötü hissediyordum, ancak başboş halatlar atılana kadar kendimi toparlamaya çalıştım. Sonra bu uzun ve anlamsız yolculuğun ani terörü, çılgınca bir arzuyla kendimi suya atmak ve kıyıya yüzmek duygusu beni sardı. Ancak bu dürtüme teslim olmaya gücüm yoktu ve ne yapacağım konusunda kararsız kalırken güvertede durdum ve yoldaki diğer gemiler tarafından görüntüsü engellenip kaybolana kadar bana el sallayan arkadaşşıma mendil salladım. Gemi ana güvertede tek kabini olan ağır kargoyla yüklü bir vapurdu. Ranzama geçtim, uzandım ve üzerime bir battaniye çekerek, herhangi bir kaçış girişimim olmasın diye yolculuğun ilk yirmi dört saatini uykuda geçirmeye karar verdim. Yorgunluk ve uykusuzluğun genel sonucu olarak bir elektrik çarpması gibi aniden uykumdan sarsılarak uyandığımda bir yarım saat kadar kendimden geçmiş olmalıydım. Bir saniye içerisinde bütün kasvetli gerçeklik şimşek gibi beynimde çaktı. Sertleşmiş bacaklarımı hareket ettirmek için güverteye çıktım. Yapraklarından soyunmuş ağaçları, sarımsı-gri çayırklar gözlerimin önünden uzaklaşırken kısır kahverengi kıyıları izledim; Boş kayalıkların kovuklarına kar düşmüştü bile; Su sepya renkli noktalar gibi gri görünüyordu; gökyüzü kurşunu ve kasvet doluydu; kirli güverte, görgüsüz denizciler -her şey derinleşen depresyonumu daha da artırıyordu. İnsani arkadaşşığa tarifi imkânsız bir özlem duyuyordum, ancak etrafta tek bir yolcu bile görünmüyorduk tek bir insan bile yoktu!

Kaptana bakmak için köprüye tırmandım. Orada onu kelimenin tam anlamıyla kesinlikle yaklaşılamaz buldum. On gün boyunca bir esirdim, yalnız, duygusuz, anlayışsız insanlar arasına atılmıştım. Bu bir işkenceydi. Sanki bu huzursuz hareketlerim teknenin hızını artıracakmış gibi her yöne, doğru baştan aşağı dolaşıp durdum. Yanan beyin, yüksek basınç altında çalışıyordu; bir saniye içinde aklımda binlerce düşünce birden parladı; birbirini kovalayan bastırılmış anılar birden yoğun bir şekilde bastırdı. Dış ağrısı gibi bir ağrı

musallat oldu, ama bu karmaşık halimle ne bu ağrının ne olduğunu ne de yerinin neresi olduğunu anlayabildim. Vapur açık denizlere açıldıkça bu baskı da artıyordu. Sanki beni aileme, ülkeme ve ona bağlayan o bağın paramparça olduğunu hissediyordum. Herkes tarafından terk edilmişken yer ve gök arasındaki denizlerde savruluyordum. Sanki tüm dayanağımı kaybetmiş gibiydim ve yalnızlığım da her şey ve herkesten korktuğumu hissediyordum. Bu, kuşkusuz temel zayıflığın bir işaretiydi, çünkü çocukken keyfi bir gezi için ağır gözyaşı döktüğümü hatırlarken, aniden annemi düşünmeye başladım; O zamanlar on iki yaşındaydım, ama yapılıydım, yaşlılarıma kıyasla erken gelişmiştim. Nedeni, benim görüşüme göre, erken doğmuş olmam, hatta belki de doğru dürüst oluşumu bile beklenmeden hayatı bastırmak için girişimde bulunulduğu da söylenebilirdi. Bu tür şeyler, sıklıkla sadece büyük ailelerde olurdu. Her neyse, bulunduğum ortamda değişiklik yapmaya kalkıştığım için bu tür kaçınılmaz umutsuzluğun üzerime çökmüş olduğundan emin hissediyordum kendimi. Şimdi tanıdık çevremden, ailemden koparılırken, gelecek endişesi, bilinmeyen bir ülkede, geminin mürettebatı beni huzursuz ediyordu, sınırlarım hâlâ kanayan bir cilde maruz kalan her erken doğmuş çocuk gibi hassastı; kabuğunu atmış savunmasız kalan bir yengeç gibi taşların altında bir korunak arıyor ve düşüşte olan bir barometrenin tüm değişimlerini hissederken, benimkinden daha güçlü bir ruh bulmak, daha sağlam bir eli tutmak, bir dost gözünün içine bakmak, insan varlığının sıcaklığını hissetmeyi arzulayarak dolaşıyordum. Kapana kısılmış bir sincap gibi beni bekleyen on günü düşünürken yukarıda, güvertede dolaştım durdum. Gemiye bineli sadece bir saat olduğunu hatırladım! Azap dolu bir gün kadar upuzun bir saat... Ve bu melun yolculuğun sonunda umut ışığından bir kırıntı bile kalmamıştı! Kendi kendimi mantıklı bir şekilde ikna etmeye çalıştım ve bütün bu süre boyunca mantığımla çeliştim. Gitmeye beni kim mecbur etti? Geri dönersem beni suçlamaya kimin hakkı vardı? Hiç kimse! Ve yine! Utanç! Kendimi alay malzemesi yapma korkusu, onurum! Hayır! Hayır, bütün umutları terk etmem gerekti. Ayrıca, vapur Havra

yolundan başka bir yere gitmezdi. Öyleyse cesaretle ileril! Ama cesaret beden ve zihin gücüne bağlıdır ve şu anda bunların ikisi de bende yoktu. Kasvetli düşüncelerim beni kovalarken, aşağı güverteye indim, çünkü yukarı güverteyi şimdiye dek en küçük ayrıntılarına kadar karış karış biliyordum artık ve armalarının görünümünü ezbere bilene kadar okuduğum bir kitap gibi beni sıkmaya başlamıştı. Yolumda neredeyse kabinin arkasındaki rüzgârdan korunmak için bir barınak arayan birinin üstüne yuvarlanacaktım. Bu siyah elbiseli, gri saçlı, yıpranmış yüzlü yaşlı bir kadındı. Sempatik gözlerle, dikkatle bana baktı. Yanına kadar yürüdüm ve onunla konuştum. Bana Fransızca cevap verdi ve çok geçmeden birbirimizle tanışmış olduk. Birkaç nezaket cümlelerini paylaştıktan sonra yolculuktaki temel amaçlarımızı birbirimizle paylaştık. Onunkisi keyfi bir seyahatte değildi. Ahşap-tüccarı olan bir adamın dulu olarak Stockholm'de bir akrabasının yanında kalıyor ve şimdi de Havra'da bir tımarhanede kalan deli oğlunu ziyarete gidiyordu. Hesabı çok basitti ancak yine de beni aşırı etkilemişti öyle ki onun bu yürekler acısı hikâyesi muhtemelen zaten karmaşık olan beynimi sonradan olacıklara hazırlamak üzereydi. Ansızın sustu kadın ve dehşet verici bir bakışla bana bakarken, sempatiyle şöyle sordu:

"Hasta mısınız?"

"Ben mi?"

"Evet, hasta görünüyorsunuz. Gidip biraz uyumaya çalışmanız gerekir. "

"Size doğrusunu söylemek gerekirse, dün gecedan beri gözlerimi kırpmadım ve aşırı yorgunum.

"Bir süreden beridir uykusuzluktan mustaribim ve hiçbir şey bu vakur ihtiyacım olan dinlenmeyi bana temin edecek gibi görünmüyor"

"Bir de ben deneyeyim. Hemen yatağınıza gidin. Size ayakta uyuyacağınız bir şurup vereceğim." Ayağa kalktı, yavaşça beni öne sürdü ve yatağa zorladı. Sonra bir an için kayboldu ve elinde içinde uyku şurubu olan küçük bir şişle geri döndü. Bana ölçülü bir kaşık şurup verdi.

"Şimdi uyuyacağınızdan eminiz."

Ona teşekkür ederken özenle üzerimi battaniyelerle örttü. Ne yaptığını ne kadar da iyi biliyordu öyle!

Onda bir bebeğin annesinin kollarında bulduğu sıcaklık vardı. Ellerinin nazik dokunuşları altında sakinleşmeye başladım ve iki dakika sonra bilinç kaybı üzerimde hâkimiyet kurdu. Tekrar bir bebek gibi olmuştum. Annemin yatağımın etrafında dolanıp benimle özenle ilgilendiğini gördüm. Yavaş yavaş solmaya başlayan özellikleri birbirine karıştı ve Barones'in ince kalemşi yüzü ve henüz beni terk eden şefkatli hemşirenin sempatik ifadesine dönüştü. Yatağımın etrafında dört dönen bu şefkatiyle soluk bir renk gibi söndüm, şuurumu yitirdim. Uyandığımda herhangi bir rüya gördüğümü hatırlamadım, ama bana sanki uyku esnasında önerilmiş gibi sabit bir fikir, aklımı çelmişti; Baronesi tekrar görmeliydim, aksi halde aklımı oynatırdım!

Soğuktan titreyerek, yataktan fırladım; her köşe bucaktan tuzlu bir rüzgâr buhar gibi içeri nüfuz ediyordu. Adımımı kabinimin dışına atarken, gökyüzü demir gibi, soluk griydi. Güvertede dev dalgalar yeri yıkıyor ve köpükleri yüzüme sıçratıyordu. Saatime baktım ve uyurken vapurun ne kadar mesafe kat ettiğini hesaplamaya çalıştım. Kendi kanımca artık Norrköping adalarına varmış olmalıydık; bu nedenle geri dönüşle ilgili tüm umutlar ölmüştü artık. Her şey bana yabancı geliyordu, koydaki dağınık adalar, engebeli sahil, kıyı boyunca nokta gibi uzayan evlerin şekilleri ve balıkçı teknelerinin yelken kesimleri dâhil her şey. Bu yabancı çevreler arasında ilk gurbet acısını hissettim. Suratsız bir gazap beni yuttu, bu kargo-teknesinde kendime rağmen kendimi vahşi bir umutsuzluk içinde hissediyordum, yüce güçlerin gözönünde, otoriter Onur adına!

Öfkem kendi kendimi yorduktan sonra, gücüm son radde-sine gelmişti. Korkuluklara yaslandım ve gözlerim açgözlülükle bir umut ışığı keşfetmek için iştahla sahil şeridini yiyip bitirirken dalgaların yanan yüzümü okşamasına izin verdim. Ve aklım tekrar ve tekrar yüzerek karaya çıkma fikrine odaklandı. Uzun bir süre durdum ve hızla ulaşılmaz olan sahil kıyılarını izledim. Rüzgâr kesilmiş ve gevşemeye başlarken sakin mutluluk ışınları ruhumu aydınlatıyordu; gitgide

beynimdeki ek baskı basıncını yitiriyordu; güzel yaz günlerinin resimleri, neden aniden onları düşündüğümü anlamasam da ilk gençlik çağlarımın anıları, aklıma geldi. Tekne bir burundan geçiyordu; beyaz bahçe gülleriyle süslü evlerin kıvıllatları köknarların üzerinden yükselirken bir bayrak direği göründü, yalın bahçe parçaları, bir köprü, bir şapel, kilisenin çan kulesi, bir mezarlık... Bu bir rüya mıydı?

Bir yanılsama mı? Hayır, bu benim öğrencilik günlerimde yazılarımı geçirdiğim sakin sahil yeri idi. Bir günü denizde yelken açarak geçirip ormanda geziye çıktığımız geçen bahar onlarla birlikte bir geceyi geçirdiğim o küçük ev vardı orada yukarılarda. Oradaydı – Orada -kül-ağaçlarının altında o tepede, ışıldayan sarı saçlarıyla parlayan ve balkonda mavi peçeli küçük Japon bir şapkayla taçlandırılmış o narin yüzüne bakarken, eldivenli küçük elleri beni akşam yemeğine gelmeye davet ediyordu, burası o yerdi... O oradaydı şimdi, onu açıkça görüyordum, bana mendilini sallıyordu... O melodik sesini duyabiliyordum... Ama... Neler oluyordu böyle? Vapur yavaşladı, motorlar durdu... Bir anda... Yıldırım gibi bir düşünce, - takıntılı tek bir düşünce elektrik gücüyle beni harekete geçirdi- bir kaplan hızıyla köprüye ulaştırıran merdivenleri çıkıp kaptanın önünde durdum. –Ona bağırdım

"Beni derhal karaya indirin- yoksa aklıma oynatacağım!"

Kaptan bıçak gibi keskin bakışlarla bana baktı ve bana bir cevap bile bahsetmeksizin sanki kaçak bir delinin yüzüne bakarmışçasına dehşetle ikinci zabıtı çağırdı ve zorunlu bir şekilde dedi ki;

"Derhal bu beyefendi ve onun bagajını karaya indirin. O hasta."

Daha beş dakika geçmeden, tekneye bindirildim ve o kadar yoğun hevesle kürek çektiler ki çok geçmeden karaya vardım. İşime geldiğinde hem kör hem de sağır davranmak gibi olağanüstü bir yeteneğim vardı. Gurumu incitecek herhangi bir şey ne görüp ne işitmeden otele doğru giden yolda ilerliyordum; yol boyunca ne sırrımı deşifre ettiklerine dâhil denizcilerden en ufak bir belirti, ne de bagajımı taşıyan adamdan herhangi bir aşağılayıcı söz duymadım. Otele var-

dığımda bir oda istedim, bir absint ısmarladım, puromu yakarak olanları gözden geçirdim.

"Delirmiş miydim?"

Acil inışı gerekli kılacak cinnet geçirme sınırlarına o kadar yaklaşmış mıydım?"

Şimdiki zihinsel durumumda bu sağlıklı bir fikir yürütmem mümkün değildi, çünkü doktorların koyduğu tanıya göre bir deli kendi ruhsal bozukluğunun bilincinde değildir ve fikirleri arasında bir bağlantı olması onların usulsüzlüklerine karşı hiçbir şey kanıtlamıyordu.

Bir bilim adamı gibi, daha önce başıma gelen benzer vakaları incelemeye başladım. Üniversitede henüz bir delikanlıyken gergin sinirlerim, öfkeli olaylar, tutku, bir arkadaşın intiharı, geleceğin güvensizliği gibi durumlarda abartılı oranlarda davranışlarım değişiyordu, hatta güpegündüz bile her şey endişe uyandırıcı boyutlara ulaşabiliyordu. Bir odada yalnız başıma kalmaktan korkuyordum; kendi hayaletlerim tarafından kovalanıyordum. Öyle ki yanan mumlar altında ve sobanın çatırdayan ateşi eşliğinde sırasıyla arkadaşlarım geceyi benimle birlikte geçirirlerdi o zamanlar. Başka bir zamanlarda ise, vahşi bir umutsuzluğun saldırısı altında her türlü talihsizliklerle karşılaşırken, ülke genelini gezerek ormanlarda da dolaşıyor ve sonunda bir çam ağacının tepesine tırmanıyordum. Orada bir dalın ucuna oturup ve alt tarafında yapraklarını etrafa yaymış köknar ağacına hitap ederek, onların seslerini duymaya çabalarken büyük bir halk kitlesine hitap ettiğimi hayal ederdim. Birçok yazı geçirmiş olduğum bir ada ve durduğum yerden açıkça görünen burun buradan çok uzakta değildi. Tüm saçma ayrıntılarıyla bu olayı hatırlayınca zaman zaman herhangi bir oranda, zihinsel sınırlara tabi olduğumu, kendime itiraf etmek durumunda kaldım. Şimdi ne yapmalıydım? Benim kasabaya geldiğim söylentileri ulaşmadan arkadaşlarımla iletişim kurmalı mıydım? Ama bundan böyle bu rezalet ve utancı kabul etmek zorunda olduğumdan kendimi kayıtsız düzeyde sorumsuz hissediyordum! Bu katlanılması zor bir düşünceydi. Yalan söyle o zaman! Meraklıları bunun kokusundan uzaklaştırması mümkün olmaksızın durum arzularla çelişti. Kuşkula-

rın işkencesi altında bu labirent kaçışın farklı planları arasında tereddüt ederken beni bekleyen korkunç sorulardan kurtulmayı arzuluyordum. Ölümün yaklaştığını hissedene vahşi bir hayvan gibi ölmek için kendimi ormana gizlemeyi düşündüm. Aklımda bu düşünceyle dar sokaklarda yavaş yavaş ilerledim. Dev bir kayaya tırmandım, sonbahar yağmurlarından doymuş ve kaygan hale gelmiş anız alanları geçtim ve bir zamanlar içinde yaşamış olduğum o küçük eve ulaştım. Panjurlar sıkıca kapatılmıştı; çatı duvarları örtbas eden vahşi asma yapraklarından soyulmuş ve yeşil kafesi açıkça görünüyordu. Tekrar o kutsal noktada, kalbime kutsal olan noktada duruyordum, çünkü burası dostluğumuzun ilk çiçek açısını görmüştü. Bir süredir arka planda kalmak zorunda olan kayıp, duygusu, kendini yeniden hissettirmeye başladı. Ahşap balkonun desteklerinden birine yaslanarak, terkedilmiş bir çocuk gibi ağlamaya başladım. Binbir Gece masallarından sevgililerin tatminsiz özlemleri hasta düşüklüklerini ve dertlerinin devasının tamamen sevgilinin elinde olduğunu okuduğumu hatırladım. Umutsuzluk içinde kendi duygularının nesnesiyle birleşmiş, uzaklarda israf olan, annelerinin onlara ölüm döşeğini hazırladığı genç kızlarla ilgili olan İsveç halk şarkılarından kesitler geldi aklıma. Ben Heine'yi, "sevdikleri zaman ölen" Asra, kabilesinin yaşlı şüphesini düşündüm. Tutkumun gerçeğliği hakkında hiç şüphe olmamalıydı, çünkü obsesif şekilde bir düşünce, bir resim, yıkıcı tek bir duyguyla, elimden iç çekmekten başka bir şey gelmeyeceği bilinciyle çocukluğuma geri dönmüştüm. Düşüncelerimi dağıtmak için gözlerimi görkemli manzaranın üzerinde gezdirirken ayaklarımı uzattım. Köknar ağaclarıyla tıka basa dolu binlerce adalarda orada burada bu muazzam koyda yüzüyormuş gibi görünen tek tük çam ağacları yavaş yavaş küçölmeye başladı ve resifler, uçurum ve kum yataklarına dönuştü, ta ücre uçurumların dik kalelerinden Baltık'ın, gri-yeşil hatlarının sonlandığı büyük takımadalara kadar. Süröklene bulutların gölgeleri tepeli dalgaların karlı beyaz şişe-yeşili ve Prusya mavisinin tüm tonları ile koyu kahverengiye çalan tüm tonları, renkli çizgiler gibi su yüzüne düşmüştü. Sarp bir kayalık üzerinde yer alan bir kale, arka-

sından, rüzgârla birlikte tekrar köpüren dalgalara sürüklenip dağılmak görünmez bir bacadan kesintisiz olarak siyah dumandan, bir sütun yükseliyordu. Birden terk ettiğim kargo teknesinin karanlık gövdesi bütünüyle görünmeye başladı. Bu görüntü kalbimi sıkıştırdı, çünkü bu vapur rezaletimin bir tanığı gibi görünüyordu. Şaha kalkmış bir at gibi parladım ve ormana kaçtım. Rüzgârın iğneleri arasından ısıklık çaldığı köknarların sivri kemerleri altında, ıstırabım arttı. Burada bahar güneşi taze yeşillığe konarken, yabani çilek gibi kokan köknarlar ilk mor çiçeklerini açtığı, ardıl rüzgârla sarı polen dağılırken fındık ağacı çalılarının arasından ölü yapraklar beyaz başlarını çıkarırken burada birlikte yürümüştük. O gümüşümsü bir sesle Fince şarkılarını söylerken küçük ayakları bir kilim gibi yayılmış yumuşak, kahverengi yosunları bastırmıştı. Anıların berrak ışığı rehberliğinde birbirlerine sonsuz bir kucaklamayla sarılmış o iki dev ağacı buldum tekrar; iki gövde rüzgâr şiddetli borasıyla bükülürken gürültüyle birbirlerine sürünüyorlardı. Buradan o bataklıkta büyüyen su zambağı toplamak için küçük bir patıkaya sapmıştı. Pasörlük şevk ile onun güzel ayak izlerini, ışık künyesinde kaçırmayacağımdan emin olduğum izlerini bulmaya çalıştım. Bükük omuzlar ve bakışlar yere indirilmiş bir şekilde yolu inceledim ancak herhangi bir şey bulamadım. Zemin geyik ayak izleri ile kaplıydı ve hayran olduğum kadının zarif ayaklarının bastığı bir noktayı keşfetmek yerine ağaç perisinin izini takip etmeye çalışmak daha kolay olacaktı. Çamur delikleri, mantar, kurbağa-dışkısı, puf-topları, çürümüş ve çürümekte olan ve kırık çiçek çöplerinden başka bir şey yoktu etrafta. Kara suyla dolu bataklığın kenarına geldiğimde, bunun birinde kısa bir süreliğine bile olsa dünyanın en tatlı yüzünü yansıttığı düşüncesinde belirli bir huzur buldum. Kibirlilikle nilüferlerin yetiştiği noktaya baktım; huş ağaçlarından rüzgârla dökülmüş yapraklarla kaplıydı. Adımlarımı atmaya devam ettim ve ormanın göbeğine daldım; giderek büyüyen ağaç boylarıyla rüzgârın serinleyici etkisi de derinleşiyordu. Umutsuzluğun derinliklerinde yüksek sesle hıçkırırken gözyaşlarım sel olup yanaklarımdan aşağı akıyordu; vahşi geyik gibi, mantar ve kurbağa dışkıları-

nı ezdim ve genç bitkileri sökerken kendimi ağaç gövdelerine fırlattım. Ne istiyordum? Bunu kendimde bilmiyordum. Nabzım zonkluyordu, onu tekrar görme isteğiyle tarifi imkânsız bir özlemlerle yanıp tutuştum. Çok derinden sevip arzuladığım o, ruhumu ele geçirmişti. Ve o her şey şimdi sona gelmişti, ölmek istiyordum, çünkü onsuz bir hayat imkânsızdı. Ama bir delinin kurnazlığıyla, zatürre, ya da benzer ölümcül bir hastalığa yakalanarak ölümümünden belirli bir haz almaya karar verdim; çünkü böylesi bir durumda bir süre yatakta kalmam gerektiğini savundum; böylece onu tekrar görebilir ve onunla sonsuza dek vedalaşabilecektim. Bu anı düşünceden biraz teselli alarak adımlarımı sahil yoluna yönlendirdim; onu bulmak zor değildi, sadece beni ormana doğru yönlendiren kükremeyi takip etmem gerekiyordu. Sahil sarp ve su derindi, her şey olması gerektiği gibiydi. Talihsiz amacımınla çelişmeden, özenle soyundum. Elbiselerimi kızılâğaçların altına gizledim ve saatimi bir kayanın deliğine soktum. Rüzgâr soğuktu; Yılın bu zamanında, Ekim ayında, suyun sıcaklığı donma noktasının sadece birkaç derece yukarısında olurdu. Kayaların üzerine çıktım ve balıklama iki dev dalga arasındaki bir yarığı amaçlayarak kendimi suya attım. Sanki kızıl bir lava atlamışım gibi hissettim kendimi. Ama bacaklarımı gıcıklayan yosun parçaları ve küçük kesecikleri kendimle suyun dibinden sürükleyerek hızla yüze çıktı. Deniz martıları ve kargaların ötüşleriyle karşılaşılırken dev dalgalar arasında yüzerek açık denize açıldım. Gücüm tükenmeye başlayınca döndüm ve kıyıya doğru yüzdüm. Şimdi önemli büyük an gelmişti. Yüzen tüm herkese verilen talimatlara göre, asıl tehlikenin çok uzun suyun dışında çıplak kalmak olmasıydı. Rüzgâra en çok maruz kalan kayanın üstünde oturdum ve sırtımı Ekim rüzgârına okşattım. Sanki ne pahasına olursa olsun organları koruma içgüdüğü devreye girerek, kaslarım ve göğüs kafesim kasılmaya başladı. Ama aynı noktada kalmayı başaramadım ve kızılâğaç ağacının dalına tutunarak tepesine tırmandım. Ağaç kontrol edilemeyen titreyen kaslarımın hareketleriyle sallandı. Bu şekilde bir süre için aynı yerde kalmayı başardım. Buz gibi soğuk hava tenimi kızgın demir gibi

yakıyordu. Sonunda istediğim sonucu elde ettiğime ikna oldum ve hızla giyindim. Bu arada gece olmuştu. Tekrar ormana girdiğimde oldukça karanlıktı. Korku beni ele geçirdi; başım alçakta olan ağaç dallarına çarpısa da yoluma devam etmek zorundaydım. Kendi çılgınca korkum etkisi altında birden duyularım o kadar keskinleşti ki, etrafımı çevreleyen ağaç dallarından çıkan hışırtıları birbirlerinden ayırt edecek duruma geldim. Dev gitar gibi, şekillenen köknar ağaçlarının hangi uzaklıkta olduklarını seslerinin derinliğinden anlaşıyordu; daha yüksek ve daha esnek olan çamların sesinin notası daha yüksekti, ışıkları bin yılanın ışığını anımsatıyordu. Huş ağaçlarının dallarının kuru hışırtısı çocukluğumun sevinç ve kederli anılarını zihnime taşıdı, meşe dallarına tutunan ölü yaprakların hışırtısı ise kâğıt hışırtısı gibi geliyordu; ardıcın mırıldanması birbirlerine sırlarını fısıldayan kadın seslerine benziyordu. Fırtına bir kızılağacın dalını kopardı ve bu içi boş bir gümbürtüyle ile yere çakıldı. Dal düşünce çıkardığı sestten bir köknar konisini bir çam kozalağından ayırt edebiliyordum; koku alma duyum bir mantarın yakınlığını tespit etti ve kocaman ayak parmaklarının sinirleri toprak, yosun veya kız-saçına mı bastığını ayırt edebiliyor gibi görünüyordu. Duyularımın aciliyeti rehberliğinde mezarlığın yakınlarına geldim ve tahta merdivenleri çıktım, mezar taşları üzerine sarkmış ağlayan söğüt dallarının sesiyle anlık bir haz yaşadım. Sonunda, gelen her ani gürültüyle sarsılırken soğuktan kaskatı kesilmiş bir şekilde köye ulaştım ve karanlıkta ışıkları zayıfça parlayan evlerin önünden geçerek otele gittim. Odama girer girmez hemen Barona bir telgraf gönderdim ve ani hastalığım ile vapurdan zorunlu indirilişimi bildirdim.

Sonra ona eski konularımı, ruhsal durumumu tamamen izah ederek bunun gizli kalmasını tembih ettim. Hastalığımın nişanlandığını kamuya duyurmasıyla bütün umutları tüketen sadakatsiz aşkımdan kaynaklandığını anlamasını sağladım. Ölümcül bir ateşi kendime musallat ettiğimden emin bir şekilde bitkinlik içinde yatağa girdim. Sonra hizmetçiyi çağırdım ve doktor çağırmasını söyledim. Hiçbir mevcut doktor olmadığını söyleyince son vasiyetimi yapmak için bana

bir rahip bulması için yalvardım. Ve o andan itibaren ölmeye ya da aklımı kaçırmaya hazırdım artık. Rahip neredeyse hemen geldi. O yaklaşık otuz yaşlarında bir adamdı ve Pazar giysileri giymiş bir çiftçiye benziyordu. Kızıl saçları ve yarı gevşek bakışları ve çilleriyle bende sempati uyandırmadı; uzun bir süre söyleyecek bir söz bulamadım, çünkü ne eğitime sahip, ne yaş bilgeliği ya da insan kalbi hakkında herhangi başka bir bilgiye sahip olmayan bir adama ne diyeceğimi bilemiyordum. Odanın ortasında durdu, büyük kentin sakini gibi kendinden emin bir şekilde kalakaldı, ta ki ona bir sandalyeye oturmasını işaret edene kadar. Bunun ardından sorgulamasına başladı.

"Beni çağırdınız efendim?"

"Evet."

"Mutluluğun yolu İsa'dır"

"Ben tamamen başka bir tür mutluluk arayışında olsam da ona muhalefet etmedim ve böylece vaizci, İlmihalin eski ilkeleriyle beni nazıkçe uykuya geçirdi ve ruhumla manevi ilişki içine giren bir insanın varlığı bana yeniden güç verdi. Ama rahip, - aniden samimiyetimden kuşkulananarak söylemini bir soruyla kesti -

"Gerçek imana sahip misiniz? "

"Hayır" dedim, "ama konuşmaya devam edin, sözleriniz bana iyi geliyor..." Bunun üzerine işine koyuldu. Monoton ses tonu, gözlerinin ışıltısı, vücudundan yayılan sıcaklık, manyetik bir sıvı gibi beni etkiledi. Yarım saatlik kadar sıkı bir uyku çektim. Uyandığımda mesmer gitmişti; Hizmetçi şişede bir insanı öldürmeye yetecek kadar zehir içerdği için kimyagerin sıkı tedbirlerle dikkatli olunmasını önerdiği bir uyku şurubu getirdi. O sırtını döner dönmez bütün şişeyi tek yudumda içtiğimi söylemeye bile gerek yok. Sonra, ölmeye kararlı bir şekilde sıkıca battaniyenin altına gömüldüm ve çok geçmeden uykuya geçtim. Ertesi sabah gözlerimi açtığımda odamın parlak güneş ışınlarında yüzdüğünü gördüğümde hiç şaşırmadım, çünkü uykum ılıdayan pembe rüyalarla süslenmişti. "Rüya görüyorum, bu yüzden varım," dedim kendi kendime. Vücudumda yüksek ateş ya da akciğer yetmezliğinden herhangi bir belirti bulmak için iyice

inceledim. Ama bir kriz yaratmaya kararlı olmama rağmen durum oldukça normal görünüyordu. Beynim biraz afallamasına rağmen, kolayca işliyor, artık önceki günün yüksek basıncı altında değildi. On iki saatlik uykudan sonra gençliğimden beri uyguladığım ve genellikle zevk aldığım tüm vücut egzersizlerinin açıklamaları sayesinde tamamen canlılığını geri kazanmıştı... Bir telgraf bana teslim edildi. Arkadaşlarım vapurla saat iki de geleceklerini bildiriyorlardı. Utancımdan ölüyordum. Söylenecek ne vardı ki?

Ne tür bir tutum benimsemeliydi? Düşünmeye başladım... Yeniden uyanan erkekliğim aşağılayıcı kararlara karşı ayaklandı; hızlı bir şekilde koşulları inceledikten sonra tamamen iyileşene dek otelde kalmaya ardından bir sonraki gemiyle yolculuğuma devam etmeye karar verdim. Bu şekilde onurumu koruyacak ve arkadaşlarımın ziyareti bir vedadan başka bir şey olmayacaktı. Son bir veda. Önceki gün olanları hatırlayınca kendimden nefret ettim. İrredeli, kuşkulu davranışlarımla bu tür saçmalıklara sebebiyet verdiğimden dolayı! Ve bir de o rahibin ziyareti! Bunu nasıl açıklayacaktım? Mesleği icabı onu çağırtmıştım ve bildiğim kadarıyla o sadece bir hipnozcu olarak hareket etmişti! Ama olayın yabancısı olana sohbet ediyormuşuz görünmeye mahkûmdu. Büyük olasılıkla dev itiraflar ölüm döşeginde suçlunun işlediği suçun son itirafı olarak ima edilebilirdi. Kasaba ile yakın ilişkim içinde olan köylüler için ne güzel bir konu olurdu! Hammallar için ne büyük bir iyilik olurdu! Derhal yapılacak bir yurtdışı seyahati bu dayanılmaz durumdan kurtulmanın tek yolu buydu. Bir kazazede gibi, sabahlarımı verandada volta atarken, barometrelere bakarak zaman tablolarını incelemekle geçiriyordum. Zaman oldukça hızlı geçiyordu. Henüz otelde mi kalacağım yoksa vapur iskelesine mi gideceğime karar vermeden vapur boğaz ağzında göründü. Meraklı kalabalık tarafından gözetlenmek istemediğimden, sonunda odama çekildim. Birkaç dakika sonra Barones'in sesini duydum: mekân sahibesinden sağlık durumumu soruyordu. Onu karşılamak için dışarı çıktım ve o mevcut insanların huzurunda neredeyse beni hemen öpecekti. Fazla çalışmanın bir sonucu olarak gördüğü hastalığımı benimsedi sami-

miyetle ve yolculuğumu ilkbahara kadar erteleyip şehre dönmemi bana tavsiye etti. Bugün çok güzeldi kendisi. Üzerine iyi oturan uzun ve esnek tüylü kürkü ile bir lamaya benziyordu. Deniz meltemleri yanaklarına kan getirmişti ve ziyaret heyecanı ile kocaman açılmış gözlerinde, sonsuz şefkatin ifadesi okunuyordu. Boşuna benim adıma endişelenmemesi için yalvardım ve neredeyse tamamen iyileşmiş olduğum güvencesini verdim. Bir ceset gibi göründüğümü vurguladı, çalışmaya uygun olmadığını beyan ederek bana bir çocuk gibi davrandı. Ve o bir anne rolünü nasıl da tatlı oynuyordu! Sesinin tonu okşayıcıydı; sevgi koşullarını şakacı bir şekilde kullanıyordu; şalını etrafıma sardı; akşam yemeği masasında peçetemi dizlerimin üstüne açtı, kadehime şarap dökerken her şekilde benimle alakadar oldu. Bu şekilde neden kendi çocuğuna değil de tutkusunu gizlemeye çabalarlarken bütün kontrolünü kaybetmek üzere olan bir adama davrandığını merak ediyordum. Bu hasta çocuk kılığına bürünerek, kendimi büyükanneyi yutan, ardından yatağına yatıp onu da yutmak için Kırmızı Başlıklı Kızı beklemeye koyulan kurt gibi hissediyordum.

Hiçbir açıklama beklemeksizin, beni iyiliğe boğan bu içeriksiz ve samimi koca, karşısında yüzüm kızardı. Fakat yine de hatalı değildim. İnatla kalbimi sertleştirdim ve Barones'in üzerime yağdırdığı bütün ilgiyi neredeyse kayıtsız bir tavırla karşılıyordum. Tatil zamanı dönüş vakti geldiğinde Baron benim de onlarla birlikte dönmemi istedi. Kendi evinde benim için hazırladığını söylediği bir oda beni bekliyordu. İftiharla cevabımın kararlı bir ret cevabı olduğunu belirtmiydim. Bu tehlikeli ateşle oynamaktan korktuğum için, kararında sabit davrandım. Tamamen iyileşmek için burada bir hafta kalacak ardından tekrar eski yerime, tavan arasına dönecektim. Tüm itirazlarına rağmen, kararlılığımı sürdürdüm. Garip; kendimi toparlayıp ve kararlı tavrımı ortaya koyar koymaz Barones bana karşı neredeyse düşmanca bir tavır takındı. Bocaladıkça onun kaprisleri de arttı, bana hayran kaldıkça da bilgeliğimi, sevimliliğimi daha fazla övmeye başladı. O beni sallayarak şaşkına çevirdi, ama ona ciddi ciddi karşı çıktığım anda bana sırtını dönerek neredeyse

saygısızca bir şekilde kötü muamele ediyordu. Baronun tek çatı altında yaşama önerisini tartışırken böyle bir düzenlemenin parlak bir portresini çizdi, birbirini davet etmeye gerek kalmaksızın istenilen anda birbirini görebilmenin ne kadar hoş olacağını vurguladı. "Ama sevgili Barones," diye itiraz ettim: "Genç malikânenize bir bekâr erkeği alırsanız sonra insanlar ne der?"

"İnsanların ne dediğinin ne anlamı var? "

"Ama anneniz, teyzeniz? Ayrıca erkeklik gururum sadece reşit durumunda caiz olacak bir tedbire karşı isyan ediyor. "

"Kocanızın gururunu düşünün! Dudaklarınızı açıp tek kelime etmemenin erkeğe mi olduğunu düşünüyorsunuz?"

"Evet, güçlü bir erkeğe bu yaraşır."

Öfkesi büyüdü ve bir erkeğin durumunun bir kadınınkinden farklı olduğunu kabul etmeyi reddetti. Onun kadın mantığı aklımı karıştırdı. Gülümseyişiyle kadın beyninin gücü hakkında herhangi bir fikre sahip olmadığını açıkça ortaya koyan Barona döndüm. Saat altı civarı vapur iskeleye geldi ve arkadaşlarımı alıp götürdü. Tek başıma otele döndüm. Muhteşem bir akşamdı. Güneş, turuncu renkli bir gökyüzünde batmıştı, derin mavi su yüzeyinde beyaz çizgiler yatıyor, Köknar ağaçlarının ardından bakırımsı bir ay yükseliyordu. Ben ise yemek odasında bir masada oturuyormuş geh sakın, geh kederli düşüncelere dalmıştım ve tam yanıbaşımda durana kadar mekân sahibesini fark etmemiştim.

"Az önce giden hanım kız kardeşinizdi öyle değil mi?" diye sordu.

"Hayır, kesinlikle değil."

"Değil mi? Birbirinize bu kadar benzemeniz çok garip! Oysa ikinizin kardeş olduğunu neredeyse adım gibi emindim."

Bu tür bir sohbeti devam ettirme havasında hiç değildim, ama bu beni düşüncelerin ağına düşürdü. Barones ile sürekli ilişkim, onun ifade özelliklerini etkilemiş miydi? Ya da ruhlarımızın birlikte olduğu bu altı aylık sürede onun yüz ifadesi benimkini mi etkilemişti? Ne pahasına olursa olsun birbirlerini mutlu etmenin içgüdüsel arzusuyla bilinçsiz jest ve ifadeler seçmeye neden olup, cazip geleni daha az cazip olanla tercih etmemize mi yol açmıştı? Ruhlarımızın birbiri-

ne karıştığı bir vakanın gerçekleşmiş olduğuna ve artık kendime ait olmadığımıza dair hiç kuşku yoktu. Kader, ya da daha doğrusu içgüdü, kaçınılmaz kaderin bir parçasını oynamıştı; top yuvarlanmaya başlamış ve onur, mantık, mutluluk, sadakat, bilgelik, erdem gibi tüm değerleri yıkıp yok etmeye başlamıştı.

Ve kendi çatısı altına ateşli genç bir adamı, üstelikte tutkularını sık sık kontrol etmesi imkânsız bir adamı alma önerisi saçmalıktı. O kötü biri mi yoksa aşk mantığını devre dışı mı bırakmıştı? Kötü! Hayır, bin kere hayır! Onun dürüst davranışlarını seviyor, neşesini, samimiyeti ve anne hassasiyetini de. Eksantrik oluşu, zihnin dengesinin kötü olduğunu, kendi hatalarından bahsetmekle bunu zaten kendisi itiraf etmişti – ama kötülük? Hayır! Zaman zaman beni neşelendirmek için başvurduğu küçük hileleri bile genç ve şaşkın bir erkeğe takılarak onu eğlendirmeyi amaçlayan kadın hileleriydi ve sonra onun şaşkınlığına gülmeler, o erkeği heyecanlandırmak için yapılan muzipliklerdi.

Ama şeytanı kovmalı ve arkadaşlarımı yanıltmaya devam etmeliydim. Yazı masanın başına geçip oturdum ve mutsuz aşk ilişkilerim başlığı altında bir mektup yazdım.

‘Ona’ atfen iki ateşli şiirde ekledim. İki farklı şekilde anlaşılabilen şiirlerdi bunlar. Baronesin bundan rahatsız olacağı açıktı. Mektup ve şiirler cevapsız kaldı; belki bu hile artık garip olmaya başlamıştı, belki de konu artık ilgi uyandırmıyordu. Art arda gelen sakin ve huzurlu günler iyileşme sürecimi hızlandırmıştı. Çevredeki manzara sevilen kadının favori renklerini benimsemiş gibi görünüyordu. Azap dolu saatler geçirdiğim orman şimdi bana gülümsüyordu. İnsan kalbinin tüm şeytanlarıyla savaştığım derin girintide, belleğime acı veren olaylardan zerre kadar bir gölge bile kalmamıştı. Onun ziyareti ve onu tekrar görmem gerektiği gerçeği bana yaşama hevesi vermişti.

VII.

Deneyimlerden beklenmedik bir şekilde dönen kimse tarafından hoş karşılanmayacağını bilerek, kasabaya döner dönmez Baronesi çağırمام sanıldığı gibi kuşku ve duygusal sancılardan yoksun olmadı benim için. Ön bahçedeki her şey kışı ilan ediyordu; ağaçlar çıplak, bahçe koltukları kaldırılmış; kapıların bulunduğu yerdeki çitler aralıklıydı; rüzgâr yollara düşen yapraklarla oynuyor, kiler delikleri ot çöpleriyle dolmuştu. Çini kaplı sobayla ısıtılan oturma odasının yakın atmosferinde, nefes almakta zorlandım. Duvara sabitli soba tavandan asılmış büyük beyaz nevresimleri andırıyordu. Çift kanatlı pencereler menteşelerine asılmış, her şey kâğıt ile yapıştırılmış, iç ve dış pencereler arasındaki boşluk büyük odaya bir ölüm-odası görünümünü veren, kar-beyazı pamuk ile doldurulmuştu. Hayal dünyama da onun yarımoda mobilyalarından arındırmış ve eskiden olan kaba ev görünümünü anımsamaya çalıştım. O günlerde duvarlar çıplak, zemin düzdü; üzerine servis yapılmakla övünemeyen siyah masa ve onun bir örümceği anımsatan sekiz ayağının hatırası babam ve üvey annemin ciddi yüzlerini yüzeye çağırıyordu. Barones beni samimi bir şekilde karşıladı, ama o melankolik yüzü bir kederi gizliyordu. Evde hem amcası hem de kayınbabası vardı, bitişik odada Baronla kart oynuyorlardı. Ben oyuncularla el sıkıştım ve sonra Baronesle birlikte oturma odasına döndüm. O lamba altında kollu bir koltukta oturdu ve eline el işini aldı. Suskun, asık suratıyla pek hoşnut görünmeyen bir izlenimle sohbet etme konusunu tamamen bana bırakması yetmiyormuş gibi, kendisi herhangi bir cevap vermediği için de çok geçmeden bu sohbet bir monoloğa dönüştü. O sarkık kafayla oturmuş el işinin üzerine eğilirken sobanın olduğu köşeden onu izliyordum. Tamamen gizemli, düşüncelere dalmışken, zaman zaman varlığımdan habersiz gibi görünüyordu. Acaba uygunsuz bir

zamanda mı geldim diye endişelendim. Yoksa kasabaya dönüşüm gerçekten de az ya da çok beklediğim gibi olumsuz izlenimi mi yaratmıştı?

Birden gözlerim odanın içinde gezinirken bakışlarım masa örtüsü altından görünen ayak bileklerini yakaladı. Beyaz çorap giydirilmiş nazik bileğine baktım, bir erkeğin hayal gücünü harekete geçiren ve onu cezbeden büyüleyici kaslı bacakları hoş işlemeli bir jartiyerle kuşatılmıştı. Yüksek ve kavisli ayağında Külkedisi ayakkabıları vardı. O anda bunu küçük bir kaza olarak algıladım ama daha sonra öğrendim ki bir kadın ayak bileklerinden fazlasını gösterdiğinde kendisi her zaman gözlendiğinin farkında oluyor. Görüntünün hayranlığı içinde konuşmanın konusunu değiştirdim ve uygun bir şekilde benim o sözde aşk konuma çevirdim. Barones doğruldu, yüzünü bana doğru döndü ve keskin keskin bana baktı.

"En azından sadık bir âşık olduğunuz için kendinizle iftihar etmelisiniz!" dedi.

Gözlerim masa örtüsü altında kiraz renkli kurdele altında kar gibi parlayan çorabın olduğu yerde perçinli kalmıştı. Biraz çabıyla toparlandım; birbirimize baktık; kocaman gözbebekleri lambanın altında parılıyordu.

"Ne yazık ki ben yapabilirim!" dedim kuru bir sesle. Düşen kartlar ve oyuncuların sesleri aradaki bu kısa pasaja eşlik etti. Ardından acı bir sessizlik izledi. El işine devam etti ve hızlı bir hareketle eteklerini ayak bileklerinin üstüne damlatırken o büyü de bozuldu. Gözlerim kötü giyinmiş, dikkatsiz bir kadına bakıyordu artık. Saat yeni bir çeyreği geçmeden, kendimi iyi hissetmiyorum bahanesi altında iznimi isteyip oradan ayrıldım. Tavan arasındaki odama varır varmaz yeniden yazmaya karar verdiğim oyunumu çıkardım. Ağır iş bu umutsuz aşktan kurtulmama yardımcı olacaktı, aksi takdirde içgüdü, korkaklık ve eğitimi altında ezildiğim bu durumun sonu bir suç işlemekle bitecekti. Ve bir kez daha bu ölümcül ilişkileri koparmaya karar verdim. İmdadına beklenmeyen bir olay yetişti: İki gün sonra kasabadan biraz uzakta yaşayan bir koleksiyoncuya ait bir kütüphane kataloglama işi bana teklif edildi. Ve böylece çadırımı geniş

bir odaya açmış oldum, tavana kadar on yedinci yüzyıldan kalma eski bir malikâneyi tamamen kitaplarla kapladım. Orada otururken, ülkemin tarihinin bütün dönemlerinde hayali yolculuklara çıkma imkânına eriştim. On beşinci yüzyılın eski baskılarından son yayınlara kadar bütün İsveç edebiyatı vardı burada.

Unutkanlığı bulmaya istekli kendimi tamamen işime verdim ve bunu başardım da. Bir hafta geçmişti ve bir kez bile olsun arkadaşlarımı özlememiştim. Cumartesi günü, Baronesin genelde 'evde' olduğu gün bir kurye Barondan onlardan o kadar uzun süre uzak kaldığım için dostane bir azarlamayla dolu bir davet getirdi. Ben zamanımın artık bana ait olmadığını üzülerek belirttiğim sevimli bir ret cevabı gönderdiğim için hem yarı memnun hem de yarı pişmandım. İkinci hafta, tam takım giyinmiş başka bir kurye bana başka bir iletişim getirdi; Bu kez Baronesten gelmişti. Bu üşüterek rahatsız yattığını söylediği kocasına ziyarette bulunmamı rica eden oldukça kısa bir istekti. Onları durumumdan haberdar etmem için yalvarıyordu. Artık bahaneler üretmem imkânsızdı ve mecburen oraya gittim. Barones iyi görünmüyordu ve biraz moralsiz olan Baron sıkılmışa benziyordu. Yataktaydı ve yanına gidip onu görmek istedim. Bugüne kadar korunmuş olduğum bu Kutsallar kutsalı görüntü, içgüdüsel isteksizliğimi harekete geçirdi; evli bir çift tarafından kullanılan ortak bir oda, bu paylaşım, bin kez mahremiyet gerektiren bu yerde bir tanıklığın varlığı beni rahatsız ediyordu. Baron'un işgal ettiği büyük yatak, yüz­süzce onların birlikteliğini ilan ediyordu; hasta adamın yanına yığılı yastık yığını cesurca karısının yerini belirliyordu. Soyunma masası, lavabolar, havlu, her şey bana kirliymiş gibi geldi ve iğrentimi aşmak için duygularımı köreltmek zorundaydım. Yatağın ayakucundan bir iki kelime konuştuktan sonra bir kadeh likör içmek için Barones beni oturma odasına davet etti ve sanki onları kutsamış gibi, yalnız kalır kalmaz düşüncelerime ifade verdi. Kısacası, ayrıntı cümlelerle, bana içini döktü.

"Bu sefillik değil mi?"

"Ne?"

"Ne demek istediğimi biliyorsunuz... Bir kadının varlığı: Hayatta herhangi bir meşgalesi herhangi bir geleceği ya da işinin olmaması. Bu beni öldürüyor! "

"Ama çocuğunuz Barones! Yakında onun okula başlama dönemi gelecek... Ve kardeşleri de olabilir... "

"Başka çocuk istemiyorum! Dünyaya gelmemin tek amacı bir bakıcı olmak mı? "

"Bir bakıcı değil, bir anne, kelimenin en kutsal anlamıyla görevine layık bir anne"

"Anne veya bakıcı! Teşekkür ederim! İnsan bir bakıcı kirala-yabilir! Bu kolay. Peki ya sonra? Sonrasında kendimi neyle meşgul edebilirim? İki tane yardımcım var, mükemmel re-zervler ikisi de, ama- Hayır! Ben yaşamak istiyorum..."

"Sahneye çıkmak mı?"

"Evet!"

"Ama bu söz konusu bile olamaz!"

"Bunu çok iyi biliyorum! Ve bu beni rahatsız ediyor, aptal-laştırıyor... Yok ediyor! "

"Bir edebiyat kariyerine ne dersiniz? Bu sahne gibi kötü bir şöhrete sahip değil!"

"Dramatik sanatı bana göre tüm sanatların en büyüğüdür. Her ne olursa olsun, bu mesleği kaybetmiş olma gerçeğinden duyduğum üzüntüyü asla unutmayacağım. Ve bunun karşılığında ne aldım?... Bir hayal kırıklığı! " Baron bizi çağırdı ve ikimizde tekrar onun başucuna dön-dük.

"Neden bahsediyorsunuz?" diye sordu bana.

"Biz tiyatro hakkında konuşuyorduk," diye cevap verdim.

"O deli!"

"Sandığınız kadar deli değil," diye tersledi Barones ve kapıyı çarparak odadan çıktı.

"O gece uyumuyor," diye başladı kocası

"Uyumuyor mu?"

"O ya koltukta yatıyor, ya piyano çalıyor veya hesaplarını yapmak için gece saatlerini seçiyor. Tanrı aşkına, sevgili genç adaçayım, bu deliliğe bir son vermek için ne yapmam gerekiyor söyleyin bana! "

"Belki daha büyük bir ailesi olsa?" diye cesaret verdim. O buna yüzünü çevirip umursamaz görünmeye çalıştı.

"İlk bebeğini doğurduktan sonra çok kötü hastalandı... Ve doktorlar bu konuda onu uyardı, ayrıca, çocuk çok masraflı... Anlıyor musunuz? "

Bunu anladım ve konuyu tekrar açmamak için dikkatli davranırdım. O zamanlar doktora hangi reçeteyi yazacağını emreden hastanın kendisi olduğunu anlamak için henüz çok gençtim.

Mevcut anda Barones küçük kıızıyla geri döndü ve onu küçük demir karyolasına yatırmaya çalıştı. Ama ufaklık soyunmaya karşı direndi ve çığlık atmaya başladı. Birkaç nafîle sakinleştirme çabasından sonra annesi onu bir çubuk ile tehdit etti. Bir çocuğun cezalandırıldığını görünce öfkemi kontrol edemiyorum nedense. Hatta böylesi bir vaka da babama karşı bile el kaldırdığımı hatırlıyorum. Öfkemi kontrol altına almaya çalışırken duruma müdahale ettim.

İzin verin," Ben... "dedim, "siz bir çocuğun sebepsiz yere mi ağladığını düşünüyorsunuz? "

"O yaramaz."

"Bu yaramazlığın belirli nedenleri olmalı. Belki uykusu var, lambanın ışığı ve bizim burada oluşumuz onu rahatsız ediyor."

Barones bunu kabul ederek, belki de, kendi hırçın davranışlarının üzerimde kötü bir izlenim bıraktığının bilincinde olarak geri çekildi. Onun bu ev yaşantısının izlenimi birkaç haftalığına beni aşkımdan kurtardı ve o eli çubuklu sahne hayal kırıklığına her şeyden daha çok katkıda bulunduğunu itiraf etmeliyim. Sonbahar monotonluğu sürüncemedeyken Noel yaklaşıyordu. Finlandiya'dan gelen yeni evli bir çift, Barones arkadaşlarının gelişi, çekiciliğini kaybetmeye başlayan ilişkimize, biraz canlılık kazandırmıştı. Barones sayesinde çok sayıda davetler aldım ve akşam kostümleriyle yemek davetlerine, hatta bir dansa bile katılmışım. Bunun içinde hareket ederken ki benim kanımca bütün bunlar onurdan yoksun olan bir âlem, onun bu dünyasında hareket ederken Baronesin abartılı bir samimiyet kisvesi altında genç bir adama büyük ilgi gösterdiğini, aynı zamanda bütün bu süre

içerisinde bu davranışının bende nasıl bir etki yaratacağını gözlemlemek için gizli gizli beni izlediğini fark ettim. Onun o yüz­süz flörtünden rahatsız olup tiksiniirken davranışına duygusuz bir kayıtsızlıkla yanıt verdim. Hayran olduğum bir kadının bu şekilde basit davranıyor olması canımı yakmıştı. O hep gayet eğleniyor gibi görünüyordu ve bu eğlencesini sabahın erken saatlerine kadar sürdürdü; git gide ev hayatından sıkılmış olduğundan, sanatsal bir kariyer özleminin, kendini gösterme arzu ve eğlenme isteğinin ufak bir kibirlik tarafından yönlendirildiğine inanmaya başlıyordum.

Capcanlı coşkulu ruhu, huzursuz eğilimiyle, o parlama sanatına sahipti; doğal cazibesinden ziyade insanları kendine çekme yeteneğinin bir sonucu olarak hep kalabalığın odak noktası olurdu. Büyük canlılığı, dizginsiz heyecanı, çoğu izleyicilerinin ona hürmet göstermesi ve onu dinlemesine sebep oluyordu. Ayrıca huzursuz gücü bitkin düşer düşmez bu büyü­nün bozulduğunu ve sessizce bir köşede yalnız başına terk edildiğini fark etmiştim. Hırslı, iktidar özlemi içinde, belki de, kalpsizce bir şekilde erkeklerin tüm ilgisini üzerine çekmek için çabalıyordu; kadın toplumu üzerinde hiçbir cazibesi yoktu. Şüphesiz, o beni tapan bir yenilgiyle kendi ayaklarına kapatmaya karar vermişti. Bir gün bir zafer akşamı sonrası bir arkadaşına benim ona deli divane âşık olduğumu söyledi. Kısa bir süre sonra arkadaşının evine çağrıldığım­da aptalca bir söylemde bulunarak burada Barones ile de karşılaşmayı ümit ettiğini belirtmiştim.

"Ah, gerçekten!" diye gülmüştü evin hanımı "öyleyse beni görmeye gelmediniz! Ne kadar yakışık almaz bir davranış!"

"Eh, ben değil. Doğruyu söylemek gerekirse, randevu üzerine buradayım."

"Bir buluşma, öyleyse!"

"İsterseniz, öylede diyebilirsiniz! Her neyse, en azından doğru zamanda geldiğim için takdir edebilirsiniz!"

Ne de olsa bu buluşma sonuçta Barones tarafından düzenlenmişti. Ben sadece talimatı yerine getirmiştim. Kendisini kurtarmak için beni ateşe atmıştı. Bunun acısını ondan birçok daveti berbat ederek çıkardım, çünkü orada yokluğum, onu benim acı çekmemi görme keyfinden mahrum bırak-

mıştı. Ama ağır bir ceza 6demek zorunda kaldım! Davet edildiğini bildiğim evleri izlerken, hançeri kalbime saplıyor, pencere önünden mavi ipek elbisesi, güneş gibi parlayan bukleleri ve dünyanın en ufak ayakları üzerinde büyüleyici figürüyle dans hareketlerinde ıskalarken kolunda bir partnerle geçtiğini görünce kıskançlıktan kuduruyordum.

VIII.

Yeni yıl pelerini aşırmıştık ve bahar yaklaşıyordu. Üçümüz birlikte samimi arkadaşlık içinde kışı yalın kutlamalarla geçirmiştik. Ama bunların hepsi de kasvetli olmuştu: kavga etmiş, tekrar barışmıştık, savaşılmış ve ateşkes ilan etmiştik, birbirimizle takılarak tekrar çok samimi dost olmuştuk. Ara sıra onlardan uzak kalmış tekrar geri dönuştüm.

Artık Mart ayı yakındı, tutkular güçlenip, âşıkların kaderleri tecelli edeceğinden kuzey ülkelerinde bu yazgısal bir ay; yeminler bozulur, onur bağları, aile, dostluklar bir kenara atılır.

Baron ayın başında erken göreve başladı ve onunla görev yerinde bir gün geçirmem için beni davet etti. Davetini kabul ettim. Bir insanoğlu, orta-sınıf soyundan birinin yer-yüzündeki en yüksek güç ambleminden etkilenmemesi mümkün değil. Subaylar tarafından sürekli selamlanırken, geçit boyunca arkadaşımın yanında yürüdüm; kılıçların hışırtısını, gözcülerin "Kim var orada?"sını davulların gümbürtüsünü dinledim. Muhafız subayların odasına vardık. Odanın askeri süslemeleri hayal dünyamı karıştırdı; Büyük generallerin portreleri beni huşuyla doldurdu; Lützen ve Leipzig'te alınan renkler, yeni bayraklar, hüküm süren kralın büstü, kasklar, şaşaalı göğüslük parçaları, savaş planları, egemen güçlerin sembollerini düşünürken alt seviyede olanların yetersizlik hissettikleri o duyguların tümü bende uyanmaya başladı. Ve onun bu etkileyici ortamında yüzbaşı kişiliği daha da heybetli hale geldi; olur da herhangi bir tatsız durum çıkar belki diye ona hep yakın durdum. İçeri girerken bir teğmen ayağa kalktı ve selam verdi, ayakta durmuşken, ben de kendimi bu teğmenlerden, bu insanoğullarının yeminli düşmanları ve yazarlar, hanımların lehine rakiplerden daha üstün hissetmeye başladım. Bir asker bize bir kâse içki

getirdi ve biz purolarımızı yaktık. Beni eğlendirmek için sabırsızlanan Baron, bana alayın Altın Kitabını, sanatsal çizim koleksiyonları, sulu boya resim ve çizimleri gösterdi, hepsi de son yirmi yıldır Kraliyet Muhafızlarına ait, seçkin subayları, temsil ediyordu; okul arkadaşlarımla çocuklu oyunlarında taklit ettikleri, gıpta ve hayranlıkla baktıkları adamların portreleri. Bu, bu kitapta karikatürize edilen o şanslı favori kişilerin tümünü görmek benim orta sınıf içgüdülerini gıcıkladı ve Baron'un demokratik teşvik güvencesi altında silahsız kalan rakiplerimin karşısında biraz şımardım. Fakat Baron'un demokratik sempati sınırı benimkinden farklıydı ve benim girişimlerimi reddetti; kasti ruhu galip geldi: sayfaları daha hızlı çevirmeye başladı ve 1868 ayaklanmayı temsil eden büyük bir çizim gelinceye kadar da durmadı.

"Şuna bak!" dedi, alaycı bir gülümseme ile "nasıl da o zorbalara içine dalmışsınız!"

"Buna katıldınız mı?"

"Katılmadım! O gün görevdeydim ve emirlerim, zorbalara saldırdığı anıtın karşısındaki mevkiyi korumaktı. Bir taş kaskıma isabet etti, at sırtında bir kraliyet haberci gelip küçük grubumun ateş etmesini durdururken kartuşlarla uğraşıyordum. Kalabalığın attığı taşların hedef tahtası olarak kalmıştım ortada. Demokratik sempatiLERimin karşılığında aldığım işte bu oldu."

Ve belirli bir süreden sonra hâlâ gülüyor ve bakışlarımı yakalamaya çalışıyordu.

"Bu vakayı hatırlıyor musunuz?"

Barones bunu fark ederek irkildi. Baron kıskançlık öfkesi ile bana baktı. Bir an karısını kıskanıyor, bir sonraki de beni kuzenle flört etmekle suçluyordu. Matilda'yla bir köşede fısıldamak için Baronesi terk ettiğinde ve ben Baronesle sohbet etmeye başlarken, öfkelenerek sohbetimizi alakasız bir soruyla kesiyordu. Ben ise, alaycı bir gülümsemeyle karşılık veriyor, bazen de onu görmezden geliyordum. Bir akşam ailenin sıkı çemberinde akşam yemeği yiyorduk. Baronesin annesi de mevcuttu. Onun bana düşkünlüğü artmıştı

ve genelde yaşlı kadınlarda karşılaşılan öngörüsüyle, sahne arkasında bir şeyler döndüğünden kuşkulandırmaya başlamıştı. Anne şefkati dürtüsünü takip ederek, görünmez bazı tehlikeleri göze alarak elimden tuttu ve bakışlarıyla beni göz hapsine alırken ciddi bir şekilde şöyle dedi:

"Onurlu bir adam olduğunuzdan eminim. Bu evde neler oluyor bilmiyorum. Ama kızıma, benim biricik evladıma göz-kulak olacağınıza dair bana söz verin ve eğer bir şeyler olursa ki olmamalı, ama olursa, gelip bana her şeyi anlatacığınıza da söz verin."

"Söz veriyorum," diye yanıt verdim ve dul kalalı çok olmamıştı ancak uzun yıllar boyunca bir Rus'la evlenmiş olduğundan Rus usulünde elini öptüm.

Ve ben sözümü tutacaktım!

Bir kraterin ağzında dans ediyorduk. Barones'in rengi solmuş, durgunlaşmış, bir deri bir kemik kalmıştı. Baron, kıskanç, kaba ve küstahça davranıyordu. Bir veya iki gün onlardan uzak duracak olsam, beni çağırır, açık kollarla karşılar ve gerçekte birbirimizi çok iyi anlasak da durumu bir yanlış anlama olarak açıklamaya çalışırdı.

Bu evde neler olup bittiğini ancak Tanrı bilir!

Bir akşam o büyüleyici Matilda, bir balo kıyafetini denemek için yatak odasına dinlenmeye çekildi.

Kısa bir süre sonra Baron eşiyle beni yalnız bırakarak sessizce ortadan kayboldu. Aradan yarım saatlik bir zaman geçtikten sonra, kocasının nerede kaldığını sordum.

"O Matilda ile bayan hizmetçiyi oynuyor," diye yanıtladı.

Bunu anlamıştım. Az önceki sözlerine açıkça pişman olmuş bir şekilde, şöyle ekledi:

"Bunun hiçbir zararı yok; ilişkilerinin yani. İnsan kötü düşünmeye bu kadar hazır olmamalı!"

Bunun ardından ses tonunu değiştirdi.

"Kıskanıyor musunuz?"

"Kıskanç mısınız?"

"Belki de ara sıra olmam gerekir"

"Tanrının izniyle yakında olursunuz! Bu gerçek bir arkadaşın dileği." Baron döndü ve onunla birlikte dekoltesi düşük soluk yeşil bir abiye giymiş kız da geldi. Onun bu görünümü

karşısında büyülenmiş gibi davrandım ve kamaşan gözlerimi ellerimle ovarken şöyle dedim:

"Size bakmanın tehlikeli olduğunu bilmiyor musunuz?"

Barones garip bir ses tonuyla "Çok sevecen değil mi?" diye sordu.

Kısa bir süre sonra diğerleri inzivaya çekildi ve ikinci kez birlikte yalnız kaldık. Kötü muamele gören bir köpeğin bakışlarıyla bana bakarken ağlamaklı bir ses tonuyla "Neden bu günlerde bana çok kaba davranıyorsunuz?" diye sordu.

"Ben mi? Bu konuda herhangi bir fikrim yok..."

"Bana karşı farklı davranmaya başladınız; neden olduğunu merak ediyorum... Bu konuda herhangi bir şekilde sorumlu olabilir miyim? "

Sandalyesini yaklaştırdı, parıldayan gözlerle bana bakarken titriyordu ve... Ben ayağa fırladım.

"Baron'un yokluğu gerçekten olağanüstü, sizce de öyle değil mi? Onun bu güveni bir hakaret! "

"Ne demek istiyorsunuz?"

"Karisını genç bir adamla yalnız bırakıp, kendisini bir kızla içeri kapatması hiç doğru değil... "

"Haklısınız, bu bana karşı bir hakarettir... Ama siz görgülü-sünüz!.. "

"Benim görgüme aldırmayın! Bu nefret dolu! Onurunuzu korumak adına bile olsa kıskanç davranmazsanız, sizden nefret edeceğim... O ikisi orada ne yapıyorlar? "

Masum bir yüz ifadesi ve hafif bir gülümsemeyle "O Matil-da'nın abiyesiyle ilgileniyordur!" diye yanıt verdi.

"Ne yapmamı istiyorsunuz?"

"Aralarında belirli bir seviyede bir ilişki yoksa bir erkek kadına tuvalesin de yardım etmez."

"O, bir çocuk diyor ve kendisini bir baba olarak gördüğünü söylüyor."

"Ben asla bir çocuğa 'anne ve baba,' rolünü oynamasına izin vermezdim, özellikle de yetişkin olanlarına. "

Barones ayağa kalktı, odadan çıktı ardından kocasıyla geri döndü. Akşamın geri kalan zamanını manyetizma deneyleri yapmakla geçirdik. Alnına doğru birkaç hareket yaparken, bunun kendisini sakinleştirdiğini ifade etti. Ama tam transa

gececeği esnada, aniden silkelenerek ayağa kalktı ve huzursuz gözlerle bana baktı. "Bırakın beni!" diye haykırdı; "istemiyorum! Bana büyü yapıyorsunuz! "

"Şimdi manyetik gücünüzü deneme sırası sizde" dedim ve onun tabi tutulduğu aynı işleme kendimi tabi tuttum.

Yarı kapalı gözlerle oturdum; piyanonun diğer tarafta derin bir sessizlik oldu; bakışlarım cihazın bacaklarını ve lir şeklindeki pedallarını seyirdi ve... Rüya görüyor olduğumu düşündüm ve sandalyeden ayağa fırladım. Aynı anda Baron da piyanonun arkasından çıktı ve bana bir kadeh içki ikram etti. Dördümüz kadeh kaldırdık. Baron karısına baktı; "Matilda ile uzlaşmana iç," diye yalvardı.

Barones gülümseyerek "Sağlığınıza, küçük cadı!" dedi ve bana dönerek şunu ekledi "Sizinle ilgili tartıştığımızı söylemeliyim!"

Bir an için ne cevap vereceğimi bilemedim. Sonra ona söylediklerini açıklamasını sordum. Sesler bir koro halinde "Hayır, hayır! Açıklama yok!" diye cevap verdiler.

"Bu üzücü," dedim; bence gereğinden fazla 'saklambaç oyunu' oynuyoruz."

Akşamın geri kalanı genel kısıtlama altında geçti. Vicdanımı yoklarken, "Eh, bu hiçte umurumda değil!" diye söylendim. Bütün bunların anlamı neydi? Bu fantastik bir zihnin maşum kaprisinden başka bir şey olabilir miydi? İki kadının bir erkek için kavgaya tutuşması! Öyleyse kıskanıyor olmalılar. Barones kendisini bu şekilde ele verdiği için kızmış mıydı? Kızdığını sanmıyorum. Ben bunun altında kesin başka bir şeyler var diye düşünüyordum.

Beni şaşırtan o olan garip sahneden sonra akşamüstü gerçekten de yanlış bir şeyler gördüm mü konusunda tereddüde düşerken "Bu evde neler oluyor?" diye sordum kendi kendime. Bu anlamsız kıskançlık, yaşlı annenin uyarısı, Barones'in sevgisi, bahar havası ile uyarılmıştı, bütün bunlar kafamı karıştırdı, beynimin içinde dönüp durdu ve uykusuz bir gece geçirdikten sonra, ikinci kez artık onu görmemeye ve böylece bu tehdit felaketini önlemeye karar verdim. Sabah bu niyetle kalktım ve ona, mantıklı, samimi ve mütevazı mektup yazdım; özenle seçilmiş bir dil ile dostluğun aşırı

istismarına karşı çıktım; herhangi bir açıklama yapmadan kararlı bir şekilde, günahlarımın af edilmesi istedim, akrabalar arasında kötü bir atmosferi oluşturmuş olabileceğim için kendimi suçladım ve kimbilir daha başka neler neler söyledim!

Sonuç olarak her zamanki gibi kütüphaneden çıkarken, tesadüfi olarak Baronesle karşılaştım. Kuzey Köprüsü beni durdurdu ve XII. Charles Meydanı'na ulaşan sokakların birinde birlikte yürümeye başladık. Neredeyse gözlerinde yaşlarla herhangi bir açıklama yapmadan, sadece yine eski günlerdeki gibi onlardan biri olarak, geri dönmem için yalvardı. Bu sabah büyüleyiciydi. Ama onu tehlikeye atmayı göze alamayacak kadar çok sevdiğimden dileğini yerine getirmedim.

"Beni bırakın! İtibarınızı mahvediyorsunuz." Meraklı bakışlarıyla bizi kuşatan etraftaki insanları mahcubiyetle izlerken şöyle dedim: " Derhal eve gidin, aksi takdirde sizi burada tek başınıza bırakırım! "

O kadar acı dolu gözlerle bana baktı ki, önünde diz çöküp ayaklarını öperek ondan af dilemeyi arzuluyordum. Fakat bunun yerine ona sırtımı döndüm ve aceleyle ara sokaklardan birine saparak kayboldum. Akşam yemeğinden sonra, kalbim kırık, ancak görevimi yerine getirmenin verdiği memnuniyetle parıldayarak tavan arasına, kendi evime döndüm. Gözleri bir hayalet gibi beni izledi. Kısa bir dinlenmenin ardından kararlılığım bana geri döndü. Ayağa kalktım ve duvarda asılı olan takvime baktım. Mart'ın on üçüydü. Hizmetçi Barondan bana bir not getirirken, Baron'un Shakespearé'in, Julius Sezar'da belirttiği "Zirveye Giden Yol dikkat!" alıntısı kulaklarımda çınlıyordu. Notunda eşinin kendisini iyi hissetmediğini ve Matilda'nın dışarı çıkacağını söyleyerek, onunla yalnız bir akşam geçirmem için yalvarıyordu. Reddetmeye cesaret edemediğim için mecburen gittim...

Yaşayan bir ölü gibi görünen Barones, beni oturma odasında karşıladı, elimi kalbinin üstüne koydu ve basit bir yanlış anlaşılma uğruna kendisini bir arkadaş, bir kardeşten mah-

rum etmediğim için teşekkür etti. Beni Baronesin ellerinden kurtarıırken Baron;

"Gerçekten aklını oynattığını düşünüyorum" dedi ve güldü. Delirdim biliyorum ama delirmem sevinçten, dostumuz sonsuza dek bizi terk etmeye karar vermesine rağmen, tekrar ziyaretimize geldi. " Bunun ardından Barones gözyaşlarına boğuldu. Serinkanlılığını koruyan kocası "O büyük bir acı çekti," diye açıklamada bulundu.

Ve bu doğrudu, gerçekten de yüksek ateşi var gibi görünüyordu. Gözlerinde küçük yüzünün yarısını kaplamış gibi görünen kasvetli bir alev yanıyordu; yanaklarında yeşilimsi bir solgunluk vardı. Onun bu görünümü bana acı verdi. Zayıf vücudu öksürük nöbetleriyle sarsılıyordu. Barones'in amcası ile kayınbabası beklenmedik bir ziyarete geldiler. Büyük soba dolu dolu yanıyordu ve alacakaranlığın tadını karanlıkta çıkarmak için lambaları yakmadan ateşin önüne oturduk. O üç adam birlikte siyasetten konuşmaya başlar-ken, Barones yanımdaki koltukta yerini aldı.

Alacakaranlıkta gözlerinin parıldadığını görürken, vücudundan yayılan sıcaklığı hissettim. Etekleri beni sıvazlarken, sadece bana mahsus olan bir şeyi söylemek için üzerime eğildi ve bir soruyla saldırıya geçti: - "Aşka inanıyor musunuz?"

"Hayır!"

Benim "hayır" yanıtlım ona bir darbe gibi geldi çünkü aynı anda ayağa fırlayıp koltuğumu değiştirmiştım.

O delirmiş olmalı, diye düşündüm ve herhangi bir olay çıkmasından çekindiğimden ışıkları yakmamız gerektiğini önerdim.

Akşam yemeği esnasında amcası ve kayınbabası gönüllerince kuzen Matilda hakkında konuşup onun evcimenlik ve el işi becerilerini övdüler. Birkaç kadeh içmiş olan Baron sarhoşluk gözyaşlarıyla abartılı methiyeler içine daldı ve bu "sevgili çocuk" un evde maruz kaldığı hoşnutsuz durumlardan yakındı. Ama görünüşe göre bu sempatik üzüntüsünün derinlerindeyken, saatini çıkardı ve sanki bir görev sorumluluğu altındaymış gibi bizi terk etmeye hazırlandı.

"Beyler izninizle" dedi "ama Bebek'e söz verdim onunla buluşup evini görmeye gideceğim. Benim için hiç rahatınızı bozmayın, bir saate kadar dönmüş olacağım." Babası, yaşlı Baron onu engellemeye çalıştı, ancak benden onun dönmesine kadar bekleyeceğim teminatını aldıktan sonra maharetli oğul verdiği sözü yerine getirmesi gerektiği konusunda ısrar etti. Bir çeyrek dakika daha masa da kaldık ardından oturma odasına gittik; burada çok geçmeden iki yaşlı adam bizi yalnız bırakarak, amcanın odasına geçtiler, yeğen bu odayı kısa bir süre önce onun için ayarlamıştı. Önlemek için elimden geleni yapmama rağmen beni bu tuzığa düşüren kaderi lanetledim; Zonklayan kalbimi susturdum; bir horozun tarağını kaldırdığı gibi gururlu bir şekilde başımı kaldırdım; saçlarım çoban köpeği kılları gibi dikilirken herhangi bir ağlama ya da aşk-ılan sahnesi girişimi yaratmamak için kararlı davrandım. Ocağa doğru yaslanarak sessizce puromu içerken soğukkanlı ve sert bir şekilde olayların gidişatını bekledim. İlk konuşan Barones oldu.

"Neden benden nefret ediyorsunuz?"

"Sizden nefret etmiyorum."

"Daha henüz bu sabah bana nasıl davrandığınızı hatırlayın!"

"Lütfen bundan bahsetmeyin! " Geçerli bir nedene sahip olmayan cevaplarımın alışılmadık terbiyesizliği, stratejik bir hata oldu. Ne yapmak istediğimi kestirerek taktiklerini değiştirdi.

"Benden kaçmak istiyorsunuz," diye devam etti.

" Neden aniden Mariafred'e gittiğimi anlatayım mı?"

"Muhtemelen benim Paris'e gitmeye karar verdiğim aynı nedenden dolayı."

"Öyleyse konu açıktır," dedi.

"Ve şimdi?"

Bir sahne beklentisi içerisindeydim. Ama o sakın kaldı ve kederli bir şekilde bana baktı. Herhangi bir kelimedenden daha tehlikeli olan bir sessizliği yıkmaya çalıştım.

"Şimdi sırrımı biliyorsunuz artık " dedim, " izin verin de size bir uyarıda bulunayım. Bazen ara sıra buraya gelmemi istiyorsanız, o zaman serinkanlılığınızı korumanız gerekir. Size olan aşkım o kadar yüce niteliktedir ki, sadece sizi

görmekten başka bir bir beklentim olmadan yanınızda memnuniyetle yaşayabilirdim. Eğer görevini unutup, kalbindeki sırra bakacak bile olursanız her şeyi kocanıza itiraf edeceğim, bunu yapacağım! "

Sözlerimin etkisi altında coşarak gözlerini gökyüzüne kaldırdı.

"Size yemin ederim!.. Sizi çok güçlü ve iyi biri olarak görüyorum!.. Çok ta hayranım! Ah! Ama utanıyorum! Bu dürüstlüğünüzü aşmak isterim... Her şeyi Gustav'a anlatayım mı?" Nasıl isterseniz. "... Ama sonrasında asla bir araya gelemeyiz. Sonuçta, bu onu ilgilendirmiyor. Yüreğimde kıpırdayan duygular suç değildir; ayrıca her şeyi bilecek bile olsa, kalbimdeki aşkı öldürebilecek mi? Hayır! Kendi irademle seçtiğim bir kadını sevmem başka birisine zarar vermediği sürece... Yine de nasıl isterseniz öyle yapın. Ben her şeye hazırım!"

"Hayır, hayır! Kendisine her türlü özgürlüğü tanıdığı için hiçbir şeyi bilmemeli."

"Burada size katılmıyorum! Bu vakalar aynı değil. Kendisini bu kadar aşağılamayı seçerse, bunun sonucu en çok onun için kötü olur. Ama bunun için hiçbir sebep yok."

"Hayır, hayır!"

Coşku sona ermiş, ayaklarımız yere basıyordu artık.

"Hayır! Hayır!" diye tekrarladım.

"Ve sizce de birini sevmek ve birbirine bunu anlatmanın yeni, güzel ve eşsiz bir şey olduğunu düşünmüyor musunuz?... Sadece anlatmak..."

Bir çocuk gibi ellerini çırparken "Bu, bir romantizm gibi güzel" diye haykırdı.

"Ama kurguda bu genellikle böyle olmaz!"

"Ve dürüst kalması ne kadar iyi olur!"

"Yapılacak tek şey bu!"

"Ve biz daha önce olduğu gibi hiç çekinmeden bir araya gelebiliriz"

"Ve sitem etmeden"

"Ve yanlış anlaşılmalardan! Ve Matilda'nın bir tehlike arz etmediğinden eminseniz"

"Ah! Off!"

Kapı açıldı. Ne yerinde bir gelişme! İki yaşlı adam ellerinde fenerle oturma odasına girdiler. "Hayatın nasıl da küçük sıkıntılar ve ilahi anlarla dolu olduğuna bir bakar mısınız?" dedim ona; "gerçeğin kurgudan ne kadar farklı olduğunu görüyor musunuz? Monotonlukla suçlanmadan böylesi bir sahneyi bir roman ya da bir dram da ortaya koymaya cesaret edebilir miyim? Bir düşünsenize, öpmek, tapmak veya itirazların olmadığı bir aşk ilanı, iki yaşlı adamın elindeki karanlık fenerin ışığının üzerlerine düşmesiyle son buluyor! Ve işte, Julius Sezar'ı gece elbiseleri ve terlikleri içinde çocukluk kâbuslarıyla uykusundan uyandığını bize gösteren Shakespeare'in büyüklüğü burada yatar."

Zil çaldı. Baron ve güzel Matilda eve dönmüşlerdi. Vicdan azabı içindeydi, bizi sevecenliğe boğdu. Ve ben kendimi yeni tarafımdan göstermek için sabırsızlanırken, ona çıplak yüzlü yalan söyledim.

"Son bir saatten beridir Barones ile tartışıyordum!" Bize azarlayıcı bir bakış fırlattı ve yanlış koku alan tazı gibi havayı kokladı.

IX.

Tutku olmadan aşk olabileceği inancını savunmak ne eşsiz bir dürüstlük! Hatta aramızdaki sırda bile bir tehlike vardı. Bu sırda dâhil edilen bir çocuk gibi büyüdü ve gün ışığı görmek için çabalıyordu. Buluşup notlarımızı karşılaştırma arzumuz arttı; birbirimizi kandırmaya çalıştığımız geçen yılın anılarını tekrar canlandırmaya çalıştık. Bunun için her türlü hileye başvurduk. Baronesi eski aristokrat isimli bir okul rektörüyle evli kız kardeşimle tanıştırdım, nasılsa bir bakıma aynı seviyede sayılırlardı. Sık sık randevu ile bir araya gelirdik; bu buluşmalarımız ilk başlarda zararsızdı, ama daha sonra tutkular kabardı ve arzularımız uyanmaya başladı. Karşılıklı itirafın sonraki ilk günlerinde, kısmen Mart'ın on üçünden önce kısmen de sonrasında yazılmış olan mektuplar verdi. Bütün aşkını ve üzüntülerini içine döktüğü bu mektuplar asla bana ulaşması amacıyla yazılmamıştı."

Pazartesi.

"Sevgili Dostum,

Her zaman olduğu gibi, bugün de sizi görme özlemi çekiyorum. Beni korumak amaçlı olduğunu bildiğim o konuyu geçiştirmek için şakaya vurma davranışınızı göstermeden dün beni dinlediğiniz için teşekkür ederim! Size dostluğunuza korkunç ihtiyacım olan bir anda samimiyetle yöneliyorum ve siz yüzünüzü bir maskenin ardına gizliyorsunuz. Neden? Duygularınızı gizlemek zorunda mısınız? Bir mektubunuzda bunun bir maske olduğunu kendinizde itiraf ettiniz. Umarım öyledir, böyle olduğunu görebiliyorum, ama yine de canımı yakıyor, çünkü bu bana herhangi bir yanlış yapmışım hissini veriyor... Ve merak ediyorum: O benim hakkımda ne düşünüyor acaba? Dostluğunuzu kıskanıyorum; günün birinde benden nefret etmenizden korkuyorum. Asla böyle olmaya-

çağını söyleyin! Bana karşı iyi ve sadık kalmalısınız! Benim bir kadın olduğumu unutun, zaten kendim de sık sık böyle yapmıyor muyum? Dün söyledikleriniz için size kızmadım, ama bu beni şaşırttı ve üzdü. Gerçekten basit bir intikam uğruna kocamın kıskançlığını uyandırmak istediğime mi inanıyorsunuz? Kıskançlık ile onu geri kazanmaya çalışırsam kendimi maruz bırakacağım tehlikeyi düşünürüm! Bununla ne elde ederim ki? Böylesi bir durumda onun tüm öfkesi size patlayacak ve biz bir daha asla bir araya gelmeyeceğiz! Ve bana hayattan daha değerli siz olmadan ben ne yaparım!

"Sizi bir kız kardeş hassasiyetiyle sevdim, cılveli birinin hevesiyle değil.... Zaman zaman o ellerinizi ellerimin içinde hissetmeyi, bilgelik dolu gözlerinizin içine derinden bakmanın cennet gibi olacağını düşünerek özlem duyduğum anların olduğu doğru ve eminim ki sizi alnınızdan da öpecektim, ama hayatınızdan bundan daha saf bir öpücük daha asla bulamazdınız. Sevgimin mizacından sorumlu değilim ve eğer bir kadın olsaydım yine de sizi ancak bu kadar severdim, tabii ki bir kadına size duyduğum kadar saygı duyma kaydıyla...

"Matilda hakkındaki fikriniz beni çok mutlu ediyor. Böyle bir şey için mutlu olmak için insanın kadın olması gerekir. Ama başka ne yapabilirim ki? Olur, da herkes onun tarafını tutarsa kendi konumumu da düşünmeliyim! Ve her ne olursa olsun sorumlusu ben olacağım. Bu flörte teşvik ettim çünkü bir çocuğun oyununda daha ciddi olmadığını düşündüm.

Onun sevgisinden kendimi emin hissederek, kocama mükemmel bir özgürlük sağladım. Sonuçları benim hata yaptığımı kanıtlamıştır..."

Çarşamba.

"O ona âşık ve bunu bana anlattı. Bu konu bütün sınırları aştı ve ben buna güldüm. Düşünsenize: sizi kapıya kadar uğurladıktan sonra geri yanıma geldi, ellerimi tutarak gözlerimin içine baktı - titredim çünkü aklım karışmıştı - ve bana yalvararak şöyle dedi: "Bana kızma Marie! Ben Matilda'yı seviyorum!"

Bu durumda ne yapacaktım? Ağlayacak mı yoksa gülecek miydim? Ve bunu bana, vicdan azabı çeken, umutsuzca sizi uzaktan sevmek zorunda kalan bana itiraf etti! Ah bu onurun aptalca düşünceleri! Ne kadar da anlamsız hepsi! Bırakın o tutkusunu şımartсын! Siz benim sevgili aşkımsınız ve benim kadın kalbim asla beni kandırıp bir eş bir anne olduğum sorumluluklarımı bana unutturamaz. Ama... Duygularımın çelişkili çifte doğasına baksanıza... İkinizi de seviyorum ve ben, onsuz kalbimin cesur, dürüst arkadaşı olmadan asla yaşayamam... Ve aynı şekilde siz olmadan da yapamam."

Cuma

"Sonunda onca uzun zamandan beri kalbimi gizleyen perdeyi kaldırdınız. Ve beni hor görmediniz! Merhametli Tanrım! Sen bile beni seviyorsun. Siz sonsuza dek gizli kalacak söylenmeyecek sözleri dile getirdiniz. Beni seviyorsunuz! Ben suçlu bir kadınıym, bir suçluyum, çünkü karşılığında ben de sizi seviyorum."

Tanrı beni affetsin! Ben de onu seviyorum ve onu terk etme düşüncesine bile katlanamıyorum. "Ne kadar garip! Sevilmek! Şefkatle sevilmek! Hem onun hem de sizin tarafınızdan sevilme! Kendimi çok mutlu hissediyorum, o kadar huzurluyum ki, muhtemelen aşkım bir suç olamaz! Suç ise şüphesiz pişmanlık hissetmem gerekir yoksa bunun için fazla mı katılmışım?

"Kendimden nasıl da utanıyorum! Aşkın ilk sözlerini dile getirmek zorunda kalan ben oldum. Kocam burada, kollarıyla sarıyor beni ve onun beni öpmesine izin veriyorum. Ben samimi miyim?

Evet!

Henüz zaman varken neden bana bakmadı? Tamamı bir roman gibi. Bunun sonu ne olacak?

Kadın kahramanı ölecek mi? Erkek kahraman başka birisiyle mi evlenecek?

Onlar ayrılacaklar mı? Ve ahlaki bakış açısından sonu tatmin edici olacak mı?

Şu an sizinle birlikte olsam, bir Haç'ı öper gibi alçak gönüllülikle gözlerinizden öper ve kendimi tüm şerefsizlik ve yapaylıktan arındırırdım."

Bu ikiyüzlülük müydü, yoksa kendimi mi kandırıyordum? Bütün bu tutkular yarı dinsel coşkudan başka bir şey değil miydi yoksa? Hayır, sadece tutku değildi. Yayılma arzusu daha karmaşık hale gelmişti ve hatta daha düşük hayvansal ahlaki özellikler, bile cinsel sevgi ile iletilir.

Bu nedenle aşk hem bedeni hem de ruhu etkiler ve biri diğeri olmadan bir hiçtir. Eğer bu sadece bir tutku olsa, o zaman neden o kendisi gibi kırılgan, huzursuz, hastalıklı bir genci onun gibi bir dev'e tercih etsin ki? Eğer bu sadece ruhun aşkıysa, bu öpme arzusunu neden hissetsin, benim küçük ayaklarıma, iyi biçimli eller ve tırnaklarıma, entelektüel alnım, gür saçlarıma olan bu hayranlığı neden? Ya da duygularının etkisindeki halüsinasyonlar ise kocasının aşırılıklarına gösterdiği bu heyecan niye?

Yoksa içgüdüsel olarak benim gibi ateşli bir delikanlıyı koca diye adlandırdığı o atıl kitleden daha fazla kendisini mutlu edeceğini mi hissetmişti? Onun vücudunu artık kıskanmıyordu, bu nedenle ona bir sevgili ışığı altında bakmayı bırakmıştı. Ama kişisel olarak beni kıskanıyordu ve bu yüzden de bana âşık olmuştu!

Bir gün kız kardeşimi ziyaret ederken Barones bir isteri krizine girdi. Kendini koltuğa attı ve Matilda ile alayın balosunda gecesini geçiren kocasının utanç verici davranışları yüzünden çileden çıkarak gözyaşlarına boğuldu. Tutkulu bir patlamanın ardından kollarıyla boynuma sarıldı ve alnımdan beni öpmeye başladı.

Bende öpücüklerini tek tek öpücüklerle karşıladım.

Bana sevimli isimlerle hitap etti.

Aramızdaki bağ giderek daha da güçlenirken tutkularım da artmaya başlamıştı.

Akşam ilerledikçe ona ezberden Longfellow'un "Excelsior"unu okudum.

Gerçekten bu güzel şiirden etkilenerek gözlerimi ona diktim ve o sanki hipnotize edilmiş gibi yüzündeki ifade adeta bende

ki her duygunun gölgesini yansıtıyordu. Onda bir kâhinin vecd görünümü vardı.

Akşam yemeğinden sonra hizmetçisi onu eve aldirmek için bir araba getirtmişti. Ona sokaktan öteye eşlik etmeye niyetim yoktu, ancak benim de arabaya binmemde ısrar etti ve itirazlarıma rağmen hizmetçisine sürücünün yan tarafında bir kuttunun üstünde oturmasını emretti. Onunla yalnız kalır kalmaz tek kelime etmeden, sessizce onu kollarımın arasına aldım. Öpücüklerim altında o narin vücudunun nasıl heyecandan titremeye başladığını hissettim. Fakat bu suçtan geri çekildim -ve belki biraz kızgın, kendinden utanmış ve yara almadan, kapıda onu bıraktım. Şimdi artık herhangi bir kuşku kalmamıştı; açıkça görüyordum. Beni özendirmeye çalışıyordu. İlk öpücüğü veren oydu, bütün inisiyatifleri başlatan kişi kendisiydi. Bu andan itibaren şeytan rolünü oynamaya başlayacaktım, çünkü onur noktasında sağlam ilkeleri olan bir adam olmama rağmen, hiçbir şekilde mülayim biri değildim. Ertesi gün Ulusal Müzesi'nde bir araya geldik. Mermer merdivenlerden gelişini görünce nasıl da hayran hayran bakıyordum öyle. Yıldızlı tavan altında, alacalı sıva bayrakları üzerinde seken küçük ayaklarını izlerken, siyah kadife kostüm giydirilmiş aristokrat figürü askeri bir görgü ile kesiliyordu. Alelacele onu karşılamaya gittim ve bir yaprak gibi onun önünde dizlerimi kırdım. Öpücüklerim altında çiçek açmış güzelliği çarpıcıydı. Damarlarındaki zengin kan şeffaf yanaklarında parıldıyordu: bu heykel neredeyse yaşlı bir bakire heykeli dokunuşlarımla canlanmış ve hayat ateşiyle ısınmaya başlamış gibiydi. Pygmalion mermere üfledi ve kollarıyla bir tanrıçayı sardı. Otuz Yıl Savaşlarında edinilen bir Psyche heykeli önünde oturduk. Onu yanaklarından, gözlelerinden, dudaklarından öptüm ve o bu öpücüklerimi coşkulu bir gülümsemeyle karşıladı. Ben bir hatibin tüm safsatası, bir şairin bütün sanatını barındıran baştan çıkarıcının rolünü oynadım. "Size yalvarırım," dedim, "o kirli evini terk et; bu üç kişilik hayatı yaşamaya rıza göstermeyin artık – aksi takdirde beni sizi hor görmeye zorlayacaksınız. Annenize dönün, kendinizi sanata adayın; bir yıl içinde sahne ışıkları altında

olmanız mümkün olacak. Sonrasında ise kendi hayatınızı yaşamak için özgür olacaksınız. "

O yangına körükle gitti; ben gitgide öfkelenirken, konuya daha da odaklandım, sel gibi onu söz yağmuruna tuttum, bunların sorumluluğunu almanın zamanı geldiğini savunarak her şeyi kocasına anlatması gerektiğini belirttim.

"Farz edelim her şey bizim için kötü gitti, sonra ne yapacağız?" diye araya girdi.

"Her şeyimizi kaybedecek bile olsak, ikimize gereken saygıyı göstermezsen eğer, seni sevemeyeceğim artık. Bir korkak mısınız? Siz ödülü istiyor ve bunun için gerekli fedakârlıktan kaçınıyor musunuz? Güzel olduğunuz kadar asil de olun, ölme pahasına bile olsa şu lanet riski almalısınız! Onurumuz hariç bırak her şeyimizi kaybedelim! Bu şekilde devam edersek, ikimiz de çok kısa bir süre içinde suçlu olacağız, çünkü benim aşkım yıldırım gibi, çok geçmeden sizi çarpacak! Sizi seviyorum, tıpkı güneşin çiği sevdiği gibi- onu içmek için sevdiği gibi. Bu nedenle hadi çabucak darağacına! Ellerinizi temiz tutmak için başınızı kurban etmelisiniz! Sizi üçüncü bir kişiyle paylaşabileceğimi asla ve asla aklınızdan bile geçirmeyin! " Direniyormuş gibi davrandı, ama gerçekte açık ateşi körüklüyordu. Kocasından yakındı ve kanımı kaynatan türden imalarda bulundu. O, umutsuz, kendim gibi sefil ahmak adam, iki metres lüksüne sahipken, yetenekli, geleceğin aristokratı bir adam, tatminsiz özlemlerinin işkencesi altında içerlenip kıvrınmakla yetinmek zorundaydım. Fakat aniden döndü ve bizim bacı kardeş olma anlaşmamızı hatırlatarak gergin sınırlarımı yatıştırmaya çalıştı. "Hayır, bu tehlikeli bacı kardeş oyunu olmaz! Gel de erkek kadın olalım, akış sevgililer olalım!"

"Bize layık olan tek şey bu! Size bayılıyorum! Size ait olan her şeye tapıyorum, beden ve ruhunuza, altın saçlarınıza, doğruluğunuza, İsveç'te ayakkabı giyen en küçük ayaklara, samimiyetinize, alacakaranlıkta parlayan gözlerinize, büyüleyici gülümsemenize, beyaz çorap ve kiraz renkli jartiyerinize... "

"Ne?"

"Evet, benim güzel prensesim, her şeyinizi gördüm ben! Ve şimdi boğazınızı omuz ve gamzelerinizi öpmek istiyorum; sizi

öpücüklerle boğmak, bir gerdanlık gibi kollarımla sarmak istiyorum. Size olan aşkıma bana bir Tanrının olduğuna inanma gücü veriyor. Kırılğan biri mi olduğumu sandınız? Ben hayali bir engelli veya daha doğrusu bir hastaymışım gibi davranıyordum! Hasta aslana dikkat! İnine fazla yaklaşmayın aksi takdirde sizi dokunuşlarıyla öldürecektir! Kahrolsun sahtekârlık maskesi! Sizi arzuluyor ve istiyorum! Gözlerim size ilk iliştiği andan beri sizi hep arzuladım! Selma, Finlandiyalı hikâyesi, bir masaldan başka bir şey değildir... Eh bizim sevgili Baron'un dostluğu bana itici geliyor, bu orta sınıf adam, o aristokrattan nefret ediyorum!"

Bu vahiy çığı onu pek heyecanlandırmadı, çünkü ona yeni olan bir şey anlatmıyordu: o bunun zaten farkına varmıştı. Ve o kocasına her şeyi anlatmayana kadar tekrar buluşmayacağımızı kararlaştırarak ayrıldık. Akşamı evde endişe ve huzursuzluk içinde savaş koltuğundan gelecek telgrafı bekleyerek geçirdim. Düşüncelerimi dağıtmak için eski kitap ve makale içeren bir çuvalı yere boşalttım ve onları inceleyip sınıflandırmak için bu çöplerin içinde oturdum. Ama düşüncelerimi bu görevime odaklamak imkânsızdı; ellerimi başımın altına alarak uzandım ve eski bir avizede yanan muma odaklanırken, bir hayalin içinde kendimi kaybettim. Onun öpücüklerini özlüyordum ve ona kavuşmak için planlar yapıyordum. Kendisi hassas ve garip olduğundan, son derece bir inceliğin gerekli olacağını düşünerek bu konuların kendiliğinden yoluna girmesine izin vermem gerekli olduğunu, gereksiz herhangi bir beceriksizliğin her şeyi mahvedebileceğini düşündüm. Bir sigara yaktım ve bir çayırılıkta uzanmış olduğumu hayal ettim; yukarıdan küçük odamı izlemek beni eğlendirdi.

Her şey bana yeni görünüyordu. Kanepe, çok keyifli saatlerimin anıları, aşk rüyalarıma beni geri döndürdü, fakat çok geçmeden bu mutluluğun vazgeçilmez prensiplerimi harap edeceği korkusuyla felç oldum. Şevkimi uyandıran düşünceyi analiz ederken, bunda büyük bir korku, sonucun ne olacağı korkusu, aldatılma tehlikesiyle karşı karşıya olan adama karşı ufak bir sempati, paldır küldür küçük bir tiksinti, kendini aşığılamasına göz yumamayacağım sevdiğim kadına karşı hakiki bir saygı, küçük kızına karşı hafif bir merhamet, bir

skandal durumda sevgili annesine karşı duyduğum şefkat hislerinin bulunduğunu fark ettim. Şayet daha sonra bu var olan bağlantımızı koparmaya kalkışırsam, mutsuz kalbimin derinliklerinde oldukça derin bir hüznün baş göstereceğini seziyordum.

"Hayır," dedim kendi kendime, "ya hep ya hiç! O yalnızca benim ve sonsuza dek sadece benim olmalı!" Bu şekilde kendi kendimi teselli ederken, kapımda hafif bir tıkırtı duyuldu ve neredeyse aynı anda açılan kapı aralığından güzel bir kafa benim tavan arasındaki odamı güneş seline boğdu ve şehvetli bir gülümseme ile beni kâğıtlarımın başından ayırarak sevgilimin kollarına sürükledi. Soğuk ile taze dudaklarını öpücük yağmuruna tuttuktan sonra ona şöyle sordum:

"Peki, ne yapmaya karar verdi?"

"Hiçbir şey! Henüz ona söylemedim!"

"O zaman yolunu kaybetmişsin! Git mutsuz kadın, git! "

Ve sıkı sıkı onu tutarken, bedeni kavrayan kürkünü çıkardım, boncuklu şapkasını çıkardım ve onu ateşe doğru çektim. Bunun ardından dili çözüldü.

"Anlatmaya cesaret edemedim... Felaket öncesi bir kez daha sizi görmek istedim, çünkü Tanrı şahidim ki beni boşanmaya karar verebilir... " Onun dudaklarını dudaklarımla kapadım, koltuğuna küçük bir sehpa yanaştırdım ardından dolaptan iyi bir şişe şarap ve bir tepsi üzerinde iki bardak getirdim. Bunların yanına bir sepet gül ile iki mum bırakarak bir sunak şeklinde düzenledim. Tabure olarak ona altın kilitli, kuzu derisiyle döşenmiş Luther'in bir portresi ile süslü Hans Sachs'ın paha biçilmez eski baskısını verdim. Bu kitabı Kraliyet Kütüphanesi'nden ödünç almıştım. Kadehlere biraz şarap döktüm. Bir gül aldım ve gürlü altın saçlarına taktım. Dudaklarım aşkımıza, onun sağlığına kaldırılmış olan kadehe dokundu. Onun önüne diz çökerek ona tapmaya başladım.

"Ne kadar da güzelsiniz!"

İlk kez beni sevgilisi olarak görüyordu. Buna çok sevindi. Başımı ellerinin arasına alarak öptü ve parmaklarıyla karışmış asi saçlarımı okşayarak düzeltti. Güzelliği bende saygı uyandırdı. Bir azizin heykeline bakar gibi saygıyla ona baktım. Beni nefret edilen o maske olmadan görmekten çok memnun

görünüyordu; Sözlerim onu sarhoş etti ve ona olan aşkımla sevecenlik, saygı ve şefkatle dolu olduğunu görür görmez çılgınca bir sevinçle doldu. Ayakkabılarını öperek dudaklarımı kararttım; elbisesinin eteklerine dokunmadan dizlerini kucakladım; onu olduğu gibi tamamen giyinik sevdim, tıpkı bir melek gibi sanki elbiselerinin dışında kanatlarla donanmış doğmuş gibi sevdim. Aniden gözlerim yaşardı, neden olduğunu bilmiyorum. "Ağlıyor musun?" diye sordu. "Mesele nedir?"

"Bilmiyorum. Sadece çok mutluyum, hepsi bu."

"Gözyaşı yeteneğine sahiptir! Siz, demir adam! "

"Eyvahl! Gözyaşlarını çok iyi biliyorum! "

Deneyimli bir kadın olarak, gizli hüznümün gizli çaresi olduğunu hayal ediyordu. Kanepeden kalktı ve yere dağılmış kâğıtlarla ilgileniyormuş gibi davrandı.

"İçeri geldiğimde bir çayıra uzanmışsınız gibi görünüyordunuz" dedi gülümseyerek.

"Kış ortasında saman yaratmak ne eğlenceli!" Bir kâğıt yığını üstüne oturdu; hemen yanına fırladı. Bir öpücük yağmuru daha, tanrıça teslim olmaya hazır bir şekilde bana doğru döndü. Yavaş yavaş onu kendime doğru çektim, sanki büyüün bozulmasını önlemek istercesine dudaklarımla onu rehin alırken, bakışlarım üzerine inip onu özgürleştirmişti. Çayırların üstünde tam giyinik melekler gibi oturup âşıklar gibi tutkumuza teslim olurken, düşmüş melekler gibi pişmanlık duymadan mutluluk içinde ayağa kalktık. Aşk yaratıcıydı! Günahsız günah işlemiştik, teslim olmadan teslim olmuştuk. Deneyim, bir kadının aşkı, ne kadar değerliydi! Genç çarâğına karşı merhametliydi; hazzını vermekten buluyor, almaktan değil...

Aniden duyularını geri kazandı, gerçeklerin sorumluluğunu hatırlayarak gitmeye hazırlandı.

"Yarına kadar, öyleyse!"

"Yarına kadar!"

X.

Barona her şey anlatılmıştı ve ağladığı için Barones kendisini suçlu hissediyordu. Oluk oluk gözyaşları akıtmıştı! Bu onun tarafından bir basitlik mi yoksa bir ustalık mıydı? Şüphesiz her ikisi de. Aşk ve sanrı ayrılmazdır ve kendimizi gerçekten olduğumuz gibi bilmemiz zordur. Ama o bize kızgın değildi ve itibarına saygılı olma kaydıyla bizi ayırmakta ısrar etmedi. Barones mektubunda "O, biz daha asil ve cömert üstelikte hâlâ ikimiz de seviyor." diye yazmıştı. Ne karmaşık bir durum! Karısını öpmüş olan adamı evine kabul etmeye razı gelmişti; bizim bir bacı ve kardeş gibi yan yana yaşayabilen cinsiyetsiz kişiler olabileceğimize inanıyordu. Bu benim erkekliğime bir hakaretti; bu nedenle benim için yaşamıyordu. Amansız hayal kırıklığı, evde kaldım. Elmayı tatmıştım ve elimden kapılmıştı. Otoriter aşkım tövbe etmişti; pişmanlık duygusundan mustarıptı; o, baştan çıkarıcı, beni suçlamalara boğmuştu! Beynimde şeytani bir fikir parladı. Fazla mütevazı mı davranmıştım? Çok ürkek olduğum için mi benden ayrılmak istemişti? Kendimi geri çektiğim suç düşüncesi onu rahatsız etmiş görünmediğine göre onun tutkusu benimkinden daha güçlü olmalıydı... "Ama aşkım, bir kez daha bana geri dön, sana daha iyisini öğreteceğim." Saat onda Barondan içinde karısının ağır hasta olduğunu yazdığı bir mektup aldım. Buna yanıtlam beni rahat bırakmaları isteği oldu. "Aranızda uzun bir zamandır yeterince tatsızlığa sebep oldum; sizi unutacağım gibi siz de beni unuttun."

Öğleye doğru ikinci bir mektup geldi: "İzin verin de bir kez daha eski dostluğumuzu canlandırılim. Size her zaman saygı duydum ve hatalarınıza rağmen, daima onurlu bir adam gibi davrandığınız kanısındayım. Gel geçmişİ gömelim. Bir kardeş olarak bana geri dön ve bu konu unutulmuş olacaktır."

Bu sefil basitlik, adamın o mükemmel güveni bana dokundu; cevabımda çekincelerimi dile getirdim ve ateşle oynamadan, bundan böyle beni rahatsız etmemesi için ona yalvardım. Son iletişimi öğleden sonra saat üçte aldım: Barones ölüyordu; doktor henüz onu terk etmişti; beni görmek istemişti. Baron onun bu isteğini reddetmememi rica etmişti ve ben de gittim. Zavallı ben!

İçeri girdim. Oda kloroform kokuyordu. Baron gözlerinde büyük ajitasyon ve gözyaşları ile beni karşıladı. Bir doktorun sakinliği ile "Mesele ne?" diye sordum.

"Bilmiyorum. Ama ölümün eşiğinde duruyor. "

"Ve doktor, o ne dedi?"

"Başını salladı ve onun yapabileceği bir şeyin olmadığını söyledi."

"Ona herhangi bir reçete verdi mi?"

"Hayır"

Baron bir hasta odasına dönüştürülmüş olan yemek odasına beni götürdü. Bitkin ve kıpırdamadan bir kanepede yatıyordu; saçları omuzlarına düşmüş, gözleri yana kızıl kömürler gibi parlıyordu. Elini kaldırdı ve kocası elini benim ellerime bıraktı. Sonra çizim odasına döndü ve bizi baş başa bıraktı. Kalbim duygusuz kaldı; gözlerime güvenemedim; sıradışı gözlük kuşuklarımı arttırdı.

"Neredeyse ölmek üzere olduğumu biliyor musunuz?"

"Evet."

"Ve bunun için kendinizi üzgün hissetmiyorsunuz?"

"Ah evet!"

" Bundan etkilenmediniz, herhangi bir sempati, bir merhamet göstermiyorsunuz"

"Sizin kocanız var!"

"Bizi bir araya getiren kendisi değil mi? "

"Neden mustaripsiniz?"

"Ben çok hastayım. Bir uzmana danışmam gerekir. "

"Ah!"

"Korkuyorum! Bu korkunç! Nasıl acı çektiğimi bir bilerseniz! Elinizi başıma koyun... Bu bana iyi gelecek... Şimdi bana gülümseyin... Gülüşünüz bana hayat verecektir!"

"Baron"

"Gidiyor musunuz? Beni terk ediyor musunuz? "

"Sizin için ne yapabilirim?"

Ağlamaya başladı.

"Herhalde burada çocuğunuz ve kocanızın yanında sevgilinizi oynamamı beklemiyorsunuz benden? "

"Siz bir canavarsınız! Kalpsiz bir adam! Bir..."

"Hoşça kalın Barones!"

Odadan çıktım. Baron çizim odasından hızlıca beni geçirse de, diğer odaların kapısından birinde kaybolan kadın eteğini görmemi engelleyemedi. Bu, bütün bu olanların bir tür ayarlanmış bir saçmalık olduğu kuşkusunu uyandırdı. Baron merdivenlerde yankılanan bir patlama ile arkamdan kapıyı kapatarak bana kapı dışarı edilmişim izlenimini verdi. Yanılmamış olduğumdan kendimi emin hissettim. Duygusal bir oyuna çifte bir komplo ile eşlik etmiştim.

Bu gizemli hastalık, neydi böyle? Histeri mi? Hayır.

Bilim buna "seks düşkünlüğü" adını vermiştir; serbest tercümeyle, zaman ve koşullar ardına saklanan ancak dayanılmaz bir güçle patlak veren, bir kadının çocuklara duyduğu özlem anlamına gelir. Bu annelik yükünü üzerine almaya gönüllü olmayan, her zaman yarı-bekârlık bir durumda yaşayan bir kadın ve evlilik yaşantısındaki eksikliklerden dolayı bir sevgilinin kollarına, bir suç eylemine itilmiş ve bu sevgilisinin artık tamamen kendisine ait olduğunu düşünürken parmaklarının arasından kayıp gittiğini ve kendisini tatmin etmediğini fark eden bir kadın. Evlilik ne kadar da sefil bir hata! Aşk ne kadar da acınacak bir tutku! Analizlerimi bitirince, ilişkilerinin yetersiz doğası yüzünden hem karı hem de kocayı mutluluğu başka yerlerde aramaya teşvik ettiği sonucuna varmışım. Kaçışımın hayal kırıklığı Barones'i aşkı yenilen ve bundan sonra onu daha mutlu etmeye gayret etmeye çalışan kocasının kollarına geri göndermişti. Onlar barışmış ve her şey bir sona gelmişti.

Şeytan dışarı atılmıştı.

Perde kapanmıştı.

Hayır, bu bir son değildi.

O odamda beni tekrar ziyarete geldi ve ondan samimiyetinde acımasız tam bir itiraf çekip çıkardım. Evliliğinin ilk yılında aşk coşkusu hakkında hiçbir şey bilmiyordu. Çocuğu doğduktan sonra kocası ona kayıtsız kalmaya başladı ve böylece ilişkileri gerginleşti.

"Öyleyse bu dev fizikli adamla hiç mutlu olmadınız?" "Asla... Bazen belki... Ama hemen hemen hiç olmadım."

"Ve şimdi?"

Yüzü kızardı.

"Doktor ona doğaya karşı günah işlememesini tavsiye etmişti."

Koltuğa gömüldü ve yüzünü avuçlarına sakladı.

Bu samimi itiraflardan heyecanlanarak, ona sarılmaya yeltendim. Hiçbir direnç göstermedi, titredi ve içini çekti ama aniden pişmanlık duyarak beni geri püskürttü. Bu garip bilmece beni provoke etmeye başlamıştı!

Benden ne istiyordu? Her şey! Ama asıl suç, gayri meşru çocuktan vazgeçmişti. Onu kollarımın arasına aldım ve öpmeye başlayarak tutkusunu canlandırmaya çalıştım. Kollarımın arasından kendini çekerek beni bıraktı, ama önceye nazaran daha az hayal kırıklığı olduğunu hissettim.

Ve şimdi, ne olacaktı?

Kocasına itiraf mı? Bu yapılmıştı.

Ona ayrıntıları mı anlatmalı? Anlatılacak herhangi bir ayrıntı yoktu ki.

Beni ziyarete devam etti. Ve her geldiğinde bitkinlik içinde kanepeye otururdu. Ürkekliğimden utanıyor, tevazuma öfkelendiğinden beni bir aptal olarak göreceğinden çekiniyordu; çelişkili duygular öz-denetimimi yormuştu ve pence-remden gözden kaybolana kadar gidişini izlediğim gün gelmişti, derin bir iç çekmişim. Bu insanoğlu beyaz derisini kaldırmış, sefilliğiyle aristokrati kazanmış, domuz çobanı Prenses ile birleşmişti! Ama bunun için ağır bir bedel ödemişti. Bir fırtına patlamak üzereydi. Kasabada her türlü söylenti yayılmıştı. Barones'in asil namı zarar görmüştü.

Annesi kendisini aramamı istemişti. Gittim yanına.

"Kızıma âşık olduğunuz doğru mu? "

"Doğru"

"Ve bundan utanmıyor musunuz?"

"Bununla iftihar ediyorum"

"O bana sizi sevdiğini söyledi"

"Ben bunun farkındaydım... Sizin için üzgünüm. Olası suçları için üzgünüm ama ne yapabilirim ki? Hiç şüphesiz bu durum içler acısı bir durum, ama ne o ne de ben, hiç birimiz suçlu değiliz. Tehlikemizi fark edince Baronu haberdar ettik. Bu doğru davranış değil miydi? "

"Şimdiki davranışlarınızdan şikâyetçi değilim, ama burada kızımın, onun çocuğu ve ailesinin onurunu korumak durumundayım! Şüphesiz bizi mahvetmek istemezsiniz?" Zavallı yaşlı kadın acı acı ağladı. Bütün yumurtalarını bir sepete koymuştu: kendi ailesini koruyacak kızının aristokrat ittifakına umudunu bağlamıştı. Kendisine karşı şefkatimi arttırdı ve onun bu hüznüne yenik düştüm.

"Bana komut verin," dedim; " ne isterseniz onu yapacağım "

"Size yalvarırım, burayı terk edin, uzaklara gidin."

"Bunu yapacağım, ama bir şartla" dedim.

"Peki, nedir o şartınız? "

"Bayan Matilda'ya ailesine dönmesini söyleyin"

"Bu bir suçlama mı? "

"Bu daha ziyade bir uyarı."

"Çünkü onun Barones'in evinde olması mutluluk için elverişli olmadığını düşünmemde haklı olduğuma inanıyorum".

"Burada size katılıyorum. Ah, o kız! Hakkında neler düşündüğümü ona anlatacağım. Ama siz, siz yarın ayrılıyorsunuz?"

"Dilerseniz bu akşam bile. "

Bu aşamada Barones göründü ve kabaca bir şekilde konuşmalarımızı böldü.

"Kalmalısınız! Kalmak zorundasınız!" Dedi zorunlu bir şekilde.

"Matilda gitmeli!"

"Neden?" diye hayretle annesine sordum. Çünkü bunun gerekli olduğunu düşünüyorum. Gustav Matilda'nın üvey babası huzurunda bana terk edilen bir kadın muamelesinde bulundu. Onlara yanılmış olduklarını ispatlayacağım." Ne içler acısı bir sahne! Aile bağları tarafından parçalanmak

kadar acı veren herhangi cerrahi bir operasyon var mıdır? Bütün tutkular serbest bırakılıyor, ruhun derinliklerindeki gizli tüm kirlilikler ortaya saçılıyor. Barones beni kenara çekti ve kocasından Matilda'ya yazılan bir mektubun içeriğini bana tekrarladı: bizi istismarı ve o kıza olan ölümsüz aşkının teminatı, en başından beri bizi kandırmış olduğunun bir kanıtıydı. Top artık bir kaya hacmini almıştı; yuvarlanıyordu ve hem masum hem de suçluyu eziyordu. Ve bütün bu gelme gitmelere rağmen, bir anlaşma her zamankinden daha uzak bir ihtimal gibi görünüyordu. Taze talihsizlikler oldu. Banka sıradan yıllık temettü ödemesini vermedi; iflas uyarıyordu. Yoksulluk tehdidi boşanmaya bahane edildi, çünkü Baron artık ailesini geçindiremiyordu. Görüntüyü kurtarmak için karısının önerdiği tiyatro kariyerinin herhangi bir şekilde kendi konumuna bir engel teşkil edip etmeyeceğini albaya sordu. Albaya ona karısı sahneye çıkarsa görevini terk etmek zorunda olacağı izlenimini verdi. Aristokratik önyargıları kötüye kullanmak için muhteşem bir fırsat! Bazı iç sorunlar yüzünden tıbbi tedavi altında bulunan Barones, artık pratikte ayrılmış olsalar da bütün bu süre boyunca kocasının evinde yaşamaya devam etti. Hep acı çekiyor, öfke ve umutsuzluğun içinde onu bu derin depresyondan kurtarmam imkânsızlaşmıştı; gençliğimin öz güveniyle harcadığım yoğun çabam bir işe yaramamıştı. Çaresizlik içinde bir sanatçı kariyeri, kendi evinde, hem ruhu hem de bedeninin özgürlüğünü yaşayabileceği benim ev gibi bir evde bağımsız bir yaşamı yaşamamanın tablosunu ona çizmeye çalıştım. Herhangi bir yanıt vermeden beni dinledi; sözlerimin akışı, bilincine manyetik bir akım gibi nüfuz ediyor gibi görünüyordu. Nihayet sonunda iki taraf arasında bir anlaşma olmuştu. Tüm yasal formaliteler yerine getirildikten sonra, Barones amcasının yaşadığı yere, Kopenhag'a gidecekti. Kopenhag İsveç büyükelçiliği onun kocasının evini sözde terk edişi konusunda kendisiyle irtibata geçecek ve o bu vesileyle kocasını bilgilendirerek evliliğini iptal ettirecekti. Bunun ardından artık kendi geleceğini kurmakta özgür olacak ve Stockholm'e geri dönecekti. Bir kaç ufak tefek eşya haricinde çeyizi ve bütün mobilyaları kocasının

elinde kalacak; başka bir evlilik olmadığı sürece küçük kız babasıyla birlikte yaşayacaktı, ancak Barones dilediği zaman kızını görebilecekti. Mali sorunlar şiddetli bir sahneye sebebiyet verdi. Neredeyse yok olmuş bir servetin kalıntılarını korumak için Barones'in babası kalan her şeyi kızına miras bıraktığını yazan bir vasiyetname yapmıştı. Miras mülkiyetini elde etmiş olan entrikacı anne damadına bundan bir yüzde ödüyordu. Benzeri bir prosedür yasadışı olduğundan, Baron bu vasiyetin artık yürürlüğe girmesi gerektiğini vurguluyordu. Gelirinin azalmasına öfkelenen yaşlı kayınvalide, damadını Baron'u kardeşine, Matilda'nın babasına, kızının sevgili olarak ihbar etti. Fırtına patladı. Albay, Baron'u mirastan mahrum bırakmakla tehdit etti; yasal bir mahkeme süreci yaklaşıyordu. Şimdi, Barones çocuğunun babasını kurtarmak için altına bakmadığı taş bırakmadı. Ve onu temizlemek için ben günah keçisi seçildim.

Bana Matilda'nın babasına bir mektup yazmam ve burada bütün herkesin fesatlık ve günahlarının sorumluluğunu kendi omuzlarıma almam, Tanrı huzurunda Baron ve kızın masum olduklarını ona anlatarak Albaydan bütün günahlarım için beni affetmesini anlatmam tembihlendi. –Tek günahkâr olan ben oldum! Bu güzel ve iyi tasarlanmış bir eylem oldu ve Barones onurunu ayaklar altına almasına izin veren saygı ve hasiyetini bir kadına çiğneten biri gibi beni sevdi. Bu çirkin aile konularına karıştırılmak istememe rağmen, kendimi onlardan sakınamamıştım. Kayınvalide bana sayısız ziyaretlerde bulundu ve her seferinde de kızına olan aşkıma hitap ederek beni Barona karşı kışkırtmaya çalıştı ama nafi; Barones haricinde emirlerimi kimseden almıyordum. Bu noktada ben daha ziyade babadan taraftım. Çocuğun sorumluluğunu aldığından bu miras hayali ya da değil kuşkusuz ona aitti.

Ah bu Nisan ayı ah! Aşkın baharı!

Hasta yatağında sevgili kadın, her iki ailenin kirli çamaşırlarını pazara çıkardığı ve asla içine bulaşmayı arzulamadığım o katlanılmaz toplantılar; gözyaşı ve edepsizlikler; şimdiye kadar görgü maskesi altına saklanan her şeyi gün ışığına

çıkaran o kaos. İnsanların dudaklarını uçuklatan türden! Bu koşullar altında aşkın zarar görmesine şaşmamalı.

Her daim çekişmelerle yıpranan, konuştuğu her şeyi yasal terimlerle dolu olan bir kadının cazibesi olur mu? Sık sık spontane olmalarına rağmen ona tekrar tekrar teselli ve umut düşüncelerimi aşılamaaya çalıştım, çünkü artık sabrımın sınırına gelmiştim. Her şeyi kabul etmesi beynimi emerek kurutup kalbimi tüketiyordu.

Her şeyin karşılığında ise beni bütün keder, üzüntülerini, sıkıntılarını içine attığı bir çöp kutusu olarak görüyordu.

İşte bu cehennemde hayatımı yaşadım, sefaletimi kendimle sürükleyerek adil yeterlilik için çalıştım. Bir akşam bana gelirken çalıştığımı görünce sızlandı; ona olan aşkıma ikna olmak için birkaç saat boyunca gözyaşı ve öpücüklerle harcamak zorunda kaldım. Aşkı hiç bitmeyen bir hayranlık, sürekli tatmin etmeye hazır kurbanlık bir köle gibi alıyordu. Ben bu ağır sorumluluklarım altında eziliyordum. Pek yakında doğabilecek bir çocuğun sefaletiyle erken bir evliliğe zorlanacağım anı kestirebiliyordum. Bir yıllığına üç bin frank talep etmişti, bununla kendi sanatsal girişimlerinin maliyetini ödeyecekti. Dramatik kariyeri yerine inancım yoktu. Telaffuzu hâlâ Finlandiyalı mirasını ele veriyor ve özellikleri sahne için düzensizdi. Onu meşgul tutmak için ona şiirler tekrarlattım. Kendimi ona öğretmen olarak attım.

Ama o hayal kırıklıklarıyla çok fazla meşguldü ve bir provası sonrasında çok az ilerleme kaydettiğini itiraf edince onu teselli etmek imkânsız olmuştu. Aşkımız ne kadar da kasvetliydi! Ondan güç alıp bütün zorluklarımızı aşacak gücü alabileceğimiz bir kaynak olmak yerine, uzun soluklu bir işkenceydi sanki. Neşe henüz doğar doğmaz katlediliyordu ve biz hayatın bize verebileceği en büyük mutluluktan mahrum, memnuniyetsizlik içinde ayrıldık. Aşkımız kötü bir hayaletti! Fakat benim monogam doğam değişimde geriledi.

Aşkımız, olduğu gibi üzücü, yine de nefis manevi sevinçlerin içinde yayıldığı bir kaynaktı ve onun dayanıklılığının garantisi benim sönmez özlemim oldu.

XI.

Mayıs ayının başıydı. Tüm gerekli evraklar imzalanmıştı. Gidişi yarının ertesi gününe ayarlanmıştı. Bana geldi ve boynuma sarıldı.

"Şimdi sadece sana aittim, al beni!"

Evliliği hiç konuşmamıştık, bu nedenle tam olarak ne demek istediğini anlayamadım. Tavan arası odamda üzgün ve düşünceli bir şekilde oturduk. Bize her izin verilmişti artık, ama arzular azalmıştı. O kayıtsızlık beni suçladı ve ben de ona aksini diretiyordum. Bunun üzerine beni duygusallıkla suçladı. İsteddiği hayranlık ve tapılmaktı! Kriz nöbetlerine girdi ve onu artık sevmediğimden şikâyet etti. Zaten, yarım saatlik, tatlı dil ve dalkavukluktan sonra yatıştı, ama beni umutsuzluk gözyaşlarına boğmadan gerçekten kendine gelmedi. Sonra bana bir yaygara yaptı. Ben mütevazı davrandıkça, önünde küçülerek sefilik içinde daha fazla diz çöktükçe beni daha da çok sevdi. Bendeki güç ve mertlikten nefret ediyordu; onun aşkını kazanmak için sefil taklidi yapmak zorundaydım, böylece küçük anne rolünü oynayabilir ve kendisini daha güçlü beni teselli edebilirdi. Akşam yemeğini odamda yedik; masayı kurdu ve yemeği hazırladı. Yemekten sonra sevgililik haklarımı talep ettim ve o buna karşı direnmedi. Aşkın gençleştirici gücü ne kadar harikal! Kollarımda genç bir kız yatıyor ve titrerken o vahşeti hassasiyete dönüştü. Şüphesiz hayvanın ruhların bu birleşmesinde hiçbir rolü yoktu!

Heyhat! Maneviyatın nerede bitip hayvanın nerede başladığını söylemek mümkün mü?

Sağlığıyla ilgili konuda huzura erişince, kendini yürekte bana hediye etti; sevinçten parıldarken mutlu ve mesuttu; güzelliği dışa vuruyor, gözleri ışıltıyordu. Benim zavallı tavan arası bir tapınağa, görkemli bir saraya dönüşmüştü; mutluluğumuzu, sefil hayatlarımızı yaşamaya değer kılan

yaşam sevincini aydınlatmak için kırık bir avizedeki ışıkları, okuma lambamı, bütün mumları yaktım. Çünkü bu tür anların heyecanı hayatın dikenli yolundaki hac yolculuğunda bize eşlik ediyor; bu kısacık değişken saatlerin anıları yaşamak için bize yardımcı olur ve eski belleğimize galip gelmemizi sağlar.

"Aşk hakkında kötü konuşma" dedim ona. "Doğaya bütün kudretiyle tap; kendimize rağmen bizi mutlu olmaya mecbur kılan Tanrı'yı şerefendir!"

Mutluydu, hiçbir yanıt vermedi. Hasreti tatmin edilmişti; öpücüklerim atan kalbindeki kanı yanaklarına taşımamıştı; mum alevi gözyaşları ile nemli gözlerine yansıyor; damarlarındaki gökkuşağı tonları ilkbaharda kuş tüyleri gibi, daha canlı göründü. Onaltı yaşında bir kız gibi görünüyordu, görünümü işte bu kadar çok hassas, çok saftı; yastığa yarı gömülü zarif kafasındaki altın saçları bir çocuğun saçları olabilirdi. O sinsi bakışlar, yarı mahcup, yarı öfkeli sinsi bakışlarla beni izliyordu ve ona tapmama izin verirken bir tanrıça gibi koltuğa yaslanmıştı. Sevgilisinin dokunuşlarına teslim olan sevgili kadın teslimiyetinde ne kadar da iffetli oluyor! Ve zihinsel olarak ondan üstün erkek ise haki ki eşi olan kadını kazandığında ancak mutlu olur. Eski flörtlerim, alt sınıf kadınlarla olan aşk ilişkilerim bana ırka karşı bir günah, bir suç gibi görünüyordu. Beyaz ten, mükemmel ayaklar, narin eller, dejenerasyon belirtileri miydi? Neredeyse hiç kas göstermeyen ince, adaleli bacakları, daha ziyade vahşi hayvanın parlak derisiyle aynı düzeyde değil midir? Bir kadının güzelliğinin toplam özelliği onu takdir eden erkek aracılığıyla iletme layık olur. Bu kadın kocası tarafından bir kenara itilmişti; bu neden artık ona ait değildi çünkü artık onu tatmin etmeyi terk etmişti. Kocası onda hiçbir güzellik göremiyor ve bir çiçeğin çiçek açmasını sağlamak bana, bir izleyicinin o garip sevgililiğini algılayana bırakılmıştı. Geceyarısı çarpıcıydı. Yakındaki barakalardan ‘ gidenler kim? Sözleri yükseldi asayiş bekçilerinden. Ayrılma zamanıydı. Sevgilime eve kadar eşlik ediyordum ve yolda yan yana yürürken ona alevlenen coşkumu, yeni umutlarımı aşılamaya çalıştım; öpücüklerinin bende olgunlaştırdığı, planlarla ona

rehberliğe başladım. Sanki benimle temasta güç buluyormuş gibi yakınımaya geldi ve ben aldığımın on katını geri veriyordum ona.

Yüksek parmaklıkların oraya ulaştığımızda, anahtarını unutmuş olduğunu fark etti. Ne can sıkıcı! Ona cesaretimi göstermeye kararlı, aslanın inine girdim, parmaklıklara tırmandım, avludan geçtim ve Barondan fırtınalı bir karşılamaya hazır bir şekilde ön kapıyı çaldım. Zonklayan kalbim onun gözleri önünde rakibimle mücadele etme düşüncesiyle heyecanlandı. Tercih edilen sevgili bir kahramana dönüşmüştü!

Ama neyse ki, kapıyı açmaya gelen bir hizmetçiydi. Kapıda birbirimize resmi ve sakin bir şekilde iyi geceler diyerek vedalaşırken, "iyi-akşamlar" diye selamladığımız hizmetçi, selamı hırlayıcı bir sessizlikle karşıladı.

Bunun üzerine kendini aşkımdan emin hissetti ve ardından bunu istismar etti.

Bugün beni görmeye geldi. Kocasını öve öve bitiremedi. Matilda ayrılmasından derinden etkilenerken, karısının baskısına yenik düşmüş ve istasyona kadar onu uğurlamaya gitmeyeceğine söz vermişti, çünkü karısı ikisi istasyonda birlikte görünürlerse gizli kaçış izlenimi veremeyeceklerini savunmuştu. Dahası, Baron'un artık bana kızgın olmadığını, beni evine kabul etmeye razı olduğunu ve kasabadaki söylentilere bir son vermek için önümüzdeki bir iki gün içinde benimle birlikte kendini dışarda göstereceğini söyledi. Bu dürüst kalpli samimi dev çocuğun cömertliğini takdir ettim ve onun iyiliğini düşünerek duraksadım.

"Onu bu şekilde rezil etmeyeceğiz. Asla olmaz! "

"Bunun çocuğumun onurunu kurtarmak için olduğunu unutmayın."

"Peki, onun onurunun bir kıymeti yok mu?"

Ama diğer insanların onurunu dikkate alma fikrine güldü ve eksantrik bir şekilde bana baktı.

"Ama bu her şeye baskın gelir! Bununla yaptığın sadece bir atasözü üretmek, bu şekilde hepimizi aşağılıyorsunuz! Bu alçakça bir şey! " diye haykırdım.

Barones bağırdı ve bir saat boyunca ağlayıp beni suçlamalarıyla şaşkına çevirdikten sonra, o dayanılmaz gözyaşı silahına yenik düştüm ve emirlerini yerine getirmeye razı oldum. Fakat despotu lanetledim, onun ısıltısından on kat daha güçlü o kristal damlaları lanetledim. O hem benden hem de kocasından daha güçlüydü. Burnumuzdan yakalamış bizi utanca sürüklüyordu! Bu uzlaşmayı neden istiyordu? Ben ve Baron arasında kıran kırana bir savaştan mı korkuyordu? Olası anlaşmazlıklardan mı çekiniyordu? Bu kasvetli evi tekrar ziyaret etmeye zorlayarak bana çok büyük bir zulüm yaşıtıyordu! Ama zalim bir egoist olduğundan başkasının yaşadığı zorluklara sempatisi yoktu. Bütün söylentileri durdurmak için Baron ile kuzeni arasındaki gayri meşru ilişkiyi tamamen inkâr edeceğime ona söz vermem gerekiyordu. Bu buluşmaya yavaş adımlar ve ağır bir kalple gittim. Çiçek açmış kiraz ağaçları, tatlı kokulu nergisleriyle küçük bahçe bana gülümsüyordu. Onun muhteşem güzelliğiyle büyülenmiş olduğum bu çalılık yaprak açmıştı; kazılmış çiçek yataklarıyla, çim üzerinde yayılmış siyah bir kefen gibi görünüyordu; Orada bakıcının gözetiminde derslerini öğrenmeye bırakılmış etrafta yalnız dolaşan o unutulmuş küçük kızı hayal ettim; onun büyü düğünü, hayatın gerçeklerine uyan-dığını ve bir gün annesinin kendisini terk ettiğini öğrendiğini hayal ettim. Bir kum ocağına karşı inşa edilmiş o ölümcül evin merdivenlerine tırmanırken çocukluk anılarımı yâd ettim. Arkadaşlık, aile, aşk, tüm her şey tehlikeye atılmıştı ve arazi hukukuna uyma çabalarına rağmen, suç bunun eşiğini damgalamıştı. Bunun suçlusu kimdi? Barones sürgülü kapıyı açtı ve kapı kanatları arasından gizlice beni öptü. Bir anlık nefret duygumu bastıramadım ve kızgınlıkla onu kenara ittim. Bu bana arka kapıda hizmetçilerin flört etmelerini anımsattığından içimi öfkeyle doldurdu.

Kapının arkasında! Gurursuz, onursuz sürtüğ! Oturma odasına girmeye isteksizmişim gibi davrandı ve yüksek bir sesle beni içeri davet etti, kendimi içinde bulduğum bu utanç verici durumda kendimi aşağılanmış hissederken, bir an tereddüt ettim ve adımlarımı geri çektim. Gözlerinde çakan

bir şimşekle tereddüdüm yok oldu; komutuyla felç olurken, emrine amade oldum.

Oturma odasında her şey evin bölünmüşlüğüne işaret ediyordu. Keten iç çamaşırlar, elbiseler, kombinezonlar bütün mobilyaların üzerine saçılmıştı. Çalışma masasının üzerine çoraplar yığılmıştı, eskiden gözlerimi bayram ettiren görüntü şimdi bir iğrençliğe dönüşmüştü. Barones gidip geldi, utanmadan yüzüsüzce etrafı derleyip toparladı.

Saygın bir kadının iç çamaşırının bu şekilde sergilendiğine bakarken " Bu kadar sürede onu bu kadar bozmuş olabilir miydim?" diye sordum kendi kendime.

Çamaşırları tek tek inceledi ve tamir edilecekleri bir kenara ayırırken, bir giysinin üzerinde bantların eksik olduğunu fark etti; bunu mükemmel bir kayıtsızlıkla kenara ayırdı. Bir yürütmede bulunuyor gibiydim; dalgın dalgın önemsiz ayrıntılar hakkında beyhude konuşmalarımı dinlerken sefaletten kendimi hasta hissettim. Ben kendini yemek odasına kapatıp mektup yazmakta olan Baron'u bekliyordum.

Sonunda kapı açıldı; endişelenmeye başladım, ama bütün bu rahatsızlığın nedeni bilmeden şaşkınlık içinde içeri gelen küçük kızdı. Annesinin Spaniel köpeği eşliğinde koşarak yanıma geldi ve öpülmek için alnını kaldırıp karşımda durdu. Mahcubiyetten yüzüm kızardı. Kendimi kızgın hissederek Barones'e döndüm.

"En azından beni bundan sakınabilirdiniz! " Ama o ne demek istediğimi anlamadı.

"Anne bir seyahate çıkacak tatlım, ama çok yakında gelecek ve sana bir sürü oyuncak getireceğim."

Küçük köpek de okşanmak için adeta yalvarıyordu! Bunun ardından çok geçmeden Baron görüldü. Ezilmiş büzülmüş bir şekilde yanıma geldi ve tek kelime etmeden elimi sıktı. Onun bu belirgin acısını saygılı bir sessizlikle şerefliendirdim ve geri çekildim. Alacakaranlık odanın köşelerine dolmaya başlamıştı. Görünüşe göre varlığımı bile fark etmeyen hizmetçi lambaları yaktı. Akşam yemeği anons edildi. Gitmek istedim. Ama Baron acil davetini Baronesinkine ekledi ve bunu o kadar dokunaklı ve samimi bir şekilde yaptı ki, bunu kabul ederek kalmaya karar verdim. Ve eski günlerde oldu-

ğu gibi üçümüz birlikte akşam yemeğine oturduk. Bu ciddi bir andı. Bütün olan bitenlerden konuştuk ve nemli gözlerle birbirimize "bunun sorumlusu kim?" diye soru sorduk: Hiç kimse, kader, bir dizi olaylar, özünde önemsiz bir dizi koşullar. El sıkıştık, kadehlerimizi tokuşturduk ve tıpkı eski günlerde olduğu gibi ölümsüz dostluğumuzdan bahsettik. Morralini yüksek tutan sadece Barones oldu. Ertesi gün için planlar yaptı: tren istasyonundaki buluşma, kasabanın içinden yürümekten bahsetti ve bunların hepsini kabul ettik. Nihayet gitmek için ayağa kalktım. Baron oturma odasına kadar bize eşlik etti. Burada Baronesin elini benim elime koydu ve boğuk bir sesle şöyle dedi:

"Onun arkadaşı ol. Benim rolüm bitti. Ona dikkat et, dünyanın kötülüğünden koru, yeteneklerini yetiştir: bunu benim gibi sefil bir askerdense sen daha iyi yapabilirsin!"

Bizi terk etti: Kapı arkasından kapandı ve yalnız kaldık.

Baron o anda samimi miydi? O zamanlar öyle olduğunu düşünmüştüm ve bu yüzden hâlâ öyle olduğunu düşünmek isterim. O duygusal bir doğaya sahipti ve kendine has tarzıyla, bizi seviyordu; kuşkusuz çocuğunun annesini bir düşmanın elinde görme düşüncesi ona acı verecekti. Daha sonra olumsuz etki altında bizi bir aptal yerine koyduğuyla da övünebilirdi. Ancak bu tür şeyler onu kişiliğiyle gerçekten örtüşmüyor - ve hiç kimsenin aldatılmış olmaktan hoşlanmadığı bilinen bir gerçek değil miydi? Gece saat altı idi. Merkez İstasyonun büyük salonunu dolanıyordum. Kopenhag treni altıyı çeyrek gece kalkacaktı ve görünürde ne Baron ne de Barones vardı. Kendimi korkunç bir trajedi oyununun izleyicisi gibi hissediyor ve sabırsızlıkla sonlanmasını bekliyordum. Bir çeyrek sonra huzura erişecektim. Bu ardışık krizlerle gerilen sinirlerim, dinlenmeyi gerektiriyor ve bir sonraki gece bir kadının aşkı için çarçur ettiğim sinirlerimi toparlamama yardımcı olacaktı. Barones son anda bir kısrak tarafından çekilen bir arabayla geldi. Her zaman dikkatsiz her zamanki gibi geç! Bir deli gibi bana doğru koştu.

Barones, avazı çıktığı kadar yüksek bir sesle. "Hain! Sözünü tutmadı! Gelmeyecek! " diye bağırdı ve yoldan geçenlerin dikkatini üstüne çekti. Bu kesinlikle bir talihsizlikti ama bu

tutumundan dolayı kendisine saygı duymaktan kendimi alamadım.

Çelişkili bir ruha kapılarak "O çok haklı. Mantık ondan yana," dedim.

"Çabuk ol! Kopenhag için bir bilet al, yoksa burada kalacağım! " diye emretti.

"Hayır! Sizinle birlikte gidersem, bu bir kaçış gibi görünecektir.

Tüm Stockholm yarın bu konu hakkında konuşuyor olacaktır. "

"Acele edin... Konuşmaları umurumda değil!"

"Hayır! Olmaz, bunu yapamam!"

Ama o anda ona acıtmaktan kendimi alıkoyamadım ve bu durum dayanılmaz olmaya başlıyordu. Bir kavga, âşıkların kavgası kaçınılmaz olmak üzereydi. O içgüdüsel olarak bunu biliyordu ve ellerimden tutarken gözleriyle bana yalvarıyordu; buzlar eridi; büyücü kazandı; sendeledim... Yenik düştüm...

"Öyleyse Katrineholm'a!"

"Çok iyi, siz nasıl isterseniz."

Bagajını kaybetti. Onur dâhil her şey kaybolmuştu ve önümde acı yolculuğun umuduyla buldum kendimi. Tren istasyondan çıktı. Biz birinci sınıf bölmesinde yalnızdık.

Baron'un gelmeyişi morallerimizi bozmuştu. Bu beklenmedik bir tehlike ve kötülüğün bir alâmetiydi. Vagonda huzursuz bir sessizlik hüküm sürdü; ikimizden biri bunu bozmak zorundaydık. Konuşmaya başlayan kendisi oldu.

"Axel, artık beni sevmiyorsun!"

Kaostan hırpalanmış bir şekilde "Belki de öyle" diye yanıt verdim.

"Ve ben her şeyimi senin için feda ettim!"

"Her şeyi feda etmek mi? Aşkın için belki ama benim için değil. Peki ya ben, senin için hayatımı feda etmedim mi? Sen Gustav'a kırgınsın ve onun öfkesini benden çıkarıyorsun... Biraz makul ol lütfen."

Gözyaşları, gözyaşları! Ne hoş bir balayı seyahati! Çelikleşmiş sinirlerimi zırhıma koydum. Ulaşılmaz ve kayıtsız olmaya başladım.

"Duygularına hâkim ol! Bugünden itibaren, artık sağduyunu kullanman gerekir. Ağla göz pınarların kuruyana kadar ağla, ama sonrasında başını dimdik tut. Sen aptal bir kadınsın ve ben seni bir sultan, bir kraliçeymişsin gibi onurlandırdım! Teklifini kabul ettim, çünkü kendimi ikimizden en zayıf olanı olarak gördüm! Maalesef! Senden nefret etmeme sebep olma. Asla olanlardan sadece beni sorumlu tutmaya çalışma! Gustav'ın dün geceki kurnazlığına hayran kaldım. O hayattaki büyük olayların her zaman birden fazla sebeplerinin olduğunu anlamış. Bunun suçlusu kim? Sen? Ben? O? Matilda? Yıkım tehdidi, senin sahne tutkun, iç sorunların, senin üç kez evlenen dedenin mirası? Annenin çocuk taşımaya karşı olan nefreti senin yalpalama eğilimin neden mi? Kocanın tembelliği mesleğinin ona sağladığı fazla boş zamandan mı kaynaklanıyor? Benim içgüdülerim? Alt sınıflardan yükselen bir adamın içgüdüleri? Fin arkadaşının bizi bir araya getiren tesadüfi buluşması? Sayısızca motifler, bunların sadece bir kaçını biliyoruz. Oybirliğiyle yarın seni kınayacak olan kalabalığın önünde kendini matrah etme; inancı zayıf olanlar gibi ne suçu ne de suçluyor ciddiye almamakla bu tür karmaşık sorunları çözebileceğini sanma!.. Ve daha seni baştan çıkardığım oldu mu? Kendine karşı dürüst ol, burada yalnızken, herhangi bir şahidimiz yokken, bana karşı dürüst ol." Ama o samimi olmak istemedi. O bunu yapamadı, çünkü samimiyet bir kadının karakteristiği değildir. Suçta suç ortağı olduğunu kendisi de biliyordu; pişmanlıktan işkence çekiyordu. Kafasında tek bir düşünce vardı, o da bütün suçu bana atarak vicdanını rahatlatmaktı. Onu kendi haline bıraktım ve kendimi duygusuz bir sessizlikle sarmaladım. Gece oldu. Pencere açarak kapıya doğru yaslandım ve soluk mehtap ışığı altında hızla geçen siyah köknar ağaçlarını izledim. Sonra etrafı huş ağaçlarıyla çevrili bir gölü, ardından karaağaçlı bir dereyi, mısır tarlaları, çayırları ardından uzun bir sıra köknar ağaçlarını geçtik. Kendimi vagondan dışarı atmak gibi delice bir arzu sardı beni, bir düşman tarafından izlenene, bir cadı tarafından büyülenip tutsak edildiğim bu hapishaneden kaçıp kurtulma arzusu. Ama onu geleceği için

duyduğum anksiyete bir kâbus gibi beni esir aldı; kendisi bana bir yabancı olan ona, doğmamış çocuğuna, annesinin desteğine, teyzesi, bütün ailesine karşı gelecek yüzyıllar için bile sorumluluk hissettim. Sahne başarısının tedarikini sağlamayı, onun bütün kederlerini, hayal kırıklıkları ve başarısızlıklarını kendi sorumluluğum yapmalıydım. Böylece beni, bütün hayatımı, beynimi, iliğimi, bana hayat veren kanımı sıkılmış bir limon gibi bir kenara fırlatıp atabilmesi ona verdiğim ve karşılığında bunu kabul edip adına " kendisini bana feda" dediği aşk uğruna yapmış olacaktım. Aşk hezeyanları! Tutkunun hipnotizması! Saat ona kadar kıpırdamadan somurtarak oturdu. Bir saat daha ve biz artık veda edecektik. Birden yorgunluktan bitkin düşmüş bahanesiyle her iki ayağını koltuğun üstüne uzattı. Baygın bakışları, gözyaşları beni etkilemedi; onun hatalı mantığına rağmen, soğukkanlılığımı ve dirayetimi korurken birden her şey çöktü. Onun sevimli çizimleri, çorabının bir parçasını izlemeye başladım. Diz çok Samson! Başını kucığına koy, yanaklarını bacak arasına doğru bastır ve ona karşı püskürttüğün art sözler için seni affetmesini dilen. Köle! Korkak! Bir çorabın karşısında yerlerdesin, sen ki dünyayı fethedecek kadar güçlü olduğunu düşünüyordun! Ve o, o sadece sen kendini küçük düşürdüğünde seni seviyor; seni kısa bir sürelik tatmin edici tutkuyla ucuza satın alıyor, çünkü kaybedeceği hiçbir şey yok.

Motor tısladı; tren istasyona süzüldü, burada ondan ayrılmak zorundaydım. Bir anne şefkatiyle beni öptü, haç işaretiyle alnımı kutsadı,- bir protestan olmasına rağmen, Tanrıya yönelmemi emretti ve kendime özen göstererek sürtünmeye izin vermemem için yalvardı. Tren bitümlü dumanıyla beni boğarken buğulu gecede kaybolup gitti. Sonunda nihayet nefes aldım, gecenin serin havasında özgürlüğümün tadını çıkardım. Köydeki hana varır varmaz tamamen dağıldım. Onu seviyordum, evet seviyordum onu, tıpkı ayrıldığımız andaki gibi; çünkü o an bana onun o güzel, kadınsı hassasiyetini, bir anne şefkatiyle sanki ben çirkin çocukmuşum gibi beni okşayıp şımarttığı dostluğumuzun o ilk tatlı günlerini hatırlatmıştı bana.

Ve yine de onu hararetle seviyor ve bu fırtınalı kadını karım yapmayı arzuluyordum. Yazı yazma malzemesi istedim ve ona içinde mutluluğu için Tanrıya duacı olduğumu belirttiğim bir mektup yazdım. Son sarılması beni Tanrıya yaklaştırmış ve hâlâ dudaklarımda taze olan ayrılık öpücüklerinin etkisi altında insanlığın ilerlemesini öğreten yeni inancı reddettim. Bir adamın çöküşünün ilk aşamasına varılmıştı; delilik sınırlarına dayanan diğer aşamaların geleceği bir mutlaklıktı artık.

BÖLÜM II

I.

Yolculuğumuzun ertesi günü bütün kasaba Barones'in Kraliyet Kütüphanesi'nden bir kütüphaneciyle birlikte kaçmış olduğunu biliyordu. Korkulan beklenen de zaten buydu! Onun namını korumak için gösterdiğim bütün çabalarımın rağmen bir zayıflık anında her şeyi unuttuvermiştik. O tüm planlarımızı bozmuş ve benim için geriye kalan tek şey her şeyin sorumluluğunu yüklenmem ve onun tiyatro kariyerini yerle bir etmekle tehdit eden bu durumun sonuçlarını elimden geldiğince aza indirmek olacak; sahneye çıkabileceği bir tek tiyatro vardı, çünkü ahlaki gevşeklik muhtemelen Kraliyet Tiyatrosu'nda ona oynama şansı sağlamayacaktı. Geri döndüğüm sabahtan sonra, biraz rahatsız olan ve dışarı çıkmaktan kaçınan baş kütüphaneciyi aramak için bir bahane yarattım. Ziyaretin tek amacı, kendime bir mazeret üretmektir. Ondan ayrıldıktan sonra ana sokakları dolaşarak ara yerlerden her zamanki saatimde ofisime geldim. Akşamı Basın Kulübü'nde geçirdim ve kasıtlı olarak bu boşanmanın sadece bir nedeni olduğunu, bunun Baronesin tiyatro mesleğine girme kararlılığı olduğu söylentisini ortaya attım. Karı kocanın birbirleriyle iyi anlaştıklarını, ayrılma nedenlerinin sınıfsal önyargıların kaçınılmaz sonuçlarından kaynaklandığını ileri sürdüm. Bu tür söylentileri yayarak onun masumiyetini ilan etmekle kendime ne kadar zarar verdiğimi bir bilsem!.. Ama hayır, bilsem de başka türlü davranmazdım. Gazeteler bu akıllı toplum skandalını hevesle irdeledi, ama seyirci sanatın bu karşı konulmaz aşkına güldü. Bu her zaman kuşku uyandıran bir şeydi, özellikle sahneyi ilgilendirdiğinde bu böyleydi.

Özellikle kadınlar kuşkuluydu ve terk edilmiş çocuk ortada kimsenin izah edemediği çirkin bir gerçek olarak kaldı.

Bu arada ben bir mektup aldım - Kopenhag'tan - ıstıraplı mükemmel bir feryat. Pişmanlık duygusundan, terk ettiği çocuğuna duyduğu özleminden harap olmuş bir şekilde derhal yanına gitmemi istiyor, terk ettiği yakınlarından şikâyet ederek, kendi hayatını uzun soluklu bir işkenceye dönüştürdüklerini iddia ediyordu. Onları kocasının yardımıyla, davada nihai karar için gerekli olan önemli bir belgeyi alıkoymakla suçluyordu. Kasabayı terk etmeyi reddettim, ama Baron'a birkaç öfkeli satır yazdım. Onun cevabı öylesine küstahçaydı ki bu aramızda tam bir kopukluğa yol açtı. Aradan bir veya iki telgraf geçti ve barış yeniden sağlandı. Belge bulundu ve dava ile ilgili işlemler başladı. Akşamlarımı ona uzun mektuplar yazarak, bu koşullar altında nasıl an be an avunacağı konu hakkında talimatlar vererek geçiriyordum. Bu mektuplar ona moral ve dayanma gücü vermek amaçlıydı. Ona çalışmasını, sanatını geliştirip tiyatroları ziyaret etmesini tavsiye ettim. Ek gelir için, ilginç bulduğu her şeyi yazmasını önerdim ve makalelerini birinci sınıf baskılarda yayınlama sorumluluğunu aldım.

Cevap yok. Bağımsız ruhunun benim iyi niyetli girişimimi reddettiğini inanmamaya her türlü sebebim vardı.

Bir hafta geçti; Bakım, huzursuzluk ve alın teriyle dolu bir hafta. Ardından, sabah erken, henüz yataktan kalkmadan önce Kopenhag'tan bir mektup aldım. Mektubu sakın ve huzurlu bir tonda idi; ben ve Baron arasındaki kavgadan gurur duyduğunu gizleyemiyor gibi görünüyordu. (Her ikimizden de mektup almış olduğundan adil bir görüşe sahip olma konumundaydı)

O bu "düello"yu şık bulmuş ve hamleme hayran kalmıştı. "Bu üzücü," dedi, "sen ve Baron gibi iki adamın arkadaş olmaması üzücü." Ayrıca uzakta olduğu bu süre için de zamanını nasıl geçirdiği hakkında ayrıntılı bir hesap vermişti. O besbelli çok eğleniyordu; bunu tasvip etmesem de ikinci sınıf sanat çevrelerinde kendine yol açmıştı. Bazı montaj odalarında, ona büyük ilgi gösteren bir takım genç erkeklerle geçirdiği heyecanlı bir akşamdan bahsetti; bir müzisyeni, ailesini sanatı için feda eden bir genci fethetmişti, "İkimizin durumları arasındaki benzerlik ne garip!" diye

belirtti. Ardından bu ilginç gazinin ayrıntılı biyografisi ve kıskançlık duymama isteği takip etti. İki performans arasında yazılmış gibi görünen bu yarı-alaycı, yarı-tanidik üsluplu mektubuna şaşırarak "Bununla ne demek istiyor?" diye merak etmeye başladım. Bu serinkanlı şehvetli Madonna yosma doğanlar sınıfına mı aitti, yosmaların yosması mıydı? Derhal oturdum ve öfkeli suçlamalarda bulundum; o anda bana görüldüğü halini tasvir ettim; ona Madam Bovary diye hitap ettim; kendisini uçurumun eşiğine götüren bu büyüü bozması için ona yalvardım. Geri yolladığı cevabında: "Bana olan mutlak inancının kanıtı olarak," genç meraklısının kendisine yazmış olduğu bir mektubu gönderdi. Aşk mektupları! Aynı eski dostluk teriminin kullanımı, ruhların bu anlaşılmaz sempatisi ve ikimizin de aşinası olduğu o basmakalıp sözcüklerin listesi: bacı kardeş, küçük anne, oyun arkadaşları, vs. vs. âşıkların arkasına saklandığı, kendilerini tutkularına terk ettikleri gizli kapaklı bütün bahaneler. Bu durum da ben ne düşünecektim? Zihinsel olarak dengesiz miydi? O son iki ayda kendisi için kalbi yanan üç kişinin korkunç deneyimlerini unutmış olan bilinçsiz bir suçlu muydu? Ve Külkedisi rolü biçilmiş olan ben ise bir günah keçisi, tiyatro düzensiz yaşantısı için yolundaki tüm dikenleri temizleyecek emekçisiydim.

Hayran olduğumun kadının yokluk içinde yaşadığını görmek benim için yeni bir darbe oldu! Ruhum tarifsiz merhamet doluydu, sapık bir kadın olduğundan onu bekleyen kaderi seziyordum ve ölümcül bir felaketten onu korumak için elimden gelen her şeyi yapmaya yeminliydim. Kıskançlık! Bir kadın tarafından kendisini aldattığı ya da aldatmayı düşündüğü erkeği yanıltmak için tasarlanmış bu kaba tabir. Kandırılmış koca pişmanlığını gösteriyor ve bunun karşılığında kıskançlık kelimesi suratına fırlatılıyor; kıskanç koca - ihanete uğramış koca! Ve aldatılan koca sadece göz yumsun ve bu tür suçlamalar karşısında çaresiz kalsın diye kıskançlığı iktidar eksikliğiyle eş anlamlı tutan kadınlar var. İki haftadan sonra güzelleşmiş, yenilenmiş, yüksek moralli ve parlak anılarla dolu bir şekilde geri döndü, çünkü kendini iyice eğlendirmişti. Bana biraz kaba gelen parlak renkli bir elbise

giymişti. Şaşkındım. O kadar basit, şatafatsız enfes zevkli giyinen bir kadın artık, cıfcaflı renkleri benimsemeye başlamıştı. Buluşmamız ikimizin de beklediğinden daha soğuk oldu; ilk başta kısıtlı sessizlik vardı, ardından ani bir patlama izledi. Yeni arkadaşlarının iltifatları aklını başından almıştı; kendine fiyaka vererek, benimle alay ederek dalga geçti. Çirkinliğini gizlemek için o muhteşem elbisesini eski kane-pemin üzerine yaydı. Üzerimdeki eski güç etkisi kendini tazeledi ve bir anlık tutkulu öpücükle bütün kızgınlığımı unuttum; ancak yine de kalbimin derinliklerinde hafif bir öfke kırıntısı kaldı ve suçlama seliyle birlikte çıkacak bir delik buldu. Onun tembel, tezat doğasına garip bir şekilde zıt olan ataklığım karşısında baskı hissederek gözyaşlarının arkasına sığındı.

"Nasıl olurda genç bir adamla flört ettiğim gibi saçma bir fikre kapılabilirsin?" diye sızlandı. " Seni temin ederim ki ona bir daha yazmayacağım, her ne kadar o bunun saygısızlık olacağını düşünse de yazmayacağım "

Saygısızlık! Tutsak eden, en sevdiği kelimelerden biri! Bir adam ona ilgi gösteriyor, yani başka bir deyişle ona asılıyor ve o da saygısızlık kaygısıyla ona kulak verecek. Ne kadar düşünceli bir kadın!

Fakat kader bana karşıydı. Ben ayaklarının önünde, o küçücük ayakkabılar içindeki güzel ufacık ayakların önüne serilmiştim. Siyah ipek çoraplar giymişti, bu da şaşkınlığımı daha da arttırdı; bacakları eskiden olduğundan biraz daha dolgundu; jüpon bulutu içindeki siyah bacaklar bir dişi şeytan bacaklarıydı. Sürekli nükseden annelik korkusu beni rahatsız ediyordu; ona yalan söyledim; bu konuda benden korkması gerekmediğini söyledim; doğayı nasıl kandıracağımı bildiğimi söyledim. Bu güvencelerimi o kadar sık tekrarlardım ki en sonunda kendim de bunlara inanmaya başladım ve sonunda tüm sonuçların sorumluluğunu alacağıma söz vererek huzursuzluğunu yatıştırmayı başardım. Annesi ve teyzesiyle ana caddedeki bir binanın ikinci katında oturuyordu. Beni görmesini engelleyecek olsalar gelip benim evimde ziyaret etmekle tehdit ettiğinden ona uğramam izin verilmişti. Ama bu iki yaşlı kadının gözetimi altında olmak ve anahtar deli-

ğinden bizi sürekli izleyeceğini bilmek düşüncesi, neredeyse katlanılmazdı. Boşanmış olan karı koca ne kadar şey kaybettiklerinin farkına varmaya başlamışlardı. Barones, eskiden saygın evli bir kadın, bir aristokrat kuruluşun metresi, kendi çocukluk koşullarına geri dönmüştü. Annesinin kontrolü altına girmişti, neredeyse aynı odada bir tutsak gibi, kendileri de muhtaç durumda olan iki yaşlı kadın tarafından alıkonulmuştu. Anne çocukluğunda ona ne kadar emek harcayan bir anne olduğunu ve nasıl şerefli bir sosyal pozisyon almakla donatılmış olduğunu hatırlatmak için hiçbir fırsatı kaçırmazken, kızı ebeveyn boyunduruğundan özgür olduğu mutlu günleri anımsıyordu. Her iki tarafta da acı sözler sarf edilmiş, gözyaşı ve hakaretler sıklıkla ortaya çıkan vakalar ve onları, gardiyan ve tanıgın gözleri önünde o mahkûmu ziyarete gittiğim akşamlar bütün bunların faturasını ödemeye kendim mahkûm olurdum. Bu acı buluşmalar katlanılmaz hale geldiğinde iki veya üç kez parkta buluşmaya cesaret ettik. Ama yağmurdan kaçarken doluya yakalandık, şimdi de kalabalığın hor bakışlarına maruz kalmıştık. Sefaletimizi aydınlatan bahar güneşinden nefret ediyorduk. Karanlığı, utancımızı gizlemeyi kolaylaştıran kışı özlüyorduk.

Heyhat! Hiçbir karanlığı olmayan yazın uzun geceleri geliyordu. Eski dostlarımız bir bir bizi terk etmeye başlamıştı. Hatta şimdi artık evrensel olmaya başlayan dedikodulardan çekinen ablam bile kuşkulanmaya başlayıp yabancılaştırmıştı. Eski Barones, moralini yüksek tutmak için küçük bir akşam yemeği partisinde şarabı biraz fazla kaçırıp sarhoş olunca kadeh kaldırıp sigarasını içerken, bu davranışı genel anlamda hem kadın hem de erkekler de bir iğrenti uyandırmıştı. "O kadın sıradan bir fahişe!" dedi evli saygın ve üstelikte eniştemin ailesinden bir aile babası bir adam. Bundan sonraki Pazar akşamı akşam yemeğine davet edildiğimiz kız kardeşimin evine geldiğimizde, hizmetçiler efendilerinin evde olmadıklarını söyleyince dehşete kapıldık. Akşamı pişmanlık ve umutsuzluk içinde odamda geçirirken intihar düşünceleriyle teselli olmaya çalıştık. Gün ışığını boğmak için güneşlikleri çektim, sokağa tekrar çıkma cesaret etmeden önce birlikte sefalet içinde oturup birlikte geceyi ve karanlığı

bekledik. Ama yaz güneşı geç vakte kadar batmadı, saat sekizde ikimizde acımış olduğumuzu hissettik. Ne hiç birimizin parası ne de dolapta yiyecek içecek herhangi bir şey vardı. Bu anlar hayatımın en berbat anlarından bazılarıydı ve bana gelecek sefaletin ön sinyallerini veriyordu. Suçlamalar, soğuk öpücükler, sel gibi gözyaşları, vicdan azabı, tiksinti. Onu eve gidip annesiyle birlikte akşam yemeğini yemeye ikna etmeye çalıştım, ama o gün ışığından çekiniyordu; dahası, bu ziyaret için gerekli açıklamayı yapmakla yüreğini dağlıyordu. Saat ikiden beri hiçbir şey yememişti ve yatağa tek lokma yemek yemeden gitmenin melankolik düşüncesi onda vahşi bir açlık duygusu uyandırmıştı. Varlıklı bir evde büyümüş ve her tür lükse alışkındı; yoksulluğun ne anlama geldiği hakkında hiçbir fikri yoktu ve bu nedenle sınırları tamamen gevşemişti. Çocukluktan beri açlığa alışkın olan ben onu böyle umutsuzluk içinde görmekle işkence çekiyordum. Dolaplarımın altını üstüne getirdim, ancak yiyecek bir şey bulamadım; çalışma masamın çekmecelerini karıştırdım ve burada insanın normalde sakladığı eski mektuplar kurumuş çiçekler, renkleri solmuş kurdeleler gibi her tür ıvır zıvırın arasında bir cenazenin anısına saklamış olduğum iki şeker buldum. Bunları ona oldukları gibi, siyah kâğıt ve kalaylı folyoya sarılı şekilde ikram ettim. Nitekim üzücü bir ziyafet, bu yas giysileri içindeki cenaze şekerleri! Depresif, aşağılanmış, endişeli, bir şekilde kızdım ve bizi kapılarını kapatan muhatap bile almayan bütün saygın kadınlara karşı öfkeyle gürledim. "

Bu düşmanlık ve hor görü neden? Biz bir suç mu işlemiştik? Şüphesiz hayır; bu sadece basit bir boşanmanın sonuçlarıydı; tüm yasal hak ve hukukun gereksinimlerine uygun davranmıştık."

"Biz gereğinden fazla dürüst davrandık" diyerek kendini teselli etmeye çalıştı. "Dünya zalim bir yer. Utanmadan açık zinaya göz yumuyor, ama boşanmayı kınıyor. Gerçekten de yüksek standartta bir ahlak! " Bu konuda hemfikiridik. Ama gerçekler kalıcıydı. Suç unsuru başımızın üzerinde asılı kalmaya ve ağırlığıyla bizi ezmeye devam etti. Kendimi kuş yuvasını soyan bir çocuk gibi hissediyordum. Anne kuş

uçmuş, yavrular kaderlerine terk edilip annenin sıcacık kanatlarının korumasından yoksun bir şekilde kederle cıvıldıyorlar. Peki ya baba? O harap evde ıssız kalmış. Onu bir Pazar akşamında resmettim, aile şöminenin başında toplanırken kendisi yalnız başına suskun piyanoyla çizim odasında; tek başına yemek odasında yemek yediği akşamlardan birinde resmettim. Tamamen yalnız...

"Ah, hayır, bu tür bir şey olmaz! " diyerek bana müdahale etti; "Sen çok yanılıyorsun! Daha ziyade onu Matilda'nın eniştesinde rahat bir kanepede uyurken düşünmelisin; akşam yemeğini yemiş bol şarap içmiş ve yavaşça benim zavalı sevgili kuzenimin elini sıkarken, karısının kötü davranışları hakkında anlatılan öykülere gülüyordur – O karısı ki sadakatsizliğini teveccüh ile kabul etmeyi reddetmiştir. Ve her ikisi de bu ikiyüzlü dünyanın sempati ve alkışı tarafından çepeçevre sarılmışken ilk taşı bize atmakta sabırsızlanıyorlar."

Onun bu sözleri beni düşünmeye sevk etti ve bir süre sonra Baron'un bizi boynuzladığı görüşünü ifade ettim; zahmetli bir kadından kurtulup tekrar evlenebilmek için oyun oynadığını ve yasal hukuka rağmen mirasını güvence altına almayı başardığını söyledim. Bu görüşüme anında öfkелendi. "Ona karşı bir şey söylemeye hakkın yok! Her şey benim suçum!"

"Neden ona karşı bir şey söylemeye hakkım yok? Şahsi kutsal biri mi?" İnsan neredeyse öyle olduğunu düşünecekti, çünkü ona her saldırıda bulunduğumda Barones onun tarafını tutuyordu. Ona arka çıkması kast masonluğundan mıydı? Yoksa onun düşmanlığından korkmasını gerektiren hayat sırları mı vardı? Ne bu bilmeceyi çözebildim, ne de ona karşı olan bu sarsılmaz sadakatinin nedeni keşfedebildim. Nihayet sonunda güneş battı ve ayrıldık. Açlığın uykusuna daldım; Rüyamda boynumda bir değirmen taşı ile umutsuzluk çabaları içinde cennete uçmaya çalıştım. Talih-sizlik ayak izlerimizi takip etti. Verme talebiyle, ona ilk performans için bir tarih verme talebiyle, tiyatro yöneticilerinden birine yaklaştık. O resmi konumu itibarıyla evden kaçan bir kadına, bir şey yapamayacağı yanıtını verdi. Her taşın

altına baktık, ama tüm çabalarımız başarısızlıkla sonuçlanmaya mahkûmdu. Bir yıla kadar tüm kaynakları tükenmiş olacak ve o sokağa atılmış olacaktı. Onu bu kaderden kurtarmak bana, bu sefil boheme kalmıştı. Bütün yanlış anlaşılmaları önlemek için eski arkadaşlarından birini, sosyete çevrelerinde sürekli karşılaştığı "altın saçlı Barones", o "küçük peri"nin önünde bir köpek gibi büzülen eski bir trajedi aktrisini aradı. Kocasının gölgesinde yardımcı olarak saçlarını sürekli kocasını aldatan sadakatsiz büyük aktris, bu dürüst günahkârı hakaretle karşılayarak, suratını kapısını kapattı.

Her yolu denedik! Geriye intikamdan başka bir şey kalmadı. "İyi madem " dedim, "neden yazmayı denemiyorsun?"

Bir oyun yaz ve bu tiyatrodaki sahnele. Yükselmek için bir imkân varken neden alçalasın?

" O yaşı kadının üstüne ayağını bas! Bir adımla kafasının üstüne çık! Kapısını fahişelere açan, boşanmış kadınlara kapatan bu yalancı, ikiyüzlü zalim topluma kim olduğunu göster. Bir oyun için bu çok iyi malzeme. " Ancak sahip olduğu yumuşak doğası, çok duyarlı, çok kolayca etkilenen birisi olduğundan karşı saldırıya geçmeyi beceremiyordu.

"Hayır, intikam olmaz!"

Korkak ve aynı zamanda intikam dolu bir tavırla, bunun intikamını almayı Tanrıya havale etti; sonuç aynı yere vardı, ama bunun sorumluluğu sefil bir adama yüklendi. Ancak sebat gösterdim ve sonunda şans yüzüme güldü. Bir yayıncıdan çocuk kitabı için düzenleyeceğim resimli bir kitap siparişi aldım. Ona bunun "Metnini yaz," diye önerdim; " bunun için sana yüz frank ödenecek." Ona referans kitaplar temin ettim; bu işi yardımsız tek başına yaptığına inandırdım ve o yüz frangı cebe indirdi. Fakat bunun cezasını ağır ödedim. Yayıncı bir oyun yazarı olarak kamu tarafından tanınmış olduğumdan, baş sayfada benim isimin yazılmasını öngördü. Bu edebiyat fuhuşçuydu ve literatürde kendimi gösteremeyeceğimi öngören can düşmanlarım zaferlerini kutladılar. Bunun ardından onu gazetelerin sabah baskılarına bir makale yazmaya ikna ettim. Kendisini oldukça iyi ifade etti. Makale kabul edildi, ancak gazete herhangi bir

ödeme yapmadı. Ücretini sağlamak için kendimi tükettim ve muazzam çabalar sonucunda başardım. Bunun gazeteden temsili bir ücret olduğu beyaz yalanıyla kendisine teslim ettim.

Zavallı Marie! Bu küçük kazancını, gelirini daireleri döşemekle destekleyen annesine vermekten çok memnun olmuştu. Yaşlı kadın beni kendi kurtarıcıları olarak görmeye başladı; geçmiş günlerde tiyatro yöneticileri tarafından reddedilmiş, çoktan unutulmuş olan çeviri nüshaları çekmece-lerden çıktı. Onların kabulünü almanın harika kapasitesiyle ödüllendirildim ve işime engel teşkil eden, sayısız sorunlar yaşamama neden olan beyhude komisyon yükü üzerine kaldığından küçük birikimlerimi kullanmak zorunda kaldım, çünkü zamanımı ve huzursuz enerjimi, boşa harcıyordum; bütçem günde sadece bir öğün yemeğe müsaitti ve böylece akşam yemeği yemeden uyuduğum eski alışkanlığıma geri dönmüş oldum. Birkaç küçük başarıdan cesaret alarak Marie beş perdelik bir oyun yazmaya başladı. Görünüşe bakılırsa kendi şiirsel ilhamlarımın bütün steril tohumlarını onun ruhuna ekmeyi başarmıştım. Bütün tohumlarını saçıp kurumaya başlayan bir çiçek gibi kendim verimsiz kalırken, o bakir topraklarda yeşerip serpildi. Ölümüne hasta ruhum üzgündü. Bir erkeğin beyninden çok farklı olan o küçük kadın beyninin etkisi benim düşünce mekanizmamı rahatsız edip bozmuştu. Onun edebiyat yeteneklerini neden bu kadar yücelttiğime, yazması için neden yoğun çaba harcadığıma bir anlam veremiyordum, çünkü bana sık sık yazdığı kişisel ve sıradan mektuplar dışında herhangi bir şey yazabileceğine dair hiçbir kanıtım yoktu. O benim yaşam şiirim olmuştu; yok olan yeteneğimin yerini almıştı. Onun kişiliği benimkine sinip hâkimi olmuştu. Sadece onun aracılığıyla yaşıyordum; ben, ana kök bir yeraltı hayatı yaşıyor, güneşe doğru yükselip harika çiçekler açmayı vaat eden bu ağacı besliyordum. Onun muhteşem güzelliğinden memnun kalırken, asla bu dalın gün gelir, bitkin gövdeden ayrılıp, ödünç aldığı ihtişamıyla bağımsızlık içinde çiçek açmak isteyeceğini düşünemedim. Oyununun ilk perdesi bitince okudum. Halüsinasyonumun büyüğü altında bunu mükem-

mel buldum; Yüksek sesle samimi bir şekilde hayranlığımı dile getirdim ve yazarı yürekten kutladım. Kendi yeteneğine kendisi de hayret etmişti ve ben ona parlak bir geleceğin kehanetinde bulundum. Ama planlarımız aniden değişti. Marie'nin annesi bir arkadaşını, hâlâ önemli bir konumda olan varlıklı bir kadın bir aktrisin karısı büyük trajedi aktrisi, Marie'nin eski arkadaşının rakibi ve yeminli düşmanlarından biri olan başrol oyuncumuzla yakın temasta olduğunu hatırladı. Aktris, bekâr bir kadın, bu çiftin, yüksek ahlaki standartlarına kefil oldu ve bunlar Marie'nin ilk sahne görünümüne kadar çalışmalarını rehberlik ve denetim altına almaya hazır olduklarını ifade ettiler. Marie bu konuyu konuşmak için iki haftalığına annesinin arkadaşıyla kalmaya davet edildi. Marie burada kendi adına bağlantılarını kullanarak Tiyatronun yöneticisi ile son derece başarılı sonuçlar elde eden büyük aktör ve eşi ile buluşacaktı. Dolayısıyla yöneticinin son reddi tamamen falso çıktı ve böylece bunun sadece kızını sahneden uzak tutmaya çalışan annenin uydurduğu bir uydurma olduğu ortaya çıktı. Marie'nin geleceği güvende gibi görünüyordu. Artık rahat bir nefes alabilir, normal uyku uyuyup özgürce çalışabilirdim. İki hafta orada kaldı. Mektuplarının seyrekliğine bakılırsa zamanını iyi geçiriyordu. Yeteneğini kanıtlamış olduğu yeni arkadaşları, sahnede başarılı olacağını ona söylemişlerdi. Geri döndüğünde bir çiftlik evinde oda kiraladı ve çiftçinin karısıyla oraya taşınmayı kararlaştırdı. Burada artık gardiyanlardan özgürdü ve burada gözetim altında olmadan hafta sonlarımızı birlikte geçirebilirdik. Hayat bize gülümsüyordu, ancak hüznle, çünkü belirli bir melankoli ve boşanmanın izleri hâlâ duruyordu. Ama sayfiyede yaşananların ağırlığı şehirdekinden daha hafıftı ve çok geçmeden ve yaz güneşi hayatlarımızın üzerimizde asılı olan kasveti dağıttı.

II.

İki ünlü aktörün himayesindeki performansı sonbaharda açıklandı ve bütün dedikodulara son noktayı koydu. Ona seçilen rolü beğenmedim. Bu eski moda bir oyunda küçük bir karakter rolüydü. Ama öğretmen ve hamisi seyircinin sempatisi ve iyi bir sahneye güveniyordu. Onu kendi çizim odası için nadir bir süs olarak gören bir aristokrat talibini reddedip, kendi gözünde yoksul bir genç adamın soylu kalbinin soylu bir adamın tüm zenginlik ve itibarından çok daha önemli olduğunu beyan etmişti. Burada öğretmen olarak görevimden alınmış olduğumdan, tüm zaman ve dikkatimi bilimsel çalışmalarına verebilir ve bir akademi veya benzeri bir yer için yazı yazabilirdim. Bu eğitilmiş bir adam ve verimli kütüphaneci olduğumu göstermek için bunlar gerekliydi. Ateşli coşku ile kendim, Uzak Doğu ile bağlantılı olarak Etnografya araştırmalarına verdim. Bu bütün mücadele, sorumluluk ve acılardan bitkin düşen beynimde afyon etkisi yarattı. Geleceği parlak görünen sevgili-min sevgisine layık görünme hırısından esinlenerek sanayide harikalar elde ettim; sabahtan akşama kadar kendimi Kraliyet sarayına kapattım; nemli ve buz gibi atmosfere hiç şikâyet etmeden katlandım; yoksulluk ve kıtlığa meydan okudum. Marie'nin kamu gösterimi, menenjitlen ölen küçük kızının ölümüyle ertelendi; gözyaşı, suçlama ve vicdan azabıyla geçen bir ay daha. Ailenin adını kirlettiği için eski gelininden nefret eden babaanne, içinde biriktirdiği zehiri gelinin kalbine saplama imkânına eriştiğinden memnun bir şekilde "Bu sana bir yargıdır " diye beyanda bulundu. Kalbi kırık Marie, eski kocasının evinde kayınvalidenin gözetimi altında gece ve gündüzünü, ölmekte olan çocuğunun başucunda geçirdi. Baba tek çocuğunun ölümüyle kedere boğulup üzüntüden yıkılırken eski günlerin hatırına eski dostlar gibi tekrar bir araya gelmeyi özlüyordu. Bir akşam, küçük

kızın cenazesinden birkaç gün sonra ev sahibem, Baronun arayıp beni evinde görmeyi ümit ettiği mesajını bıraktığını anlattı. Bu kopuşa neden olan sıradışı koşullar dikkate alındığında, uzlaşa en son istediğim şeydi. Ona kibar bir ret cevabı gönderdim. Aradan çok geçmeden Marie geldi, derin yasa bürünmüş, gözleri yaşlı, bir şekilde, tesellisi imkânsız Baron'un talebini kabul etmem için yalvardı. Bu misyonu iğrenç buldum. Ona sakince hitap ettim ve böylesi bir durumun dünyanın gözleri önünde nasıl anlaşılmaz ve haksız bir görünüm olacağını vurguladım. Önyargılarımla beni azarladı, bana yalvardı, cömertlik eğilimime hitap etti ve sonunda bütün itirazlarımı devre dışı bırakmayı başardı; bu hoşnutsuz öneriyi kabul ettim. Bu dramın oynadığı o eve bir daha asla adımımı atmayacağıma yemin etmiştim. Ama o dul adam taşınmıştı; yakınlarımızda bir yere taşınmıştı; eski yere yeni bir ziyaretten kurtulduğum için sevindim ve boşanmış kadına eski kocasının evine kadar eşlik ettim. Yas, belirgin keder, evin ağır ve kasvetli görünümü bu buluşmamızı yabancılık veya herhangi bir utanç duygusundan arındırmıştı. Kendi adıma bu kişileri birlikte görme alışkanlığı herhangi bir kıskançlık duygusuna engel oluyordu ve Baron düşünceli ve samimi davranışları bu güvenimi tamamen perçinledi. Birlikte yemek yedik, içki içtik ve eski günlerde olduğu gibi kart oyunları oynadık. Ertesi gün odamda bir araya geldik; Üçüncü akşamı ise artık yaşlı bir kadının evinde yaşayan Marie'nin evinde. Böylece eski alışkanlıklarımıza geri döndük ve Marie bizi birlikte görmekten mutluydu. Bu onu teselli ediyor ve hepimiz kendimizi mükemmel kontrol ettiğimizden kimse ne kırıldı ne de mağdur edildi. Baron bizi gizli nişanlı gibi görüyor ve Marie'ye olan aşkı ölmüş gibi görünüyordu. Bazen umutsuz aşkı hakkında da konuşuyordu, çünkü Matilda babası tarafında özenle korunuyor ve onun için ulaşılmaz olmaya başlamıştı... Marie sürekli ona takılıp kendisini teselli ederken artık, gerçek duygularını saklamıyordu. Ayrılık anında samimi duyguları daha belirgindi, ama bu benim kıskançlığımı uyandıracığı yerde beni tiksindirdi. Bir gün Marie Baron'u görmeye gideceğini ve onunla birlikte yemeğe kalacağını anlattı; ona yapacağı bu

ziyaretini haklı kılmak için Baron'a kızından miras kalan emlak konusunda acil görüşmesi gerektiğini ileri sürdü. Bu tatsız talebe itiraz ettim; hatta bu davranışının düpedüz ahlaksızlık olduğunu söyledim. Kahkahalara boğuldu ve alaylı bir şekilde eskiden nasıl önyargılara karşı çıktığımı hatırlattı ve sonunda bende onun bu kahkahasına katılarak gülmeye başladım. Bu sıradışıydı, tamamen saçmaydı, ama her şeye gülmek iyi bir yöntemdi ve erdemin ödüllendirildiğini görmek görkemli bir olaydı. Bundan sonra istediği an Baron'u ziyaret etti ve ben Baron'un çalışmalarında ona yardımcı olduğuna inandım. Şimdiye kadar herhangi bir kavgamız olmamıştı, kıskançlığa gelince duruma alışır alışmaz sorun kayboluyordu, çünkü eskiden karı koca oldukları yarınsamalarımın asla kurtulamamıştım. Fakat bir akşam Marie yalnız başına beni görmeye geldi. Paltosunu çıkarmakta ona yardımcı olurken, bir şekilde elbisesinin biraz düzensiz olduğunu fark ettim. Kuşklarım yükseldi. Vitrinin karşısında koltukta oturarak sürekli konuştu. Konuşması bana biraz zorakiymiş gibi geldi, gizliden kendi yansımasına bakışlar fırlatırken çaktırmadan saçlarını düzeltmeye çalışıyordu. Beynimde korkunç bir düşünce şimşek gibi çaktı. Ajitasyonumu kontrol edemeyip bağırdım:

"Nerelerdeydin?"

"Gustav ile."

"Orada ne yaptın?"

Konuşmaya başladı, ama çabucak duygularını bastırarak yanıtladı

"Rolüme çalışıyordum."

"Bu bir yalan!"

Öfkeli bir çıkış yaptı; beni saçma sapan bir şekilde kıskanç olmakla suçladı ve bana açıklamalar yapmakla cebelleşti. Tereddüt içindeydim ve o akşam dışarı davetli olduğumuzdan, gerekli soruşturmaları yapmayı ertelemek zorundaydım. O olayı bugün düşününce o günler çifte ilişki içinde olduğuna ciddi şekilde yemin edebilirdim. Ama o zamanlar onun o hilelerine tamamen aldanmıştım.

Ne olmuştu? Muhtemelen bu...

Baronla yalnız yemek yemişti; birlikte kahve ve likör içmişlerdi; akşam halsizliğine kapılarak gevşemişti; Baron ona kanepeye uzanıp biraz dinlenmesini tavsiye etmişti, kendisini gücendirmeyen bir öneri ve sonra... Olanlar olmuştu. Yalnızlık, tam güven, eski anılar, günaha girmeyi artırmış ve yalnız bir adam yenik düşmüştü. Kimse bilmediği sürece neden kendilerini bundan mahrum bıraksınlar ki? O kendi kendisinin metresiydi, sevgilisinden para alamadığı sürece verdiği sözü yerine getirmemek bir kadın için ne anlam ifade eder ki! Belki de onu kaybetmekten pişman bile olmuştu; belki de onun kendi ihtiyaçlarını benden daha iyi anladığı sonucuna varmıştı; belki şimdi artık merakını gidermiş olduğundan daha güçlü bir erkeği arzuluyordu; çünkü bir kadına olan aşkı için mücadele eden duyarlı ve hassas sevgili, ne kadar ateşli olursa olsun, her daim bir atlete yenik düşer. Kendisini ona hediye ettiği neredeyse kesindi, özellikle de sorumluluklardan özgür olduğundan ve kadını kalbi yalnız adama acıdığından. Gücenmiş kocasının yerinde ben olsam başka türlü davranır mıydım? Pek de öyle düşünmüyorum.

Ama o sevgili dudaklar "namus", "edep," "ahlak," gibi yüce sözleri kullanmaktan asla yorulmadığından, herhangi bir kuşkuya kapılmayı reddettim. Bu nedenlerden dolayı bir kadın her zaman sevgilisinden en iyi karşılığı alır, tabii adam onurlu bir adamsa. Onun hayatında bir tek kendisi olduğuna dair kendi kendisini kandırıyor, çünkü tek olmayı diliyor ve dilekler düşünce babasıdır.

Bugün Marie'nin sadakati bana muazzam derecede imkânsız geliyor, inanılmaz, imkânsız görünüyor. Ayrıca, birlikte yalnız otururken Baron'un başka kadınlara gösterdiği canlı ilgi de önemli bir gerçektir ve bir akşam onunla birlikte bir restoranda yemek yerken bana bazı adresler sormak kadar ileriye gitti. Kuşkusuz bu beni aldatmak için yapılmıştı. Beni kuşkulandıran başka bir durum ise Marie'ye karşı davranışlarıydı; nedense ona karşı bir tür horlayıcı nezaketle davranıyordu; Barones bir fahişe gibi davranıyor ve bana karşı olan tutkusu gitgide azalmaya başlıyor gibi görünüyordu.

III.

Nihayet Marie sahne ışıklarının önüne çıktı. Farklı ve karmaşık nedenlerden dolayı başarılı oldu. Öncelikle, birincisi herkes sahnede bir Baronesi görmeyi merak ediyordu; ikincisi orta-sınıflar sempati duyuyordu, çünkü bu boşanma ile darbe yiyen aristokratik prestijin dağılmasından hoşnut olmuşlardı; bekârlar, cinsiyetsizler, evlilik köleliğinin düşmanları, onu bolca çiçeğe boğdular; ayrıca öğretmeni olup onu sahneye çıkardığı için ona ilgi duyan büyük aktör ve arkadaşlarını da unutmamak gerekir. Gösteriden sonra Baron ikimizi ve Marie'nin birlikte yaşadığı yaşlı kadını akşam yemeğine davet etti. Herkes sonuçtan çok memnundu ve bu başarının şarhoşluğundaydılar. Ben Marie'nin dış görünümünden memnun değildim, çünkü makyajını silmemiş ve saçları hâlâ sahnede olduğu gibi duruyordu. O artık âşık olduğum o Bakire anne değil, bunun yerine küstah hareketli, kötü davranışlı, saldırgan davranan bir aktristi. Kendi kafasında kendisi sanatın en yüksek zirvelerine ulaşmış ve bütün öneri ve uyarılarımı omuzlarını silkerek ya da beni küçümseyerek "Canım, bu konuda hiçbir şey bilmiyorsun" diyerek kendinden uzaklaştırıyordu. Baron mutsuz bir sevgili gibi keyifsiz görünüyordu. Ama orada olmasam onu öpecekti. İnanılmaz bir miktar içkinin etkisi altından bize yüreğini açtı, bu ilahî sanatın zalimce fedakârlıklar gerektirdiği için üzgün olduğunu ifade etti. İyi düzenlenmiş olan basın - onun başarısını doğruladı ve bunun ardından işlerin geleceği doğal bir sonuç gibi görünüyordu. İlk performansını yapan oyuncunun resmini çekme onuruna erişebilmek için iki fotoğraf birbirleriyle cebelleşti. Başarılı bir küçük dergi biyografisiyle birlikte yeni starın portresini sattı. Bu yeni portrelere bakınca beni en çok şaşırtan, bunlardan hiç biri bende olan eskileriyle hiç örtüşmeyişiydi. O karakteri, o yüz ifadesinin bir yıl kadar kısa bir süre içerisinde bu kadar değişmiş

olması mümkün olabilir miydi? Yoksa o sevgi, şefkati ve gözlerimi kamaştıran o tutkusunu yansıtırken bambaşka bir kadın mı oluyordu? Bu portrelerdeki yüz ifadesi adi idi, sert ve küstahça, her özelliği zalimce bir cilve, bir meydan okumayı dile getiriyordu. Özellikle bir pozu beni tiksindiriyordu. Arkası düşük bir sandalyeye yaslanarak temsil edilmişti. Öylesine bir eğilmişti ki elbisesinin üst bölümü kısmen bir fan tarafından gizlenmiş olsa da insan hâlâ göğüsleri görebiliyordu. Bakışları sanki görünmez bir kişinin gözlerine perçinlenmiş gibiydi, bu ben değildim, çünkü benim aşkım utanmaz duygusallık ve ahlaksız tutku ile değil, hassasiyet ve saygıyla eşdeğerdi. Bu fotoğraf bana gecenin kanatları altında uygunsuz kafelerde insana sunulan, o müstehcen resimleri anımsatıyordu. Bu portreyi bana takdim ettiğinde kabul etmeyi reddettim.

Bir an için saklamak istediği gerçeği tamamen ortaya çıkaran hazin bir sesle "Ne!" diye haykırdı, "portremi almayı ret mi ediyorsun? Öyleyse artık beni sevmiyorsun!" Bir kadın sevgilisine " öyleyse artık beni sevmiyorsun " diyorsa kendisi artık onu sevmeyi bırakmıştır. O andan itibaren bana olan aşkının soğumaya başladığını anladım. Kendi zayıf ruhunun cesaretimi kırdığını, kendi hedeflerine ulaşmak için yeterli güce sahip olmadığını fark etmiş ve zahmetli teminatçısından kurtulmak istiyordu. " Bu konuda hiçbir şey bilmiyorsun sevgilim!" derken beni küçümserken düşüncelerimi çalmış gibi görünüyordu. Tek başarısı akıcı Fransızcası olan, eğitimi ihmal edilmiş, sayfiyede yetiştirilmiş, edebiyat veya sahne hakkında herhangi bir bilgisi olmayan, İsveççe doğru telaffuzun ilk derslerini verdiği, ölçüm ve aruzların sınırlarını öğrettiğim bu kültürsüz kadın bana sanki bir aptalmışım muamelesi yapıyordu. Kısa bir süre içerisinde gerçekleşecek gösterim için ona repertuarda melodramının en iyi karakteri olan ana karakterini ikinci performansı için seçmesini önerdim. O bunu reddetti.

Ama birkaç gün sonra, bu rolü söyleme fikrini kendisi de düşünmüş olduğunu anlattı. Bunu onun için analiz ettim, kostümlerin kabataslağını çıkardım, yapılması gereken bütün noktalara dikkatini çektim, giriş ve çıkışlarını nasıl yap-

ması gerektiğini ona gösterdim ve özenle vurgulanması gereken özellikleri işaret ettim. Baron ile aramda gizli bir çekişme başladı. Kraliyet Muhafızları performanslarının sahnesini yönettiğinden teatral işlerine benden daha yatkın olduğuna kendini inandırarak şevkle oyuncu muhafızlara talimat veriyordu. Marie onun sözde ipuçlarını aşırı benim-siyor, onu yetkili kişi kılarken benim önerilerimi küçümsüyordu.

Ah! Onun o vahşi estetik anlayışı yok mu? O adi ve sıradan olanı övüyordu çünkü kendi de dediği gibi bu gerçek doğaydı. Modern komedi de onun bu fikrine katılıyordum çünkü burada karakterler günlük yaşamın binlerce detayları arasında gösterilmektedir. Ama onun teorisi örneğin bir İngiliz melodramına uyarlanınca imkânsız oluyordu; büyük tutkular çizim odasındaki kaprisli konuşmalarla aynı şekilde ifade edilemezdi. Ama bu ayırım sadece genellemeye alışmış ve bazı şeyler oldu diye bunun bütün her konuda da aynı olacağını düşünen ortalama bir beyin için fazladan incelikli geliyordu. Performanstan bir gün öncesi Marie bana kostümelerini gösterdi. Benim muhalefet ve yalvarmalarına rağmen, tenine donuk bir görünüm verdiğinden ona tamamen uygunsuz olan mat bir gri renkte materyaller seçmişti. Buradaki tek cevabı kısa bir iteleme ve muhtemel bir kadını argüman olmuştu - "Ama Bayan X, büyük trajedi aktrisi, çıkışını gri bir kostümle yakalamıştır! " "Doğru, ama Bayan X senin gibi açık tenli değildi! Ve koyu tenli bir bayana yakışan aynı zamanda açık tenli birine de her zaman yakışmaz. " Bu tespiti algılamamış ve sadece bana öfkelenmişti. Ona bir fiyasko kehanetinde bulunmuştum ve ikinci performansı gerçekten de ölü bir başarısızlık olmuştu. Bunun ardından, gözyaşları suçlamalar, hatta hakaretler takip etti! Talihsizlik bu ki, bir hafta sonrası büyük bir aktris özel bir performans ta aynı rolde sahne aldı ve sepetler dolusu çiçeklerle karşılandı. Elbette Marie bunun için bana çok öfkeleni ve sadece öngörüde bulunduğum için başarısızlığından beni sorumlu tuttu; kederi ve hayal kırıklığı onu Baron'a daha da yakınlattı; her daim alt karakterleri birleştirici olan sempati duyguları onları birbirine kenetledi. Ben, harflerin efendisi,

oyun yazarı, tiyatro eleştirmeni, tüm edebiyat dallarının aşınası, kütüphanedeki isim ve konumum sayesinde dünyanın en iyi entelektüelleriyle irtibatla olan adam yıpranmış giysi gibi kenara atılarak bir uşak ya da bir köpekten farkı olmayan bir aptalmışım gibi muameleye tabi tutuldum. Fakat ikinci performansı başarısızlıkla sonuçlanmasına rağmen yılda 2400 kronluk bir ödemeye işe alındı. Kendisini oldukça iyi bir şekilde kurtarmıştı, ama önünde büyük bir kariyeri yoktu. "Faydalı aktris"inin seviyesinden yukarı asla çıkamayacak, oyuncak bebek gibi giyinen sosyete hatunları gibi küçük rollerde oynayıp, günlerini terzide harcayacaktı. Aynı günde üç, dört, bazen beş farklı elbise değişmesi yetersiz maaşını tüketecekti. Sonunda bir kaç cümleden oluşana dek rollerinin gitgide küçüldüğünü izlemek ne kadar acı bir hayal kırıklığı, ne yürek parçalayıcı bir sahne. Elbise malzemeleri, desen ve tuhafiyeye ile çevrili odası, bir terzi atölyesi görünümündeydi. Annesi,, elbise ve modadan feragat ederek sanatın yüce idealine hayatını adanmış olan Büyük Hanım, çizim odasını terk edip kızı birkaç dakika burjuvazinin karşısında bir sosyete kadın rolünü oynasın diye gece yarısına kadar dikiş makinesinin başında çalışan beceriksiz bir terziye dönüşmüştü. Sahnenin ham provaları arkasında, saatlerce bekleyip sahne ışıkları önünde üç beş sözcüğü dile getirmek için boşa harcadığı zaman onda Boş konuşma ve riskli hikâyelere karşı dedikodu eğilimi yaratmıştı; bu da içinde bulunduğu durumu aşmak için tüm dürüst girişimleri öldürdü; ruh kanatlarından yoksunlaşarak yeryüzünde bir cehennem fırlatılmıştı. Bir dağılma süreci başlamıştı. Bu bozgunluğunda devam etti ve yenilerini satın alma arzusunun bastırılması için elbiseleri tekrar tekrar yeniden modellenirken, artık küçük rollerinden de olmuş ve sıradan durağanlığa indirgenmişti. Yoksulluk kapısında, ve annesi, modern bir Cassandra hayatı ona zindan etmişti; sansasyonel boşanmasının aşınası olan toplum ve küçük kızının erken ölümü bu sadakatsiz eş ve sıradışı annenin suratına haykırıyordu. Tiyatro yöneticisinin onu seyirci antipatisine karşı onu artık koruyamaması an meselesiydi; büyük aktör, kendi öğretmeni elini üzerinden çekmiş ve onun yeteneğine inanmakla

hata ettiğini ifade etmişti. Bu kadar gürültü, bu kadar mutsuzluk kendini bilmeyen bir kadının mizahıydı. Buna rağmen durum daha da kötüye gitti, çünkü Marie'nin annesi, aniden kalp hastalığından öldü. Sıradışı kızının sebebiyet verdiği üzüntüden dolayı kalp kırıklığından öldü diye anıldı. Burada yine onurum devreye geçti. Bu dünyanın adaletsizliğine öfkelen dim ve nafile çabalarla onun onurunu kurtarmaya çalıştım. Ona haftalık bir dergi kuruluşunda tiyatro, müzik, edebiyat ve sanat eleştir men i olarak çalışmasını önerdim ve şimdi her tür yardıma müteşekk ir olarak minnetle bu önerimi kabul etti. Bu dergide yazar ve yazı dizisinde eleştir men olarak başlangıç yapacak ve böylece yavaş yavaş yayıncılar ile tanışmış olacaktı. İşletmede iki yüz kron aşağı düştü. Editoryal ve derin okuma çalışmalarının sorumluluğunu ben üstlendim.

İş yönetici olarak yetersizliğimin farkında olduğumdan satış ve reklam işlerini onun denetimine bıraktım, gelirleri ajans sahibi olan çalış tığı tiyatro yönetimiyle paylaşacaktı. İlk sayı ayarlandı ve gerçekten çok iyi görünüyordu. Bunda ana makalelerden biri bizim yükselen sanatçılarından biri tarafından yazılmış tı; Roma'da bir muhabirden orijinal bir makale; bir diğ eri Paris'ten; Stockholm'ün ilk gazetesinin seçkin yazar ve destekçisi tarafından müzikal performansı üzerine yazılan bir eleştir i; benim tarafımdan edebiyat üzerine yazılan bir yorum; Marie tarafından ilk gece hakkında tefrika ve raporlar. Yapılan bu düzenlemelerin daha iyisini yapmak imkânsızdı; ilk sayısını ilan edilen zamanda yayınlamak en iyisiydi. Her şey hazır dı, ancak son anda gerekli kaynak ve krediyi temin edemedik.

Heyhat! Kendi kaderimi bir kadının ellerine teslim etmiş tım! Yayın gününde yatakta sakince kaldı ve gün ortasına kadar uyudu. Her şeyin yolunda olduğ u inancıyla, şehre indim, ancak gittiğim her yerde alaycı gülümsemelerle karşılandım. "Peki, o harika dergi nerede bulunuyor?" Sayısızca kez herkes tarafından bu sorular bana soruldu.

"Her yerde!"

"Ya da hiçbir yerde!"

Dergi dükkânına girdim.

"Biz henüz alamadık" dedi tezgâhın arkasındaki çırak. Matbaaya koştum. Henüz matbaayı terk etmemişti. Tam bir rezalet! Öfkeli bir sahne yaşadık. İşte doğuştan dikkatsizliği ve yayıncılık ticaretindeki cehaleti belirli bir ölçüde onu temize çıkardı. Tamamen arkadaşına, tiyatro yöneticisine güvenmişti. O iki yüz kron gitmişti. Zamanım, onurum, düzenlemeye adanmış olduğum istekli düşüncelerimin tümü boşa gitmişti. Bu genel alabordan geriye sadece musallat bir düşünce kalmıştı; durumumuz tamamen çaresizdi. Birlikte ölmememizi önerdim. Şimdi halimiz ne olacaktı? O tamamen yıkılmıştı ve bende ikinci kez onu kaldıracak güç kalmamıştı.

"Gel birlikte ölelim" dedi ona. "Yürüyen cesetler gibi dejenerelere olup yaşayanların yolunu tıkamayalım" dedim.

O bunu reddetti.

Benim gururlu Marie'm ne kadar da korkaksın! Ve beni kendi çöküşüne tanık edip insanların gözleri önünde gülünç duruma düşürmen ne kadar da acımasızca! Akşamı kulüpte geçirdim ve gece eve döndüğümde sarhoş olmuştum. Ertesi sabah erkenden onu görmeye gittim. Alkol beni daha net görüşlü yapmış gibiydi. İlk kez ondaki değişimi fark ettim. Odası düzensiz, elbiseleri dağınık, sevimli küçük ayakları bir çift eski terlikler içinde, çorapları ayak bileklerine sarkmıştı.

Tam bir sefalet!

Kelime hazinesi bazı tiyatronun argo terimleriyle zenginleşmiş; jestleri sokak jestlerini anımsatıyor, gözleri bana nefret dolu bir ifadeyle bakıyor, dudak kenarlarından acı bir ifade sarkıyordu. Sanki kötü düşüncelere dalmış gibi başını kaldırıp bana bakmadan işlerinin üstüne yumulu kaldı.

Aniden, burada başını kaldırmadan, boğuk bir sesle şöyle dedi: - "Bir kadının haklı olarak samimi olduğu bir erkekten beklentileri nedir bilir misin Axel?" Afallamış bir şekilde kulaklarıma inanamadan isteksizce durakladım.

"Hayır... Nedir?"

"Bir kadının sevgilisinden beklediği nedir?"

"Aşk!"

"Ve başka ne?"

"Para!"

Bu adi kelime daha fazla sorgulamasını engelledi ve ben doğru tahmin ettiğime inanarak onu bırakarak çıktım.

Sonbahar görünümü altındaki depresif ruh halimle sokaklarda tökezlerken "Fahişe! Fahişe!" diye söylendim kendi kendime. Biz son aşamaya gelmiştik... Geriye kalan tek şey alınan zevklerin karşılığında ödemeyi yapıp utanmadan bunun bir ticaret olduğunu kabul etmek kalmıştı. En azından yoksul ve sefalet içinde olsa anlamak kolay olurdu! Fakat daha yeni annesinin mirasına, evin tüm mobilyalarına, belirli bir sayıda hisse, bazılarının değerleri şaibeli olsa da yine de iki ya da üç bin kron temsil edecek değerde hisseye konmuştu; ayrıca hâlâ tiyatrodan düzenli ödemelerini de alıyordu. Onun bu davranışını anlayamıyordum... ta ki aniden onun ev sahibesi ve samimi arkadaşını hatırlayana kadar. O kuşku uyandıran tavırları olan iğrenç bir yaşlı kadındı; kimse nasıl yaşadığını bilmiyordu; her zaman borç içindeydi, ancak yine de ihtişamlı yaşar çarpıcı giyinirdi; bir şekilde kendisini insanlara sevdirmeyi başarıyor ve bunun sonucunda içinde yaşadığı sefaletini dillendirerek onlardan borç para koparıyordu. Onu ne olduğunu anladığım için de benden nefret eden gölgeli bir şahıstı. Şimdi aniden iki üç ay önce olan ancak o zaman pek ilgimi çekmemiş olan bir vakayı anımsadım. Kadın Marie'nin bir arkadaşından geri vereceğine söz verip ondan bin kron borç almıştı. Bu verilen sözle kalmıştı. Sonunda Marie baskılar karşısında pes ederek verilen sözü yerine getirmeyen arkadaşının itibarını kurtarmak için bu meblağı kendisi temin etmeye çalışmıştı. Ama bunun karşılığında teşekkür alacağı yerde, arkadaşından sadece azar işitmişti ve açıklamaya gelince yaşlı kadın kendi masumiyetini savunarak bütün sorumluluğu Marie'nin omuzlarına yüklemişti. O zaman o kadına karşı hoşnutsuzluk ve güvensizliğimi dile getirip, Marie'ye manipölasyonları şantaj boyutuna ulaşan bu bireyden uzak kalmasını önermiştim. Ama o, o zaman sahtekâr arkadaşını temize çıkarmıştı... Daha sonrasında tamamen farklı bir hikâyeye uydurup bir yanlış anlaşılma olduğundan bahsetmişti; Sonunda bütün olay " kötü bir hayal ürünü "ne dönüşmüştü. Bu "hesabı

bana ödetmek " gibi aşağılık fikri Marie'ye söyleten muhtemelen bu kadındı. Bu böyle olmalıydı, çünkü bu kolayca talep edilmemiş ve üstelikte onun tarzı olmayan bir şeydi. Kendimi buna inandırmaya çalıştım, bunun böyle olduğunu ümit ettim. Eğer sadece dergiye yatırdığı parayı istemiş olsa, kendi hatası yüzünde kaybedilen parayı talep etmiş olsa - Ya da derhal evlenmek istese bu sadece - kadınsı bir hesap olurdu. Onun evlenmek gibi bir niyeti yoktu, bundan emin dim. Bu sadece aşkı için, bana verdiği öpücüklerin hesabını ödemekle ilgiliydi. Talep ettiği şey para ödemektir. Peki ya ben ona faturamı göndersem nasıl olurdu; ona harcadığım emek ve zamanım için, tükettiğim beyin gücüm, sinir gücüm, kalbimdeki kan, isimim, onurum ve çektiğim acıların faturasını; belki de sonsuza dek mahvolmuş kariyerimin faturasını. Ama hayır ilk faturayı göndermek onun ayrıcalığıydı; buna hiçbir istisna uygulamadım. Akşamlarımı restoranda geçirdim, sokaklarda dolaştım ve dejenere olma sorunu üzerinde düşündüm. Bir insanın bu kadar alçaldığını görmek neden bu kadar acı veriyor? Bunda doğaya aykırı bir şeyler olduğu için olmalı, çünkü doğa kişisel gelişimi, evrimi talep ediyor ve her geri adım bu kuvvetin parçalanması anlamına geliyor. Aynı argümanlar herkesi maddi veya manevi zirveye ulaşmak için çabaladığı toplumsal yaşantı içinde geçerlidir. İşte başarısızlık tefekküründe bizi saran o trajik duygu, sonbahar gibi, hastalık ve ölüm gibi trajik duygu buradan geliyor. Henüz otuzuncu yaşına girmemiş olan bu kadın genç, güzel, samimi, dürüst, sevimli, güçlü ve iyi yetiştirilmiş biriydi; iki yıl içerisinde bu kadar dejenere olup işte bu kadar alçak düşmüştü. Bir an için kendimi suçlamaya kalkıştım; bu suçun sorumlusu benim düşüncesi bana teselli olacaktı, çünkü bu onun utancını daha hafifletmiş olacaktı. Ama ne kadar denersem deneyeyim başarılı olamadım, çünkü ona güzelliğin sanatını, yüksek ideallerin aşkını, asil eylemler yapma eğilimini öğretememiştım. O tiyatro arkadaşlarının adı davranışlarını benimserken, ben görgülü toplumun davranışı ve dil yeteneğimi geliştirmiştim. Duyguları kontrol altında tutan öz kontrolü öğrenmiştim. Aşkta iffetli olmayı, tevazu göstererek güzel ve uygun davranmayı yeğ-

lemiştim, çünkü ancak bu şekilde mantığıma göre fiziksel olmaktan ziyade ruhani olan bir vahşeti unutmak mümkün olabilirdi. Bazen kaba davrandığım doğru, ama asla adi değil. Öldürdüm, ama asla yaralamadım. Dobra dobra konuştum, ama asla dolaylı yünden ima etmedim; fikirlerim kendi öz fikirlerimdi, kendimi bulmama yol açan içinde bulunduğum koşulların gereksinimleriydi; asla müzikal komediler veya komik dergileri kullanarak göz kamaştırmaya çalışmadım. Kendi günlük ortamımda temizliği, saflığı benimsedim; bir daveti kötü giyimle kabul etmektense onu reddetmeyi tercih ettim. Onu asla sabahlık ve terlikleri içinde buyur etmedim; her zaman bir misafire bir parça kuru ekmek ile bir bardak biradan fazlasını ikram edememiş olabilirim, ancak masa örtüm her zaman temiz olmuştur. Ona asla kötü bir örnek olmadım; bu kadar bozulmuş olması benim hatam değildi. Bana karşı olan aşkı ölmüştü, bu nedenle artık beni tatmin etmek istemiyordu. O halka aitti, işte bana yaşattığı haz dolu gecelerin faturasını ödetmek için böyle hafifmeşrep olması bu yüzdendi... Önümüzdeki birkaç gün boyunca kendimi kütüphaneye kapattım. Aşkım, benim o görkemli, aptalca, ilahi aşkım için yas tuttum. Her şey bitmişti ve mücadelesi bizi kasıp kavuran savaş meydanı artık sessiz ve sakindi. İki ölü ve bir çift eski kundura etmeyen bir kadın tutkusunu tatmin etmek için onca yaralı! Keşke o tutkusu en azından anneliğe duyduğu özleminden, gerçekleştirmemiş içgüdüleri tarafından yönlendirilen sokağa mahkûm o talihsiz annelerden olsaydı! Ama çocuklardan nefret ediyordu; onun gözünde annelik aşağılayıcı bir şeydi. Doğaya aykırı ve sapkın bir kadın olduğundan, annelik içgüdüsunü adı bir hazzı indirgemmişti. Onun nesli tükenmeye mahkumdu, çünkü o dağılma sürecinde olan bir dejenere idi; ama o bu dağılmayı yüksek sondaj cümleler altında gizleyip, yüksek uçlarda yaşamının insanlığın iyiliği için hepimizin görevi olduğunu ileri sürüyordu. Şimdi artık ondan nefret ediyor, unutmaya çalışıyordum. Beni kovalayan bu melun kâbustan kendimi kurtarmak için kitap rafları önünde odayı kaldırıp indirdim. Onu ne istiyor ne de arzuluyordum, çünkü o bana nefret ilhamı veriyordu ve buna rağmen

yine de ben de onun geleceği için kendimi sorumlu hissettiğim derin bir şefkat duygusu neredeyse bir baba hassasiyeti hissediyordum, onu kendi haline bırakacak olursam, ya eski kocasının metresi ya da bütün dünyanın metresi olarak, hayatını mahvedeceğini biliyordum. Onu kaldırmaya, içine düştüğümüz bataklıktan çekip çıkarmak için gücüm kalmamıştı. Dibe doğru battığına tanıklık edecek olsam da yine de pes edip ona bağlı kalmayı seçtim. Beni de kendisiyle birlikte batağa çekiyordu - hayat bana bir yük gibi gelmeye başlamıştı, işim için tüm coşkumu kaybetmiştim. Kendini koruma, umut içgüdüğü ölmüştü. Hiçbir şeyi istemiyor, arzulamıyordum. İnsanları sevmeyen biri haline gelmişim; sık sık akşam yemeğinden vazgeçip, restoranın kapısından dönüp eve gidiyor, kendimi kanepenin üstüne fırlatıp, battaniyelerimin altına gömülüydüm. Burada ölümüne yaralı vahşi bir hayvan gibi kaskatı, beyni bomboş yatılı kalıyordum, ne düşünebiliyor ne de uyuyabilirken kaçınılmaz sonun gelmesini bekliyordum.

Bir gün, her neyse restoranımın arka odasında oturuyordum, gün ışığından çekindikleri için perişan paltolarının altına saklanan âşıkların bulunduğu özel bir oda. Aniden bana tamamen tanıdık gelen bir ses beni sarhoşluktan uyardı: bir adam bana "iyi akşamlar" dedi.

O, başarısız bir mimar, şimdi tüm rüzgârlara dağılmış eski Bohemyamızın kayıp bir üyesi.

Karşımda oturan "Hâlâ yaşayanlar diyarında mısın?" diye sordu.

"Ben... Peki, sen ne durumdasın?"

"Ben, şöyle böyle... Yarın Paris'e gidiyorum... Bir aptal bana on bin kron bırakmış."

"Şanslı köpek!"

"Ne yazık ki tümü tek başıma yiyip bitireceğim..."

"Talihsizlik o kadar büyük değil, sana yardımcı olabilecek bir dizi işler tanıyorum."

"Gerçekten mi? Gelmek ister misin?..."

"Sadece çok mutlu olurum!"

"Öyleyse bu bir pazarlık mı?"

"Bu bir pazarlık."

"Yarın akşam saat altıda trenle Paris'e..."

"Ve daha sonra?..."

"Kafaya bir kurşun!"

"Şeytan seni! Bu fikre nereden kapıldın?"

"Yüzünden! Üzerinde açıkça intihar yazıyor! "

"Haruspex! Peki, o zaman toparlanıp benimle birlikte gel! "

O akşam Marie'yi görünce bu iyi haberi ona verdim.

O hazzın her görünümüyle can kulağıyla beni dinledi, bana iyi seyahatler dilerken, tekrar tekrar bunun bana çok iyi geleceğini zihnimi yenileyeceğini söyledi.

Kısacası, o da memnun görünüyordu ve beni derinden etkileyen bir sevgiye boğdu.

Akşamı birlikte geçirdik, eski günlerden konuştuk. Geleceğe olan inancımızı yitirmiş olduğumuzdan herhangi bir plan yapmadık. Sonra ayrıldık... Sonsuza dek?

Konu açılmadı; bir daha buluşup buluşmayacağımızı kadere bırakmayı sessizce kabul ettik.

IV.

Yolculuk beni gerçekten gençleştirdi. İlk gençlik anılarımı coşturdu ve kalbimde kabaran delice bir sevinç hissettim; sefalet içinde geçen son iki yılı unutmak istedim, bir kez bile olsun Marie hakkında konuşma arzusu hissetmedim. Boşanmanın bütün trajedisi, bir daha hiç dönmemek üzere kaçıp kurtulmak için sabırsızlandığım, sakatat itici bir şey gibi geliyordu.

Gizlice kendi kendime gülümsemekten kendimi alıkoyamıyordum, tıpkı yakalanmamaya kesin kararlı bir kaçak gibi; kendimi alacaklılarından kaçıp uzak bir ülkede saklanan bir borçlu gibi hissediyordum. İki hafta boyunca Paris'in tiyatro, müze ve kütüphanelerinde dolaştım. Marie'den hiçbir mektup almadım ve ayrılmanızı atlatmış olacağını ve bütün her şeyin her yerde iyi olduğunu ümit ediyordum. Ama belirli bir süreden sonra etrafta dolaşmaktan sıkıldım ve pek çok yeni ve güçlü izlenimlere doyarken her şey anlamını yitirmeye başladı. Belirsiz endişeler, açıklanamaz bir huzursuzluğun altında ezilirken odamda oturup gazete okudum. Beyaz kadın vizyonu, bakire annenin Fata Morgana'sı bana musallat oldu ve huzurumu kaçırmaya başladı. Küstah aktrisin resmi belleğimden silindi; sadece Baronesi hatırladım, genç, güzel; kırılgan vücudu yüceldi ve sofular tarafından hayal edilen cennetin güzelliğı ile giydirildi. Ben bu acı, ancak leziz rüyalarla kendimi avutuyordum ki Marie'den mektup geldi. Mektubunda yürek burkan acı sözlerle anne olacağını söylüyor ve onurunu kurtarmam için bana yalvarıyordu. Bir an bile tereddüt etmeden portmantomu topladım. Stockholm'e ilk trenle Paris'ten ayrıldım. Onunla evlenmeye gidiyordum. Beklenen bebeğı babalık konusunda hiçbir şüphem yoktu. Düzensiz ilişkilerin sonucuna bir nimet gibi, acıların sonu gibi bakıyordum; ama aynı zamanda bize ağır sorumluluklar yükleyen uçuruma götüren bir

gerçek olarak da bakıyordum; fakat aynı zamanda bu bilinmeyene, yepyeni bir şeylere bir başlangıç noktasıydı da. Ayrıca evlilik hayatına karşı her zaman yüksek bir anlayışa sahiptim; bunu aynı zamanda karşı cinsten iki kişinin aynı çatı altında yaşayabileceği tek imkân olarak da görüyordum. Birlikte bir hayat hiçbir şekilde beni ürkütmüyordu. Aşkım Marie'nin bir anne olacağı gerçeğiyle yeniden canlanmıştı; bununla o gayri meşru ilişkiler bataklığından soylu ve aklanmış bir şekilde çıkmıştı. Stockholm'e vardıktan sonra beni çok nezaketsizce karşıladı ve kendisine ihanet etmekle suçladı. Aramızda acı bir sahne cereyan etti - ama son on iki ayda olan bütün her şeyi düşününce buna şaşırması gerekiyor muydu? O evlilikten nefret ediyordu. Beyhude arkadaşları, ona evli bir kadının kocası için minnetle hizmet eden bir köle olduğu fikrini ona aşılamlışlardı. Ben kölelikten nefret ederdim ve bu nedenle bizim koşullara uygun modern bir ev idaresi önerdim. Üç odalı bir yerde kalmamızı önerdim, bir oda ona, bir oda bana, bir de ortak bir odamız olsun dedim. Ne kendi temizliğimizi kendimiz yapacak, ne de eve hizmetçi alacaktık. Akşam yemeğini komşu restorandan, kahvaltı ve öğlen yemeğini ise mutfakta gündelikçiye hazırlatacaktık. Böylece giderler kolayca hesaplanabilir ve tatsızlık nedenleri minimuma indirgenecekti. Eşimin mirasından geçiniyorum kuşkularını önlemek için bunun onun üzerine geçirilmesini önerdim. Kuzeyde bir erkek karısının gelirini kabul etmeyi bir şerefsizlik olarak görürken, uygar ülkeler bütçeye katkıda bulunması için bir tür yanılısama yaratarak kadın tamamen kocasına bağlı olmadığına kendisini inandırıyor. Kötü bir başlangıcı önlemek için hem Almanya hem de Danimarka da evi döşemek kadına mahsus kılınır; bu erkekte karısının evinde yaşıyormuş izlenimi yaratır ve özde kadının kendi evinde yaşayıp kocasını himayesine aldığını gösterir. Marie son zamanlarda annesinin mobilyalarını, duygusal değer, antik bir havadan başka herhangi bir değeri olmayan eşyalarını miras almıştı. Odaları kendi döşemeyi önerdi, altı kişiye yetecek kadar mobilyası olduğundan yenilerini almanın saçmalık olduğunu savundu. Onun bu önerisini seve seve kabul ettim. Geriye sadece bir

tek şey kaldı, en önemli olan şey, yani beklenen bebek. Onun doğumunu gizli tutmayı gerekli bulduk ve onu evlat edinebileceğimiz uygun zaman kadar güvenli bir bakıcının yanına yerleştirmeye karar verdik. Düşün 31 Aralık'a ayarlanmıştı. Geriye kalan iki ay boyunca bütün enerjimi gelecek için yeterli kaynağı sağlamaya çalışmakla geçirdim. Hem bu amaçla hem de Marie'nin yakında tiyatrodaki işinden mecburen ayrılması gerekeceği için edebiyat çalışmalarımı yoğunlaştırdım. O kadar rahat çalıştım ki ay sonunda bir ciltlik kısa öykü kitabını bitirdim ve herhangi bir zorluk yaşamadan yayımlanması kolayca kabul edildi. Şans yüzüme güldü; bin iki yüz kron maaşı olan kütüphane asistanı olarak atandım ve koleksiyonlar eski binadan yenisine taşınınca altı yüz kronluk bir ikramiye aldım. Bu gerçekten de iyi bir şans oldu ve bu hayır alametleriyle birlikte, amansız bir kaderin bana zulüm etmekten bitkin düşmüş olacağını düşünmeye başladım. Finlandiya'da ilk ve en önemli dergisi bir eleştirmen olarak onlara çalışmamı teklif ederek her yazı başına elli kron ödemeyi önerdi. Akademi tarafından yayımlanan resmi İsveç Dergisi, sanat değerlendirmeleri yazmak için makale başına bana otuz beş kron ödeme yapacağını belirtti. Tüm bunların yanı sıra, o zamanlar yayımlanacak olan klasikleri gözden geçirmek bana emanet edilmişti. O iki ay içerisinde bütün bu iyi şanslar, hayatımın en şanslı ayında ayağıma gelmişti. Kısa öykülerim neredeyse hemen piyasaya çıktı ve çok başarılı oldu. Bu türün büyük bir ustası olarak saygı gördüm; bu kitabın İsveç literatürde çığır açacağı söyleniyordu çünkü modern gerçekçiliği ilk tanıtan kitaptı. Bir kraliyet sekreter ve asistan-kütüphaneci unvanının yanı sıra her türlü parlak geleceği vaat eden tanınmış bir ismi, zavallı Marie'min ayakları önüne serebilmek bana tarifsiz bir mutluluk vermişti. Bir gün ona yeni bir başlangıç yapma imkânı sağlayabilir ve şu an için hak etmediği bir talihsizlikle aksayan tiyatro kariyerini yeniden canlandırmasına yardımcı olabilirim. Şans ıslak gözlerle bize gülümsüyordu... Evlenme ilanı yayınlandı. Eşyalarımı topladım ve bütün sevinç ve kederlerime tanıklık etmiş tavan arası odama veda ettim. Herkesin çekindiği ancak belki diğer şeylere kıyasla bu kadar

ekinmeye gerek olmayan cezaevine doğru yola ıktım.
Bütün engelleri öngörüp zararsız kıldığımız için korkacağı-
mız bir şey kalmamıştı... Fakat yine de...

BÖLÜM III

I.

Evlenmek ne tarifsiz bir mutluluk!

Budalaca dünyanın meraklı gözlerinden uzakta, sevdiği insanın yakınında olmak. İnsan sanki çocukluğunda güvenle sığındığı evine, fırtına sonrası güvenli limanına, küçük yavrular beklediği yuvasına geri dönmüş gibi hissediyor kendini. Etrafım onun eşyaları, ebeveynlerine ait anı ve emanetleriyle çevriliyken kendimi sanki onun gövdesinden sarkan bir tomurcukmuşum gibi hissediyordum; ataları beni aldatarak beni ailelerine kabul ettiklerini düşünmemi sağladılar, çünkü ataları benim çocuğumun da ataları olacaktı. Her şey onun elindeydi; Babasının saati ve zincirini kullanmamı istedi; yemeğim annesinin çinilerinde bana sunulurdu; beni ülkenin şair tarafından kutlanan ünlü savaşçılara ait, beni zerre kadar etkilemeyen eski zamanların emanetler ve değersiz hediyelere boğuyordu. O bir hayırsever, bütün bu hediyelerin cömert vericisiydi ve ben onu geri isteyen, bataklıktan onu çıkarıp, parlak bir gelecek vaat eden bir adamın karısı yapmanın ben olduğumu tamamen unutmuştum; onun bilinmeyen bir aktris, kız kardeşi tarafından horlanan boşanmış bir kadın, muhtemelen beterin beterinden kurtardığım bir kadın olduğunu unutmuştum. Ne mutlu bir hayat yaşıyorduk! Evlilikte özgürlük hayalini gerçekleştirmiştik. Çift kişilik bir yatak, ortak yatak odası, ortak soyunma odası diye bir yerimiz yoktu; bu kutsal birliğimizi bozacak uygunsuz hiçbir şeyimiz yoktu.

Bizim de anladığımız ve kabul ettiğimiz gibi evlilik görkemli bir kurumdu. Yumuşak iyi geceler tekrar tekrar yinelendi; birbirine günaydın demenin sevinci, iyi uyudun mu soruları, bunlar ayrı odalarda yatmanın sebep olduğu gerçekler değil miydi? Birbirini gizliden ziyaret etmek ne kadar da keyifliy-

di, asla unutamayacağımız o nezaket ve hassasiyet! Yüzsüz cesaretle karşılaştırılınca ne kadar da farklıydı, az çok evlilik kuralının ayrılmaz parçası olan nazikçe ulaşılan o gaddarlık. Ben beklenen bebek için küçük giysiler diken sevgili karımın yanında evde otururken muazzam miktarda iş çıkardım. Eskiden ne kadar çok zamanımı randevu ve tembellik içinde boşa harcamışım! En yakın arkadaşlığın bir ayından sonra, Marie erken doğuma yattı. Neredeyse nefes bile alamayan küçücük bir kız çocuğuna sahip olduk. Bir an bile gecikmeden bebeğimiz iyi bir kadın olduğunu bildiğimiz bir bakıcı tarafından himayeye alındı ve iki gün sonra geldiği gibi gitti, özel bir vaftizden hemen sonra, sapa sağlam, kazasız belasız alındı. Anne haberi hüznle karşıladı, ama bu bir rahatlamayla karışık bir hüzündü. Omuzlarından sonsuz bir bakım sorumluluğu ve endişe yükü kalkmıştı, çünkü kendisi de çok iyi biliyordu ki, sosyal önyargılar bu erken doğan bebeği kendi çatımız altında barındırmaya izin vermeyecekti. Bu olaydan sonra kesin olarak bir şeyde karar kıldık: Başka çocuk yok! Birlikte bir hayatı, mükemmel yoldaşlık içinde bir hayatı hayal ettik, birbirini tamamlayan bir kadın ve bir erkek olarak, ancak herkes kendi hayatını yaşayacak, ıkınmadan, her hücresiyle her birimiz kendi emellerimizi gerçekleştirmek için çabalayacaktık. Şimdi artık her engeli kaldırmayı başarmış olduğumuzdan, tehdit unsuru olan tüm tehlikeleri aşmış olduğumuzdan, artık özgürce nefes alabiliriz ve pozisyonumuzu yeniden gözden geçirebilirdik. İlişkilerimde hep dışlanmıştım, ailemin hiçbir işgüzar üyesi yuvamızın huzurunu tehdit etmiyordu ve eşimin hayatta olan bir tek teyzesi olduğundan, genç bir yuvaya ciddi sıkıntılar ve zorluklar verebilecek sık ziyaretlerden korunmuş durumdaydık.

II.

Altı hafta sonra iki davetsiz misafirin eşimin yakınına sokulmuş olduklarını fark ettim. Bunlardan biri bir köpek, bir Kral Charles, evde her kıpırdadığım anda sanki bir davetsiz misafirmişim gibi havlayarak beni karşılayan mahmur gözlü küçük canavardı. Köpekleri, kavgaya cesaret etmeyen saldırganlıktan yoksun korkakların koruyucularını hiçbir zaman sevmedim; ancak özellikle de bu köpeği sevmedim, çünkü bu ilk evliliğinden bir kalıntıydı, sürekli eski kocasını hatırlatıyordu. İlk kez ona karşı çıkıp yere yatmasını söylediğimde karım bana hafif sitem yaparak ve küçük kızının mirası diye adlandırdığı küçük canavarı savunmak için bahaneler üreterek ona zulüm ediyormuşum gibi davrandı. Bir gün çizim odasının halısı üzerinde küçük canavardan kalıntılara rastladım. Onu cezalandırınca, karım beni aptal yaratıklara kötü muamele eden bir korkak olarak niteledi.

"Ama hayatım, başka ne yapabiliirdim ki? Hayvanlarla tartışmanın bir yararı yok; onlar dilimizi anlamıyorlar ki. "

Hüngür hüngür ağlamaya başladı ve zalim bir adamdan korkmaya başladığını dile getirdi...

Ve canavar çizim odası halısını pisletmeye devam etti. Bu köpeği eğitime zahmetine girmeye karar verdim ve biraz azmin akıllı bir hayvanda harikalar yarattığına onu ikna etmek için elimden gelenin en iyisini yapmaya çalıştım. Karım sinirlendi ve ilk kez bu halının aslında kendisinin olduğu gerçeğine dikkatimi çekti.

"Öyleyse al götür o zaman; asla bir çöplükte yaşamayı kabul etmiyorum. "

Halı olduğu yerde kaldı, ama köpek daha özenle izlendi; sitemim biraz etki yaratmıştı. Bu rağmen yeni felaketler meydana geldi. Harcamalarımızı aşağıda tutmak, sorunlarda korunmak ve mutfak yakıtından tasarruf etmek için akşam yemeklerini soğuk yemeye karar verdik. Bir vesileyle tesadü-

fen mutfağa girdiğimde ocağın fosur fosur yandığını ve hizmetçinin pirzola kızarttığını görünce şaşırdım.

"Bu pirzolalar kimler için?"

"Köpek için, efendim."

Eşim bize katıldı.

"Sevgili kızım"

"Affedersin, onlar için ödeme yaptım! "

"Ama ben kendim soğuk bir akşam yemeğiyle yetinmek zorundayım! Senin köpeğinden daha kötü durumdayım... Ama ben de ödüyorum. "

Ödedi!

Bundan sonra o köpeğe bir gazi gözüyle bakıldı.

Marie ve bir arkadaşı, yepyeni bir arkadaşı, kapalı kapılar ardında, mavi kurdele ile dekore ettikleri bu canavara tapma alışkanlığını benimsemişlerdi.

Ve bu sevgili arkadaş benim iğrenç kişiliğimde bu kadar kötülük gördüğü için nefretle içerlendi. Bir şekilde her yerde yoluma çıkan bu burnunu her şeye sokana karşı önlenemez nefrete kapıldım. Eşim bir yer minderleri ile bazı battaniyelerden ona bir yatak yaptı, Karıma her ne zaman günaydın veya iyi geceler demek istesem yatağı yolumda bir engel oluyordu. Ve her Cumartesi günü, zahmetle bir haftanın sonunda sabırsızlıkla beklediğim, onunla baş başa kalıp gelecekten ve eski günlerden konuşmayı istediğim günde ise o üç saatini mutfakta arkadaşıyla geçirdi; hizmetçi ateşi gür yakmıştı, bütün her yerin altı üstüne getirilmişti, peki neden?

Çünkü Cumartesi canavarın banyo günüydü.

"Sence bana karşı çok fazla acımasız kalpsiz davranmıyor musun? "

"Ona kalpsiz demeye nasıl cesaret edersin" diye bağırды arkadaş.

"Onun kadar nazik olan bir can asla yaşamadı. Neden, çünkü kendi ve kocasının mutluluğundan ödün vererek unutulmuş zavallı bir hayvanı korumaktan asla çekinmiyor! "

Bunun ardından kısa bir süre sonra her tür eleştirinin altında olan bir yemeğe oturdum. Öncesinden komşu restoranından gönderilmiş olan yemek bozulmaya başlamıştı, ama

benim sevgili karım, karşı konulmaz sevimliliğiyle, giderek çok fazla titizleştiğime beni inandırmıştı. Ve onun sözlerinden asla kuşku duymamıştım, çünkü onu hep kendi değerlendirmelerinden algılamış ve ona hakikat ve samimiyetin ruhu olarak bakmıştım. Ölümçül akşam yemeği servis edildi. Çanakta kemik ve tendonlardan başka hiçbir şey yoktu. Hizmetçiye "bu önüme koyduğun ne böyle" diye sordum. "Üzgünüm efendim", diye yanıtladı, "ama bana en iyi parçaların köpeğe verilmesi emredildi "

Deşifre edilen kadına dikkat edilmeli! Onun gazabı dörde katlanarak kafana düşecektir. Yıldırım çarpmış gibi oturdu, maskesiz, bir yalancı, hatta bir hilebaz gibi, çünkü her zaman köpeğin yemeğini kendi cebinden ödediğini ısrarla savunuyordu. Rengin solması ve sessizliği ona acımama sebep oldu. Onun yerine benim yüzüm kızardı ve aşağılandığını görmekten nefret ettiğimden cömert bir fatih gibi davrandım ve onu teselli etmeye çalıştım. Şakayla yanaklarını okşadım ve üzülmemesini söyledim. Cömertlik onun erdemleri arasında yoktu. Öfkeli bir söz seline kapıldı; kökenim çok açtı; onu hizmetçinin yanında, emirlerini yanlış anlayan aptal bir kızın önünde, rencide ettiğimden, görgüsüz, eğitimsiz biriydim. Hiç kuşkusuz burada tek suçlu ben ve sadece bendim. Ardından histeriler takip etti, giderek daha kaba davrandı, sandalyesinden ayağa fırladı, kanepeye kendini attı, bir manyak gibi hıçkırdı, bağıra çağıra öleceğini söyleyerek hüngür hüngür ağladı. Buna kuşkuyla yaklaşarak soğukkanlılığımı korudum. Böylesi bir yaygara ve hepsi de bir köpek için!

Çığlık çığlığa bağırmaya devam etti; Bu korkunç bir sahneydi, loğusalığından beri artan ve bünyesini zayıf düşüren o korkunç bir öksürük onu tuttu; sonunda buna kandım ve doktor çağırdım. Doktor geldi kalbini dinledi, nabzını kontrol etti, ardından çıkıp gidecekti, onu kapı eşiğinde dururdum ve sordum.

"Eh neyi var?"

"Hmm! Hiçbir şey," diye yanıt verirken paltosunu giydi.

"Hiçbir şey mi... Ama?.."

"Herhangi bir şeyi yok... Kadınları bilmez misiniz? İyi günler! "

Şimdi bildiklerimi eğer o zaman bilseydim daha sonra keşfettiğim o gizli, histerinin çaresini bir bilseydim durum farklı olurdu. Ama o zaman aklıma gelen tek şey gözlerinden öpüp ondan özür dilemekti. Ve yaptığımda bu olmuştu. Beni bağrına bastı, bana aşırı hassas çocuğu olarak hitap etti ve çok zayıf olduğundan ona özenli davranmamı, aksi takdirde küçük çocuğu ona iyi davranmazsa bunun kendisini bir gün öldüreceğini söyledi. Onu memnun etmek için köpeğini kucığıma alıp okşadım ve sonraki yarım saat boyunca şefkat ve sevgi dolu bakışlarla ödüllendirildim. O günden sonra köpeğin dilediği her şeyi yapmasına izin verildi ve herhangi bir utanç veya kısıtlama olmadan istediği yere pisleyebildi. Bazen bunu bir intikam olarak yapıyor gibi geliyordu bana. Ama öfkemi kontrol ediyordum. Kirlı ev hayatının ışkencesinden beni kurtaracak iyi bir fırsat olan bir anı heyecanla bekliyordum... Ve o an geldi. Bir gün akşam yemeğine dönerken, karımı gözyaşları içinde buldum. Büyük sıkıntı içindeydi. Akşam yemeğı hazır değildi. Hizmetçi kayıp köpeğı arıyordu. Sevincimi gizlemekten zorlanırken, tesellisi imkânsız karımı teselli etmek için her türlü çabayı gösterdim. Ama o benim bu kederine göstermiş olduğum sempatime bir anlam veremiyordu, çünkü düşmanın gitmiş olduğundan duyduğum içsel memnuniyetimi fark etmişti. "Sen mutlusun, biliyorum öylesin," diye bağırdı.

"Arkadaşlarının talihsizliklerini eğlenceli buluyorsun. Bu ne kadar kötü biri olduğunu ve artık beni sevmediğini gösterir"

"Sana olan aşkım olduğu zamankinden de daha büyük, inan bana, ama köpeğinden nefret ediyorum."

"Beni seviyorsan, köpeğimi de sevmen gerekir!"

"Seni sevmiyor olsam, seni daha önce vurmam gerekirdi! "

Sözlerimin etkisi şaşırtıcıydı. Bir kadını vurmak! Kendisini kızgınlığına kaptırarak beni köpeğini dışarı çıkarıp zehirlemekle suçladı. Bütün polis istasyonlarına uğradık, gece bekçisini ziyaret ettik ve en sonunda barış ve mutluluğumuzu bozan huzursuzluktan kurtulduk. Köpeğı zehirleyen, ya da potansiyel bir zehirleyici olarak beni gören karım ve arkada-

şı, onun bulunmasını büyük coşkuyla kutladılar. Bundan sonra canavar eşimin yatak odasına tutsak edildi; enfes bir tatla döşenmiş olan aşkın o büyüleyici, yeri bir köpeğin kulübesine dönüştürüldü. Bizim küçük dairemiz yaşanmaz hale geldi, yuvamız kavanozlarla doldu. Bu konuda bir açıklama yapmaya cesaret ettim, ama karım odanın kendisine ait olduğu yanıtını verdi. Bunun üzerine, acımasız bir mücadeleye başladım. Onu ciddi şekilde yalnız bıraktım ve böylece yavaş yavaş geri çekilişimi katlanılmaz bulmaya başladı. "Neden şimdi artık bana günaydın demeye gelmiyorsun?"

"Çünkü sana yaklaşamıyorum."

Bana küstü. Ben de ona küstüm. İki hafta boyunca bekârlık yaşadım. Sonra pes etti, arkadaş olmak için kendini mecbur hissetti. İlk adımı o attı, ama bunun için benden nefret etti. Sıkıntı veren içgüveyi yok etmeye karar verdi. Ama bunu hemen yapmak yerine, arkadaşını "İdam mahkûmunun son anları" başlığı altında kendisine saçma sapan bir veda töreni ayarlamak için yardımcı olmaya davet etti. Köpeklerin muhtemelen ölümsüz bir ruha sahip olabileceklerini ve bu nedenle başka bir âlemde onlarla tekrar bir araya geleceğimizi savunarak, içimde herhangi kötü bir irade barındırmadığımı göstermem için o küçük sefil canavarı kucaklamam için neredeyse önümde diz çöküp yalvaracak kadar ileri gitti. Asıl gerçek olan ise ben o köpeğe hem ömrünü hem de özgürlüğünü verdim, onda şükranla ödüllendirilen bir eylem. Bazen bir tımarhanede yaşadığımı hayal ederdim, ancak insan âşık olunca ufak tefek şeylerin üzerinde pek durmaz. "İdam mahkûmunun son anları" sahnesi önümüzdeki üç yıl boyunca her altı ayda bir tekrarlanırdı. Bir adam, bir kadın ve bir köpek ile ilgili bu düz masalı okuyan sen sevgili okur, benden merhametini esirgemeyeceksin, çünkü çektiğim acılar her biri yirmi dört saat süren üç kez 365 gün boyunca devam etti. Belki de bana gıpta bile edeceksin, çünkü hayatta kalmayı başardım. Eğer olur da karımın iddia ettiği deli olduğum doğru ise, benden başka suçlu arama, çünkü şöyle ya da böyle o köpekten kurtulmaya cesaret etmeliydim.

III.

Marie'nin arkadaşı uzun zaman önce tüm sempatikliğini yitirmiş, gizemli, ideallerle dolu yaklaşık kırk yaşlarında yaşlı bir bakireydi.

O karımın danışmanıydı. Onun kollarındayken, köpekten nefretimden yakınırđı. O Marie'nin evliliği ve kadının köleliğini eleştirmesinin hazır dinleyicisiydi. O daha çok kendi halinde ve müdahale etmemeye özen gösterirdi; bir şekilde hiçbir şey fark etmedim, çünkü tamamen işim ile meşguldüm. Ama karımdan küçük meblağlar borçlanma alışkanlığı olduğunu seziyordum. Hiçbir şey demedim, ta ki bir gün kendi yararına satmak niyetiyle bazı gümüş eşyaları taşıdığını görene kadar. Bu konuda Marie'ye bir çift laf ettim ve bu tür yoldaşlığın pek akıllıca olmadığını anlamasını sağladım. Maddi sıkıntı ve güçlük içinde olmama rağmen bu şekilde bana kocası ve arkadaşı olan bana bile yardım etmeyi hayal bile etmemişti. "Yabancıların bu tür önerilerine kulak verdiğinden" dedim, "o zaman kendi hisselerini neden bana ödünç vermiyorsun? Bunlarla para kazanabilirim. "

O hemen hisselerinin değersiz ve dolayısıyla neredeyse satılamaz derecede düşmüş olduğunu anlatarak itiraz etti. Dahası, kocasıyla iş ortaklığı yapmak ilkelerine ters düşüyordu.

"Ama sana herhangi bir güvence sağlamayan, yılda yetmiş beş kron bir emeklilik maaşıyla yaşayan bir yabancıya hiç itirazın yok! Sence bir kariyer yapmaya ve kendi parayı harcayıp bitirdiğın için sana ek gelir sağlamaya çalışan kocanı reddetmenin yanlış olduğunu düşünmüyor musun, üstelikte ikinizin çıkarları ortak iken?" Sonunda pes etti ve bu şüpheli hisselerden üç bin beş yüz frank, ya da o civarda krediyi vermeyi kabul etti. Bu günden itibaren kendisini artık benim patroniçem olarak gördü ve dinlemek isteyen herkese mirasını feda ederek kariyerimi güvence altına almış olduğunu anlattı. Onunla henüz tanışmadan evvel oldukça tanınmış

bir yazar olduğum gerçeği tamamen gözardı edildi. Ama benim için onun eline bakmak, her şeyi hayatımı, mutluluğumu ona borçlu olmak mutluluk vericiydi. Bizim evlilik sözleşmesinde kısmen mali işlerinin tamamen karmaşık olmasından bütün mal varlığını kendi üzerine almasında ısrar etmiştim. Paralarının sahibi Baron'du; ama ona bunu nakit olarak ödemek yerine Marie'nin aldığı bir krediye kefil olmuştu. Tüm tedbirlerime rağmen, bizim düğün sabahı banka tarafından meblağı garanti etmem talep edildi. Bütün itirazlarım nafile; ikinci evliliğinden dolayı karım tekrar vesa yet altına girmiş olacağından banka karımı tüzel kişi olarak kabul etmiyordu. Büyük infialime rağmen garantiyi imzalamak, imzamı Baronun imzasının yanına atmak zorunda kaldım. Bu mükemmel basitliğim içinde ne yaptığım hakkında hiçbir fikrim yoktu. Bu bana doğru bir şey gibi, dünyada kim benim yerimde olsa aynı şeyi yapardı gibi bir vakaymış gibi geldi. Bir akşam bir arkadaşım ile odama kapanmışken Baron aradı. Düğünümüzden sonra ilk aramasıydı. Selefî ziyaretlerimin kötü bir tadı olduğunu söylemek bunun yanında hafif kalır; ama benimle buluşmaya bir itirazı olmadığından, onu gördüğüme memnun olmuşum gibi davrandım. Arkadaşımı kapıya kadar uğurlarken, nedense onunla tanıştırmamın gerekli olduğunu düşünmedim. Daha sonrasında karım beni ihmalkârlıkla suçladı ve görgüsüzlükle itham etti. Hem onu hem de Baron'u beceriksizlikle suçladım. Bunun ardından bana hödük diye hitap ettiği şiddetli bir kavga başladı. Söz sözü kovaladı ve eskiden Baron'a ait, şimdi benim duvarlarımı süsleyen resimlerden bahsedildi. Bunları hemen geri ona göndermesi için yalvardım.

"Vereni yaralamadan hediyeleri geri iade edemezsin " diye bağırdı. "Sana verdiği hediyeleri geri almayı aklından bile geçirmez, çünkü o bunlara dostluğunun bir kanıtı ve güvencesi olarak bakıyor. "

O güzel sözcük "Güvence " sözcüğü beni silâhsızlandırdı. Ancak gözlerim bende tatsız anılar uyandıran bir mobilya parçasına ilişti.

"Bu çalışma masası nereden geliyor?"

"Bu annemin. "

Doğruyu anlatıyordu, ancak bunun ilk kocasının evinden gelmiş olduğunu da eklemeyi ihmal etmedi. Ne garip bir nezaket eksikliği, onurumu hiç düşünmeden ne kadar kaba bir davranış! Beni çevrem karşısında küçük düşürmek için kasten yapılan bir davranış mıydı? Vicedansız bir kadın tarafından kurulan bir tuzağa mı düşürülmüştüm?

Merak ediyordum...

Buna rağmen onun aristokratik görgüsü eğitimimin yetersiz kaldığı konularda bana rehberlik edeceği düşüncesiyle, onun ince mantığına karşı mücadele etmeden koşulsuz teslim oldum. Zaten burada her şeye hazır verecek bir cevabı vardı. Baron asla herhangi bir mobilya parçası satın almamıştı. Her şey ona aitti - ve Baron karımın eşyalarını almaya tenezzül etmediğinden ben de karıma ait eşyaları almaya tenezzül etmek zorunda değildim.

Son ifade: " Baron karımın eşyalarını almaya tenezzül etmediğinden " bende canlı bir memnuniyete neden oldu. Çizim odamda asılı olan resimler asil bir dostluğun güvencesi ve ideal ilişkimizin kanıtı olduğundan onlar oldukları yerde kaldılar; hatta bunu biraz daha ileriye taşıyarak tüm meraklılara o manzaraları verenin kim olduğunu da vurguladım. O zamanlar ben, bir orta-sınıf mensubu olan adamın asıl nezaket ve inceliğe sahip olduğunu hayal bile edememiştim, toplumun üst kesimlerinde rastlandığı gibi sık sık toplumun alt kesimlerinde de rastlanan, kaba beynin sadece ince bir tabaka aklın altına gizlediği içgüdüler. Ne tür bir kadın olduğunu bilsem kaderimi onun eline bırakır mıydım?

Ama bunu bilemedim.

IV.

Marie sükûnet içinde yaşamasını engelleyen onun korkusunu yener yenmez, heyecanı özlemeye başladı. Ben evde oturup çalışırken, onun sanat eğitimini gözetlemek bahanesi altında tiyatrolar ziyaret edip, kamu eğlencelerine gitmeye başladı. Evli bir kadın unvanı altında korunurken, boşanmış bir kadın olarak ona kapalı olan çevrelere kabul edilmeye başladı. Ona eşlik etmem için sabırsızlanıyordu, çünkü kocasının yanında olmadığı gerçeğinin çıkarlarına zarar vereceğini düşünüyordu. Fakat buna direndim, sözlü anlaşmamıza göre ona mutlak özgürlük tanıyıp istediği yere gitmesine izin verirken, kendi kişisel özgürlüğümü talep ettiğimi ileri sürdüm.

"Kimse asla kocayı ortada göremiyor " diye itiraz etti.

"İnsanlar onu anlayışla karşılayacaktır " diye yanıt verdim. Kocayı! Bu kelimeyi telaffuz ediş şekli çok yönlü bir aşağılamayı iletliyordu ve böylece eski alışkanlıklarına geri dönmesiyle karşı karşıya kalmış oldum. Evde yalnız geçirdiğim zaman içerisinde kütüphanede kariyer basamaklarını bununla tırmanmayı ümit ettiğim etnografik tezler üzerine çalıştım. Ben Paris, Berlin, Petersburg, Irkutsk ve Peking'in tüm bilgin yetkilileriyle yazışmalar içindeydim ve çalışma masamın başında otururken, tüm dünya ile uluslararası ilişkiler ağının iplerini elimde tutuyordum. Marie bu işi tasvip etmedi. O daha ziyade beni komediler yazmakla meşgul görmek istiyor ve bana çok kızgındı. Ona sonuçları beklemesini ve erken çalışmamı zaman israfı olarak değerlendirmemesini rica ettim. Ama o herhangi bir gelir getirmeyen, bu Çinli araştırmacıların hiçbirini istemiyordu. Yeni bir Xanthippe, onun mirasını çarçur ettiğimi ileri sürerek gerçekten Sokratik sabrımı zorluyordu – onun mirası!

Hayatım garip bir tatlı ve acı karışımıydı ve en büyük endişelerimden biri Marie'nin tiyatro kariyeriydi. Mart ayında

Kraliyet Tiyatrosu kuruluşunun Mayıs ayında sözleşmelerin yenileneceği dönemde, kapsamını daraltacağı söylentileri ortada dolaşıyordu. Bu olağan, her gün şikâyetlerin yanı sıra, önümüzdeki üç ay boyunca, gözyaşlarından yeni seller doğurdu. Bütün ev Kraliyet Tiyatrosunun başarısızlıkları ile istila edilmişti. Ruhum bilgi ile genişleyip yükselirken, olgunlaşmıştım ve yeteneğimin büyüüp gelişmesi bu elverişsizlerin, bu kibirlilikleriyle iğrenç olan hiçbir kültüre sahip olmayan acizlerin varlığına karşı ayaklandı, bayağılıklarının sonsuz akışı, yeni gerçekler diye tabir ettikleri tiyatronun argolarıyla dile getiriliyordu. Onların dedikodu işkencelerinden o kadar sıkıldım ki, gelecekte karımın partilerinden muaf tutulmam için yalvardım. O zihinsel cüzzamlılardan, varlıkları bizi mutlak bastırıp cesaretimizden yoksun bırakan o diskalifiye olanlarla bağlantısını kesmesi için çağrıda bulundum.

"Aristokrat!" diye alay etti.

"İstersen aristokrat olsun, ama kelimenin gerçek anlamıyla aristokrat " diye yanıt verdim, Çünkü ben aristokrasi unvanıyla deha zirveleri için çabalıyorum. Buna rağmen yine de mirastan yoksunun kederinden mustaribim." Bana nezaket-siz davranan, arkadaşları ve köpeği ile birlikte utanmadan beni soyup soğana çeviren bir kadınla yıllarca nasıl onun kölesi olarak yaşayabildiğimi bugün kendi kendime sordüğümde, bunun nedeninin özellikle aşkta kibrin olmadığını öğreten benim ılımlı münzevi hayat felsefem olduğunu far ettim. Onu o kadar çok seviyordum ki o bundan rahatsız oluyordu ve birden fazla kez açıkça benim tutkulu mizacımdan sıkılmış olduğunu bana gösterdi. Ama zonklayan kafamı kucığına alıp, parmaklarını saçlarımda gezindirip beni okşamaya başlayınca bütün her şey unutulup affediliyordu. Bu tarifsiz bir mutluluktan ve bir aptal gibi onsuz bir hayatın imkânsız olacağını, varlığımın onun elindeki bir ipe asılı olduğunu kekeleyerek itiraf ediyordum. Bu şekilde onun yüce bir varlık olduğuna kendimi inandırmaya teşvik ediyordum ve bunun sonucunda sanki şımarık bir çocukmuşum gibi bana dalkavukluk ve albeni muamelesinde bulunuyordu. İrademin kendi avuçlarında olduğunu çok iyi

biliyordu ve bunu istismar etmekten çekinmiyordu. Yaz geldiğinde yanına hizmetçisini de alarak sayfiyeye gitti. Arkadaşını da onlara eşlik etmeye ikna etti çünkü işim beni kütüphanede tuttuğu bir hafta boyunca kendisini yalnız hissetmekten çekiniyordu. Sadece gururumdan arkadaşının bunu ödeyecek durumda olmadığını ve bütçemizin de kısıtlı olduğunu hatırlatarak, itiraz ettim; Marie bana sanki "kötülüğün ruhu" benmişim gibi baktı ve herkes hakkında kötü konuşmakla suçladı. Sonunda tatsızlığı önlemek için pes ettim. Pes ettim – Ne yazık ki! Hep pes ettim.

Bütün bir haftalık yalnızlıktan sonra, Cumartesi gününü kırmızı-mektup günü olarak karşıladım. Sevinç dolu bir kalple erkenden trene bindim, ardından kavurucu güneş altında bütün bir haftalık zerzevatı taşıyacağım yarım saatlik bir yola sevinçle koyuldum. Damarlarımdaki kanım dans ederken, birkaç dakika sonra Marie'yi göreceğim düşüncesi heyecandan nefesimi kesiyordu; o açık kollarla beni karşılayacaktı ve saçları rüzgârda dalgalanırken, yanakları köyün temiz havasıyla kızarmış olacaktı. Bunun yanı sıra acıkmıştım ve sıradan basit bir akşam yemeği için sabırsızlanıyordum, çünkü erken yaptığım kahvaltıdan beri hiçbir şey yememişim. Sonunda nihayet yazlık gölün yakınlarında, köknar ağaçları arasından görünmeye başladı. Bununla eş zamanlı olarak uzaktan yazlık elbiseleri içinde suya doğru giden Marie ve arkadaşını fark ettim. Avazımın çıktığı kadar var gücümle bağırdım. Sesimi duydular, çünkü duyulacak mesafedeydiler. Ama onlar sanki benden uzaklaşmaya çalışıyorlar gibi adımlarını hızlandırarak gözden kayboldular. Bu ne anlama geliyordu? Evde hizmetçi ayak seslerimi duyar duymaz ortaya çıktı; o huzursuz ve korkuyor gibi görünüyordu.

"Hanımlar nerede?"

Onlar yıkanmaya gittiler, efendim."

"Yemek ne zaman hazır olacak?"

"Saat dörtten önce olmaz efendim. Hanımlar daha henüz kalktılar ve ben genç hanımın giyinmesine yardımcı olmakla meşguldüm. "

"Sen seslendiğimi duydun mu?"

"Evet, efendim."

Onlar gerçekten de benden kaçmıştı yani, vicdanları sızlamadan varlığımdan kaçmışlardı, aç ve yorgunluk içinde bir iki saat daha yemeğimi bekleyecektim. Alın teri ve özlemle dolu bir hafta sonra ne resepsiyon ama! Kuralları ihlal eden bir okul öğrencisi gibi benden kaçmış olduğu düşüncesi hançer gibi bağrıma saplandı. O tekrar eve geri döndüğünde koltukta uyuya kalmış ve öfkeliydim. Hiçbir şey olmamış gibi beni öperek kopacak fırtınayı önlemeye çalıştı. Ama kendini kontrol etmek her zaman mümkün olmuyor. Aç bir mide söz dinlemiyor ve sıkıntılı bir kalp hilekâr öpücüklerle teselli edilemiyor.

"Kızgın mısın?"

"Sinirlerim tepemde, sakın üstüme gelme "

"Senin aşcın değilim ben!"

"Böyle olduğunu asla söylemedim, ama var olan aşcımızı yapacağı işten alkoyma bari!"

"Ödeme yapan bir konuğumuz olarak Amy'nin hizmetçimizin hizmetlerinden yararlanmaya hakkı olduğunu unutuyorsun. "

"Sana seslendiğini duymadın mı? "

"Hayır!"

Bana yalan söylüyordu... Kalbim yerinden çıkacakmış gibi hissettim kendimi.

Yemek – sabırsızlıkla beklediğim yemek, uzun bir işkenceye dönüştü.

Öğleden sonra kasvetliydi; Marie ağladı ve o rezil küçük köpeğini öpüp koklarken arkadaşının omuzuna yaslandı ve evliliği, dünyadaki tek gerçek mutluluk olan kutsal evlilik müessesini eleştirdi. Zalimce, sahte, aldatıcı -ve duygusal içinde! Ve böylece bu durum bütün yaz boyunca şu ya da bu şekilde sürüp gitti. Pazar günlerimi iki aptal ve bir köpekle geçirirdim. Mutsuzluğumuzun nedeninin benim yıpranmış sinirlerim olduğuna beni inandırmaya çalışıp bir doktora danışmamı öneriyorlardı. Pazar sabahı karımla tekneyle açılmayı amaçlamıştım, ama o öğlen vaktine kadar kalkmadı; öğleden sonra ise artık geç olmuştu. Ancak yine de ıgneleyici sözlerle bana işkence çektiren bu kadın, bahçı-

van akşam yemeği için tavşan avladığı için bir sabah acı acı ağlamaya başladı ve akşamüstü o zavallı küçük hayvanın fazla acı çekmemesi için dua ettiğini itiraf etti. Bir süre önce bir yerde bir psikopat tarafından yapılan bir açıklamada, insanın acılarına yönelik kayıtsızlıkla birlikte hayvanlara karşı aşırı abartılı sevgi göstermenin delilik belirtisi olduğu- nu okumuştum. Marie tavşan için dua edebilir ve aynı zamanda gülümseyen dudaklarla kocasına eziyet edebiliyordu. Köydeki son Pazar günümüzde beni bir kenara çekerek cömertlik koşullarımdan gururla bahsetti ve nazik kalbime hitap ederek Bayan Amy'nin bize olan borcunu iptal etmem için bana yalvardı. Bu hileli önerinin kaçınılmaz olacağını öngördüğümü belli etmeden itirazsız kabul ettim. Ama herhangi bir itirazla karşılaşmasa da dişlerine kadar argümanlarla donanımlı ısrarlarına devam etti - "Olmazsa onun borcunu ben öderim! " Şüphesiz bunu yapardı. Ama arkadaşının sebep olduğu sıkıntı ve sorunların faturasını ödeyebilir miydi?...

Eh, iyi madem karı koca önemsiz şeyler için tartışmayacaktı en azından.

V.

Yeni yılın başlamasıyla, eski ülkenin kredisi genel bir krizle sarsıldı, Marie'nin bana ödünç verdiği hisseleri yapan banka iflas etti. Kredinin geri çekilebileceği bana bildirildi. Kefili olduğum krediyi nakit ödemek zorunda kaldım. Bu ağır bir darbe oldu, ama sonsuz güçlüklerin ardından bir yıl kadar mühlet tanıyacaklarına dair bir anlaşmaya vardım. Bu, hayatımın en kötü dönemi, korkunç bir yılı oldu. Durumlar biraz düzelir düzelmez en kısa sürede kendimi bu durumdan kurtarmak için her türlü çabaya giriştim. Kütüphanedeki işimin yanı sıra, modern ahlak ve görgü kuralları hakkında bir roman yazmaya başladım; içeriği gazete ve dergi denemeleriyle dolu ve bilimsel tezlerimle tamamlanan bir roman. Tiyatro sözleşmesinin bitiminde Marie'nin kontratı bir yıl daha uzatıldı, ancak maaşı bin dört yüz krona düşürüldü. Şimdi benim durumum onunkinden daha iyi idi, çünkü o sermayesini genel iflasta kaybetmişti. Aşağılık bir öfkeyle doluydu ve bunun acısını benden çıkardı. Dengeyi yeniden kurmak ve bağımsızlıktan başka hiçbir şey düşünmeden, bir borcun altına daha girmeyi denedi, ancak bu girişimler sonuçsuz kaldı ve sadece tatsızlığa yol açtı. Burada iyi niyetlerine rağmen, düşüncesizce hareket ederek, kendini kurtarma çabalarıyla bana zarar verse de, görevimi daha kolay hale getirdi. Onun iyi niyetlerini takdir ettim, ancak sitem etmekten kendimi alıkoyamadım. Her zaman kaprisli ve şımarıklığıyla kuşkusuz kötülüğün belirtilerini gösterdi ve gelişen yeni olaylar ruh halimi etkileyerek beni endişelendirmeye başladı. Örneğin tiyatroda şık bir maskeli balo daveti veriliyordu ve ona erkek kıyafetleriyle katılmayacağıma söz vermek zorunda kaldım. Ciddi bir yeminle kendini bağlamıştı çünkü bu konuda çok sempatik olmaya başlamıştım. Balo-dan sonraki sabah, bana yeminini bozmadığını ancak daha sonrasında bazı erkek arkadaşlarıyla yemeğe çıktığını anlattı.

Bana yalan söylediği için kızgındım ve o meşhur akşam yemeği düşüncesi beni huzursuz ediyordu. Onu uyardığımda "Eh," diye yanıt verdi, "Kendimi mutlu etmek için özgür değil miyim?"

"Hayır, sen evli bir kadınsın! Benim adımları taşıyorsun ve ikimizde birbirimizden sorumluyuz. Kendini her tehlikeye attığında beni de tehlikeye atıyorsun ve dahası bana kendine verdiğin zarardan daha büyük bir zarar veriyorsun. "

"Bu özgür olmadığım anlamına mı geliyor?"

"Bir şekilde herkes herkesin kaderiyle bağlantılı olduğu bir toplumda hiç kimse tamamen özgür olamaz. Farz edelim ki ben bazı hanım arkadaşlarımı yemeğe davet ettim, o zaman sen ne derdin bu duruma? "

O özgür olduğu konusunda ısrar etti, öyle ki eğer isterse itibarımı yok edecek kadar özgür olduğunu, hatta özgürlüğünün kesin bir mutlaklık olduğunu vurguladı. O vahşi biriydi; özgürlük olarak yorumladığı şey kendi çevresindeki insanların onurunu ayaklar altına seren bir aristokrattı. Kavgalarla başlayan bu sahne, gözyaşı seline yol açarak, histeriyle sonuçlandı, ardından beni daha da huzursuz eden başka bir olay izledi, özellikle de bu anormal durumda yeterince cinsel sırlara inisiye olmadığımından bu beni daha da korkutuyordu, tıpkı tüm açıklanması zor anomalilerde olduğu gibi. Bir akşam hizmetçi gece için Marie'nin yatağını hazırlamakla meşgul iken, yarı boğuk bir çığlık ve sanki gıdıklanmış gibi gelen bir kahkaha duydum. Ani bir korku hissettim; açıklanamaz bir terör ve kasıp kavuran tutkulu bir pişmanlık dalgası beni sardı; hızla kapıyı açtım ve Marie'yi eli kızın omuzunda dudaklarıyla o beyaz boynundan operken yakaladım.

"Ne yapıyorsun?" diye öfkeyle bağırdım, "Sen deli misin?" Marie " Sadece şakalaşıyordum" diye alaycı bir şekilde yanıt verdi.

"Bu neden seni ilgilendiriyor? "

"Elbette beni ilgilendiriyor! Gel buraya!"

Ve bir çift gözaltında ona bu suçunun niteliğini açıkladım. Fakat o beni kötü niyetli olmakla suçlayarak sapık olduğu bu nedenle de her yerde sapıklık gördüğümü anlattı. Bir

kadını suçüstü yakalamak ölümcül bir vaka. Beni istismar tufanına tuttu. Tartışma sırasında güzel kuzeni Matilda'ya karşı nasıl derin duygular beslediğini itiraf ettiğini hatırlattım. Bir melek masumiyeti ifadesiyle kendisi de bir kadının başka birine karşı asla hissetmediği derinlikte olan bu duyguların derinliğine şaşırmış olduğunu açıkladı. Bu naif itiraf beni rahatlatmıştı. Bir akşam eniştemin evindeyken Marie yüzü kızarmadan, yaptığıının sıradışı bir şey olduğunu farkında bile olmadan kuzenine karşı olan tutkulu sevgisini açıkça dile getirmiş olduğunu hatırladım. Ama ben buna kızmıştım. İlk başta zararsız bir şey olarak başlayan derin tutkulara dikkat etmesini söyledim, aksi halde daha sonra kötü sonuçlar doğuracağı konusunda onu uyardım. Aynı anlamsız yanıtı vererek bana bir aptalmışım gibi davrandı- bana sanki cahillerin cahiliymişim gibi davranmaktan hoşlanıyordu ve bu nedenle konuyu ona bir sürü yalan söylediğimi belirterek kestirip attı. Bu tür suçların yasal suçlar olduğunu ona açıklamamanın ne anlamı vardı ki? Aşk duygularını uyandırmak için başkalarını okşamanın tıp kitaplarında "ahlaksızlık" olarak nitelendiğine onu ikna etmenin ne değeri vardı ki? Ben ahlaksızlığa batmış bir zamparaydım. Hiçbir şey o masum sıçramalarını durdurmaya onu ikna edemezdi. O bir ıslah evine kapatılıp serbest bırakılmayacak bilinçsiz suçlular grubuna aitti. Baharın sonuna doğru beni yeni bir arkadaşıyla, otuzlu yaşlarda bir kadınla tanıştırdı. O da Marie gibi sözleşmeden yana yaralıydı ve bu nedenle bana göre sempatiye layık biriydi. Bir zamanlar güzelliğiyle rağbet gören, ancak şimdi bu kadar zor duruma düşmüş olan bu kadını bu halde görmek bana acı veriyordu. Ünlü bir aktrisin kızının angaje edilmesinden hariç kimse bu kadının sözleşmesinin neden yenilenmediğine bir anlam veremiyordu; bir zafer her zaman başka kurbanların ölümü olur. Buna rağmen ondan pek haz etmedim; o bana iddialı ve bir av peşinde olan bir kadınmış gibi geliyordu. Gururumu okşayarak, şüphesiz sonrasında benden yararlanmak için beni büyülemeye çalıştı. Ara sıra eski ve yeni arkadaşlar arasında kıskançlık vakaları cereyan etmeye başladı, biri diğerini istismar ederken, bu durumda taraf tutmayı reddettim... Yaz bitmeden

Marie bir bebek daha bekliyordu. Doğumu Şubat ayında olacaktı. Buna hazırlıksız yaklandık. Ölümcül gün ağarmadan ilerleme kaydetmek için her türlü çabayı harcamak gerekiyordu. Romanım Kasım ayında çıktı. Bu muazzam bir başarı oldu. Parası boldu ve kurtulmuştuk! Hedefime ulaşmıştım. Rahat bir nefes aldım. Yolumu inşa etmişim; sonunda takdir edilmiş ve alkışlarla karşılanmışım; bu çocuğun doğumunu sevinç içinde bekliyorduk. Onu beklentiyle vaftiz edip, ona Noel hediyeleri satın almıştık. Eşim mutlu ve hamileliğiyle gururlanırken samimi arkadaşlarımız sanki çocuk doğmuş gibi "küçük adam nasıl" diye sorma alışkanlığına girmişlerdi. Şimdi artık ünlü olmuş ve başarımın tadını çıkarırken, Marie'yi rehabilite etmeye ve mahvolan kariyerini kurtarmaya karar verdim. Bunu başarmak için dört perdelik bir oyun yazmayı planladım ve bunu Kraliyet Tiyatrosuna önerdim. Oyunda izleyicinin kalbini fethetmek için her türlü imkâna sahip olabileceği sempatik bir karakter yer alıyordu. Doğuracağı aynı günde bu oyunun kabul edildiğini ve başrole onun seçilmiş olduğunu duydum. Her şey olması gerektiği gibi iyi oldu; ben ve ailem arasında kopan bağ bu bebekle tekrar yenilendi. İyi günler, hayatımın bahar günleri nihayet gelmişti. Evde ekmek ve hatta şarap da vardı. Anne, sevgili anne hayattan yeni zevk alıyor ve eski güzelliğini geri kazanmaya başlıyordu. İlk çocukta olan ilgisizlik ve ihmal yeni doğan bebek ile birlikte sevgi ve şefkate dönüşmüştü.

VI.

Yaz yeniden gelmişti. Stockholm Takımadaları kıyısında, yeşil adaların birinde ailemle birlikte biraz zaman geçirmek için izin almayı düşünüyordum. Bilimsel araştırmalarımın hasatını biçmeye başlamıştım. Tezim Académie des Inscriptions et Belles Lettres Institut de France tarafından okundu. Birçok yabancı bilimsel çevrelere üye seçilmiştim ve Rus İmparatorluk Coğrafya Derneği üzerime madalyalar yağdırmıştı. Henüz otuz yaşında edebiyat ve bilim dünyasında mükemmel bir konuma gelmiş ve önümde parlak bir gelecek vardı. Zaferlerimi Marie'nin ayakları önüne sermek benim için saf mutluluktu... Ama o bana kızgındı çünkü ben "dengeyi bozmuştum" Kocasının eline baktığı için kendisini aşağılanmış hissetmesin diye kendimi olduğumdan daha küçük göstermeye çalıştım. Masadaki iyi yürekli dev gibi, sakalımı çekiştirmesine izin verdim ve bunun bir sonucu olarak, benim iyi yürekliliğimden cesaret aldı. Hizmetçi ve arkadaşları, özellikle de hanım arkadaşları önünde beni küçük düşürmekten zevk alıyordu. Kendine fiyaka veriyordu; onu başımın üstüne kaldırdığım için benden üstünmüş gibi tavırlar sergiliyor ve ben önemsiz biriymişim gibi davrandıkça, o beni daha fazla ayakları altına alıyordu. Bilinçli olarak çıkışımı ona borçlu olduğum sanrısına onu kasten teşvik etti. Bunu anlamadı ve görünüşe bakılırsa bundan memnun da değildi. Kendimi ondan daha alçak konumda göstermekten olumlu bir şekilde zevk alıyordum. Büyüleyici bir kadının kocasından başka bir şey olmamakla yetiniyordum ve nihayet sonunda ben değil kendisinin bir deha olduğuna inanmaya başladı. Bu günlük hayat ayrıntılarına da yansdı. Örneğin iyi bir yüzücü olduğumdan ona yüzmeyi öğrettim. Onu yüreklendirmek için, endişeliymişim gibi davrandım. Kendi büyük başarılarından bahsedip beni alaya almasından duyduğu haz benim için sürekli bir eğlence kaynağı oldu.

Günler gelip geçti; karıma bir anne olarak taparken başka bir düşünce aklıma çeldi ve ısrarla bana musallat olamaya başladı: Ben otuz yaşında bir kadınla evliydim - kritik bir yaş, tehlike ve tuzaklarla dolu bir dönemin başlangıcı - ara sıra beni endişelendiren belirtiler görebiliyordum, belki o an için felaket dolu olmayan belirtiler, ancak içinde nifak tohumları taşıyan türden belirtiler. Lohusalığından sonra dizginlenemez öfkeme fiziksel bir uyumsuzlukta eklendi; aramızdaki cinsel ilişki iğrenç olmaya başladı. Tutkusu uyandı-ğında kurnaz bir fahişe gibi davranırdı. Bazen beni kıskandırmaktan zalimce zevk alırdı; bazen de endişe verici ölçüde kendini salardı, muhtemelen çapkın ve sapkın arzuların baskısı altında diye düşünüyorum. Bir sabah genç bir balıkçı eşliğinde, yelkenli bir tekneyle açıldık. Delikanlı ön-yelkenle uğraşırken ben de dümen yelkeni ile ana-yelkenin sorumluluğunu aldım. Eşim ona yakın oturuyordu. Rüzgâr düştü ve teknede sessizlik hüküm sürdü. Bir an genç balıkçının şapkasının altından gizli gizli karımın arkaya açılıp saçılmış ayaklarına bakıp durduğunu fark ettim... Ayaklarına?... Belki de daha fazlası da görünüyordu; oturduğum yerden kestiremedim. Karımı izledim. Tutku dolu gözleri genç adamı adeta yiyip bitiriyordu. Ona orada olduğumu hatırlatmak için rüyadan uyanan birinin yaptığı gibi bazı ani jestler yaptım. Hemen kendisini toparlamaya başladı ve bakışları onun kocaman çizmelerinin üzerindeyken kendisini bu zor durumdan kurtarmak için beceriksizce "bu tür çizmeler pahalı mı acaba, merak ediyorum?" diye açıklamada bulundu.

Böylesi aptalca bir açıklamanın karşısında ne yapabilirdim ki?

Aklıma şehvetli düşünce akımından alıkoymak için şöyle ya da böyle bir bahane bulup delikanlıyla yer değiştirdim. Bu rahatsız edici sahneyi unutmaya çalıştım; arzulu gözlerle nasıl insanları gözleriyle soyduğu benzeri sahneler belleğime kazınmış olduğunu hatırlasam da yanılmış olduğuma kendimi ikna etmeye çalıştım. Bir hafta sonrası, bir gün bu sapık kadın benim annelik idealimin farkına varacağına dair tüm umutlarımı yok eden bir vakanın ardından kuşkularım tekrar uyandı. Arkadaşlarımdan biri bir hafta sonunu bizim-

le geçirdi. Karıma karşı kendisini hoş etti. Bu nezaketinin karşısında yoğun flörtle ödüllendirildi. Yorgun düşmeye başlamıştım, birbirimize iyi geceler diyerek ayrıldık. Karımın yatağına gidip uyuyacağını düşündüm. Yarım saat sonra balkondan gelen seslere kulak misafiri oldum. Hemen dışarı fırladım ve karım ve arkadaşım oturmuş likör içiyorlardı. Bunu bir şaka olarak karşıladım, ancak ertesi sabah beni elâlemin maskarası yaptığını söyleyerek sitemde bulundum. Bana güldü ve muazzam kirlî düşüncelerle lanetlenmiş önyargılı bir adam olmakla itham etti... Hatta repertuarındaki tüm beyhude argümanlarına boğdu beni. Öfkeden kendimi kaybettim; histerik olmuştu ve bu rolünü o kadar iyi oynadı ki, sonunda ona haksızlık ettiğim için özür diledim.

Ona haksızlık yapmak – onun davranışlarını düşündüğümde kesinlikle hatalı davranışlardı! Son sözleri beni tamamen susturdu.

"Sence," dedi aşağılayarak, "bir boşanma aşamasından ikinci kez geçmeye katlanabilir miyim? "

Ve böylece sorunlarım üzerine düşüncelere dalarken, boy-nuzlanmış bir kocanın huzuruyla yatağına yattım. Bir yosma nedir? Yosma ileri giden bir kadındır. Yosmalık ileri gitmekten başka bir şey değildir.

Peki, kıskançlık nedir? Kişinin en değerli mülk kaybetme korkusu... Kıskanç koca? En değerli varlığını kaybetmeye karşı çıkan gülünç bir insan.

VII.

Başarı başarıyı izledi. Tüm borçlarımız ödenmişti. Para yağıyordu. Fakat gelirimın büyük bir bölümü ev harcamalarına gitse de, finansal durumumuz kaosta idi. Muhasebe ve nakdin hesaplarını elinde tutan Marie, sürekli daha fazla para istiyor ve şiddetli sahnelere sebep olan bu sürekli talepleriydi. Tiyatro ile sözleşmesi yenilenmemişti. Bunun faturasının bana ödetildiğini söylememe bile gerek yok. Her şey benim suçumdu! Keşke benimle hiç evlenmemiş olsaydı! Onun için yazmış olduğum rol unutulmuştu; hatta bu rolü tamamen mahvetmişti, bunu berbat etmiş ve oyunun incelikleri hakkında en ufak bir şey anlamadan rolü oynamıştı. Bu sıralarda "kadın sorunu" olarak tanımlanan konular muazzam ilgi topluyordu. Ünlü Norveçli bir erkek aktivist bunun üzerine bir oyun yazmış ve tüm zayıf zihinleri her yerde ezilen kadınları arama manyası sarmıştı. Bu aptalca kavram yorumlarına karşı savaştım ve bunun sonucunda "kadın düşmanı " olarak itham edildim, bütün hayatım boyunca üzerime yapışık kalan bir etiket. Ev gerçekleriyle ilgili birkaç vakayla çıkan kavga Marie'yi şiddetli bir histeriye sürükledi. Nevrotik hastalıkların tedavisinde on dokuzuncu yüzyılın en büyük keşfinin hemen sonrasındaydı. Çaresi bütün büyük gerçekler kadar basitti. Hastanın çılgınları en doruk noktasına ulaştığında elime bir su şişesi geçirdim ve "Kalk, yoksa bu suyu üzerine dökeceğim!" sihirli sözcüklerini gürledim. Derhal çılgılık atmayı durdurdu -ve bana ölümcül nefretle yoğrulmuş samimi bir hayranlık bakışı fırlattı. Bir an için şaşırđım, ama uyanmış olan erkeklik gururum reddedilmek istemedi... Su şişesini tekrar kaldırdım; "Çılgılık atmayı durdur, aksi takdirde bu suyu üzerine boşaltacağım!"

Ayağa kalktı, bana bir alçak, bir sefil, bir sahtekâr dedi - hepsi de uygulamamın etkili olduğunun işaretleri. Kocalar,

aldatılmış ya da değil, samimi arkadaşınız olduğum için, bana inanın: büyük histerinin şifa sırrı işte budur; bunu unutmayın, belki gün gelir buna ihtiyacınız olacak. O günden itibaren ölümüm geri dönülmez olarak yerleşti. Aşkım beni tiksindirmeye başlamıştı. Kadın kurnazlığı hakkında çok şey biliyordum; bu dünyada benim yerim yoktu. Seks benim fiziksel ve ruhsal yıkımımı sabitlemiş ve öfke çılgını kendi öz karım bana ölümüne işkence etmenin korkunç ve zor görevini üstlenmişti. Görevine, arkadaşını bir kiracı olarak tanıttı, onu bizim dairenin bitişiğinde möbleli bir daire kiralaması için ikna etti; bunu benim en şiddetli muhalefetime rağmen yaptı. Hatta yemeklerini bizimle birlikte yemeyi önerecek kadar ileri gitti. Buna canla başla karşı çıktım ama tüm protesto ve önlemlerime rağmen sürekli bu davetsiz misafirle karşı karşıya kalıyordum. Neredeyse bir bigamist olduğumu benimseyecektim. Karımla birlikte geçireceğim akşamlarımı yalnız geçiriyordum, çünkü o ortadan kaybolup arkadaşıyla odaya kapanıyordu. Benim sigara ve benim şarabımı içerek onun odasında benim hesabıma eğleniyorlardı. O kadından nefret ediyordum ve bu duygularımı gizleyemediğimden - çoğu zaman o "zavallı çocuğa" nezaketsiz davrandığım suçlaması altında Marie'nin öfkesine maruz kalıyordum. Marie'nin koca ve çocuktan yabancılaşmasıyla, bebek bir bakıcıya teslim edildi, kırk beş yaşlarında bir cadıya, - adil arkadaş aşçıyı demoralize etti; bira tüketimi ayda neredeyse inanılmaz beş yüz şişe miktarına yükselmişti; aşçım mutfakta oturmuş sarhoş uyurken yiyecekler israf oluyordu. Adil arkadaş bir erkek avcısıydı ve ben de onun avı. Bir gün Marie bana satın almak istediğini söylediği bir palto gösterdi. Renk ve kesimini onaylamadım ve başka bir seçim yapmasını tavsiye ettim. Hazırda bulunan arkadaş, bunu kendisi için ayırttı ve daha sonra ben konuyu unuttum. İki hafta sonrasında karımın satın aldığı bir paltonun faturası bana geldi. Bu konuyu araştırdım ve öğrendim ki Marie tiyatronun demi-monde'ları tarafından iyi bilinen bir hileye alet olmuştu. Bu mutluluk avcısıyla bağlantısını kesmesini söylediğimde yine her zamanki gibi öfkeden çıldırdı... Her şey giderek daha kötü olmaya başladı. Bir kaç gün

sonra Marie, itaatkâr karı kılığında, duygularım üzerinde çalışmak amacıyla, oldukça alçakgönüllü bir şekilde, onun bu "zavallı çocuğa" eşlik etmesine izin verip vermeyeceğimi sordu. Birlikte borç istemeyi amaçladıkları rahmetli babasının bir arkadaşını ziyarete edeceklerdi. Bu istek bana garip geldiğinden aklımı kurcaladı, özellikle de arkadaşının kötü itibarı göz önünde bulundurulunca. Çocuğumuzun hatırı için gözlerini açması ve mutlak bir uçuruma sürükleyen bu transtan kurtulması için Marie'ye yalvardım.

Burada tek cevabı bir ifadesinin tekrarı oldu: "Bazı hayal..." Ve konu olduğu gibi reddedildi.

Arkadaşı tanınmış bir aktörün kendisine evlenme teklif etmesi amacıyla aldatmaca bir öğlen yemeği verdi. Yeni bir vahiy beni bekliyordu, beni uyuşukluğumdan etkili bir şekilde uyandıran bir vahiy. Şampanya içilmiş ve hanımlar bün-yelerinden fazlasını tüketmişlerdi. Marie kollu bir sandalye-de uzanmış ve önünde ise diz çöken arkadaşısı oturmuş onu dudaklarından öpüyordu. Garip gösterilere ilgi duyan ünlü aktör, arkadaşlarından birini çağırdı ve sanki bunu kanıtlamak istermişçesine çifti işaret ederek şöyle seslendi: - "Bura-ya bakın! Gördünüz mü?"

Şüphesiz bazı söylentileri ima ediyor ve gülerек söylediği sözlerin altında gizli anlamlar yatıyordu. Geri eve döner dönmez, Marie'ye bu felaket vurulmasından vazgeçmesi ve itibarına biraz daha özen göstermesi için yalvardım. Güzel kadınları öpmekten hoşlandığını gizlemiyordu, bu şekilde davrandığı tek meslektaş sadece o arkadaşısı değildi; tiyatroyda, soyunma-odasında başkalarına da aynı lütufta bulunuyordu. Kendisini bu zevkten, bu sapkın hayal gücümde sadece kötülük olarak gördüğüm bu masumane zevkten mahrum bırakmaya hiç niyeti yoktu. Davranışlarını farklı bir ışık altında görmesini sağlamak imkânsızdı; bunun sadece bir tek çaresi vardı...

Tekrar anne olacaktı; bu kez öfkeden kuduruyordu, ama durumu onu bir süreliğine evde tuttu.

VIII.

Doğurduktan sonra taktiklerini değiştirdi. Sapkın tutkularının sonuçlarından çekindiğinden mi etkilenmişti yoksa sadece kadını içgüdüleri mi uyanmıştı emin değilim, ama genç delikanlılara yoğun ilgi gösteriyordu. Bunu, beni gerçekten kıskandırmak için açık açık yapıyordu. Sözleşmesi olmadan, zamanını harcayacak bir meşgalesi de yoktu, bu nedenle kaprislerle dolu despotça benimle kıran kırana bir savaş içine girmişti. Bir gün iki hizmetçidense üç hizmetçiyi tutmanın daha ucuz olduğunu bana kanıtlamaya çalıştı. Tam da düşündüğüm gibi, bir deliyle tartışmak sadece zaman kaybıydı, bu nedenle onu sadece odamdan uzaklaştırdım. İntikam yemini etti. Evde varlığı kesinlikle gereksiz olan üçüncü bir hizmetçiyi işe aldı. Sürekli hiçbir iş yapılmıyordu. Her şey alt üst edilmişti, üç kız gün boyu sürekli birbirleriyle didişiyor, bira içip benim hesabıma sevgililerini eğlendiriyorlardı. Evliliğimin mutluluk tablosunu tamamlamak için bunun üstüne bir de çocuklarımdan biri hasta düştü. Bu eve iki ekstra hizmetçi ve iki doktoru getirdi. Ay sonunda beş yüz kronluk bir açıkla karşı karşıya kaldım. Bu giderleri karşılamak için enerjimi ikiye katladım, ama gerilen sinir tellerim artık uyarmaya başlamıştı. Onun şaibeli sermayesini çarçur etmekle ithamın bile ötesine geçerek Kopenhag'daki teyzesine bir ödenek yapmaya beni zorladı. Bu kadın beni kendi "servetini" boşa harcamakla suçladı ve onun bu inanılmaz suçlamaları tahammülün ötesinde rahatsız etti. O Marie'nin annesinin ölüm döşeğinde kendisine karımın mirasını paylaşması gerektiğini belirgin bir şekilde ifade ettiğini ileri sürüyordu. Bu konunun benimle ne ilgisi olduğunu anlayamadım, çünkü bahsettiği "servet" sadece hayal de vardı; ama tembel ve kudretsiz olan teyzenin yükü benim yüküme eklenerek omuzlarıma bırakıldığı bir gerçektir. Bu konuya boyun eğdim, hatta eski bir arkadaş bir numaralı

maceraperestin sebep olduğu bir borcu da üstlenmeyi kabul ettim, çünkü benim sevgili eşim, bana ona iyilik yapma fikrini satmıştı. Onu öpmem ayrıcalığına erişmek için her şeyi kabul ettim; onun mirasını boşa harcadığımı, teyzesinin "servetini" çarçur ettiğimi, onunla evlenmekle tiyatro kariyerini mahvettiğimi, hatta sağlığına bile zarar verdiğimi tamamen kabul ettim. Kutsal evlilik yasal fuhuşa indirgenmişti. Bu kabullerimin hepsini özenle sakladı ve daha sonra açgözlülükle kullanmak için bir efsane gibi kurguladı, ardından tek tek yol göstermiş olduğum arkadaşları tarafından sinsice etrafa yayıldı. Beni mahvetmek onda bir saplantı haline gelmişti. Yılsonunda ev giderleri için ona on iki bin kron verdiğimi tespit ettim ve bu nedenle mecburen yayıncımdan bir miktar peşin avans istemek zorunda kaldım. Her ne zaman savurganlığıyla ilgili ona sitem etsem, cevabı hazırды - " Öyleyse neden çocuk yapıp karını mağdur ediyorsun? Oysa ben görkemli pozisyonumu feda edip seninle evlendim..."

Ama buna verecek alaylı bir yanıtlım vardı - "Bir Barones olarak tatlım kocan sana üç bin kronluk bir borç bıraktı. Bense sana bunun üç misli fazlası, tam üç misli fazlası gelir sağladım. " Hiçbir şey söylemedi, ama bana sırtını döndü ve akşama doğru onun bütün suçlamalarını kabul ettim; üç bin kronun on binden çok daha fazla olduğunu, şahane karım, özellikle de geceliği içinde şahane görünen sevgili karımın sayesinde yükselen bir alçak, bir cimri, bir "bel ami" olduğumu kabul ettim. Konusu suçlu kocası tarafında sömürülen ezilmiş bir kadın olan romanın ilk bölümüne döktü bütün zehirini. Diğer taraftan yazılarımda ise her zaman hep altın saçlı güzel bir kadın, bir Madonna ve genç bir anne süzülürdü. Sürekli onun övgülerini kutsuyor, Tanrının lütfuyla bir şairin Dikenli yolunu aydınlatmak için gönderilen harika kadının figürü etrafında muhteşem bir efsane yaratıyordum... Ve eleştirilenler kötümser bir romancının "iyi dehası" üzerine yağdırdığı tamamen hak etmediğı övgüleri alkışlamaktan yorulmuyorlardı... Şirretimin zulmü altında ne kadar çok ezildiysem o kadar daha çok onun o kutsal kafasına ışıktan bir taç örmeye çaba gösterdim. Gerçekler tara-

fından bastırıldıkça, sevimliliğinin halüsinasyonlarından daha fazla esinlendim... Aşk büyüü için heyhat!

IX.

YAZ ORTASINDA KIŞ

Kış gecesi, sokaklar terk,
Buz Kral dünyayı esaretinde tutar;
Rüzgârın ani borası uyandırır
Ürkütücü sesler, duvarlar çalkalanır
Vahşi, asi çağrısı ile.
Tanrılar gibi yalın oturduk yemeğe
Yapayalnız, sadece sen ve ben
Mumları yak, bırak ışıkları
Karanlık ve küskünlüğü dışarı sürsün
Mükemmel sevinç yakındır
Güneşlikleri çek, kepenkleri kapat!
Meraklı gözlerden sakın
Fincanı al ve bana ver!
Kış kasvetini şarkıyla aydınlat
Ve tatlı armonileri ile karanlığı hafiflet
Ormanın şarkısını söyle ya da
Sakin ve mülayimce denizin harikalarını
Ya da param parça denizi
Köpükle damgalı kumun üzerine
Düşen kükreyen gök gürültüsü
Büyük büyülü bir nehir gibi,
Sesin büyücülükle dolu
İtırımın titrediğini gör
Yapraklı ağacın titremesi gibi
Esen rüzgârda, gün ışığı sönerken
Ekranımda sancağı uçuşuyor
Beyaz yelkenli iki direk yelken açıyor
Ocak-kilim üzerinde rahatça uzanmış
Samurla yarışan ipek kürküyle
Uyuyor senin Van (pers kedisi) kedisi

Aynanın açık görünümünde
Küçük yuvamızı görüyorum
Rüyalara sarılı benim özeleştirim
Mizah duyulara yalvarıyor
Geçmiş ve geleceğin sevinç sahnelerini.
Yazı yazdığım masanın üzerine
Mumun yumuşak parıltısı düşer
Heyecanla beyaz yapraklara düşer
Gül sıcaklığıyla kızartır yumuşak aydınlatma
Onların kusursuz karı
Odanın tatlı inzivasında
Yeşile asılı, bir ilkbahar kuytusunu
Vahşi bir karışıklık belirtisi gözlemliyorum

-
Rütbe zengini Arapsaçı çileler
İş ve ev kitabını kaplar
Cam bardakta buluşur gözlerimiz
Işıldıyor mavi, temperli çelik gibi
Bakışların konuşuyor, ama kısacık
Şefkatli dudaklar selamlıyor gülümseyişle
Kalbinin sadık olduğunu bana anlatır
Parlayan kaş ruhumu büyülüyor
Mum ışığını utandırıyor
Mücevherlerinin ışıltısı dans ediyor
Kıvılcımlar uçuşup yükseltiyor
Uzun kirpikli gözlerin çekici alevini
Hişt! Zil sesi, uykusunu kaçırır
Ev halkının – postacının zil çalışı!
Boş verin onun kasvetli kerestesini
Sınırlayıp karartamayacak
Aşkın ebedi baharını
Posta kutusu delil ve mektupları saklar
Güvenli kilit ve anahtar altında
Gül ve oyna, hüznün dağılana kadar
Bu işgüzar şefkat ihtiyacında
Aşk mükâfatımız olsun
Şarkı söyle sevgili, benim ruhumun arzusu!
Dünya sen ve benden başka bir şeyi saklamıyor

Hiçbir aşkın yoramadığı dudaklarla söyle
Tutkunun sönmez ateşini söyle
Geceyi coşkuyla doldur!

X.

Bazı anlar olurdu, eşimin benden nefret ettiğinden ve yeniden evlenmek için benden kurtulmaya çalıştığından hiç kuşkuym olmazdı. Bazen yüz ifadesindeki garip yansımalar bir sevgilisi olduğuna dair beni kuşkuya düşürür ve bana karşı soğukluğu bu kuşkumu daha da güçlendirirdi; aniden tutuşan kıskançlığım, şiddetli alevlere dönüşüyor, evliliğimizin temelleri sarsılıyor ve cehennemin ağız ayaklarımızın önüne açılıyordu. Karım omurga veya sırtından rahatsız olduğu bir hastalıktan mustarip olduğunu ilan etti, hangisi olduğundan emin değildi. Eski bir arkadaş olan aile doktorunu çağırttım. Doktor sırt kaslarında romatizmal düğümleme teşhisi koydu ve masajla tedavi edilmesini önerdi. Hastalığının gerçekliği konusunda kuşku yok gibi göründüğünden buna bir itirazım olmadı. Samimi olarak tedavi konusu hakkında herhangi bir fikrim olmadığından, tamamen edebiyat çalışmalarına odaklı kaldım ve tedavinin ilerleme kaydedip kaydetmediğine pek ilgi göstermedim. Karım tehlikeli derecede hasta görünmüyordu, çünkü eskisi gibi davranıyor, tiyatroları ziyaret ediyor, hiçbir daveti kaçırmıyor ve bir eğlenceyi en son terk eden hep o oluyordu. Bir akşam küçük bir arkadaş buluşmasında birileri birden kadın doktorların kıtlığından duyduğu üzüntüyü dile getirdi. Konuşmacı, bir kadın için bir erkeğin önünde soyunmanın çok tatsız bir şey olduğunu söyledi ve Marie doğru dönerek şöyle dedi: -

"Haksız mıyım? Çok tatsız değil mi?"

"Ah! Bir doktor bunun dışında tutulmalı."

Anı bir flaş görüntüyle bu tedavinin doğası bana göründü. Marie'nin yüzünde duygusal bir ifade fark ettim, bir süreden beri beni şaşırtmış olan bir ifade ve kalbimi korkunç bir şüphe kavradı. O azılı bir şehvet düşkünü karşısında soyunmuştu! Ve ben bu konuda tamamen cahil kalmıştım.

Yalnız kaldığımızda ondan bir açıklama yapmasını bekledim. Görünüşe göre oldukça umursamaz bir şekilde tedaviyi açıkladı.

"Ama bunu umursamıyor musun?"

"Neden umursayacakmışım?"

"Tevazunla bana her zaman neredeyse iffetli gibi göründün."

İki gün sonra doktor çocuklardan birini görmeye geldi. Odamda otururken, onunla karım arasında garipliğinden ötesinde bir konuşmaya kulak misafiri oldum. Onlar gülüyor ve fısıldayarak konuşuyorlardı. Sonra dudaklarında hâlâ bir gülümsemeyle odama geldiler. Uğursuz spekülasyonlara dalarken, aklım konuştuğumuz konudan uzaklaşıyor, ara ara kadın hastaya odaklanıyordu. " Kadınların şikâyetlerini çok iyi biliyorsunuz, öyle değil mi yaşlı adam?" dedim. Marie bana baktı. Çok öfkelenmişti. Gözlerinde öyle bir nefret yanıyordu ki sırtımdan aşağı doğru inen bir ürperti hissettim. Doktor gittikten sonra öfkeyle bana doğru döndü.

"Fahişe" sözcüğünü yüzüne fırlattım. Henüz analiz etmeye zaman bulmadığım sezgisel bir patlamayla iradem dışında ağzımdan kaçmıştı. Hakaret bana geri döndü ve altında ezildim. Gözlerim çocuklara ilişti ve nedametli bir kalp ile özür diledim. Ama o öfkeli kaldı, o kadar öfkeli ki hiçbir şey onun bu kızgınlığını yumuşatamazdı. Ona karşı yaptığım bu büyük haksızlığı gidermek ve aynı zamanda belirli bir ölçüde öfkesinden de etkilenererek, bir tiyatro turu şeklinde Finlandiya'ya birkaç haftalık bir zevki gezi düzenleme fikrine gebede kaldım. Tiyatro yöneticileri ile müzakereye başladım, anlaşmayı başararak parayı temin ettim. O yurtsever zaferler ve bir takım defne çelenkler kazandığı Finlandiya'ya gitti. Ben çocuklarla yalnız kalmıştım. Hasta düştüm. Ölümün eşliğinde olduğuma inandığımdan ona bir telgraf gönderdim ve eve dönmesini rica ettim. Performanslarını bitirmiş olduğundan bu onun işine bir engel teşkil etmeyecekti. O döndüğünde ben daha iyi olmuşum; sahte gerekçelerle onu geri getirttiğimle suçladı, telgrafla yalan söyleyerek daha ziyade onu ilişkilerinden ve yerli ülkesinden uzaklaştırmaya çalıştığımı söyledi... Dönüşünden sonra çok geçmeden yeni bir

değişim fark ettim, beni huzursuzlukla dolduran bir değişim. Eski alışkanlıklarının aksine hiç tereddüt etmeden kendini bana veriyordu. Bunun sebebi neydi? Merak ediyordum, ama bu konunun derinlerine inme ihtiyacı hissetmiyordum...

Ertesi sabah ve bundan sonraki günler de Finlandiya'da geçirdiği heyecanlı hoş anlarından başka bir şey konuşmuyordu. O anın anılarına kapılarak bir gemi mühendisiyle tanışmış olduğunu bana anlattı, soyut şeylerde herhangi günah denen bir şeyin olmadığını ve olanlardan tamamen koşullar ve kaderin sorumlu olduğunu söyleyen aydın ve modern bir adam. "Elbette, benim canım," diyerek ona katıldım, "ama bütün bunlara rağmen eylemlerimiz sebep olduklarının sonuçlarına katlanmaktan geri kalmıyor yine de." Günah diye bir şeyin olmadığını itiraf ettim, çünkü kişisel Tanrı diye bir şey yoktur; buna rağmen yanlışlarımızdan kendimiz sorumluyuz. Soyut olanda bir günah olmaya-bilir, ama bir yasa olduğu sürece, suç var olmaya devam edecektir. Bunun teolojik anlayışına gülebiliriz, ancak intikam ya da daha ziyade öç almak bir gerçek olarak kalır ve saldırgan asla kaçmaz. " Algılamaya başlamıştı ancak beni anlamıyor gibi davranıyordu. "Sadece kötü olanlar intikam alır" dedi en sonunda.

"Kabul, ama dünyada bu kadar çok kötü insan varken, misilleme yapmadan yeterince cesur olan bir insanla muhatap olduğunu peşinen kim bilebilir ki? "

"Kader bizim eylemleri yönlendirir."

"Doğru, ama kader aynı zamanda intikamcının hançerini de yönlendirir."

Ayın sonunda düşük yaptı, sadakatsızlığının belirgin bir kanıtı diye düşündüm. Ve o andan itibaren bu kuşku gitgide büyüdü ve yüreğimi acıyla doldurdu. O benim bir "deli" olduğumu, kuşkuğun sadece yoğun beynimin ürettiği bir hayal ürünü olduğuna ikna etmek için elinden geleni yaptı. Ve bir kez daha beni affetti. Uzlaşmamızı kutlamak için ona düşünülen görkemli bir rol içeren bir oyun yazdım, mahvetmesi imkânsız olan bir rol. Ağustos ayının on yedinci gününde ona bütün haklarının kendisine ait olduğunu yazan

bir belge ile oyunu ona hediye ettim. Özellikle ona yazdığım rolü oynadığı sürece bunu dilediği gibi kullanabilirdi. Bu iki aylık yorucu bir çalışmanın sonucuydu. Majesteleri, ikinci sınıf aktris bu emeği tek kelimeyle bile teşekkür etmeden kabul etti.

XI.

Ev temizliğimiz kötüden berbata dönüştü. Müdahale etmem imkânsızdı, çünkü beyan ettiğim tüm görüşlerimi, değişiklikle ilgili yaptığım tüm önerilerimi bir hakaret olarak algılıyordu. Gıda israfı ve çocukları ihmal eden hizmetçilerin ahlaksız savurganlıkları karşısında çaresizce pasif kalmam gerekiyordu. Sefalet, huzursuzluk ve kavgadan başka hiçbir şey yoktu. Tüm masraflarını peşinen ödemiş olduğum Finlandiya seyahatinden geri döndüğünde, cebinde sadece iki yüz kron vardı, performanslarının mali sonuçları... Mali hesapları kendisi tuttuğundan, meblağı aklımın bir köşesine yazdım ve bunu tüketmeden çok önce benden biraz daha para isteyince bu beklenmedik talebin karşısında şaşırıp kendi parasını ne yaptığını sordum ona.

Onu arkadaşına ödünç verdiğini söyledi ve yasal olarak kazandığı parayı dilediği gibi harcamaya hakkı olduğunu savundu.

"Peki ya ben?" diye sordum... Ayrıca ev bütçesinden parayı sakınmak harcamak değildir...

"Kadına gelince durum farklı ama!"

"Ezilen kadın durumunda bu böyle demek istedin? Hanenin bütün giderlerini adama ödeten köle kadının durumunda? Bunların hepsi "kadının kurtuluşu" denilen saçmalığın mantıksal sonuçlarıdır. Dotal sisteme referansla Emile Augier'nin Les Fourchambault'daki kehanetleri gerçekten de yerine gelmişti. Koca karısının kölesi olmaya başlamıştı. Ve kendinin aldatılmasına izin veren o kadar koca var ki bunlar kendi mezarlarını kendi elleriyle kazarlar. Aptallar!

Evlilik hayatımın sefaleti yavaş yavaş makaranın ipliği gibi açılırken, yaralı itibarımdan yararlanarak aptalca bir önyargıda bulundum ve antik batıl inançlara saldırdım. Bir ciltlik hiciv yazdım. Cinsiyetsiz kadınları da gözardı etmeden met-

ropolün ana şarlatanlarına bir avuç çakıl taşı fırlattım. Derhal broşür yazar bir yazar olmakla suçlandım. Marie bu konuda hoşnutsuzluğunu şiddetle savundu ve hemen düşmanları arkadaş edindi. Konuyu kişisel olarak algılamış ve bir dedikoducuya bağlı olmanın acı sefaletinden yakınıyordu! Bu hicivcinin aynı zamanda ünlü bir roman yazarı ve bir oyun yazarı olarak isim yapmış olduğu gerçeğini unutmuştu. O bir aziz, bir gaziydi kendisi. Mutsuz çocuklarının kasvetli geleceklerini eleştirdi. Onlar tam anlamıyla annelerinin mirasını çarçur eden, onun tiyatro kariyerini mahvedip kendisine kötü davranan bir babanın onursuz eylemlerinin sonuçlarına katlanmak zorunda kalacaklardı...

Bir gün bir gazetede benim deli olduğuma dair bir yazı çıktı, sipariş üzerine yazılıp nakit ödenen, Marie ve arkadaşlarının azizliğiyle etrafa dağıtılan bir broşür; küçük beyninin kaydettiği hiçbir saçmalık gözardı edilmemişti. Oyunu o kazanmıştı. Ve düşmanlarımla gözü önünde yıkılışımı izlerken, savurgan oğlu üzerinde ağlayan anne rolüne bürünmüştü. Benim dışımda bütün dünyaya sevimli gelirken, ister sahte ister gerçek olan bütün arkadaşlarımı kendi tarafına çekmişti. İzole bir vampirin emrinde muhtemel tüm savunma girişimlerini terk etmiştim. Ben çocuklarımla annesi, sevdiğim kadına karşı elimi kaldırabilir miydim?

Asla!

Yenilmiştim. Beni iyilikle sardı - ister yurt dışında olsun ister evde, beni horgörü ve hakaretten başka bir şeyle karşılamıyordu. Ben iş yükü ve sefaletten bitkin düşmüştüm; Baş ağrısı huzursuzluk ve hazımsızlıktan çok çekiyordum... Doktor mide nezlesi teşhisi koydu. Bu zihinsel gerginlik beklenmedik sonuçlarıydı. Bu hastalık, ben bir kaçış olarak amaçladığım yurtdışına gitmeye karar vermeyene kadar patlak vermemesi garipti, bu nedenle bunun karımın etrafını saran sayısız arkadaş ağı tarafından inşa edilmiş olduğunu düşünüyordum. Bu gizemli illetin belirtileri ilk olarak oradan, eski bir dostumun laboratuvarını ziyaret ettiğim gün başladı, buradan kendimle birlikte bir şişe siyanür getirmiştim; bunun amacı beni gevşetmekti ve şişeyi karıma ait bir mobilya parçasına kapatmıştım. Felç ve depresif bir halde,

kanepeye uzanmış oyun oynayan çocuklarımı izlerken, arkamda bıraktığım eski güzel günleri düşünüp kendimi ölüme hazırlıyordum. Bu uğursuz kuşkularım ve ölüm nedenimi aydınlatacak herhangi yazılı bir şey bırakmamaya kararlıyım. Çıkışı yapmaya, son nefesimde affettiğim kadın tarafından öldürülmüş olarak kaybolup gitmeye hazırdım. Marie göz ucundan beni izliyordu; muhtemelen, ünlü bir yazarın toplu eserlerinden sağlayacağı gelirin ve kuşkusuz hükümetin, çocuklarının eğitimi için vereceği meblağın tadını çıkaracağı zamana kadar daha ne kadar süre bu yeryüzünde kalacağımı merak ediyordu. Benim oyunum da büyük başarıydı, o kadar büyüktü ki eleştirilenler onu büyük bir trajedi aktresi olarak adlandırmıştı. Neredeyse gururdan patlayacaktı. Bir sonraki rolünü kendisinin seçmesine izin verildi; sonucu tam bir fıyasko oldu. Şimdi artık onu yaratanın ben olduğumu, defnelerini bana borçlu olduğunu, inkâr edemezdi ve kendini bana borçlu hissetmesi nefretini daha da arttırmıştı. Onu, çeşitli tiyatro yöneticileri kuşattı, ancak herhangi bir angajman bulamadı. Sonunda Finlandiya ile yeniden görüşmeler başlatmak zorunda kaldım. Ülkemi, arkadaşlarımı, yayıncımı bırakmayı göze alarak düşmanım olan arkadaşlarının ortasına yerleşmeye istekliydim. Ama Finlandiya istemiyordu. Kariyeri bitmişti. Bütün bu süre zarfında o anne ve eş olarak tüm görevlerinden azad, özgür bir kadın hayatı yaşıyordu. Sağlığım onun dolaştığı sanatsal çevrelerde eşlik etmeme el vermiyordu ve sonuç olarak bütün bunlara yalnız giderdi. Bazen sabahın erken saatlerine kadar eve gelmezdi, çoğu zaman aşırı sarhoş gelirdi ve çıkardığı gürültüyle bütün evi ayağa kaldırırdı. Tökezleyerek yattığı odaya gittiğine kulak misafiri olurum. Bu tür bir durumda bir adam ne yapabilir ki? Kendi öz karısını ihbar mı etmeli? İmkânsız! Boşamalı mı? Hayır!

Aileye bir organizma gibi bakıyordum, tıpkı bir bitkinin organizması gibi; kendimde bir parçası olduğum bir bütün. Ondan bağımsız olarak yaşayamazdım; çocukların velayeti bende bile olsa, anne olmadan yaşam bana imkânsız gibi görünüyordu. Kalbimde kan, karım aracılığıyla değişiyor, küçük bedenlerinin damarlarına akıyordu. Bu bütün damar-

larla bağımlı bağımsız olan bir sistem gibiydi. Bunların bir teki kopsa, hayatım akan kanla birlikte akıp tükenecek ve kum tarafından emilecekti. Bu nedenle kadının sadakatsizliği korkunç bir suçtur. Bize yavrusunun meşruiyetinden kuşku duyduğu için öldürülen bir babayı anlatan tanınmış bir yazarın "Öldür Onu!"suna sempati duymaktan kendini alıkoyamıyor. Diğer taraftan ise Marie kadın hakları ve özgürlüklerini artırmak için girişilen o çılgın gayretleriyle kendini tanımlıyor ve kadın kocanın mülkü değil diyen kocasını aldatan kadının tamamen suçsuz olduğunu savunan yeni doktrini benimsiyordu. Casusluk yaparak kendimi küçük düşüremezdim, ölüm anlamına gelen kanıt istemiyordum. Kendimi kandırıp kendi zevklerimi ürettiğim, kendime ait dünyamda yaşamak istiyordum. Ama derinden yaralanmıştım. Çocuklarımın Meşruiyetinden kuşku duyuyordum; benim adımla taşımalarına ve himayem altında olmalarına rağmen, onların çocuklarım olmadıklarından şüphe duyuyordum. Buna rağmen yine de onları seviyordum, çünkü adımla geleceğe taşıyacak rehinler olarak hayatıma girmişlerdi. Çocuklarım aracılığıyla tekrar yaşamak umuduyla kökleri bana ait olmayan kökler aracılığıyla nefes alan zavallı bir hayalet gibi havada süzülüyordum. Bu kadar çok oyalandığım için Marie sabrını kaybetmek üzereydi. Tanıkların huzurunda şefkatli bir anne sevgisiyle beni tehdit ettiği doğru, ama etrafta kimse olmadığında bana işkence ediyordu, tıpkı sahne arkasında babası tarafından cimciklenen küçük akrobat gibi. Zulmüyle sonumu hızlandırmak istiyordu.

Yeni bir işkence icat etti; geçici güçsüzlüğümden yararlanarak davranışlarını haklı çıkarırken bana sanki sakatmışım gibi davranıyordu. Bir gün, kendi fiziksel gücüyle gururla övünürken beni dövmele tehdit etti. Hızla üstüme geldi, ancak onu bileğinden yakaladım ve zorlayarak kanepeye indirdim. " Hastalığıma rağmen senden daha güçlü olduğumu itiraf et!"

O bunu itiraf etmedi; sadece şaşırmış görünüyor ve hata yaptığına öfkelenerek, somurtkan bir şekilde odayı terk etti. Karşılıklı mücadelemizde bir kadın ve bir aktrisin tüm avantajlarına sahipti. Benim gibi ağır çalışan bir adam için, bütün

zamanını gerginlik yaratmaya kullanan boş bir kadına karşı kendi çıkarlarını savunmam imkânsızdı. Bu tür eşitsiz mücadelede bir erkek eninde sonunda her taraftan kendisini kısıtlayan bir ağın içinde bulacağı kesindir. Kadınların en mükemmel yargıcı, Napolyon, " Aşkta tek zafer kaçıştır" diyor. Ama muazzam denetlenen bir mahkûm, bir idam mahkûmu nasıl kaçabilir ki? Bir dinlenmenin ardından kafamı toparladım ve eşim ile onları çok güzel aldatmayı başardığı arkadaşlar tarafından özenle korunmasına rağmen bu kaleden bir kaçış planına gebe kaldım. Son derece kurnaz olarak; bir doktora mektup yazarak aklımı kaçırma korkusu yaşadığımı ifade ettim ve çare olarak bir yurt dışı gezisine çıkmayı önerdim. Doktor bu önerime aldandı ve derhal doktorun itiraz edilmez görüşünü Marie' ye anlattım.

"Doktor emri böyle!"

Kendisi doktora dilediği tedaviyi başarılı bir şekilde dikte ettiği aynı reçete formülü.

Bunu duyduğunda rengi kaçtı.

"Ben ülkemi terk etmek istemiyorum!"

"Senin ülken mi? Ülken Finlandiya! Ve bildiğim kadarıyla İsveç'te özleyebileceğin hiçbir şeyin yok. Burada ne hiçbir ilişkin, ne arkadaşların, ne herhangi bir kariyerin var. "

"Sana eşlik etmeyi reddediyorum! "

"Neden?"

Bir süre tereddüt etti, sonra şöyle devam etti;

"Çünkü senden korkuyorum! Seninle yalnız kalmak istemiyorum!"

"Burnundan tutup yönlendirdiğin kuzudan mı korkuyorsun?"

Ciddi olamazsın!"

"Sen bir düzenbazsın ve korunmasız seninle kalmak istemiyorum!"

Bir sevgilisi olduğuna emindim. Yoksa onun dikkatsizliğini fark etmemden korkuyordu.

Yani o benden korkuyordu, bir köpek gibi ayaklarına kapanan, yelesini kırıp bir atkuyruğu kadar saçığını bıraktığı aslandan, bıyıklarını söktüren ve tehlikeli rakipleri karşısında mücadelede donanımlı olmak için yakasını yırtan adamdan

korkuyordu. Bana karşı olan korkusu endişelerimi arttırdı ve kuşkularımı uyardı.

"Bu kadının istem dışı terk etmek zorunda olduğu bir sevgili var, ya da intikamdan korkuyor"

Dedim kendi kendime.

Sonsuz tartışmaların ardından, bir yıldan daha fazla uzak kalmayacağımıza dair bana söz verdirtti. Yaşama arzusu geri döndü ve hevesle gidişimin ardından gelen kışta yayınlanacak bir ciltlik şiir bitirildim. Kalbim neşeli, yeni ilhamlarla şakiyordum. Sevgili karıma onunla ilk tanıştığım zaman bana görüldüğü haliyle şarkı söylüyordum, hasır şapkasında çırpınan mavi peçesi, fırtınalı denizlere yelken açtığımda bir bayrağa dönüşen o mavi peçesi.

Bir akşam bu şiiri bir arkadaşına okudum. Marie derin dikkatle dinledi. Okumayı bitirdiğimde ağlamaya başladı ve kollarını boynuma sararak beni öptü. Mükemmel bir aktris, arkadaşımın huzurunda şefkat dolu eşin rolünü oynadı. Ve o günden itibaren bu ahmak bana cennetin tatlı bir eşle kutsadığı biri gibi imrendi aptal. "Seni seviyor yaşlı delikanlı" diye arkadaşım tekrar ve tekrar bana güvence verdi. Ve dört yıl sonra onun bana olan sadakatının bir kanıtı olarak bu sahneyi hatırlattı. "Sana yemin ederim ki o anda samimiydi " diye yineledi. Pişmanlığında samimiydi belki! O hafifmeşrep bir Madonna'ya dönüştüren aşkımla yüz yüze iken. Bu çok şaşırtıcı değildi.

XII.

GÜNEŞ SİS

Endişeyle etrafına bakındı, sanki o kadar insan ve bagaj karmaşası güvertedeysen, bunu görmek kolaymış gibi her şeyin orada olup olmadığına baktı. Gemi değirmeni geçene kadar kendisini bilinmez bir suçtan suçlu hissediyordu. Körelten güneşten gözleri kamaşmıştı, deniz uçsuz bucaksız görünüyor ve puslu mavi dağlar karşı konulmaz bir güçle onu çağırıyordu. Gözleri çocuk arabasına ilişti; beyaz örtülü olana ilişti, diğeri, mavi örtülü olana değil; o bunu çok iyi tanıyordu, örtüsünde küçük beyaz süt lekeleri vardı. Ve onun üst kısmında ise büyük kollu bir sandalye ile çizim odasındaki kanepe ve çiçek saksılarıyla süslü bir küvet bulunuyordu. Bu zavallı şeyler ne kadar da tozlu görünüyordu, bütün kış tütün dumanından bir bulut altında geçirmişlerdi; gecelerin hâlâ uzun olduğu erken baharda lambanın ışığı altında ıtlar çalışma masasının üstünde duruyordu; kollu sandalye çalışma masasının sağında duruyor ve her ne zaman başını işinden kaldırıp baktığında, her ne zaman huzursuz kalemi bir an yamayı bıraktığında, samimi bir selam alırdı. Fakat kollu sandalyede oturan kimse olmayınca o yorgun gözleri koltuktaki kreton çiçeklerine gitti: ama odanın içine ve lamba alevinin nasıl titrediğine bakan birçok göz vardı!

Ah! Bu üst güvertede parlayan güneşti!

Oradaki neydi öyle? Geçen yıldan tanıdık, bir çift göz - ne kadar da donuklar! Hastalanmış mıydı? Hayır! Geçen yıldan bu yana hiç görüşmemişlerdi; insan kasabada hiç karşılaşmıyordu, insan orada hep çok meşguldü! İnsan okulu bırakıp eve giderdi! Çocuklar kızamık çıkarmıştı...

Güverte soğuktu, aşağı inip salona geçse daha iyi olurdu. Gözlerdi yine, koltuk ve kol sandalyesine bakan gözler. Ama kesin gerçekleşecek bir şeyin özlemiyle mutlu görün-

yorlardı. Yerinden kalktı ve taze esintinin yüzünü serinletmesi için biraz ileri çıktı. Mutfaktan duman duman ve yemek kokuları yükseliyordu. Orada serinlemeye çalışan bir aşçı ve büyük bir kabin vardı!

Masa örtüsü geçen yıl olduğu gibi yine beyazdı, gümüş epernye eskisi gibi ışıltıyordu, yan masa üzerindeki çiçekler taze ve canlıydılar, lambalar sallanıyordu; her şey tıpatıp eskiden oldukları gibiydi, ancak yine de doğanın tazeleyici gücü, baharın sayesinde her şey yeniydi! Ve kıyı uzun, muzaffer akışıyla süzülüp geçiyordu, kâh ürkütücü ve uğursuz, kâh ebedi gençlik ile donanmış mutlu ve gülümseyerek, ama her zaman taptaze. O kasvetli rüyaların çaresiz sporcusuydu; O dar, karanlık sokaklarda evlerin arasına sıkıştırılmıştı; kuyunun tam dibinde idi; bir tünelden sürünerek çıkmaya çalışıyor, ancak engelleniyordu; pencere kepenklerini tıklayan yüksek sesle uyandığında, göğsüne tuğla taşları yağdırılıyordu. Ayağa fırladı, ama oda zifiri karanlıktı; kepenkleri açtı ve gözlerini ışık ve yeşilden bir deniz karşıladı. Ah, Doğa! Bütün rüyaları aşan gerçeklik! Rüyalarına bak, beynin asla bu tür bir rüya üretmez ve buna rağmen sen yine de soğuk gerçeklikten bahsetmek istiyorsun!

Sabah güneşi bir Ağustos manzarasında parlıyordu. Cebine bir parça ekmek koydu, termosunu omuzuna attı, bir sopa ile bir sepet aldı ve hareketlilik arayışına çıktı – hareketlilik, kavga arayışına değil.

Yolu meşe ve fındık ağaçları arasından geçiyordu; burada sonbahar çiçekleri yetişiyordu, don onları öldürene kadar doya doya hayatın tadını çıkaran çiçekler. Anız alanı geçti, çitin üzerinden tırmandı ve hareketlilik başladı. Kısacası, çimenlik üzerinde, kamış-çim dokuma ve bodur toprakta mantarlar yeni yumurtlanmış yumurtalar gibi dağılmış, çürüyüp gitmeden kaderlerinin gereğini yerine getirmek için güneş ışıklarını bekliyorlardı; fakat kader gençliklerinde ölmelerini öngördüğü için bu, artık imkânsızdı. Savaş alanından ayrıldı ve terebentin kokulu ormana girdi - sağlık ve hasta odası -bilindiği gibi, yaralı bağrıların balsamı; kafasının yirmi metre yukarısında fırtına feryat ederken, o ölü bir sakinlikle dalların altında yürüyordu.

Bir çulluk uçu; dallar sarsıldı. Keşke bir silahı olsaydı! Her ne zaman bir erkek ormanda zararsız bir yaratığa rastladığında neden hep bir silahı olmasını arzular? Oysa hayatta bir silahın gerekli olacağı birçok başka durumlar var. Burada sepetli araba izleri vardı; öküz tarafından çekilen sepetlinin tekerlekleri derin kesmişti, her neyse, zehirli tükürük - şeytanların kırmızı türünden biri çamura saplanmıştı; belki de fiziksel varlıklarına kavuşmadan evvel, çember çivicileri ve öküz toynaklarıyla dövölmek istiyorlardı. Ağaçlık açılmaya başladı ve yol birçok ağacın kesilmiş olduğı bir yerde bitti; önünde geri kalan ormanın devlerinden kalıntılardı, köklerinden sökölmesi imkânsız olduğundan, balta ile kesilmişlerdi. O, her ölçekteki mantarların ev sahipleri tarafından saldırıya uğradı büyük bir masaya baktı; bir leşe konan sinek süröleri gibi konmuşlardı, ama bunların süröleri, kolayca üstesinden gelebilecekleri çürümüş parçaların etrafına yoğunlaşmışlardı; bunlar aç, soluk ve kansız görünüyörlardı; ne tükürük -şeytanları gibi güzel ne de zehirliyödlər; sadece faydalıydılar. Ormanın yoğunluk ve karanlığı büyüdü; İskoç köknarları dallarını yosun kaplı zemine sürüyor, taşları kucaklayarak, kavuran güneş ile yırtıcı böceklerden korundukları yosuna gömölü korunaklarında kısacık ömürlerinin zevkini çıkaran merulius mantarlarına küçük kulübeler inşa ediyordu. Zemin nemlenmeye başladı; tıbbi nitelikleri nede niyle değeri bulunduklarından toplanan bataklık-mersinleri, rahatsız edilmeden küçük tepeliklerin arasında, süper bolluk ölmüş dejenere gri çamların dibinde büyüyordu. Yükseklerde bir yerde bir ağaçkakan ağaçları dövüyordu, ara sıra bir boşluk var mı diye anlamak için durup dinliyordu. Güneş ışınları kavuruyordu; zemin taşlı olmaya, ağaçlık tekrar açılmaya başladı; alçak, boğuk bir kükreme duyabiliyordu; istiridye kokusu ile yüklü taze esintiler, yüzünü serinletti; İskoç köknarlarının alt dalları arasından bakışları yakalayan parlak bir alanı gördü. Eğimden birkaç adım daha yukarıda – karşı- sında da deniz duruyordu –deniz! Dalgalar kayalıklardan yukarı sıçradı ve yeniden oyunlarına başlamak için tekrar aşığı atıldılar. Giysilerden soyulup tekrar derinliklerinden aşığı!

Bir anlık zaman aralığında o aşağıda gördüğü neydi?

Ağaçların deniz yosunu gibi kırmızı olduğu farklı bir dünya ve hava dalgalar gibi zümrüt yeşili; şimdi tekrar dalgaların ortasında yüzeye çıkmış, dalgakıranlarla mücadele ediyordu; yorulana kadar onlarla savaştı; sırtüstü yatarak süzülürdü; onlar onu havaya uçurdu; sanki dipsiz derinliğe taşımak istiyormuşlarcasına, karanlık uçurumlara doğru aşağıya sürüklediler; ümit etmeyi kesti, dilek tutmayı durdurdu; direnmedi; vücudu bütün ağırlığını kaybetti; yerçekimi kanunları artık ona işlemiyordu; bütün duyularından yoksun su ve hava arasında sakince süzülüyordu.

Kendisini kıyıya taşıyan dalgalara bıraktı, sığ, kumlu sahile, kayalar arasında yutamadığı deniz koleksiyonundan yarattığı bir kereste sığınağına; işte burada yatıyorlardı, yontulup yıkanmış halleriyle; kırık kürekler, mantarlar, ağaç kabukları, kamış-boruları, tahta ve çemberlerden oluşan bir lejyon. Oturup kırık plaklara baktı. Yağmur yağdığı için bir hafta öncesi eve fırlatılmışlardı. Pencere pervazına kurulmuştu, bölmelerinden biri yaşlılık ve güneşten eskimişti ve bundan dışardaki griye bulut kaplı uçsuz bucaksız suya bakarken, güneş parlıyor gibi görünüyordu; martıların tünediği gri resifler kızıl görünüyordu, hava altın rengine boğulmuş, ağaçlar parlak zümrüt yeşiliydi ve pencere bölmesinden belirli bir açıdan baktığında gökyüzünde bir gökkuşağı görrebiliyordu ve bu onda havanın güzel olacağı umudunu canlandırdı. Uzakta, dışarıda denizin içinde küçük bir ada, diğer adalara göre daha az kirletilmiş benzeyen bir ada duruyordu; burada İskoç köknarları birbirlerine daha yakın büyüyordu; uçurumlar yeşil ve sahil sazlık ile kaplıydı. Ruhu bunu arzuluyordu, çünkü buradan açık denizi görebilirdi. Ve güneş yeniden parladı. Yelken açtı ve küçük adaya doğru yöneldi. Tekne yuvarlanan dalgaların üzerinde dans ederken, kanal genişledi; uzaktan yeşil ada onu çağırıyordu; sonunda tekne fısıldayan sazlıkların arasından demirleyene kadar, istikrarlı bir şekilde yüzerek ona yaklaştı. Hayali gerçekleşmişti; karşısında açık deniz ve başının üstünde sonsuz mavi gökyüzü ile ağaçlar ve resifleri arasında yalnızdı artık. İnsanoğlunun çevresini hiçbir ses rahatsız etmiyordu, ne

ufuktaki bir yelken ne de sahilde herhangi bir yazlık. Dehşete kapılmış yalnız bir istiridye -cılıbıt iktidarsız imdat çığlıklarını atarken, hızla ondan uzaklaştı: İmdat! İmdat!

Anne liderliğindeki dere ördekleri ailesi, korkunç bir adamın gelişiyse dehşete kapılıp suya kaçılar; sarmal olmuş gri bir engerek sarmalında açılarak çareyi kaçışta buldu ve su gibi taşların arasına sızdı. Refislerdeki deniz martıları havalanarak bu davetsiz misafire göz atmaya geldiler, ardından küçük çocuklar gibi çığlık atarak tekrar uzaklaştılar. İskoç köknarından büyük bir karga yükseldi; dalgalanarak kanat çırparken, çığlık atarak tehdit ediyordu, sonra inleyerek resiflere doğru uçararak uzaklaştı; bütün canlılar kendi türünden kaçan canlıdan kaçındı. Kumlu sahil boyunca yürüdü; denizin yıkandığı ve güneş ölümcül nefesiyle ağarmış tarafından, bir çam ağacı iskeletine denk geldi; bir ejderha bir iskelet gibi duruyordu ve kaburgaları arasında mor Lythrum ve altın sarısı Lysimachia çiçek açmıştı; boş mezarlık üzerinde hayatlarını yaşayan deniz kabuklarından küçük bir dağ vahşi asterlerin etrafına toplanmıştı; Hava kötü kokulu yosundan bir yatakta bolluk içinde büyüyen kediotu kokusu ile yüklü idi. Sahilden ayrıldı ve adımlarını ormana doğru yöneltti. Ağaçlar ne kadar düz ve ne kadar yüksekti böyle, belki de gereğinden fazla düzdüler, ama gövdeleri arasından denizi görebiliyordu – yalnızlığı – doğayı!

Zemin sanki insan yakları tarafından bastırılmış gibi dümdüz ve yumuşaktı; burada bir ağaç kütüğü vardı: orada ısırgan otu büyüyordu; burada insanlar olmuştu; bundan hiç kuşku yok, çünkü ısırgan insanoğlunun izlerini takip eden bir parazit ve asla ormanda veya çayırıklıklarda yalnızlık içinde yetişmiyorlar; ısırgan insanoğlu tarafından desteklenen bir haşarat ve sadece insanlara yakın var olabilir; tüm toz ve kiri tüylü yapışkan yapraklarında toplar ve ona dokunan parmakları ısırır - günahla beslenen muhteşem cins. O yoluna devam etti. Gözleri bir serçeye ilişti - oluk ve arka bahçe müdavimi- tozlar içinde kendini rahat hisseden kanatlı yaratık, pislikte yüzüyor ve kanatlarını kullanmadığından daha ziyade bir sıçan olmalıydı- insan çakalı!

Hiçbir insanın bulunmadığı yerde ne işi vardı? Ne ile yaşıyordu? Isırgan otu tohumuyla mı?

Birkaç adım daha ve sonra bir ayakkabı tabanına rastladı; Büyük bir ayak, sıkı çalışma ile deforme olmuş bir ayak, ağırlık taşıyan bir taban. Ağaç gövdeleri arasında taşlardan örülmüş bir ateş yerine rastladı, belki de Doğanın fatihi güç için kurban verdiği bir sunaktı. Ateş çoktan sönmüştü, ama etkileri hâlâ görünüyordu. Zemin kazılmıştı, sanki hayvan toynakları tarafından, ağaçlar kabuklarından soyulmuş, hatta kayalar bile kırılmıştı; dağda içi kirli kahverengi suyla dolu bir kuyu vardı; toprağın bağırsakları çıplak bırakılmış ve sanki aradıklarını bulamadıkları için hayal kırıklığına uğrayan yaramaz çocuklar tarafından kırık parçalar etrafa saçılmıştı. Ancak dağın büyük bir parçası eksikti. Feldispatla birlikte seramik fabrikasına götürülmüş ve geriye alınacak başka bir şey kalmayınca insanlar burayı terk etmişti. Bu yıkımdan kaçarak teknesine sığınmak istedi. Kumun üzerinde ayak izleri fark etti. Buna lanet okudu ve dönüp uzaklaşmak isterken aniden kendisine lanet okuduğunu fark etti ve birden martıların, engereğin neden kendisinden kaçındıklarını anladı, ardından kendi ayak izlerini takip etti, çünkü kendi kendisinden kaçması mümkün değildi. Saha gözlüklerinden denize, geldiği yöne doğru baktı. Meşe ağaçları arasından beyaz bir elbise ve mavi bir örtü parlıyordu. Tırmanarak tekneye bindi, ekmeğini yedi, likörünü içti ve kürekleri eline alırken şöyle mırıldanmaya başladı: - "Hayat ihsan olan her şeyin en iyisiyle seni ihsan eden, arzuladığı her dileği gerçekleştirmiş olan Sen, neden hâlâ memnun değilsin?"

XIII.

Sonunda ev arkadaşlarından arınmıştı. Bunlardan sonuncusu, en güzel olanı, bir seferden dört emir ve garantili bir pozisyonla dönmüş olan tanınmış bir profesörle gitmişti. Kendi evi olmadığından, bu güzel bayan, serbestçe benim evimde yaşamıştı, bedavaya. Fırsattan yararlanarak zavallı adama yapıştı ve bir akşam o veya bu sebepten dolayı onunla bir araya geldiği arabada adamı baştan çıkarmayı başardı; her ikisinin de davetli oldukları üçüncü bir evde skandal bir sahne yaratacağıyla tehdit ederek adamı kendisiyle evlenmeye zorladı. Kendi konumundan emin olur olmaz maskesini düşürdü ve bir partide bol şarabın etkisi altında Marie'ye "dejenere" olarak hitap etti. Bunu duyan bir meslektaşım konuyu bana aktarmanın iyi olacağını düşünerek, derhal bana anlattı. Marie, bir kaç kelime ile bu suçlamanın haksız olduğunu kanıtladı ve eski bir dostu kaybetmek anlamına gelse de gelecekte kapım bu hanıma sonsuza dek kapandı. Ben, "dejenere" kelimesinin anlamının daha derinlerine inmeye pek meraklı değildim, ama bu kanayan etimde bir acı bıraktı. Aynı kirli dudaklar tarafından Marie'nin Finlandiya seyahati sırasında yaşamış olacağı kuşkulu durumlarla ilgili yeni hakaretler dillendirdi. Eski kuşkularım yeniden alevlendi, onun düşük yapması, kader ile ilgili sohbetimiz, onun tam teslimiyeti... Bütün bunlar benim ülkeyi terk etme arzumu güçlendirdi. Marie hasta şairin işe yararlılığını keşfetmişti ve bir hemşire gerekli olsa da kendini merhamet hemşiresi ve hasta bakıcısı olarak atamıştı. Kendi kafası için bir aziz tacı ördü, arkamdan mutlak bağımsızlık ile hareket etti ve daha sonra farkına vardım ki benim adıma arkadaşlarımdan borç para almak kadar ileri gitmişti. Bununla eş zamanlı olarak evden değerli mobilyalar eksilmeye başlamış ve bir numaralı maceraperest için ikincisi tarafından satışa çıkarılmıştı. Bütün bunlar ilgimi uyandırdı. "Marie'nin be-

nim bilmediğim masrafları mı vardı? Kendime sık sık bu soruyu sordum. Bu gizli saklı satışların nedeni bu muydu? Evin muazzam harcamalarının nedeni bu muydu? Eğer neden bu ise, bu nedenin aslı neydi? İsveç Devlet Bakanlığından bir gelir bana bahşedilmişti, İsveç elçiliğinin verdiğinden daha büyük bir gelir ve buna rağmen bir sefil hayatı yaşıyordum; sanki ayaklarım bağlanmıştı, gittiğim her yerde kendimle sürüklemek zorunda olduğum kurşun prangalarla bağlanmış gibiydi. Ve buna rağmen çok basit bir hayat yaşıyorduk. Masamız sıradan bir işçi sınıfı masasıydı; yemekler o kadar kötü hazırlanıyordu ki zaman zaman yenmez durumdaydı. Sıradan bir işçi gibi bira veya brendi içerdik; kilerimiz arkadaşlarımızın birden fazla kez uyardıklarından daha iyi değildi. Pipodan başka bir şey içmiyordum. Neredeyse rekreasyonum yoktu, nadiren ara sıra, yaklaşık ayda bir kez, arkadaşlarla bir akşam birlikte geçirirdim. Kendi öfkemin yanı sıra sadece bir kez, bu konuyu yakından incelemeye karar verdim. Deneyimli bir hanımın tavsiyelerine başvurdum. Ev giderlerimizin gereğinden fazla kabarık olup olmadığını sorduğumda, bana güldü ve çıldırmış olmamız gerektiğini söyledi. Bu nedenle olağanüstü ve gizli harcamaların her türlüşüne inanmak zorunda kalmıştım. Ama nesne? Nesne? İlişkiler? Arkadaşlar? Aşıklar? Bir kocayı aydınlatmak kimsenin umurunda değildi ve böylece herkes bu suçun bir müdahili haline geliyordu... Sonsuz hazırlıklardan sonra kalkış tarihimiz ayarlandı. Ama şimdi yeni bir zorluk ortaya çıktı, uzun zaman önce öngörmüş olduğum ve bir dizi hiç hoş olmayan sahnelerle eşlik eden bir sorun. Köpek hâlâ hayattaydı!

Şimdiye kadar zaten yeterince sıkıntı çekmeme sebep olmuştu! Özellikle de çocukların ihmalini alışkanlık haline getirecek kadar yoğun ilgi kendisine verilmişti. Ancak benim tarif edilemez sevinçle beklediğim gün gelmişti, benim yaşlı, hastalıklı, yarı ölü kötü ruh, Marie'nin idolü ömrünün son günlerine gelmişti; bu hayvanın ölümünü artık Marie kendisi de istiyordu, ancak bu yaratığın yok olmasından duyduğum masumane sevinçten beni yoksun bırakmak için Marie "köpek-meselesini" tekrar tekrar erteledi ve özlemini çektiğim

huzurumdan beni mahrum etmek için yeni can sıkıntılarını icat etmeye başladı. Ama en son bir veda ziyafeti düzenlendi. Yürek dağlayıcı sahneler yarattı ve hâlâ yarı sakat halimle kemikleri bana bırakılan bir tavuğu haklattı ve hâlâ ülkede olduğumuz anda, şehre inip köpeği kendisiyle götürdü. İki gün aradan sonra geri dönüşünü, birkaç soğuk kelimeyle duyurdu. Bir katil bunun dışında başka ne bekleyebilirdi ki? Mutluluk dolu, altı yıldan beri taşımış olduğum yükten kurtulmanın verdiği huzurla, onu orada yalnız bulacağım beklentisiyle iskeleye onu karşılamaya gittim. Beni sanki bir zehirleyiciymişim gibi karşıladı, gözleri yaşlarla doluydu ve onu öpmek için yaklaştığımda beni kenara itti. Kucağında olağanüstü şekilde büyük bir paket taşıırken, sanki bir cenaze marşı ritmiyle hareket ediyormuş gibi merasimle yavaş yavaş yürümeye başladı. Pakette naaş vardı! Cenaze töreni benim için rezerve edilmişti! Bir tabut sipariş etti ve iki adamı mezar kazmaya gönderdi.

Bu konuyla herhangi bir şekilde ilgilenmeye kararlı olsam da, öldürülen masumun cenaze töreninde mevcut bulunmaya mecbur edildim. Tören muazzam dokunaklıydı. Marie düşüncelerini toparladı ve daha sonra mağdur ve katili için Tanrı'ya dua etti. Mevcut seyircilerin kahkahaları arasında mezarın üzerine bir haç koydu, sonunda nihayet beni- masumiyetin ta kendisi olan - bu canavarın elinden kurtaran Kurtarıcının haçı, ancak yine de ulu orta kocasına zulmetmeye cesaret edemeyen kötü bir kadının korkunç bir düzenlemesinin aracıydı bu. Bana herhangi bir şey söylemeyi reddettiği birkaç günlük yastan sonra – ki bir katile söyleyecek bir şeyi olamazdı - Paris'e gitmek için yola çıktık.

BÖLÜM IV

I.

Yolculuğumun ana hedefi, eksantrikliğimin aşınası olan, ruh halimden anlayan can ruhlar, kaprislerimi bilen, cesaretimi takdir eden ve dolayısıyla daima düzenli olarak geçici zihin karışıklıklarımı kestirebilen bir konumda olan eski dostlarla buluşmayı ümit ettiğim Paris idi. Bunun yanı sıra, İskandinav şairlerinin önde gelenlerinden bazıları Paris'i kendileri için kalıcı bir mesken haline getirmişlerdi; onların korumasını talep etmeyi ve onların yardımı ile Marie'nin uğursuz planlarına meydan vermemeyi amaçlıyordum, çünkü o beni bir tımarhaneye yerleştirmeyi amaçlıyordu. Bütün bu yolculuk sırasında bana karşı düşmanlıklarına devam etti ve etrafta buna tanıklık edecek kimse olmadığı zamanlar alçakların en alçağı bir kişiymişim gibi bana muamele ediyordu. Sürekli düşünceli, dalgın, kayıtsızdı. Nafile geceleri boş geçirmek zorunda kaldığımız yerlerde onu şehir gezilerine çıkardım; hiçbir şeye ilgi göstermiyor, herhangi bir şeyi görmüyor ve söylenenleri de pek dinlemiyordu. Ona gösterdiğim ilgiden sıkılmıştı. Bir şeylerin arayışındaymış gibi görünüyordu. Ama ne? Muhtemel bir sevgili dışında ardında bir tek arkadaş bile bırakmadığı ülkeyi mi? Bütün bu süre boyunca, pratiklikten en yoksun en cahil bir kadın gibi davrandı; eskiden o kadar çok övündüğü organizatör ve yönetici niteliklerinden hiçbirini göstermedi. En pahalı otellerde kalmak için ısrar etti ve bir geceliğine bile olsa sık sık bütün mobilyaları yeniden düzenlendi; bir fincan çay kötü servis edildi diye otel sahibi ile görüşmeler yaptı; koridorlarda çıkardığı şamata, gereksiz yere üzerimize kötü ithamları çekti. Öğlene kadar yataktan çıkmadığı için en iyi trenleri kaçırdık; dikkatsizliği yüzünden bagajımızı yitirdik ve ayrıldığımızda hizmetkârlara bıraktığı bahşış en acımasız türdendi. Protestola-

rımın birine şöyle yanıt verdi: "Sen bir korkaksın!"
"Ve kötü yetiştirilmiş bir hırpanisin!"

Bu gerçekten büyüleyici bir zevk-gezisi oldu.

Paris'e varır varmaz, en kısa sürede beni onun büyüünden korumanın kanıtı olan arkadaşlarımın arasına yerleştikten sonra ondan daha avantajlı olduğumu fark etti ve kendisini kapana kısılmış vahşi bir hayvan gibi hissetmeye başladı. Önde gelen Norveçli bir şairin beni sıcak karşılaması ve nezakete boğmasına muazzam öfkelen-di. Ondan derhal nefret etti, çünkü onda bir gün benim lehime kendisine karşı sesini yükseltebilecek bir dostluk olduğunu hissetti. Bir akşam, sanatçılar ve yazarlara verilen bir yemekte, bana modern İsveç edebiyatının baş temsilcisi olarak hitap ederek beni yücelti. Bu "azılı yergici" ile evliliği nedeniyle Marie, o zavallı aziz de bu yemekte mevcut idi. Davetlilerin alkışı onu o kadar depresyona soktu ki ona karşı merhamet duygularım uyandı ve konuşmacı Fransa da en az iki yıl kalmaya çalışacağıma dair benden söz vermemi isteyince artık onun o dalgın göz ifadesine karşı duramadım. Ona teselli vermek ve kendisini iyi hissetmesini sağlamak için 'eşime danışmadan asla bu kadar önemli bir karar veremem' diye yanıtladım. Buradaki ödülüm mevcut bütün kadınların minnettar ve sempatik bakışları oldu. Ama arkadaşım buna kayıtsız kaldı. Burada kalış süremi uzatmaya çağırdı ve kulaklara hoş gelen güzel bir hitabetle mevcut olan konuklardan kendisini desteklemelerini rica etti. Buna yanıt olarak tüm herkes kadehlerini kaldırdı. Arkadaşımın bu ısrarı bana hep anlaşılmaz gelse de, o zaman eşimle onun arasında gizli bir mücadelenin cereyan ettiğini çok iyi biliyordum, ancak bunun nedenini tahmin edemiyordum. Belki de o bu konuda benden daha bilgiliydi ve ilk izlenimlerde sık sık rastlanan vakalarda olduğu gibi duru görüşüyle gizli sırlarıma sızmayı başarmıştı; dahası kendisi de garip ahlaklı bir kadınla evliydi. Marie, kocasının dehasının genel olarak kabul gördüğü Paris'te, kendisini iyi hissetmiyordu ve üç ay kaldıktan sonra o bu güzel şehirden nefret ediyordu. "Bir gün bana talihsizlik getirecek yanlış arkadaşlara" karşı beni uyarmaktan yorulmuyordu.

Tekrar anne olacaktı ve onunla tekrar hayat çekilmez oldu. Ama bu sefer beklenen bebeğin babalığından kuşkulanamam için hiçbir neden yoktu. Paris'te kalma süremizin sonuna gelmiştik; kurmuş olduğumuz çadırlarımızı topladık ve yavaş yavaş İsviçre yolculuğumuza hazırlandık.

Bu Yeterli değil mi?

Zengin adamın İsa'ya hayatın sorunlarını nasıl çözeceği konusunda ne sorduğu önemli değil, çünkü İsa büyük olasılıkla Cennetin Krallığı ile ilgili soruya verdiği cevabın aynısını verirdi: "Git ve tüm sahip olduklarını satıp yoksullara ver." Ama zengin adamın bu öneriye uymaması büyük hüznün ve her şeyden daha üzücü olanı ise bu yaşlı denizcinin 1885 yılı Haziran ayının kavurucu bir gününde almış gibi mütevazı bir yaşında durmadan açlık ve ilerleyen yaş ile titreyen bir sesle seslenerek, Avenue de Neuill'den aşağı tezgâhını ittiği günü görecektir kadar hayatta kalamayışydı.

"Cresson de fontaine!

La santé du corps!

Quatre liards la botte!

Quatre liards la botte!

Her kapının önünde duraksayarak caddenin sol tarafına aşağı indi; her yerde hamalların karıları başlarını salladılar, çünkü genç ve güçlü olanların her biri yaşlı adamdan bir yürüyüşü çalmış ve o gün için gerekli şartlarını temin etmişlerdi.

O Porte Maillot'ya ulaştı ve caddeden aşağı doğru, görünüşe bakılırsa uçsuz bucaksız uzanan Seine nehrine baktı. Siyak pamuklu kepini çıkardı ve mavi gömleğinin koluyla alındaki terini sildi. Geri dönüp sağ taraftan mı yürümeliydi yoksa orada şansını denemek için Paris'e mi gitmeliydi? Kurganını itmek için yarına kadar kendisine güç sağlayacak bir kaç kuruş kazandıracak o harika şans? Son birkaç kuruşunu kendisini bekleyen bilinmez kaderle buluşmak için geçiş ücretini ödemeye mi yatırsaydı? Riski aldı, Octroi'yi ödedi ve zorlanarak Avenue de la Grande Armée'den yürümeye

başladı. Güneş gökyüzünde yükselmişti ve kaldırımlar hâlâ önceki günün sıcaklığının etkisindeydi; yalın kasaba açık olan pencerelerden akan ve hâlâ havada asılı kalan o ağır yatak odasının kokuşmuş atmosferi gibi kokuyordu. Güneş ışınları kapı eşiklerine vurulan halılardan yükselen toz bulutlarından nefret ediyordu; gazete tezgâhları ve büfelerden gösterişli reklamlar parlıyordu ve yarı açık kapılardan boğucu bir amonyak kokusu dışarı nüfuz ediyordu; puro uçları, tütün, gübre, portakal kabukları, kereviz sapları, unutulmuş çöp kâğıt parçalarından yığınlar hızla akan ve oluk ızgaralarına doğru sürüklenen akıntıya takılmış sürükleniyordu. Yaşlı adam mallarına ağıladı, ama araba ve toplu taşıtlar onun bu feryadını boğdu ve kimseye sesini duyuramadı. Herkes tarafından terk edilmiş, yorgun argın, çınar ağaçlarının altında bir oturakta oturdu. Ama güneş ışınları onu yakaladı ve tozlu yapraklara rağmen onu kavurdu. Bulutlu bir gökyüzünün özleminde olan ve sinir liflerini güçten mahrum bırakıp kaslarını pörsüten bu dayanılmaz sığağa karşı son gücünü kullanmış olan yıpranmış bir gezgin için güneş ne kadar da kasvetli bir şey. Ancak aşırı sıcaklığın işkencesi açlık ve yarının endişesinin sebep olduğu işkenceye karşı onu etkisiz kılamadı. Ayağa kalktı seyyar tezgâhını tuttu ve durmadan bağırarak, Arc de Triomphe'a doğru giden eğimden aşağı yürüdü.

"Quatre liards la botte!"

Son sokak köşesinde küçük bir terzi iki tutam satın aldı. Kendisini Champs-Elysées'ye kadar sürükledi ve burada İngiliz arabacısının arkasında oturmuş, orada hayatın sorunları üzerine kafa yormak için Bois de Boulogne'a doğru yola çıkan zengin adamla karşılaştı. Saraylar ve büyük restoranlar hiçbir şey satın almadı; güneşin şiddetli ışınları tüm su ve teri kurutmuştu, karnabaharlarının uzun yeşil yaprakları sıcaktan pörsümüştü, bu yüzden yakınlardaki Rond-Point çeşmesinden onlara su serpmek zorundaydı. O Place de la Concorde geçip Quays'a geldiğinde öğlen olmuştu. Restoranların önünde erkekler oturmuş öğlen yemeği yiyordu;

bunlardan bazıları yemeğini bitirmiş kahvesine geçmişti. Doymuş gibi görünüyordlardı ancak sanki bir melankoliyi, sancılı bir görevi yerine getirmek için hayata tutunmuşlar gibi sıkılmış görünüyordlardı. Ama onun ruhu kurutulan elma gibi küçülürken onlar yaşlı adama bir kaç saatliğine ölümü bertaraf etmiş mutlu faniler gibi görünüyordlardı. İttiği el arabasının tekerlekleri sarsıla sarsıla Pont-Neuf'ü geçti ve tekerleklerin takıldığı her taşla kasları ve yorgun kollarının sinirleri sarsıldı. Sabahın erken saatlerinden beri boğazından tek lokma geçmemişti; sesi tükenmiş birinin sesi gibi kısık çıkıyordu, öyle ki bağırışları ara sıra iç çekişleriyle artık imdat barışlarına benziyordu. Ayakları yanıyor ve elleri titriyordu; aşırı sıcakla birlikte omurgasındaki iliğin kuruduğunu hissediyordu ve şehre doğru dönerken şakaklarını döven ince kan Quai de l'Horloge'da gölgelik arayışındaydı. Place de Parvis'de bir an bir tekel bayisi önünde durdu ve cebindeki son parasını yarım kadeh şaraba harcamayı düşündü. Fakat sonra kendisini toparladı ve Notre-Dame'dan geçerek Morgue doğru yürüdü. Hayatın pek çok sorunun çözülmüş olduğu bu gizemli küçük haneden kendini koparıp uzaklaşmadı, bu nedenle içeri girdi. Ölümün mermer levhalar üzerinde yattığı bu yerde içerisi ne kadar serin ve hoştu, saç ve sakallarındaki kırlar parlak bir kış günü gibi pırıl pırıl parlıyordu. Bazıları, sıkıntılı görünüyordu çünkü ciğerlerindeki su ya da yüreklerine saplanan bıçak onlara acı veriyordu; içlerinden biri sanki bütün her şey bittiği için seviniyormuş gibi gülümsüyordu; birisi sanki hiçbir şeyin önemi yokmuş gibi yüzünde bir kayıtsızlık ifadesiyle yatıyordu; her halükarda sorun çözülmüştü; nasılsa ölene kadar yaşamıştı. Artık ne giysi, ne gıda ne de barınağa ihtiyacı kalmamıştı! Hiçbir üzüntü, umursayacağı hiçbir şey yoktu. Hepsi de hayatın ihsan eylediği en büyük nimetlerini ellerinde tutmuşlardı: ne ekinlerin yetmezliği, ne hastalık, ne ölüm, ne savaş veya kıtlık ya da Amerikan buğdayı veya ücret düzenleyen sert yasaları istemeyen bir sakinlik rahatsız edebilirdi. Rüyalardan yoksun bir uyku ne hoş bir uyku olurdu! Ve uyanışı olmayan bir uyanış, ne kadar muhteşem olurdu! Yaşlı adam uyuyanlara gıpta etmiş olmalıydı, çünkü

o büyük cam bölmeler arkasında serin inzivada uyuyan o mübareklere gitmeden önce bir kez daha gözleri bayram etsin diye başını çevirip baktı. Seke seke kilisenin öbür tarafına gitti ve ana girişin önünde durdu. Süs eşyası esnafından kendi arabasına göz kulak olmasını rica ederek içeri girdi. Sağ eliyle kutsal suyu karıştırdı ve dudakları ile kaşlarını serinletti. Kilisenin içi serindi, çünkü güneş ışınlarına vitray pencerelerden içeri nüfuz etmekte güçsüz kalıyordu. Minber mavimsi cilt üzerinde hâlâ pudra tozları belli olan yeni tıraş olmuş ufak tefek bir rahip tarafından işgal edilmişti. "O konuşuyor, yaşlı adamda onu dinliyordu." "kırlardaki zambak düşünün" dedi rahip.

"Nasıl da büyüyorlar, hiç zahmet çekmeden ve yine de bütün ihtişamıyla Süleyman bunlardan biri kadar bile donanımlı değildi! Kuzgunları düşünün: onlar ne ekip ne de biçiyorlar; ne evleri ne de barınakları var ve yine de Tanrı onları doyurur: siz kuşlardan ne kadar daha iyisiniz! "

"Biz kuşlardan ne kadar daha iyiyiz!," dedi ve içini çekti yaşlı adam. Rahip sözlerine "Ama en doğrusu, Tanrı'nın Krallığı aramak" diye ekledi. "Ve böylece tüm her şey size dönecektir."

"Tüm her şey" dedi yaşlı adam ve içini çekti, "Tüm her şey! Önce Tanrı'nın Krallığı ve daha sonra bütün her şey"

Elinde yolculuk kılavuzu tutan zengin yan koridordaki bir sütuna yaslanmış özün sorunu çözmeye ve geçmişin mimari çalışmalarını inceleyerek yaşamın anlamını bulmaya çalışıyordu. O Tanrı'nın Krallığına inanmıyordu, ama hayatın amacı üzerine kafa yoruyor ve bir insanın zamanı öldürmek için neden yetmiş veya seksen yaşına gelene kadar bu kadar zahmete katlandığına bir anlam veremiyordu. Tüm akli mantığa aykırı olmasa, yaşlı adamın yanına gider ve ona ayrılmış olan zamanının çoktan geçmiş olduğunu kendisine söylerdi-

"Bana hayatın sorununa dair çözümünü ver!"

Ve yaşlı adam, eğer açlık ve yorgunluktan bitkin düşmemiş ise o an şöyle yanıt verecekti

" Anladığım kadarıyla yaşamın sorunu, kişinin kendi hayatını korumasıdır."

Zengin adam hayret içinde "hepsi bu kadar mı?" diye soracaktı.

"Hepsi? Bu kadarı yeterli değil mi? Hepsi? "

"Biz birbirimizi anlamıyoruz."

"Hayır, biz birbirimizi anlamıyoruz; birbirimizi asla anlayamamışız"

"Bunun nedeni bencil olmandır yaşlı adam, kendin için değil insanlık için yaşadığın içindir..."

"Efendim, ben de, insanlık için yaşamış, dört çocuk yetiştirip eğitmiş biriyim, çözümü belki de seninkinden daha zor bir sorun, herhangi bir kitapçıdan alınabilecek bir çözüm. Evet, git sahip olduğun her şeyi sat ve hepsini yoksullara ver, işte o zaman hayatta başka şeylere yer olup olmadığını göreceksin! "

Ama zengin adam sorunu çözümsüz bırakıp altınlarını kendine saklamayı tercih etti; bu nedenle yolculuk kılavuzunu incelemeye devam etti ve yoksul gezginin kılavuzluğuna başvurmada. Yaşlı adam, kendisine teselli veren rahibin "Yarına aldırış etme" sözleri kulaklarında çınlarken sarsılmaz bir inançla kiliseden çıktı ve Nehrin sol kıyısına geçti. St. Michel bulvarı köşesinde yaptığı şeyleri düşük fiyata satabildiği için şanslıydı. Sonra yoluna devam etti ve Rue Bonaparte'a döndü. Zaman akşamüstüydü, güneş batıyor ama karanlık henüz düşmüş olmadığından günün en hüznü zamanı, işkence eden rüya ve hayallerle yüz yüze gelmeden önce dinlenmek ve bir süre için oyalanma hasreti çeken yorgun ruhlara derin bir huzur getiren karanlık. Bir taş basamağın üstüne oturdu ve parasını saydı; seksen kuruş; kapıdan geçerken ödediği bir franktan yirmi kuruş eksikti. Kreş bahçıvanına altı frank nasıl ödeyecekti? Yiyecek ve içeceği nasıl alacaktı, karanlık olmadan Suresnes'e nasıl dönecekti? Hayalinde uçsuz bucaksız Champs-Élysées'yi, uzun Avenue de la Grande Armée'yi, korkunç Neuilly caddesini gördü. Hayır, geri dönmek için çok uzaktı, çok, çok uzaktı. Özenle etrafına bakındı ve loş gözleri batan güneşin ışınlarıyla ısıldayan caddenin diğer tarafındaki Ecza dükkânında bulunan mavi ve kırmızı cam şişe parıltılarıyla kamaştı. Bunlar, uzun raflarda diziliydi, bu raflar şişe ve

kutuları ile dolu; hazımsızlık için patentli ilaçlar; iştah açıcılar, hayat bilmecesini çözmek için yoğun çalışan hararetili beyinleri sakinleştiren tozlar; aşırı nüfus ya da artan yoksulluktan önleyici ilaçlar; toplumsal sorunları çözmek için çalışanlar için baş ağrısına iyi gelen kalemler; gece kuşları için ruj, sinir rahatsızlıkları ve mali açıdan bağımsız insanlar için dergiler. İşte burada bütün bu şeyleri satın almak mümkündü. Yaşlı adam, sanki bir alıcı kendisini çağırması gibi alelacele ayağa kalktı ve Ecza dükkânına girdi.

"Altı kuruşluk değerinde Laudanum lütfen" dedi.

"Eşim konvülsiyonlardan mustarip."

Ve sanki söylediğini kanıtlamak istercesine elini kaldırıp parmağındaki yüzüğü gösterdi. Ama burada sadece beyaz bir çizgi ve kararmış deride derin bir iz vardı. Ancak muhtemel bir alıcı bekler gibi duran eczacı, onun bu jestini fark bile etmedi; küçük bir şişeye talep edilen sıvıyı döktü, bir etiketi yaladı, bir mantarı ısırdı, parayı aldı ve sonrasında çalışmaları incelemeye devam etti.

Neye kullanacağından ona ne?

Yaşlı adam cebinde şişeyle sendeleye sendeleye ecza dükkânından dışarı çıktı, bir kez daha tezgâhını aldı ve sokakları dolaşmaya koyuldu. Bir kitapçının önünde durdu ve sanki son bir kez daha şansını denemek için bir kez daha bağdı.

Quatre liards la botte!

Quatre liards la botte!

Bu çağrısına birileri yanıt vereceği endişesiyle, şişeyi dudaklarına götürdü, sanki susuzluğunu gidermek istercesine kana kana iştahla o koyu renkli sıvıyı içti. Gözbebekleri sanki güneşe bakıyormuş gibi küçüldü; yanakları kızıl bir renkle canlandı, dizleri büküldü ve oluğun kenarına yığıldı. Derin uykuya dalan biri gibi yüksek sesle horlamaya başladı; ter yüzünde boncuk boncuk duruyordu ve bacaklarında titreme hareketleri vardı. Polis geldiği zaman artık oldukça sakin yatıyordu ama yüzünün ifadesi açıkça son bilinçli düşüncelerine ihanet ediyordu. - "Hayat bazen iyi bazen de kötüydü,

ama en iyisi en sonda gelendi. Sorunu elimden geldiğince en iyi şekilde çözdüm ve zengin adam bunu yeterli bulmasa da bu çok kolay bir şey değildi. Fakat biz birbirimizi anlamıyorduk. İnsanların birbirlerini anlamak için yaratılmış olmaları üzücü."

II.

İsviçre'ye vardığımızda, ev temizliği konusunda tüm kavgaları önlemek için özel bir otele yerleştik. Marie kayıp zamanı telafiye başladı, şimdi artık yalnız ve sempati duyan arkadaşlarımın desteğinden yoksun iken tekrar onun iktidarına kalmıştım. En başından beri zararsız bir delinin bakıcısı gibi davrandı. Doktorla tanıştı, ev sahibi ve sahibesini, garsonu, hizmetçi ve diğer konukları bilgilendirdi. Beni anlayan türden bütün akıllı insanlardan mahrum edildim. Yemeklerde Paris'te mahkûm edildiği sessizliğin öcünü aldı. Konuşmalara katılmak için hiçbir fırsatı kaçırmadı ve kelimenin tam anlamıyla beni korkunç derecede rahatsız ettiğini bildiği durdurak bilmeyen aptalca gevezeliği ile bizi istila etti. Aralarında yaşadığımız bu kültürsüz sıradan topluluk nezaketen sürekli hep ona mutabık olduklarından bana sessiz kalmaktan başka yapacak bir şey düşmüyordu; onlar benim bu sessizliğimi aşağılığımın bir kanıtı olarak kabul ediyorlardı. O hasta ve kırılğan görünüyordu ve büyük bir keder mustaripmiş gibiydi; kin ve nefretle muamele ediyordu. Sevdığım her şeyden o nefret ederdi: Onlara hayran olduğum için arkadaşlarına karşı hayal kırıklığına uğramıştı; güzel yürüyüşlerden nefret ediyordu; benimle yalnız kalmaktan kaçınıyordu; sadece onları engellemek için arzularımı tahmin etme uygulamasına başladı; her ne zaman evet dersem o hayır dedi; kuşkusuz benden nefret ediyordu.

Yalnız ve garip bir ülkede tek başına, onun çevresinde do-laşmaya mecburdum; ama kavga etme endişesi söz konusu olmadığından, kendimi fazla izole hissetmemek için sadece yanımda olmasıyla bile yetinmek zorundaydım. Hastalığım daha da kötüye gitti; o kadar hastaydım ki sığır eti çayından başka bir şey alamıyordum; Soğuk süt içerek geçiştirmeye çalıştığım o dayanılmaz susuzluk işkencesinin ıstırabıyla, acı çektiğimden geceleri uyanık kalıyordum. Çalışma ve kültür

ile keskinleşen rafine beynim kaba beyin ile temas eden bir karışıklığın içine atılmıştı; eşiminki ile uyumlu hale getirmek için yapılan her girişim konvülsiyonlara neden oluyordu. Yabancılarla temasa girmeye çalıştım. Faka onlar genellikle akli başında bir kişinin bir deliye gösterdiği hoşgörü ile bana yaklaşıyorlardı. Üç ay boyunca neredeyse ağzımı hiç açmadım. Bu süre sonunda dehşet içinde neredeyse sesimi kaybetmiş olduğumu fark ettim ve sırf pratik eksikliği nedeniyle artık sözlü iletişimi kontrol edemiyordum. Mücadelede mağlup olmamaya kararlı, İsveç'teki arkadaşlarımla tempolu bir yazışmaya başladım. Fakat onların mütevazı dilleri, derin sempatileri, iyi niyetli tavsiyeleri, benim ruhsal durumum hakkında oluşturdukları görüşlerinde açıkça yanıldıklarını gösteriyordu. Marie muzafferdi. Ben cinnetin eşiğindeydim ve zalim maninin ilk belirtileri kendini göstermeye başlamıştı. Mani? Mani mi dedim? Bana zulüm ediliyordu, bu düşüncede mantıksız bir şey yoktu. Sanki tekrar bir çocuk olmuş gibiydim. Son derece zayıflamış bir şekilde kanepede diz çöküp Michel Angelo'nun Pieta'sı gibi başım dizisinde kollarımla belini sarıp saatlerce oturdum. Yüzümü koyuna gömüyordum ve o da bana çocuğum diye hitap ederdi. "Çocuğum, evet," diye kekelerdim. Artık bir kadın olmayan annenin kollarında kendi cinsiyetimi unutup cinsiyetsiz oldum. Kâh bana bir fatihin gözleriyle bakıyor, kâh de ani bir hassasiyete kapılarak bir celladın bazen kurbanına nezaketle baktığı söylendiği gibi şefkatle bakıyordu. O çiftleşmeden hemen sonra eşini yiyen dişi bir örümcek gibiydi. Ben böylece acı çekerken, Marie gizemli bir hayat sürüyordu. Her zaman öğleden sonra saat bire kadar yatakta kalırdı. Öğlen yemeğinden sonra sık sık herhangi belirli bir amaç olmadan, şehre inerdi ve akşam yemeğine kadar dönmezdi, hatta bazen bundan da daha geç. Bana nereye gittiği sorulduğunda şöyle yanıt verirdim: - "Şehre indim!" Ve soruşturan gizli gizli gülümserdi. Ondan asla kuşkulandım. Ona casusluk yapmayı hiç düşünmedim. Akşam yemeğinden sonra çizim odasında kalıp yabancılarla sohbet ederdi. Geceleri hizmetçileri liköre davet ederdi; fısıltılarını duyardım, ama asla kapıda durup onları dinleyecek kadar alçalmadım...

Bunu yapmaktan beni alıkoyan neydi? Bunu bilmiyorum. Belki de bu eylemlerin erkeklik dışı ve onursuz olduğunu bize öğreten sadece bir içgüdüydü. Ayrıca, ona mutlak serbestlik veren bir tür tinsel anlayış bana hâkim olmuştu. Üç ay geçti. Sonra aniden harcamalarımızın muazzam derecede yüksek olduğu gerçeğini hatırladım. Şimdi ise bu giderler düzenlendiği için kontrol etmek daha kolay olmuştu. Otelimize günlük on iki frank ödüyorduk, bu da ayda üç yüz altmış frank yapıyordu ve ben Marie'ye aylık bin frank vermiştim. Bu nedenle o ayda altı yüz frangı arızı giderlere kullanmıştı. Savurganlığı için ondan hesap sordum.

"Para arızı öğelere kullanılmıştır!" diye öfkeyle bağırdı.

"Ne! Sıradan bir harcamaya üç yüz altmış frank kullanırken arızıye altı yüz fran kullanıyorsun öyle mi? Bir aptal mı olduğumu düşünüyorsun? "

"Bana bin frank verdiğini inkâr etmiyorum, ama bundan büyük meblağı sen kendine harcamışsın! "

"Öyle mi? Görelim bakalım! Tütün (en düşük kaliteden) ve tanesi bir kuruşluk puro: on frank; posta: on frank; başka ne? "

"Senin eskrim derslerin!"

"Sadece bir ders aldım: Üç frank! "

"At binme derslerin!"

"İki-beş frank."

"Kitaplar!"

"Kitaplar mı? On frank – hepsi toplam otuz frank; tamamı yüz frank diyelim; Bu arızı giderler için beş yüz frank geriye kalıyor anlamına geliyor... Saçma! "

"Seni soyuyorum mu demek istiyorsun? Seni akıl hastası senil! "

Ne diyebilirdim ki? Hiçbir şey hiç!..

Ben bir akıl hastasıydım ve ertesi gün İsveç'teki tüm arkadaşları benim delilik durumundan haberdar edildi.

Ve yavaş yavaş bu efsane büyüdü ve gelişti. Zaman geçtikçe kişiliğimin belirgin özellikleri daha açık hale geldi ve zararsız bir şair, bir mitolojik figürün yerine bu kabataslak kararak daha çok yakından bir suçluyu andırmaya başlamıştı. Bana uyan sanatçı ve insanlarla karşılaşacağımdan kendimi emin

hissettiği İtaya'ya bir kaçış girişiminde bulundum. Girişimim başarısız oldu. Marie'nin hapsi beklediği Cenevre Gölü'nün kıyılarına döndük. Çocuk henüz birkaç gün iken, aziz Marie, ezilen eşi, hakları olmayan köle, onu vaftiz etmek için bana yalvardı. O tartışmalı yazılarımda Hristiyanlıkla dışı dışı mücadele ettiğimi ve bu nedenle kilisenin ritüeline şiddetle karşı çıktığımı çok iyi biliyordu. Kendisi zerre kadar dindar biri olmamasına ve kuş, köpek ve tavşanlar için dua etmek dışında son on yıldır bir kiliseye ayak basmamasına ya da cemaate katılmayalı uzun yıllar geçmiş olmasına rağmen çocuğun vaftiz edilmesi ona da bir saplantı haline gelmişti, o bunu büyük bir şölene çevirmek istiyordu. Onu harekete geçiren güdünün samimiyetsiz olduğunu düşündüğüm tüm dini törenleri sevmediğim ve inançlarımla çakıştığı gerçeği olduğundan kuşku yoktu. Fakat yaş dolu gözlerle bana yalvararak benim iyi ve cömert doğama çağrıda bulundu. Bu törende mevcut bulunmamın beklenmemesi koşuluyla, sonunda onun bu ısrarına boyun eğdim. Elimi öptü, coşkuyla bana teşekkür ederek bunun kendisi için sevginin bir işareti olduğunu ifade etti ve bebeğin vaftizinin kendisi için bir vicdan meselesi, hayati değeri yüksek olan bir durum olduğunun güvencesini verdi. Tören gerçekleşti. Kiliseden döndükten sonra, birçok tanığın huzurunda bu "saçmalığı" küçümsedi, serbest bir düşünür olarak poz vererek, tören ile alay etti ve hatta çocuğunun henüz vaftiz edildiği kilise hakkında zerre kadar bir şey bilmediği ile övündü. Oyunu o kazanmıştı ve bu olayın tümüne gülmeyi göze alabilirdi; "hayati soru" bana karşı bir zafere, düşmanlarımın elini güçlendiren bir zafere dönüştü. Bir kez daha kendimi aşağılamıştım, zorba bir kadını memnun etmek için onun mizah ve cilvelerine kanarak kendimi açık hedef haline getirmiştim. Fakat felaketler ölçeğim henüz tam dolmamıştı. "Kadının Kurtuluşu" diye adlandırılan mani ile dolu bir İskandinav hanım sahneye çıktı. O ve Marie hemen arkadaş oldular ve onların arasında benim hiçbir şansım yoktu. Kendisiyle tüm taraflar tarafından reddedilince bir haine dönüşüp kendi hemcinsleri ne düşman kesilip, uygar dünyanın tüm mavi-çoraplılarını benimsemeye başlayan cinsiyetsiz bir yazarın

yazdığı alçak bir kitap getirmişti. Emile Girardin tarafından yazılan Erkek ve Kadın'ı, okuduktan sonra, bunun kadınların düşmanlık hareketi mücadelesine büyük bir avantaj sağlayacağını ben de anladım. Erkeğin yerine kadını alıp yenisinden anaerkil bir toplum yaratmak; kültürün faydalarını yaymak, medeniyetleri geliştiren yaratılışın gerçek efendisini tahttan indirip, bunun yerine bütün büyük idealler, sanat, meslek gibi, dünyada büyük ve güzel olan her şeyi birkaç istisna dışında medeniyetin büyük çalışmalarına katılmamış kadını taçlandırmak bana göre hemcinslerime bir meydan okumayı teşkil ediyordu. Bu bronz çağı zekâlıların, bu insan benzer yaratıkların, bu yarı-maymunlar, tehlikeli hayvan sürüsünün ideallerine tanık olma düşüncesi erkeklik duygularımı uyandırdı. Bu garipti, ancak hastalığımдан kurtulmuşum, entelektüel olarak benden daha düşük seviyede olan bir düşmana karşı duyduğum yoğun antipati beni iyileştirmişti, ahlaki duygudan tamamen yoksun olması benim için bir mücadeleden de öte bir şeydi. Bir aşiret savaşında genellikle daha az dürüst olan, daha kurnaz, kabiledir muharebe alanının sahibi. Bir erkek bir kadına ne kadar çok saygı gösterirse o kadar çok silahlanıp bir mücadeleye hazırlanmasına meydan verir ve kendisinin bu mücadeleyi kazanma şansı da o kadar çok küçülmüş olur. Bu konuyu ciddiye almaya karar verdim. Bu yeni düello için silahlandım ve azat kadınlar, erkeğin esareti bedeline özgürlüğü talep eden bu aptalların ayaklarına, bir sopa dayacağı gibi, fırlatılan bir kitap yazdım. Önümüzdeki İlkbaharda otelimizi değiştirdik. Yeni ikametgâhımız kitabıma malzemeyle beni donatan yirmi beş kadın tarafından sürekli gözetim altında olduğum bir tür araftı. Üç ay süre içinde kitap yayımlanmaya hazırды. Bu ev gerçekleri hakkında çok sayıda nahoş vakaları dile getirdiğim girişle evlilik yaşantısından hikâyelerden oluşan bir koleksiyondu. "Kadın, bir köle değil, çünkü o ve çocukları kocasının çalışmaları ile desteklenmektedir " diye iddia ettim.

"O, mazlum değil, çünkü o bir anne olarak görevini yerine getirirken doğa ona erkeğin koruması altında yaşaması gerektiğini buyurmuştur. Entelektüel olarak bir kadın bir erkeğe eşit değildir; diğer yandan bir erkek çocuk doğuramaz.

Kadın medeniyetin büyük çalışmalarında önemli bir faktör değildir; bu erkeğin etki alanıdır, çünkü erkek manevi sorunlarla başa çıkmaktan kadından daha donanımlıdır. Evrim bize cinsiyetler arasındaki fark ne kadar büyük olursa o kadar zinde yavrular meydana geleceğini öğretir. Erkeksi olanı sürekli aşağılamak, cinsiyetler arası eşitlik, yozlaşma demektir ve mutlak çılgınlık, romantik ve idealist sosyalizmin son rüyası demektir. "Kadın, erkeğin gerekli tamamlayıcısı, insanın tinsel yaratığının, kocasının ayrıcalıklarına sahip olmaya hakkı yoktur, çünkü sayıları itibarıyla ona sadece 'insanlığın diğer yarısı' denebilir, orantılı olarak o sadece altıda altıncının parçasıdır. Eşi ve ailesini geçindirmek erkeğin alanı olduğundan kadın iş alanlarını işgal etmemelidir. Bir kadın bir erkekten bir randevu kopardığında bunun her zaman ya yaşlı bir hizmetçi veya bir fahişe olarak yaptığı gerçeği gözardı edilmemelidir. "

Kitabımın toplatılmasını talep etmeleri, bana karşı dava açmaları göz önünde bulundurulduğunda feministlerin öfkesi ve kurdukları partilerini tahmin etmek hiç de zor değil. Fakat saldırılarımı dine karşı bir suç (bu cinsiyetsizler çılgınlıkları aslında konularını bir dinin seviyesine yükseltmelerine onları teşvik etmiştir) olarak temsil etme girişimime rağmen, kendi davalarını kazanabilecek kadar zeki değillerdi. Marie inatla kendisi bana eşlik etmezse İsveç'e gitme niyetime karşı çıktı. Bütçemin sınırlı olmasından dolayı ailemi kendimle birlikte götürmem söz konusu olamazdı. Gizlice onun sıkı vesayetinden kaçacağımdan korkuyordu ve daha da kötüsü, mahkemedeki görünüm kamuoyu önünde özenle inşa ettiği ruhsal durumla ilgili söylentileri yalanlayacağından çekiniyordu. Hastalığının doğası hakkında kesin bir açıklama yapmadan hasta olduğunu söyledi ve yatağa düştü. Yine de mahkemeye şahsen görünmeye karar verdim ve İsveç'e doğru yola çıktım. İki yıllık angarya ile tehdit edildiğim altı hafta boyunca ona yazdığım mektuplar ayrı olmanın verdiği özlemle aşk ve sevgi doluydu. Aşırı dövünen beynim onun o kırılğan figürünün üstüne bir büyü düşürmüştü, tatlı yüzünün etrafına şaşaalı bir halo örmüştü; kısıtlama ve özlem koruyucu meleğin beyaz giysileri ile onu giydirmişti. Bazı

çirkin, kötü olan her şey kaybolmuştu; ilk aşkımın madonnası tekrar ortaya çıkmıştı. Eski bir arkadaş'a, bir gazeteciye "İyi bir kadının etkisi beni daha mütevazı ve saf-fikirli yapmıştır" itirafında bulunacak kadar bile ileri gitmiştim. Muhtemelen bu itirafım Birleşmiş Krallığın gazetelerinde dolaşmıştı. O sadakatsiz kadın bunu okuduğunda acaba buna gülmüş müydü? Kamu her anlamıyla parasının karşılığını almıştı. Marie'nin aşk mektuplarına verdiği yanıtlar konunun mali tarafına gösterdiği yakın ilginin izlerini taşıyordu. Ama sokakta, mahkemede ve tiyatrodaki aldığım alkışların artmasıyla onun görüşünde bir değişim meydana geldi ve yargıçları aptal olarak adlandırdı ve kendisi bir jüri üyesi olmadığından duyduğu üzüntüyü dile getirdi. Benim ateşli aşk ilanlarımı kurnaz bir geri çekilmeyle karşıladı; bir argüman içine çekilmeyi reddetti ve şu kelimelerin tekrarıyla kendisini sınırladı: "Birbirini anlamak", "Birbirlerinin doğasını ve fikirlerini kavramak." Evliliğimizin mutsuzluğu ile ilgili kendisini anlamakta, beni yetersiz kalmakla suçladı. Ama şairin dilinden asla tek bir kelime anlamadığına yemin edebilirim. Bu mektupların arasından biri eski kuşkularımı tekrar uyandırmıştı. Hukuk kafesinden kurtulacak kadar şanslı olursam, sürekli olarak yurtdışında yaşamak isteyeceğimden söz etmiştim.

Bu onu üzdü; bunun üzerine beni azarladı ve aşkımdan mahrum bırakmakla tehdit etti; merhametime hitap etti, sanki annemin hatırasıyla uyarılmış gibi önümde diz çöktü ve asla (ki burada kast ettiği Finlandiya değildi) ülkesini görme düşüncesinin kendisini ürpertiğini ve ölümüne sebep olacağını itiraf etti.

Neden ürperti? Merak ettim...

Bugüne kadar bunun herhangi bir açıklamasını bulamadım. Davadan beraat ettim. Şerefime bir ziyafet verildi ve – ah kaderin bir cilvesi! -Marie sağlığı bir hoştu, çünkü hâkim huzuruna şahsen çıkmama beni ikna etmişti." Bu gerçekten eğlenceli olmuştu! En kısa sürede Cenevre'ye yokluğum sırasında ailemin yaşadığı yere geri döndüm. Büyük şaşkınlığıma rağmen hasta ve yatakta yattığını sandığım Marie beni istasyonda karşıladı; iyi ve mutlu görünüyordu, ama hafif

biraz dalgındı. Çok geçmeden morali düzeldi ve ardından gelen gün ve geceler tam altı hafta boyunca çektiğim tüm acılarımı tamamen telafi etti. Ertesi gün yaşamış olduğumuz yerde ağırlıklı olarak öğrenci ve hafif kadınların yaşadığını keşfettim. Onların sohbetlerini dinlerken, birden Marie'nin bu şaibeli karakterlerle içip iskambil oynamış olduğu kafama dank etti. Ortaya çıkan tanıdık ses beni ayaklandırdı. Marie öğrencilere karşı küçük anneyi oynuyordu(onun eski oyununu); kadınların en sakıncalı ile can yoldaşı olmuştu; onu benimle tanıştırdı; Akşam yemeğine yarı-sarhoş inen bir sürtü. Ve altı hafta boyunca çocuklarım bu cehennemde yaşamıştı! Anneleri bu yeri onaylamıştı, çünkü kendisi önyargısızdı! Ve hastalığı- onun hastalık taklidi- bu itibarsız grubun eğlencelerine katılmasına engel olmamıştı. Hafifçe tüm serzenişlerimi reddetti. Ben, çok titiz bir züppe kıskanç biriydim...

Ve aramızda tekrar savaş başladı. Eşit olamayanı eşitlemeye çalışma arzusu, zayıf ve aşağı beyinlerinin monomanyasıydı ailemdeki yaramazlıkların asıl nedeni. Çok değerli olan büyük kızıma yıllardan beri resimli kitaplarımla oynamasına izin verilmişti ve bunun yanı sıra ilk doğanın verdiği imtiyazların birçoğundan da nemalanmıştım. Pahalı bir kitaba nasıl davranacağı konusunda hiçbir fikri olmayan bir küçüğüne büyüğüne tanıdığım ayrıcalıkların aynısını tanımadığım için adaletsiz olmakla suçlanmıştım. "Ne olursa olsun aralarında herhangi bir fark olmamalıdır" dedi karım. "Fark olmamalıdır? Bu giysi ve ayakkabı miktarı için de geçerli midir?" Bu görüşüme doğrudan verilen bir yanıt yoktu, ama hor bir "aptal" iması yeterli olmuştu.

"Her biri liyakat ve yeteneklerine göre! Bu büyük için, bir diğeri küçük için! "

Ama o ne demek istediğimi anlamayı reddetti ve inatla adaletsiz bir baba olduğumu ileri sürerek küçük kızımdan "nefret" ettiğim konusunda diretti. Gerçeği söylemek gerekirse bende hayatımın ilk güzel günlerinin anılarını uyandırdığı ve aynı zamanda yaşından dolayı daha mantıklı olduğu için büyüğüne daha bağlıydım; ayrıca küçüğü eşimin sadakatsizliğinden kuşkulandığım bir dönemde doğmuş olmasının da

etkisi vardı. Buna bir annenin "adaleti" diyebilirim, çocuklarda tam ilgisizlik olarak kendini kanıtlamıştı. O her zaman ya dışarıda, ya da uyuyordu. Onlara bir yabancı gibiydi ve bu nedenle onlar bana daha çok bağlandılar; beni tercih ettikleri o kadar açıktı ki bu annelerinde kıskançlığa sebep oldu ve onunla uzlaşmalarını sağlamak için belki bu şekilde onların sevgisini kazanır umuduyla onlara getirdiğim oyuncak ve şekerlemeleri anneleri onlara veriyordu. Küçük olanlar hayatımda çok önemli bir faktördü ve izolasyonumun beni neredeyse yıktığı en karanlık anlarımda onlarla temas kurmam beni hayata ve annelerine yeniden bağlıyordu. Çocuklar için karımdan boşanmak benim için düşünülemez bir düşünce; bildiğim kadarıyla uğursuz bir gerçektir, çünkü gitgide onun sefil kölesi olmaya başlıyordum.

III.

Feministlerin kalelerine saldırılarının sonucu yakında kendini gösterdi. İsviçreli basın bana öyle bir şekilde saldırdı ki İsviçre'de hayatımı yaşamak katlanılmaz olmaya başladı. Kitap satışlarım yasaklandı ve kasaba kasaba kovalanarak Fransa'ya kaçtım. Ama eski Paris arkadaşlarım beni terk etmişti. Onlar eşimin müttefikleri haline gelmiş ve vahşi hayvanlar gibi etrafını çepeçevre sarmışlardı. Ben tekrar arena değiştirdim; Neredeyse bütçesiz Paris mahallelerinde sanatçıların bir kolonisine girmeyi başarmıştım. Heyhat! Bir ağa yakalanmıştım ve on sefil ay boyunca bu tuzakta kaldım! Kendimi içinde bulduğum topluluk, çeşitli mesleklerde istihdam eden, genç İskandinav sanatçılardan oluşuyordu; bunlardan bazıları garip kökenlerdendi; ama daha kötüsü, bayan-sanatçı tamamen özgürleşmiş ve hermafroditik literatüre o kadar âşık ki kendilerinin erkeklerle eşit olduklarına inanan bir dizi önyargısız kadın vardı aralarında. Onlar belli eril özellikleri mümkün olduğunca benimseyerek kendi cinslerini gizlemeye çalışırlardı; onlar sigara ve içki içiyor, bیلardo oynuyor... Ve birbirleriyle sevişirlerdi. Onlar ahlaksızlığın en derinlerinde dolaşıyorlardı. Alternatif izolasyon dile gelince, bu canavarca kadınlardan ikisi ile arkadaş olduk; Bunlardan biri yazar, diğeri bir sanatçıydı. İnsan ünlü bir yazar olunca genelde alışılmış olduğu gibi bu yazar ilk olarak beni çağırdı. Karım hemen kıskandı: o cinsiyetsiz olana karşı argümanlarımı takdir edecek yeterince aydınlanmış bir müttefik kazanmak derindeydi. Fakat bundan böyle azılı manimin önlenemez öfke ile patlak vermesine sebep olan belirli bazı olaylar oldu. Otel, İskandinav sanatçıları tarafından çizilen tüm tanınmış İskandinavların karikatürlerini, içeren bir albümü övdü. Bunların arasında benim portremde vardı, akıllıca bir tutam saç manipüle edilmiş yapmacık bir boynuz ile süslenmişti. Sanatçı bizim en sa-

mimi arkadaşlarımızdan biriydi. Ben eşimin aldatmasının açık bir sır olduğu sonucuna vardım; herkes biliyordu, ben hariç herkes bunu biliyordu. Bu koleksiyonun sahibinden bir açıklama yapmasını talep ettim. Buraya gelir gelmez Marie benim ruhsal durumum hakkında kendisini bilgilendirmeyi görev bilmiş ve o, alnımdaki dekorasyonun sadece hayalimde var olduğuna, çizimde bundan herhangi bir iz olmadığına ve kendimi boşu boşuna bu kadar yorduğuma dair yemin etmişti. Daha güvenilir bilgi elde etmek mümkün olana dek bu açıklama ile yetinmek zorunda kalmıştım. Bir akşam daha yeni İsveç'ten dönmüş olan eski bir arkadaşla birlikte otelin bahçesinde kahvelerimizi yudumluyorduk. Hâlâ gün ortasıydı ve oturduğum yerden Marie'nin yüzündeki her ifadeyi açık bir şekilde görebiliyordum. Yaşlı adam son gelişmelerle ilgili tüm haberleri açıkladı. Saydığı bütün isimlerin arasında masajla karımı tedavi eden doktorun adı da geçti. O bu ismin yorumsuz geçmesine izin vermeyerek onun sözünü bir meydan okumayla keserek şöyle dedi: - "Ah! O doktoru tanıyor musunuz??" "Ah evet, o çok popüler bir adam... Belli bir üne sahiptir demek istedim "

"Kendini beğenmiş bir aptal olarak," diye araya sokuldum. Marie'nin yanakları solmaya başladı; dudak kenarlarında beyaz dişlerinin ortaya çıkaran alaycı bir gülümseme belirdi. Genel anlamda sohbet utanç verici bir durumun ortasına düştü. Arkadaşımla baş başa yalnız kaldığımda beni muazzam derecede rahatsız eden söylentiler hakkında ne biliyorsa açıkça anlatması için yalvardım. Bu konuda hiçbir şey bilmediğine dair ciddi bir yemin etti. Ona ısrar etmeye devam ettim ve sonunda şu bilmece gibi sözcükleri çekip almayı başardım: - "Ayrıca, sevgili dostum, eğer bir adamdan şüpheleniyorsan, bunun sayısının birden fazla olduğundan emin olabilirsin. "

Hepsi bu kadardı. Ama sanki yüzü kızarmadan onun hakkında konuşmaya alışmaya çalışır gibi doktor hakkında kamu önünde bahsedip, hikâyeler anlatmaktan hoşlanan Marie bugünden itibaren bir daha asla onu ima bile etmedi. Bu keşif beni o kadar çok etkiledi ki, hafızamda benzer kanıtlar bulmak için belleğimi yokladım. Boşanması esnasında orta-

ya çıkan bir oyunu hatırladım. Bu konuyu hafif aydınlattı, bu doğru, ancak yine de bu söylentilerin kaynağını yeterince aydınlatmıştı. Ünlü bir Norveçli mavi çoraplının "eşitlikmanisinin," promotörünün bir oyunu elime geçmişti. Bunu herhangi bir şekilde kendi durumumla ilişkilendirmeden bunu okumuştum. Ancak şimdi, bunu kolayca uyguladım, o kadar kolay uyguladım ki eşimin iyi namının en karanlık şüpheleri haklı görünmeye başlamıştı.

Bu oyunun hikâyesiydi - Bir fotoğrafçı (yazılarımın gerçekçiliği bana bu atamayı kazandırmıştı) kuşkulu bir ahlaka sahip bir kızla evlenmişti. O bir haddehane sahibinin metresi olmuştu ve eski sevgilisinden aldığı kaynaklarla evini çekip çeviriyordu. Kocasının mesleğinde yetkin duruma gelmişti; Çalışırken, onu aylaklık ve nimet arkadaşları ile birlikte kafede zamanını geçirmeye terk ediyordu. Gerçekler, bu şekilde örtülü olsa da bu yayıncı için yeterli olmuş olmalı; Marie'nin çevirmen olduğunu bilmesine rağmen çevirilerinin editörlüğünü yapanın ben olduğumu bilmiyordu, bu nedenle çalışmalarına herhangi bir kesinti yapmadan ödemesini tam yapmıştı. Talihsiz fotoğrafçı idolleştirmiş olduğu kızının erken dünyaya gelmiş olduğunu dolayısıyla kendi çocuğu olmadığını ve karısı tarafından kendisiyle evlenmesi için üzerine bırakıldığını keşfediyor. Bu dejenere durumu tamamlamak için aldatılmış koca eski sevgiliden büyük bir meblağ tazminatı kabul etmişti. Bunda Baron'un garantilediği Marie'nin kredisinin imasını gördüm; bu düğün günümüzde imzalamak zorunda kaldığım aynı garanti türündendi. İlk önce oyunda bir çocuğun gayrimeşru doğumu ile kendi durumum arasında bir bağlantı kuramamıştım çünkü küçük kızım evliliğimizden iki yıl sonra doğmuştu. Fakat düşünmeye başladım... Peki ya ölen çocuk? Doğru iz üzerindeydim! Zavallı minnacık ölü bebek!.. Bu evliliğimizin sebebi olmuştu, aksi takdirde evlenmiş olmayacaktık. Vardığım bu sonucun tamamen mantıklı olmadığını biliyorum, ancak yine de en azından bir tür sonuca varmıştım. Her şey yerine oturmuştu. Marie boşanma sonrası Baron'u ziyaret etmişti, bizimle dostluk içindeydi, evimin duvarları, onun resimleri ile dekore edilmişti, ortada

kredi ve bütün diğer meselelerde vardı. Harekete geçmeye kararlıydım ve buna göre planlarımı kurguladım. Marie'nin bize bir iddianame, ya da daha doğrusu bir savunma tasarlamasını önermeye kararlıydım, çünkü ikimizde feministlerin ayakçısı tarafından saldırıya uğramıştık; O, şüphesiz, bu karlı bir işi taahhülle satın alınmıştı. Marie odama girdiğinde, onu en samimi şekilde karşıladım.

"Mesele nedir?" diye sordu.

"İkimizi de ilgilendiren çok ciddi bir şey!"

Ona oyunun hikâyesini anlattım ve oyundaki fotoğrafçı rolünün bana benzetilmek için yaratıldığını sözlerime ekledim. Sessizce düşündü, belirgin bir heyecanın işareti. Sonra ona savunmayı önerdim. " Bu doğruysa anlat bana; Seni affederim. Ölen küçük çocuk gerçekten de Gustav'ın bebeği miydi- nasılsa o zaman zaten özgürdün; seni bana bağlayan sadece belirsiz vaatlerdi ve üstelikte benden para almayı da asla kabul etmemiştin. Oyunun kahramanına gelince, benim görüşüme göre, yürekli bir adam gibi davranıyor; o karısının ve kızının geleceğini bozmaktan acizdi. Çocuğun adına kabul ettiği para kendisine yapılan darbenin yerinde meşru tazminatından başka bir şey değildi. "

O büyük ilgi ile beni dinledi; küçük ruhu bu yemi ısırmişti ama ancak henüz yutmamıştı. Vicdandan etkilenmiş dış görünümündeki sakinliğe bakılırsa benden herhangi bir para almadığı için bedenini istediği gibi imha etmeye hakkı olduğunu söylemem onu memnun etmiş gibiydi. O aldatılmış kocanın yürekli bir adam olduğu konusunda hemfikir, "asıl bir kalp" diye ekledi. Sahne ondan herhangi bir itirafı almayı başarmadan sona erdi. Ona bu zorluktan bir çıkış yolu gösterdim. Ona onurumuzu kurtarmak için samimiyetle tavsiyelerine başvurmuştum; kendi "savunmamızı" bir roman şeklinde yayımlamamızı ve böylece bütün dünyanın gözü önünde kendimizi temize çıkarıp çocuklarımızı bu tür söylentilerden kurtarmamızı önerdim... Bir saat kadar konuştum. O, yoğun ajitasyon içinde çalışma masamın başında oturdu ve arada bir kısa nefesler almak dışında herhangi bir ses çıkarmadan sessizce kalemligimle oyalandı. Bir yürüyüşe çıktım ve daha sonra biraz bilardo oynadım. Birkaç saat

sonra geri döndüğümde onu hâlâ bir heykel gibi hareketsiz, aynı yerde oturuyor buldum. Ayak seslerimi duyunca ayağa kalktı. "Bana bir tuzak kurmaya çalıştın!" diye bağırdı.

"Hiç de değil! Çocuklarımın annesini sonsuza dek kaybetmeyi göze alabileceğimi mi sanıyorsun? "

"Senden her şey beklenir. Benden kurtulmak istiyorsun; kısa bir süre önce bana belirli bir arkadaşını tanıtarak böyle bir girişimde bulunmuştun zaten. "

Daha önce bu bağlamda asla bahsi geçmemiş bir isimden söz etti. "Seni onunla aldatmamı umuyordun öyle değil mi? "

"Bunu sana kim söyledi?"

"Hela!"

"Hela mı?"

Biz İsveç'ten ayrılmadan önce Marie'nin son "arkadaşıydı". Lezbiyen intikamı!

"Ve sen de ona inandın?"

"Tabii ki inandım... Ama ben her ikinizi de aldattım!"

"Sen üçüncü biri daha mı vardı demek istiyorsun?"

"Ben öyle demedim!"

"Ama henüz itiraf ettin! İkimizi aldattığına göre beni aldatmış olmalısın! Bu mantıklı bir sonuçtur. "

Çaresizce argümanlarımla mücadele etti ve bunları kanıtlamamı talep etti.

"Bunları kanıtlala!.."

Bir insan yüreğinin alçalabileceği en alçak seviyedeki bu ihaneti, ezici bir ağırlık gibi üzerime çöktü. Başımı eğdim, diz çökerek merhamet için sızlandım.

"O kadının saçma sapan zırvalarına inandın! Senden kurtulmaya çalıştığıma inandın! Ve buna rağmen ben hep sana karşı gerçek bir dost sadık bir koca oldum; Sensiz yaşayamam! Kıskançlığımdan yakındın... Oysa ben peşimden koşan ve benimle birlikte olmaya çalışan bütün kadınları şeytan olarak gördüm. Sen o kadının dediklerine inandın! Söyle bana buna gerçekten inandın mı? "

Merhamete kapıldı ve bir anda gerçeği söylemeye boğun eğerek, buna asla gerçek anlamda inanmadığını itiraf etti.

"Ve sen beni aldattın... Bunu itiraf et, seni affederim... Beni bu korkunç acımasız işkence düşüncesinden azat et... İtiraf et... " Hiçbir şey itiraf etmedi ve sadece bir arkadaşına "hergele" demekle yetindi. Benim en samimi, en yakın arkadaşım, bir hergele! Ah keşke oracıkta ayaklarının önünde düşüp ölseymdim! Hayat dayanılmazdı... Akşam yemeği sırasında bana karşı daha iyi davrandı. Yatağa gittiğimde odama geldi ve yatağımın kenarına oturarak gözlerimi öptü, ellerimi okşadı ve son olarak, ruhunun temellerini sarsan kontrol dışı bir ağlamaya boğuldu.

"Ağlama, sevgilim, ağlama, söyle bana sorun ne; Seni teselli etmeme izin ver!" Benim cömert kalbim hakkında, iyiliğim, sabrım, en kötü günahkârlara bile gösterdiğim o büyük şefkatimle ilgili anlaşılmaz, bağlantısız kelimeler kekeleydi.

Her şey ne kadar da saçmaydı! Ben onu aldatmayla suçluyordum, o ise beni okşuyor ve övüyordu. Fakat ateş bacayı sarmıştı ve alevler söndürülemezdi.

O beni aldatmıştı.

Rakibimin adını bilmem gerekiyordu! Ertesi hafta hayatımın en karanlık haftalarından biri oldu. Eğitim veya miras yoluyla edindiğimiz tüm kalıplaşmış ilkelere karşı amansız bir mücadele verdim. Marie'nin mektuplarını açıp ne durumda olduğumuzu anlamaya çalıştım. Yokluğumda bana gelen tüm iletişimleri açmasına izin vermeme rağmen, toplumun her kesiminde sessiz bir anlaşmayla bize dayatılan mektupların bu en ince yükümlülüğün dokunulmazlığını belirten kutsal yasaya müdahale etmekten yine de sakınmıştım. Fakat tüm gerçeği tamamen bilme isteğim onurlu davranma duygularımdan daha güçlüydü ve bir gün geldi bu Kutsal yasa unutulmuştu. Bir mektup gelmişti; titreyen parmaklarla mektubu açtım; ellerim sanki onurumun ölüm emrini açıyorlarmış gibi titriyordu. Bu macera avcısı bir numaralı arkadaşından gelen bir mektuptu. Bunda deliliğim konusu alaylı, aşağılayıcı bir şekilde tartışılıyordu; sonu ise Tanrı en kısa zamanda geri kalan aklımı da canımla birlikte alıp "onun sevgili Marie"sini bu azaptan kurtarması duasıyla bitirilmişti. En kötü kısımlarını kopyaladım, ardından zarfı yeniden mühürledim, akşam postasıyla karıma vermek için

bir kenara bıraktım. Zamanı geldiğinde ona mektubu verdim ve o bunu okurken kendisini izlemek için yanında oturdum. Yazarın benim ölümüm için duacı olduğu yere, ikinci sayfanın üst kısmına geldiğinde tiz bir kahkaha atarak gülmeye başladı. Yani demek ki benim sevgili karım içinde bulunduğu zorluklardan kurtulmak için tek çareyi ölmemde buluyordu. Düşüncesizliğin sonuçlarından kaçışında tek umudu buydu. Ben ölünce, hayat sigortamı nakit olarak alacak ve ünlü bir yazarın karısı olarak dul aylığı alacaktı; sonra belki de tekrar evlenecek veya bütün hayatı boyunca bir dul olarak kalacaktı... Benim sevgili karım... Moriturus sum! Bu felaketin sonucunu hızlandırmak için şimdilerde tek mutluluk kaynağım olan bol miktarda absinte başvurdum ve bu arada heyecanlanan beynimi sakinleştirmek için bilardo oynadım. Yeni bir komplikasyonla karşılaştım, öncekilerinin en kötüsünden hem de. Bana âşık olmuş gibi davranan kadın yazar, Marie'nin kalbini fethetmeyi başardı ve Marie ona o kadar bağlandı ki onların bu bağlılıkları yeni dedikoduların çıkmasına sebep oldu. Bu kadın yazarın eski "ayrılmazında" kıskançlık uyandırdı, bu çirkin söylentileri yalanlamak için hesaba katılmamış bir gerçek. Bir akşam Marie bana onun arkadaşına âşık olup olmadığını sordu...

"Hayır, tam aksi! O basit bir sarhoş! Ciddi olamazsın!"

"Ben onun delisiyim," diye yanıtladı.

"Bu garip değil mi? Onunla yalnız kalmaktan korkuyorum!"

"Neden?"

"Bilmiyorum! O kadar sevimli... Lezzetli..."

"Gerçekten..."

Ertesi hafta bazı Parisli arkadaşlarımızı, önyargısız veya vicdansız olan sanatçıları eşleriyle birlikte davet ettik.

Erkek geldi, ama yalnız; karıları hakaret sayılacak derecede açık bir şekilde gelemeyecekleri için özürlerini iletmişlerdi. Akşam yemeği tam bir âleme dönüştü. Erkeklerin skandal davranışları beni tiksindirdi. Marie'nin iki arkadaşına sanki fahişeymişler gibi davrandılar ve herkes az çok sarhoş olmaya başlarken mevcut bulunan subaylardan birinin defa-

larca karımı öptüğünü gördüm. Bilardo ıstakamı kafalarının üstünde salladım ve bir açıklama talep ettim.

"O benim çocukluk arkadaşım, bir akraba! Kendini alay malzemesi yapma, seni aptal! " diye yanıtladı Marie. "Ayrıca, kamu önünde öpmek özel bir Rus geleneği ve biz de Rus konuklarız."

"Yalan " diye bağırdı aradan biri. "Akraba? Saçma!" O an neredeyse bir cinayet işleyecektim. Tamamen niyetimi bozmuştum... Ancak çocukların hem annesiz hem de babasız kalacağı düşüncesi elimi kolumu bağladı. Grup dağılıp gittikten sonra Marie ile tartıştık.

Fahişe!"

"Neden?"

"Çünkü öyle muamele görmeye teslim oluyorsun "

"Kıskanıyor musun?"

"Evet, kıskancım; kendi onurum, aile şerefim, karımın itibarı ve çocuklarımla geleceği için kıskancım! Senin bu alçak davranışın yüzündendir ki bütün itibarlı kadınlar tarafından dışlanıyoruz. Herkesin önünde bir yabancıнын seni öpmesine izin veriyorsun! Çıldırmış olduğunun farkında değil misin, ne yaptığını ne duyacak ne de göremeyecek kadar delirdin mi, sorumluluktan bu kadar mı yoksunsun?

İlk olarak çeneni kapatıp kendine bir çeki düzen vermezsen bunu ben yapacağım, O iki kadınla daha fazla muhatap olmanı yasaklıyorum!"

"Hepsi senin suçun! Beni sen kıskırttın!"

"Ne kadar ileri gidebileceğini görmek istedim!"

"Ne kadar ileri gidebileceğimi mi görmek istedin! Ben ve arkadaşlarımla arasındaki ilişkinin şüphelendiğin gibi olduğuna dair ne kanıtın var?"

"Ne kanıtı! Kanıt yok! Ama senin itirafların, o kaygan hikâyelerin var! Ve senin o arkadaşlarından biri kendi ülkesinde yasanın eline düşeceğini kendisi itiraf etmedi mi?"

"Oysa ben senin ahlakın varlığını inkâr ettiğini sanıyordum!"

"Ailemin refahına müdahale etmedikleri sürece arkadaşlarının nasıl eğlendikleri umurumda değil. Onların bu gariplikleri bize zarar vermeye başladığı anda bu bizi ilgilendiren bir suç eylemi halinde gelmektedir. Bir düşünür olarak ahlak

bekçiliğini benimsemediğim doğru, fakat sadece fiziksel ve manevi kusurlarda bu böyle. Ve çok geçmeden yakın zamanda bu doğal olmayan eğilim Fransız parlamentosunda tartışıldığında tüm sözü geçen Fransız hekimler bireysel vatandaşların çıkarları ihlal edildiği durumlar dışında, bu konulara müdahalenin hukukun işi olmadığı görüşünü ileri sürmüşlerdir."

Ona konuşacağıma taş duvarlara konuşsam daha iyi olurdu. Kendi hayvansal içgüdülerinden başka yasa tanımayan bu kadının bir felsefi ayrımı kavramasını nasıl ümit edebilirdim! Gerçeklerden tam emin olmak için, Paris'te bir arkadaşşıma yazdım ve bana düz gerçeği söylemesini talep ettim. Çok samimi olan yanıtında eşimin sapık eğilimlerinin İskandinavya'da bir sır olmadığını ve o iki Danimarkalının Paris'te bilinen lezbiyenler olduğunu yazmıştı. Otelimize borçluyduk ve hiç paramız kalmamıştı; bu nedenle taşınmamız imkânsızdı. Ancak iki Danimarkalı kadın köylülerle bozuşmuştu ve ayrılmak zorunda kalmışlardı. Onları sekiz aydan beri tanıyorduk ve dostluğumuzun ani bir şekilde sonlandırılması mümkün değildi; dahası, onlar iyi ailelere aitti ve iyi eğitimliydi de; zor günlerin dostu olmuşlardı, bu nedenle onlara onurlu bir geri çekilmeyi sağladım. Genç sanatçılardan birinin atölyesinde onların şerefine bir veda ziyafeti düzenlendi. Tatlı zamanı herkes az çok içtikleri şaraptan sarhoş olup kendi kabuklarına çekilirken Marie duygularının etkisine kapılarak kendi kompozisyonundan bir şarkı söylemek için ayağa kalktı. Bu tanınmış bir şarkının taklidiydi ve bu şarkıda arkadaşını vedayla uğurluyordu. Şarkısını ateşli ve hakiki bir duyguyla seslendirirken badem şekli gözleri yaşlarla doldu ve yansıyan mum ışığıyla usul usul parlamaya başladı; kalbini o kadar geniş bir şekilde açtı ki ben bile etkilenecek duygulandım. Bu kadının bir kadına söylediği bu şarkıda bir samimiyet, bir içtenlik vardı ki tüm kirli, iffetsiz düşünceleri kıyıda bıraktı. Ve ne kadar garip! Onda ne görünümünde ne de görgüsünde hermafroditlik yoktu; sadece hakiki bir kadındı; sevgi dolu, şefkatli, gizemli, anlaşılmaz bir kadın.

Hassasiyet nesnesi ondan ne kadar da farklıydı! Erkekse özellikleri, çengel burnu, büyük çene, sarıgözleri ve tombul yanaklarıyla diğeri saf bir Rus tipindeydi. Düz göğüs, çarpık parmaklar-gerçekten iğrenç bir kadın- bir köylü bile asla dönüp ona bakmazdı. Şarkısını bitirince Marie bu ucubenin yanına oturdu; diğeri ayağa kalktı, Marie'nin başını ellerinin arasına aldı ve dudaklarından onu öptü. Bu en azından saf ve katkısız bir duygusallıktı. O oldukça sarhoş olana kadar Rus ile birlikte içtim; tökezledi, büyük, şaşkın gözlerle bana baktı ve destek almak için bir sevimsiz duvarlara tutundu. Ben daha önce insan şeklinde böyle çirkinlik görmemiştim. Banket sokakta bir sıra ile sona erdi. Ertesi sabah iki Danimarkalı ayrıldılar. Marie korkunç bir krizden geçti; Onun için gerçekten üzüldüm; arkadaşlarını özlediği, acı çektiği gayet açıktı. Bu mutsuz bir aşkın hakiki bir örneğiydi. Ormanda yalnız başına bir yürüyüşe çıktı, aşk şarkıları seslenirdi, arkadaşlarının sevdiği uğrak yerleri ziyaret ederken yaralı bir kalbin tüm belirtilerini sergiliyordu. Akli dengesinden endişe duymaya başladım. Mutsuzdu ve ben onu teselli edemiyordum. Dokunuşlarımdan kaçınıyor, öpmeye çalıştığımda beni kenara itiyordu. Beni eşimin tüm sevgisinden mahrum bırakan kadına karşı kalbim nefretle doluydu. Kendi muazzam bilinçsizliğiyle Marie kimin için yas tuttuğunu saklamıyordu. Sevgi ve hüznünden başka hiçbir şeyden bahsetmiyordu. Bu inanılmazdı! İki arkadaş birbirleriyle tempolu bir yazışmaya başladılar. Bana olan ilgisizliği beni çileden çıkarırken, bir gün arkadaşının bir mektubunu ele geçirdim. Bu gerçek bir aşk mektubu idi. "Benim sevgilim, küçük kedim, benim zeki, hassas, şefkatli, asil yürekli Marie'm; o hergele kocan bir aptaldan başka bir şey değil... " ve benzeri. Ayrıca mektubunda beni terk etmesi gerektiğini ve bunun için kaçış yollarını öneriyordu... Rakibime karşı çıktım ve aynı akşam – aman Tanrım! Marie ile ikimiz mehtapta kapıştık. Elimi ısırıldı. Bir kedi yavrusu gibi onu boğmak için nehre doğru sürüklerken, birden çocuklarım gözlerimin önüne geldi. Bu görüntü aklımı başıma getirdi. Çözümü kendimi, yok etmekte buldum, ama bunu yapmadan önce hayatımın hikâyesini yazmaya karar verdim. Danimar-

kalı hanımların köyde oda kiraladıkları haberi yayılırken kitabın ilk bölümü tamamlanmıştı. Anında tası tarağı topladım ve İsviçre'nin Alman kısmına taşındık.

IV.

Güzel Argovia! Posta müdürü çalışanlarını yönlendirdiği, evlenecek genç kızların bakire olduğu, var olan tek arabanın sürücüsünün albay olduğu ve genç delikanlıların hedefe atış ettiği ve davul çaldığı Tatlı Arcady.

Ütopya! Altın bira ve fûme sosislerin, Dokuz-pim oyunun doğum yeri, Habsburg evi, William Tell, rustik eğlence, düz kalpten ve naif şarkıların söylendiği, papaz eşleri ve papaz evlerinin mutluluk diyarı! Sorunlu kalplerimize huzur geldi. Ben iyileştim ve çekişmeden yorgun düşen Marie gerçek bir kayıtsızlığa büründü. Bir emniyet valfi gibi tavla oynadık ve tehlike dolu konuşmalarımız yuvarlanan zarlarla değişti. Ben şarap ve sinirleri yıpratan absint yerine iyi ve sağlıklı bira içtim. Çok geçmeden çevremizin etkisi kendisini hissettirdi. Böylesi yatıştırıcı sükûnetin ardından bu denli yıpratıcı bir fırtınanın takip etmesi, aklın elastikiyeti geçmiş i unutup kendimi dünyanın en sadık karısının kocası olarak mutlu hissetmemi düşleyecek kadar onca büyük şoklara dayanabildiğini fark etmek beni şaşırttı. Marie toplum ve arkadaşlardan geri çekildi ve hiç itiraz etmeden kendisini tamamen çocuklara verdi. Bir ay geçtikten sonra ufaklıklara kendi elleriyle biçip dikiği elbiseler giydirmeye başladı. Onlara oldukça sabırlı davranıyor ve kendisini tamamen onlara adamıştı. İlk defa şimdi onda belli bir yorgunluk fark etmiştim; zevke olan düşkünlüğü daha az belirgindi, yaklaşan orta yaş kendisini hissettirmeye başlamıştı. İlk dişini kaybettiğinde nasıl da üzölmüştü! Zavallı kız! Kollarını boynuma sarıp ağlamış ve asla onu sevmekten vazgeçmemem için yalvarmıştı. O şimdi otuz yedi yaşındaydı. Saçları seyrelmeye başlamış, göğüsleri fırtına sonrası deniz dalgaları gibi inmiş, merdivenler küçücük ayaklarını yoruyor, ciğerleri artık eskisi gibi iyi işlemiyordu. Ve ben, henüz asal yaşına ulaşmamış olmama, gücümün giderek artması ve hâlâ sağlığımın zevki-

ni çıkarıyor olmama rağmen şimdi o artık sadece ben ve çocuklarıma ait olacağı için onu her zaman sevdiğimden çok daha fazla seviyordum. Günaha karşı korumalı, şefkatimle çevrilmiş olarak ailesine karşı sorumluluklarını yerine getirerek yaşayacaktı bundan böyle...

Aklı mantığıyla normal duruma dönüşü çok garip yollardan olmuştu. Nispeten otuz sekiz yaşında genç bir adamın karısı olmanın tehlikeli konumu beni kıskanmasına neden olmuştu; kıyafetlerinin ayrıntılarına daha fazla özen gösteriyor ve akşam beni memnun etmek için gün boyunca kendisiyle daha fazla ilgileniyordu. Endişelenmesine gerek yoktu, çünkü mizacımla tek eşlilikten yanaydım ve bu durumu kötüye kullanmaktan çok uzak, yenilenen aşkıma sık sık ona kanıtlamak için elimden gelen çabayı gösteriyordum. Sonbaharda İsviçre Fransız kesimine bir gezi yapmaya karar verdim; üç hafta kalmayı ve her yerde bir günden fazla kalmamaya niyetliydim. Hâlâ sağlığımın kötü olduğu fikrine tutunan Marie, beni vazgeçirmeye çalıştı.

"Bunun seni öldüreceğinden eminim," diye yineledi.

"Göreceğiz!"

Gezi benim için bir onur noktası, onu tamamen geri kazanmak, içinde erile olan aşkı yeniden uyandırmanın girişimiydi. İnanılmaz zorluklardan sonra, bronzlaşmış, daha güçlü ve daha sağlıklı olarak geri döndüm. Benimle karşılaşığında gözlerinde hayranlık ve heyecan bakışları vardı, ancak bu çok çabuk yerini hayal kırıklığına bıraktı. Diğer taraftan ben ise, sevgili metresi, değerli karısından üç hafta uzakta kalmanın özlemiyle yanıp tutuşan biri gibi davranıyordum. Hiç mola vermeden kırk sekiz saat yolculuktan sonra bir fatih gibi beline sarıldım ve benim olanı kendime çektim...

Ne düşüneceğini bilmiyordu; şaşırmıştı, gerçek duygularına ihanet etmekten korkuyordu, kocasında "terbiyeciyi" bulma düşüncesinden korkuyordu. Heyecanım biraz yatıştıktan sonra Marie'nin ifadesinin bir değişiklik geçirmiş olduğunu fark ettim. Onun görünümünü inceledim: düşen dişi yenilenmiş, görüntüsünü daha genç gösteren bir gerçek. Elbisesinin bazı ayrıntıları memnun etme arzusunu ele veriyordu.

Bu ilgimi uyandırdı. Çok geçmeden bunun nedeninin kendisine son derece sevecen davrandığı yaklaşık on dört yaşında bir genç kızın varlığı olduğunu keşfettim. Onlar birbirlerini öpüyor, birlikte yürüyüşlere çıkıp birlikte yıkanıyorlardı... Geri bana onu derhal uzaklaştırmaktan başka bir çare kalmamıştı.

V.

Lucerne Gölü kıyısında bir Alman özel otelde oda ayırttık. Marie'nin eski alışkanlıkları nüksetti. O misafirlerden birine, genç bir subaya büyük ilgi gösterdi; onunla bowling oyunu oynuyor ve ben çalışırken bahçede onunla melankolik yürüyüşlere çıkıyordu. Tek kelime edilmemesine rağmen yemekte şefkatle birbirleriyle bakıştıklarını fark ettim. Sanki bakışlarla birbirlerini okşuyor gibiydiler. Anında onları bir teste tabi tutmak istedim ve keskin bir dönüş yaparak doğrudan karımın suratına baktım. Beni yanıltmak için bakışları genç adamın üzerinden süzülerek büyük bir bira reklamı posteriyle süslü duvara doğru kaydı. Şaşkınlığını gizlemek için anlamsız bir açıklamada bulundu, "Bu yeni bir birahane mi? diye kekeledi. "Evet... Ama beni kandırdığını sanma " diye onu tersledim. Sanki dizginlerini çekmişim gibi boynunu büktü ve sessiz kaldı. İki gün sonra, akşam yorgunluk bahanesiyle, "iyi geceler" dedi beni öperek odadan çıktı. Ben de yatağa girdim ve bir süre kitap okuduktan sonra, uykuya daldım. Aniden uyandım. Çizim odasında birileri piyano çalıyor biri de şarkı söylüyordu - bu Marie'nin sesiydi. Yataktan kalktım ve çocukların bakıcısını çağırdım.

"Git ve metresine derhal yatağına gitmesi gerektiğini söyle" dedim ona. "Eğer gitmeyi reddederse kendim oraya gelip herkesin huzurunda onu sürükleyeceğimi bildir." Marie derhal merdivenleri çıktı. Mahcup görünüyordu ve yaralı bir masumiyet havasıyla ona neden böyle garip bir mesaj gönderdiğimi sordu; başka hanımların da mevcut olmasına rağmen neden çizim odasında kalmasına izin vermediğini sordu. "Ben çizim-odasında kalmanı umursamıyorum," diye öfkeyle cevap verdim. Ama orada her ne zaman yalnız kalmak istersen benden sinsice kurtulmak istemene itirazım var." "Eğer ısrar ediyorsan, iyi madem, ben de yatmaya giderim."

Bu samimiyet, bu ani teslimiyet... Ne olmuştu?

Kış ciddi ciddi bastırmıştı. Bol bir kar vardı; gökyüzü kurşuni ve medeniyetten bağlantımız kopmuştu. Herkes gitmişti; Bu mütevazı otelin kalan son misafirleri bizdik. Aşırı soğuk restoranın büyük ortak alanındaki yemekhanede yemeklerimizi yemeye bizi mecbur etmişti. Bir sabah öğlen yemeğindeyken, açıkça hizmetkârlar sınıfına ait olduğu görünen güçlü kalın oldukça güzel görünümlü bir adam, geldi, masalardan birine oturup bir kadeh şarap ısmarladı. Marie, kendi hür ve rahat tavrıyla bu yabancıyı mercek altına aldı, bakışlarıyla baştan sona incelerken sanki bir hayalin içinde kaybolup gitmiş gibiydi. Onun ilgisinden heyecanlanıp kafası karışan adam yüzünü öteki tarafa döndü. Mekân sahibine dönerek " güzel görünümlü bir adam," dedi.

"Eskiden kapıcımdı kendisi."

"Öyle mi? Sınıfına göre gerçekten de alışılmadık derecede iyi görünümlü! Gerçekten çok güzel görünümlü bir adam! " Ve detaylara indi, erkeksi özelliklerini överek ev sahibimizi şaşırttı. Ertesi sabah içeri girdiğimizde eski kapıcı içerde yerini almıştı bile. Pazar gününün en iyi kıyafetleri içinde saç sakal kesilmiş haliyle fethinin farkında gibi görünüyordu. Eğilerek selam verdi, bu selamına karım nazikçe başını sallayarak karşılık verdi. Omuzlarını gererek kendisine Napoleon fiyakası verdi. Üçüncü gün geri döndüğünde aradaki buzları kırmaya kararlıydı. Kibar bir konuşma başlatırken, ilk olarak kocaya yönelmekle zaman kaybetmeye bile girişmeden doğrudan karıma yöneldi.

Bu katlanılmazdı! Marie, kocası ve çocukları huzurundan bir yabancı tarafından bir sohbetin içine çekilmeye izin verdi. Bir kez daha, gözlerini açmaya çalıştım, itibarına dikkat etmesi için kendisine yalvardım. Onun tek cevabı her zamanki gibi: "Sen kirli düşüncelere sahipsin!" İmdada ikinci bir Apollo geldi. O, Marie'nin küçük alışverişler yaptığı dükkânın sahibi olan cılız bir adam, kasabanın tütüncüsüydü. Bu kapıcıdan biraz daha kurnaz olduğu için ilk önce benimle bağlantı kurmaya çalıştı; kendisi biraz daha girişimci niteliğe sahipti. İlk buluşmada edepsizce Marie'ye baktı ve yüksek sesle ev sahibimize şöyle bağırdı: - "Size söylüyo-

rum, bu çok seçkin görünümlü bir aile!" Marie'nin kalbi tutuştu, kasaba züppesi her gece her gece gelmeye başladı. Bir akşam sarhoştı ve bu nedenle her zamankinden daha küstah davrandı. Biz tavla oynarken Marie yaklaştı ve ona oyunun kurallarını açıklamasını istedi. Bu şartlar altında mümkün olabildiğinde medeni bir şekilde cevap verdim ve değerli adam reddedilmiş olarak geri oturduğu yere döndü. Benden daha duyarlı olan Marie benim bu edepsizliğimi telafi etmesi gerektiği izlenimine kapılmıştı; aklına gelen ilk soruyla ona doğru dönerek şöyle dedi:

"Bilardo oynar mısınız?" dedi.

"Hayır, hanımefendi, ya da daha doğrusu, kötü oynuyorum..." Adam tekrar ayağa kalktı, bir iki adım yaklaşarak bana bir puro teklif etti. Teklifini reddettim. Marie döndü. "Siz alır mıydınız madam?" Neyseki Tütüncü ve ailemin geleceğinin iyiliği için o da reddetti, ama öyle bir şekilde reddetti ki bu adama gurur verdi. Bu adam bir restoranda kocasının huzurunda bir kadına nasıl sigara ikram etmeye cesaret ederdi? Ben kıskanç bir aptal mıydım? Ya da eşimin davranışları ilk gelenin arzularını uyandıracak kadar utanç verici miydi? Odamızda tartışmalı bir sahne yer aldı, çünkü onu uyandırılması gereken bir uyurgezer olmakla itham ettim. Doğrudan kendini uçuruma atıyordu ve bunun farkında bile değildi. Ona eski ve yeni günahlarından bir özet verdim ve inceden davranışlarını eleştirdim. Sessizce, soluk bir yüz ifadesi ve buğulu gözlerle konuşmamı bitirene kadar beni dinledi. Sonra ayağa kalktı merdivenleri inerek yatağına gitti. Fakat bu kez, hayatım da ilk kez, casusluk yapacak kadar alçaldım. Merdivenlerden aşağı süzüldüm ve yatak odasının kapısını buldum ve anahtar deliğinden içeri baktım. Lambanın zengin ışığı görüş alanımda olan kapının tam kaşsisında oturmuş olan çocuk bakıcısını aydınlatıyordu. Marie odanın içinde dolanarak şiddetle asılsız kuşkularımı kınıyordu; savunmasını yapan bir suçlu gibi kendini savunuyordu. Ve yine de masumdum, günah işleyecek tüm imkânlarıma rağmen oldukça masumdum... İki şişe bira getirdi ve birlikte içtiler. Yan yana oturdular ve Marie şefkatle ona baktı. Gitgide kıza daha da yaklaştı, başını bu yeni

arkadaşının omuzuna koydu, kollarıyla belinden kavradı ve onu öpmeye başladı...

Zavallı Marie! Huzursuz zihnini huzura kavuşturmak kendi elinde olan bu zavallı kadın teselliyi benden uzakta arıyordu. Birdenbire doğruldu ve kapıya doğru işaret etti;

"Orada birileri var' "

Hızla uzaklaştım.

Tekrar gözlem noktama geri döndüğümde Marie'nin yarı çıplak olduğunu ve omuzlarını kıpırdamadan oturan kızın bakışlarına açmış olduğunu fark ettim. Ardından tekrar savunmasına devam etti. "Hiç kuşkusuz o bir deli! Beni zehirlemeye kalkışırsa hiç şaşımam... İçimde dayanılmaz acılardan mustaribim... Ama hayır, bu pek olası değil... Belki de Finlandiya'ya kaçmalıyım... Sen ne düşünüyorsun? Bu onu öldürür, çünkü çocukları çok seviyor... "

Bu vicdansızlık değil de nedir? Pişmanlıkla dolu, terör estiren bir kadının koynunda bir barınak arıyordu! O sapkın bir çocuktü; sadakatsiz bir kadın, bir suçluydu; ancak her şeyden önce, o mutsuz bir kadındı.

İşkence gibi düşüncelerimin kurbanı olarak bütün gece uyanık kaldım. Saat sabahın ikisinde uykuda iniltisini duydum. Merhamet duygusuyla kâbuslu rüyasından uyandırmak için zemine bir kaç kez vurdum. Böyle yaptığım ilk değildi. Ertesi sabah onu kâbusundan uyandırmış olduğum için bana teşekkür etti. Onunla yoğun ilgilendim ve bana, en iyi dostuna her şeyi anlatması için yalvardım. " Neyi anlatayım? Anlatacak bir şey yok ki! " O an bana itiraf edeceği tüm günahlarını affedebilirdim, çünkü kalbim merhamet doluydu. Neden olduğu tüm sefaletle rağmen onu sonsuz seviyordum, belki de sebebi neden olduğu olumsuzluklardı da. O sadece mutsuz bir kadındı. Ona karşı elimi nasıl kaldırıbilirdim ki? Ama o bana musallat olmuş bu korkunç kuşuklardan beni kurtarmak yerine yorucu bir direnişle karşı karşıya bırakmıştı beni. O kendisini deli olduğuma ikna etmişti; koruma içgüdüğü, kendini vicdan azabından sakınması için ona arkasına sığınabileceği bir efsane kurmuştu.

Güneşe doğru hareket

Üç haftadan beridir Lucerne Gölü kıyısında küçük Gersau köyünü tek bir güneş ışını bile aydınlatmamıştı, hatta aslında Föhn rüzgârlarının esmeye başladığı Ekim ayından beri böyleydi. Ölü bir sakinlik vardı; gün batımından sonra uykuya geçmiş ve gece yarısı kilise çanları çalıp Alp dağlarının zirvelerini süpüren rüzgâr uğultusu tarafından uyandırılmayana kadar uyudum. Alp dağlarından üfleyen fırtına sesine karışan garip bir gürültü gölün güney kıyısına savruluyordu. Vadilere sıkışan gürültü köy sokaklarına dağılarak tabelaları söküp pencereleri çatırdatıyor, ağaç ve çalıları sarsıyordu. Barajın duvarına çarpan gölün dalgaları köpürerek üstünde taşıyor ve teknelerin kenarlarına vuruyordu. Fırtınayla püskürtülen bir avuç kum penceremize sıçradı; dallardan kopan yapraklar havada dönüyor ve soba kapısı önünde dans ediyor, sallanan duvarlar çatırdıyordu.

Pencereden dışarı baktım; kilisenin lambaları yanıyor ve çanları ise hâlâ uykuda olanları uyandırmak için çınlıyordu. Föhn rüzgârları bu bölgelerde deprem gibi tehlikeli olarak değerlendiriliyor, çünkü bu sade evleri silip süpürmüyor aynı zamanda dağları da parçalayarak vadilere sürüklüyor. Sadece bin beş yüz metre yüksekliğinde de olsa kaldığımız ev zirvesi sel gibi taş yağdıracak kadar gevşek kayalarla dolu bir dağın dibinde yer alıyordu. Üç saat boyunca fırtına her yeri kasıp kavurdu, sonra tehlike sona erdi, ama köyde ertesi sabah herkes Schwyz’de bir çiftlik evine bir kayanın düştüğünü ancak içinde yaşayanlara zarar vermeden evin sağ kanadını kendisiyle birlikte götürdüğünü öğrenmişti. Bu sıcak ama müthiş fırtınadan sonra köy ve gölün üzerine bir sis çöktü. Gökyüzü bulutluydu ancak yağmur yağmıyordu; buna rağmen güneş yoktu. Bu üç hafta boyunca devam etti ve başlangıçta dış görüntü gri ise, bu sonradan siyahla sonuçlandı. Alp dağlarının güzel manzarası, dalgalanan ruhların rakipsiz restoratörü, kudretini kaybetmişti, çünkü dik kayaların yüz metre ilerisini görmek imkânsızdı; kalp kurşun gibi ağırlaştı ve tarifsiz bir şekilde bulandı. Turistler yüzlerini evlerine doğru dönmüş, Oteller, boş kasvetli ve karamsar Kasım ayı kapımızdaydı. Zaman yorgun sürüncemede; in-

san bu kasvetli günün bitmesini ve lambalarının canlandırıcı ışığını sabırsızlıkla bekliyordu; kasvetli gökyüzü gri, göl gri, manzara gri idi. Hiçbir rüzgâr, yağmur, gök gürültüsü yoktu. Çok çeşitli ve çeşitlendirilmiş Doğa, monoton sakin ve sessizdi; o kadar sessizdi ki bir deprem insanı rahatlatırdı. Işık düşmeyen her yerde, grilik hüküm sürüyordu; vizyon soluk ve ruhu tembelliğe benzer bir uyuşukluk sarıp sarmalıyordu. Bir akşam güneşin uzun süreli yokluğundan yargıca yakınırken, o karakteristik bir Alman-İsviçreli balgam ile şöyle cevap verdi:- "Güneş! Hochfluh'tan gün boyunca güneşi görebilirsiniz!" Hochfluh içinde yaşadığımız vadiyi çevreleyen küçük dağlardan biriydi; Sulitelma'dan sadece iki yüz metre daha alçak ve dolayısıyla genç İngiliz turistlerin yürüyüş için sürekli tercih ettikleri yerd. Güneşe tapan bir olarak, tanrıma bir umre ziyaretinde bulunmaya karar verdim ve Kasımın erken bir sabahı bu seyahatime çıktım. Daha önce de açıkladığım gibi Gersau sakinlerinin dibinde yaşadığı dağ ara sıra volkanik bir yanar dağa dönüşüp vadiye taş ve kayalar yağdırıyor, bu nedenle kasaba sakinleri ezel-den beri kendilerini ölüme hazırlama alışkınlıklarından dolayı sabah, öğle ve akşam olmak üzere günde üç defa kiliselerini ziyaret ederler. Bu nedenle şimdi sabah saat sekizde kiliseye gidenleri ellerinde Dua kitaplarıyla görmek benim için pek sürpriz değildi. Sabah ibadetleri için sabırla yarım millik mesafeyi yürüyen iki yaşlı kadın, yolda tesbihlerini çekiyorlardı. Bunlardan biri "Ave Maria" diyerek melek selamına başladı ve arkadaşı da ona katılarak "In saecula saeculorum. Amen" dedi. Bütün yol boyunca bu monoton mırıldanmalarına devam ettiler, bu tesbih çekme gerçek anlamda herhangi bir iyiliğe yol açmasa da en azından dilin herhangi bir şekilde kötüye kullanılmasını engelliyordu; kendisi her ne zaman şarap mahzeninde meşgul olursa uşağını düdükle çağırın Kont'un fıkrasını düşünmekten kendimi alıkoyamadım.

Yaşlı kadınlar ve anayoldan ayrılıp yukarı doğru tırmanmaya başlar başlamaz o kadar dikkat çekici bir manzarayla karşılaştım ki bende kalıcı bir izlenim bıraktı. Yolun ilk dönemecine yakın bir yerde üzerine bir haç ve bir tabela mıhlanmış

bir ceviz ağacı yetişiyordu; tabeladaki yazı gelen geçene çiftçi Seppi hasatla meşgul iken bu ağaçtan düşerek öldüğünü açıklıyordu. Tanrı ruhuna rahmet eylesin! Onun için dua edin! Âmin!

Bir sonraki köşede bir çocuğun oyuncak evi gibi küçük badanalı tuğladan inşa edilmiş garip küçük bir türbe vardı. Parmaklıklar arasında bir görüntü bu Kutsal Ailenin fotoğraflarını ifşa ediyordu, belki de On altıncı yüzyılda boyanmış ve idam yolundaki suçlulara son dualarını etmeleri için türbe önünde birkaç dakika izin verildiği bir efsane etkisiydi. Bu nedenle darağacına giden yoldaydım ve bir kaç dakika sonra idam yerine vardım, göle doğru uzanan taşkın bir uçurumun üstünde hoş açık bir alan. Bu noktadan itibaren muhteşem bir görünümü vardı. Pilatus, Buechserhorn veya Bürgenstock zirvesinden gözü selamlayan bu tabloya son bir bakışla hayata veda etmek gerçekten oldukça makul bir zevkti. Voltaire bile gizli idam edilme fikrinin heyecanından tiksinti hissedemezdi. Kendisini aşırı tiksintiyle dolduran bir olasılık, öyle ki, o darağacına isminin yazılacağından emin olsa idamın ibrazını zevkle kabul edeceğini söyleyecek kadar ileri giderek oldukça tutarlı bir şekilde Rousseau'yu büyük kibirlilikle suçlamıştı. Uzakta, kıyıya yakın, babası aç çocuğunu öldürdüğü için "Kindlimord" adı verilen perili küçük kilisenin anahatlarını hafifçe seçebiliyordum. Ben gri sabah ışığında bu dört melankolik yerleri arkamda bıraktım ve hızla güneşin parladığı mutlu zirvelere doğru tırmanmaya başladım. Çok geçmeden, kestane ve ceviz ağaçlarının yerini kayın ağaçları aldı. Küçükbaş hayvanlar ve korkunç bir köpeğin de bulunduğu bir yayla evinde bir süre dinlendim ve daha sonra Bulutlar diyarına geçtim. Yoğunluğu giderek artan, neredeyse manzarayı tamamen kapatan kalın bir sisin içinde yürüyor gibiydim. Etrafı görmek için harcadığım yoğun çaba gözlerimi acıtıyordu; duman bulutu arasından ağaçlar ve çalıların karaltıları görünüyordu; milyonlarca koçan ağırlarıyla sarılı dallar yağmur damlalarıyla doluydu; sanki ormanın yaşlı karısı, tabii böyle bir varlık var ise, kumurası için binlerce işlemeli mendil asmış gibi görünüyordu. Nefes almak kolay değildi; paltoma asılı sis, saç, sakal ve

kaşları, bayat, hastalıklı bir koku veriyor ve taşları o kadar yumuşatıp kayganlaştırmıştı ki, neredeyse ayaklarımla tutunamıyordum; sis hızla ağaç gövdelerini yutup görüş alanını birkaç metreye düşürdüğü ortamın kalbini kararmıştı. Güneşe ulaşabilmek için bin metre kadar yükselen soğuk ve nemli Araf gibi sis tabakasının içinden epeyce tırmanmak zorundaydım ve yargıcın dağ bitmeden sisin biteceğini söyleyen yüce sözlerine sonsuz inançla çabalamaya devam ettim. Yanıma herhangi bir barometre almamıştım, ancak bunun alçaldığını, sisin giderek açıldığını ve daha berrak bir atmosfere doğru yaklaştığımı hissediyordum. Bir sarhoşluk hissi beni ele geçirdi – yukarıdan loş bir ışık pencere kenpeklerine boyanmış bir manzarayı parlatan şafağın ilk ışıkları gibi o dar geçidi aydınlatıyordu; ağaçlar, daha belirgin göze çarpıyor, görüş alanı artıyor ve yukardan gelen inek çanlarının sesleri kulaklarıma nüfuz ediyordu. Ve şimdi tam zirvede, yukarıda altın bir bulut asılıydı; Birkaç adım daha ve bodur kayın ağaçları ve çalı çırpılar ısıldayarak parlıyordu, kırık güneş ışınları hâlâ dallarına tutunmuş soluk yapraklara düştüğü yerde altın, bakır, bronz ve gümüş renkleri göz kamaştırıyordu. Ben bir sonbahar manzarasında durmuş güneş banyosundaki yaz manzarasına bakıyordum; belleğimde Malar Gölü üzerinde bir yelken anısı canlandı. Güneşin altında oturup nasıl bir kablo uzunluğundan fazla uzak olmayan siyah bir dolu fırtınasının geçişini izlediğimi anımsadım. Ve şimdi ben de güneş ışığında durmuş, köknar ve kayın ağaçları, yeşil alanlar, kızıl sığırlar ve eşliğinde yaşlı bir kadının oturup uzakta Tessin kantonunda çalışan emekçi baya çorap ördüğü küçük kahverengi evlerden oluşan kuzey manzarasına bakıyordum; gözlerim patates tarlaları ve lavanta çalıları, dalya ve kadife çiçeklerin üzerinde dinleniyordu. Güneş saç ve paltomu kurutarak titreyen uzuvlarımı ısıttı; ben sönmeyen hidrojen alevler ya da henüz bilimsel olarak tanınmış olmayan ilkel madde, helyumuma tapıp tapmadığımı umursamadan bu parlak kürenin önünde kafamı açtım. Kozmos'u, doğuran, o her şeyin Babası, Yüce yara-dan, Yaşam ve ölüm, buz ve ısı, yaz ve kış, kıtlık ve bollu-ğun Rabbi değil miydi? Yaz ve yeşil alanların manzarasıyla

bayram eden gözlerim, aşağı tırmanırken kasvetin uçurumuna dalmaya başlıyordu. Gölün yüzeyine yayılan soğuk ve karanlık manto artık soğuk ve karanlık değildi; kar ve güneşte parlayan yün yığınlarına benzeyen göz kamaştırıcı bulutlar alacakaranlığı ve kirli toprakları bakışlarımdan gizliyordu; bunların üzerinde ise, yoğunlaştırılmış gümüş sisin oluşturduğu karla kaplı zirvelerin üzerine yeni yağan kar denizi ısıt ısıt ısıldıyordu. İnek çanları nasıl huş ağaçlarının altında yerindeyse bu da aşkın güzelliğın bir görünümüydü işte. Bu ölü sessizlik birden aşağıdan kasvetli sisin içinden gelen kadın ve erkeklerin melankolik sesleriyle bölündü. Bu kasıtlı olarak yaklaşan sıçrayıcı bir sestı; bu o kadar kasıtlıydı ki, gözlerim bilinçsizce bulut tabakasının altında onları takip etmeye çabalıyordu. Bu değirmen suyu, yağmurdan kabarmış bir dere, bir gelgit dalgası gibi geliyordu. Sonra havada bir çığlık patladı, sanki dört kantonun sakinleri Uri-Rotstock'a yardım çağrısında bulunuyormuşlarcasına yüksek ve vahşi bir çığlıktı; bu bulut tabakasını yaran, saf havada hacim kazanan ve Hochfluh kayalarına çarparak yankılanan kürekli teknenin tiz ışığıydı. Öğlen olmuştu! Sisten aşağıdaki grilik, karanlık kir pasın içine inme ve belki de bir daha güneşi görene kadar üç hafta daha bekleyeceğim yere geri inme zamanıydı.

VI.

Yeni yıldan sonra İsviçre'den taşındık ve Almanya'yı mesken edindik; bir süreliğine Constance Gölünün güzel kıyılarında kalmaya karar vermiştik. Almanya'da, patrikhanenin hâlâ güçlü olduğu, militarizm ülkesinde, Marie kendini bunun tamamen dışında hissediyordu. Kimse onun kadın hakları hakkındaki beyhude konuşmalarını dinlemek istemiyordu. Burada üniversite derslerine katılmak genç kızlara henüz yasak edilmişti; Burada ordunun bir subayı ile evlenen bir kadının çeyizi Savaş Dairesi tarafından tevdi edilmiyordu; Burada tüm devlet randevuları erkeklere ailenin sorumlusuna mahsustu. Marie bir kapana kısılmış gibi mücadele edip savaşıyordu. Beni aldatmaya yönelik ilk girişiminde, ciddi şekilde kadınlar tarafından sekteye uğratılmıştı. Hayatımda ilk kez bu adil cinsiyetin tamamen benim tarafımda olduklarını deneyimlemiştim; burada o ikinci kemancı rolünü üstlenmek zorunda kalmıştı. Subaylarla olan dostane ilişkilerim beni hazırladı; görgülü davranışları benim davranışlarımı etkiledi ve on yıllık manevi yumuşamadan sonra erkekliğim kendini yeniden vurgulamaya başladı. Saçlarımın gelişi güzel uzamasına izin verdim ve Marie'nin ısrarla bırakmamı istediği saçığı kestim; her daim, bir kadına yatıştırıcı tonda konuşmaktan zayıflayan sesim eski hacmini geri kazanmıştı. Yanaklarımdaki oyuk dolmuştu, artık kırk yaşım gelmiş olmama rağmen bütün vücudum güç ve fiziksel canlılığına geri dönmüştü. Evdeki tüm kadınlarla iyi geçiniyordum ve zavallı sefil Marie bir kez daha sessizlik içinde otururken, konuşmalarda yeniden aktif rol alma alışkanlığına geri dönmüştüm. Marie benden korkmaya başladı. Altı yıllık evlilikten sonra bir sabah ben henüz uyanmadan önce tamamen giyinmiş kuşanmış olarak yatak odama geldi. Onun bu ani davranışına bir anlam veremedim, ama hararetli bir

tartışmanın ardından sabahları odama sobayı yakmak için gelen kızı kıskandığını itiraf etti.

"Ve senin bu yeni davranışlarından nefret ediyorum!" diye bağırdı. "Ben bu sözde mertlik ve kendine fiyaka vermeden nefret ediyorum!"

Eh, ben her zaman onun kucığına aldığı köpeği, o zavallı sefil ve "çocuğu" olmamdan hoşlandığını biliyordum. Her ne kadar başka konularda buna hayran kalsa da bu şirret kadın kocasındaki erkekliği sevmiyordu. Gitgide kadınlar arasında daha popüler olmaya başladım. Kendimi onların toplumuna verdim; bütün doğam bu erkeğe erkek gibi değer verip saygı gösteren kadın gibi kadınların sıcaklığı ve sevgisiyle daha da büyüdü. Eve geri dönüşümüzü tartıştık ancak eski kuşkularım bana tekrar işkence çektiriyordu. Aralarında karımın sevgilileri olabilecek eski arkadaş ve ilişkileri yeniden başlatmaktan kaçındım. Tüm kuşkularıma bir son vermek için İsveç'te arkadaşlara yazdığım mektupların sadece zaman kaybı olup olmadığı konusunda onu sorgulamaya kararlıyım. Ondan samimi bir açıklama almam mümkün olmamıştı. Herkes "anneye " acıyordu. Kimse "babanın" onu harap etmekle tehdit eden söylentilerle zedelenecek itibarını düşünmüyordu. Müthiş bir fikir aklıma geldi. Psikoloji ve düşünce-okumanın yeni bilimsel kaynaklarını kullanmayı düşünüyordum. Bunu akşam eğlencesinde Rahip ve meslektaşlarına bunu sanki bir oyunmuş gibi tanıttım. Marie kuşkuluydu. Beni bir spiritüalist olmakla suçladı; gülerek beni batıl bir serbest düşünür olarak itham etti; bu istismardan bunalarak gerçek anlamda açıkça haz etmediği belli bu uygulamadan beni uzaklaştırmak için elinden geleni yaptı. Pes etmiş gibi davranarak hipnotizmayı bıraktım, ancak onu gafil avlayacağım fırsatı kollamaya karar verdim. Bu fırsatı bir akşam yemek odasında yalnız iken yakaladım. Konuşmayı yavaş yavaş jimnastiğe doğru yönlendirdim. İlgisini uyandıracak kadar onu heyecanlandırmayı başardım ya, irade gücü veya onun beynine yerleştirdiğim fikrin etkisiyle masajdan bahsetmeye başladı. Bu tedavinin sebep olduğu acı ve kendi deneyimlerini hatırlayarak şöyle haykırdı: - "Ah evet, tedavi gerçekten de acı vericiydi- şimdi bile

düşündüğümde o acıyı hâlâ hissedebiliyorum" diye vurguladı. Solukluğunu gizlemek için başını eğdi; dudakları sanki konuyu bir an önce değiştirmek için sabırsızlanıyormuş gibi kıpırdıyor, göz kapakları titriyordu. Ardından mümkün olduğunca uzatmaya çalıştığım korkunç bir sessizlik oluştu. Bu devreye soktuğum amaçlanan yönde hareket eden bir düşünce treniydi. Kibirliğinden bunu frenlemeyi denedi. Uçurum önünde duruyordu; motoru durduramıyordu. İnsanüstü bir çabayla gözlerimin hapsinden kurtuldu ve hızla odadan çıktı. Darbe sahibini vurmuştu. Birkaç dakika sonra geri döndü; yüzündeki gergin ifade kaybolmuştu. Bana masajın yararlı etkisini gösterme bahanesiyle, sandalyemin arkasına geçti ve başımı okşadı. Ne yazık ki bu sahne bir aynanın önünde cereyan ediyordu. Bir kaçamak bakış, onun özelliklerimi inceleyen o sorunlu gözlerini, soluk, dehşete kapılmış yüz ifadesini deşifre ediyordu... Arayışta olan bakışlarımız buluştu. Alışkanlıklarının aksine, geldi ve dizlerimin üstüne oturdu, sevgiyle kollarını boynuma dolayarak çok uykulu olduğunu mırıldandı. "Beni böyle okşadığına göre hangi hatayı yaptın bugün?" diye sordum. Yüzünü omuzuma sakladı, beni öperek iyi geceler diledi ve odadan çıkıp gitti. Bu tür delillerin bir jüriyi tatmin etmeyeceğinin çok iyi farkındaydım, ancak onu iyi tanıyan ben için bunlar yeterliydi. Ve benim kanıma göre bu deliller güçlenmişti, çünkü kısa bir süre önce kız kardeşime karşı uygunsuz yaklaşımlarından dolayı, eniştem bu doktora evini yasaklamıştı. Bu nedenle kendi ülkeme dönmemeye kararlıydım. Ülkeme dönersem her gün sürekli güvenmediğim adamlarla irtibat kurmak zorunda kalacaktım ve sonunda er ya da geç kocanın omuzlarına yüklenecek bu aşağılayıcı durumdan kaçınmak için Viyana'ya kaçtım. Otelimde yalnız kalırken taptığım eşimin hayaleti bana musallat oldu. Çalışmaktan tamamen kopmuş bir şekilde, onunla yazışmaya başladım. Günde iki kez ona aşk mektupları yazıyordum. Bu yabancı kasaba beni bir mezarlık gibi etkiliyordu. Yoğun kalabalığın arasında bir hayalet gibi dolaşıyordum. Fakat bir süre sonra hayal gücüm bu yalnızlığımı kalabalıklaştırmaya başladı. Tek nedeni Marie'yi bu kasvetli çölle tanıştırmak olan romantik

bir hikâye icat etmeye başladım ve çok geçmeden her şey canlanmaya başladı. Onu ünlü bir şarkıcı olarak hayal ettim ve bu hayalime biraz gerçeklik görünümü vermek için şehre daha inandırıcı bir arka plan hikâyesi hazırladım ve Konser-vatuar müdürü ile tanıştım. Tiyatrodan bile nefret eden ben, her gece opera veya konserleri ziyaret etmeye başladım. Her şeye yoğun ilgi duyuyordum, çünkü her şeyi ona bildiriyordum. Otelime geri döner dönmez hemen oturup ona falan ya da filan kişinin performansı hakkında an be an açıklama yaparak kendisiyle kıyasla daha kötü olduklarını anlatırdım. Onun ruhu resim galerisine nüfuz etmişti. Sadece sevgilime benzediği için bir saatimi Belvedere de Guido Reni'nin Venüs'ü önünde geçirdim. Sonunda özlemim dayanılmaz hale geldiğinden hemen toparlanıp ekspresin beni götürebildiği en çabuk hızda eve geri döndüm. Kuşkusuz büyülenmişim; ondan kaçmanın hiçbir anlamı yoktu. Bir kral gibi karşılandım. Aşk mektuplarım Marie'nin sevgisini canlandırmış gibi görünüyordu. Küçük bahçeden koşarak onunla buluşmaya gittim. Yüzünü tutkulu öpücüklere boğdum. Ufacık ellerini avuçlarımın içine aldım. "Sen gerçekten de sihir yapabiliyor musun, seni küçük cadı? "

"Ne demek istiyorsun? Yolculuğun bir kaçış girişimi değildi, öyle değil mi?"

"Aslında öyleydi! Ama sen benden daha güçlüsün... Kollarımı indirdim..."

Çalışma masamın üzerinde kırmız güller vardı.

"Az da olsun beni seviyorsun? "

Genç bir kız gibi şaşkındı - yüzü kızarmıştı... Onurum, öz-gürken özlediğim beni bağlayan prangalarımı kırma girişimlerimin hepsiyle karşı karşıyaydım. Aradan altı ay geçti; hari-ka bir rüyada yaşıyorduk: sığırcıklar gibi cıvıldaşıp öpüşür-ken aşkımız sınırsızdı. Düetler ve tavla oynardık. Son beş yılın en güzel günlerini aşmıştık. Hayatımızın baharı sonba-hara dönüşmüştü! Ve yaklaşan kıştan endişe etmiyor muyduk? Yine dizginlerim onun ellerindeydi. İçmek için bana verdiği aşk iksirinden zehirlendiğime inanıyor ve eski kayıtsızlığı tekrar nüksetmeye başlamıştı. Dış görünümünü ihmal ediyor ve tüm protestolarıma rağmen artık kendini iyi gös-

termeye pek zaman harcamıyordu. Kendimize rağmen her iki tarafta da bir soğukluğunun oluşacağını öngörüydüm. Hatta hemcinslerini tercihi bile daha tehlikeli ve daha acınacak görünüyordu, çünkü artık körpe kızlarla sevişiyordu. Bir akşam komutanı ve onun on dört yaşındaki kızını, ev sahibimiz ile onun on beş yaşındaki kızı ve onun yaşlarında üçüncü bir kızı akşam yemeği ardından da dansın takip edeceği küçük bir eğlenceye davet etmiştik. Gece yarısına doğru, o gün bugündür hâlâ düşündüğümde beni kızdıran vaka şöyleydi; Bol içki içmiş olan Marie etrafına topladığı genç kızlara şehvetle bakarken onları dudaklarından öptüğünü gördüm. Kendisini kontrol etmekte zorlanan komutan odanın karanlık bir köşesinden onları izliyordu. Hayalimde ben bir cezaevi, cezai bir uygulama, asla sağ kurtulamayacağımız kötü bir skandalı canlandırdım. Hızla grubun yanına koştum ve kızlara dansa kalkmalarını söyleyerek onları ayırdım. Yalnız kaldığımızda ise Marie'yi sorguya aldım. Gün ağarana kadar tartışarak kavga ettik. Şarabı biraz fazla kaçırmış olduğundan kontrolünü kaybederek hayal bile edemediğim itiraflarda bulundu. Öfkemin yanı sıra tüm iddialarımı, kuşkularımı tekrarladım ve kendim bile inanmadığım yeni suçlamalar da ekledim. "Ve tüm bu gizemli hastalıklar, mustarip olduğum bu baş ağrıları..."

"Ne! Onlar içinde mi beni suçluyorsun? "

Onun ima ettiğini demek istememiştim; daha ziyade kendimde tespit ettiğim siyanür zehirlenmesinin belirtilerini kast etmişim aslında. Birden zihnimde bir anımsama o anda zihnimde kalıcı bir iz bırakması imkânsız bir olan bir düşünce hatırası parladı. Marie'nin boşanmasından kısa bir süre sonra aldığım imzasız bir mektupta kullanılan belli bir sıfatı hatırlayınca korkularım güçlendi. Mektup ona "Soedertelje fahişesi." Olarak atıfta bulunuyordu. Bu ne anlama geliyordu? Hiçbir sonuç getirmeyen araştırmalarda bulunmuştum. Yepyeni bir keşif yapma arifesinde miydim? Marie'nin ilk kocası Baron onunla Soedertelj'de tanıştığında o sağlıklı kuşkusuz kötü olan genç bir subayla nişanlıydı. Zavalı Gustav bir acemi rolü oynamıştı. Boşandıktan sonra bile ona duyduğu sıcak şükran duygularının sebebi bu olma-

lıydı; kendisini bir tehlikeden kurtardığını bir seferinde itiraf etmişti zaten... Tehlikenin olduğunu ise açıklamamıştı. Ama "Soedertelje fahişesi?" bu beni düşündürüyordu... Genç çiftin toplumdan uzak inziva hayat yaşamaları ait oldukları sınıftan dışlanmış olduklarını gösteriyordu. Bir orta sınıf kökenli eski bir mürebbiye olan Marie'nin annesi borçları yüzünden İsveç'e kaçmış olan babasını kendisiyle evlenmeye mecbur mu bırakmıştı; yoksulluğunu ne pahasına olursa olsun gizlemeye çalışan dul kadın onlar Soedertelje'ye yerleştikten sonra kızını satmayı durdurmuş muydu? Altmış yaşında bile hâlâ bir yosma olan yaşlı kadın bende hep şefkat ve iğrentiyle karışık duygular uyandırmıştı; kötü, bir maceraperest gibi zevk düşkünü görgüsüyle bir "Yamyam," olan bu kadın tüm erkekleri meşru bir av olarak görüyordu. Kız kardeşini desteklememi sağlamıştı. İlk damadı, Baron'u eski alacakları tarafından dolandırıldığı hikâyesiyle kandırmıştı.

Zavallı Marie! Pişmanlığı, huzursuzluğu, karanlık ruh hallerinin hepsi onun bu gölgeli geçmişinden kaynaklanıyordu. Eski olayların yanına yenilerini sıralayınca anne ve kızı arasındaki acımasız ve şiddetli kavgaların anahtarını bulmuştum. Marie'nin şimdiye kadar anlamsız gelen "annemi tekmeleyebilirdim " sözlerini artık anlayabiliyordum. Oyunları yaşlı kadını susturmak için miydi? Muhtemelen öyleydi; çünkü ikincisi "her şeyi" itiraf edip hayatlarımızı mahvetmekle tehdit etmişti. Marie'nin Baron sık sık kızına koca kapacak tüm yosmalık sanatını öğrettiği gerekçesi altında "o yaşlı alçak" diye adlandırdığı annesini pek sevmediği çok açıktı. Tüm bu rastlantılar ondan ayrılma kararlılığımı güçlendirdi. Bu olmak zorundaydı! Başka bir alternatifi yoktu. Ve kendi şerefimi eline teslim ettiğim kadını araştırmak için Kopenhag'a gittim. Birkaç yıllık aradan sonra ülkemin insanlarıyla karşılaşırken hakkımda kesin yargılara vardıklarını fark etmiştim; Marie ve arkadaşlarının istekli çalışmaları meyvelerini vermeye başlamıştı. O kutsal bir azizdi; ben ise karısının sadakatsiz olduğuna inan bir deliydim.

Soruşturma yapmak mı? Bu başımı taş duvara vurmak gibiydi. İnsanlar söylediklerimi sinsî bir gülümseme ile dinli-

yor ve sanki garip bir yaratıkmışım gibi bana bakıyorlardı. Herhangi bir bilgi almak bana nasip olmadı; herkes tarafından terk edilmişim, özellikle de ölen bedenimi ayakları altına almak için gizlice içlerinden yok olmamı arzulayanlar tarafından. Kendi hapisihaneme geri döndüm. Marie belirgin kuşkuyla beni karşıladı; Bütün melankolik seyahatimde öğrendiklerimden çok daha fazlasını onun yüz ifadelerinden öğrendim. İki ay boyunca burada konakladım; sonra yaz ortasında dördüncü kez kaçtım, bu kez İsviçre'ye. Ama beni bağlayan zincir demirden değildi ki kırabileyim; bu daha ziyade elastik ve sonsuz esneme yeteneğine sahip bir kabloydum. Ne kadar çok gerginlik o kadar çok başlangıç noktasına dönmek için dayanılmaz özlem duyuyordum. Açık bir hırgürüyle ödüllendirilmek için bir kez daha geri döndüm; ondan tekrar bir kurtulma girişiminin beni öldürmeyeceğinden emindi, oysa tek ümit ettiği benim ölümümdü. Hastalandım, o kadar kötü hastalandım ki öleceğimi sanıyordum. Geçmişin tüm hikâyelerini yazmaya karar verdim. Şimdi bir vampirin hükmünde olduğumu açıkça görüyordum. Artık tek arzum sadece ismime bulaştırdığı lekeyi temizleyene kadar yaşayabilmektir. Ondan intikamımı alana kadar yaşamak istiyordum; ancak her şeyden önce onun sadakatsızlığını ispatlamam gerekiyordu. Şimdi kayıtsızlıktan daha ölümcül bir nefretle ondan ben nefret ediyordum çünkü aşkın antitezi buydu. Ondan nefret ediyordum çünkü ona âşıktım. Bu bir Pazar günüydü, biz yaz çardağında yemek yerken son on yılın biriken elektrik akımı patlak verdi. Gerçek gerekçemi hatırlamıyorum, ama hayatımda ilk kez ona tokat attım. Defalarca suratına tokat attım ve o kendisini savunmaya çalışınca bileklerinde tutarak ona diz çöktürdüm. Dehşet bir çığlık attı. Bana geçici bir memnuniyet veren bu eylemim dehşete yol açtı, çünkü ölümüne korkan çocuklar dehşet içinde bağırıyorlardı. Bu korkunç bir andı! Bir kadını, bir anneyi çocukları gözleri önünde dövmek bir suç, doğa dışı bir suçtu. Bana göre güneş artık yüzünü gizlemeliydi gibi geliyordu... Kendimi ölümüne kötü hissettim. Fakat yine de ruhumda bir dinginlik vardı, tıpkı fırtına sonrası sakinlik gibi, bir görevi yerine getirmenin verdiği türden

bir memnuniyet. Eylemimden pişmandım, ancak vicdan azabı hissetmiyordum. Yaptığım eylem neden ve sonuç etkisi gibi kaçınılmaz bir şeydi. Akşam mehtaplı bahçede yürüdüğünü gördüm. Ona katıldım; öptüm onu. İtiraz etmedi; gözyaşlarına boğularak ağladı. Birkaç dakika birlikte yürüdük, ardından odama kadar bana eşlik etti ve gece yarısına kadar yanımda kaldı.

Hayat ne kadar garip! Oysa öğleden sonra ona tokat atmıştım. Gece ise beni kollarına alıp öpmüştü. Ne olağanüstü bir kadındı ki celladını istekli dudaklarla öpebiliyordu! Bunu neden daha önce fark etmemiştim? Eğer on yıl önce ona dayak atmış olsaydım, şimdi en mutlu koca ben olurudum. Bir gün bir kadın tarafından aldatılacak olursanız bunu unutmayın kardeşlerim!

Fakat intikamını sürdürmeye niyeti yoktu. Bu vakadan birkaç gün sonra odama geldi, bana uzun, başıboş bir hikâye anlatmaya başladı ve sonsuz parantezlerden sonra, bir kez sadece bir kez ihlal edilmiş olduğunu bana anlattı; bu onun Finlandiya'ya yaptığı tiyatro gezisi sırasında olduğunu açıkladı.

Öyleyse doğrudu!

Bunun sadece bir sefere mahsus olduğunu ve kendisinin sevgilisi olduğunu düşünmemem için bana yalvardı.

Bu birçok kez ve birçok sevgili anlamına geliyordu.

"O zaman beni aldattığın doğru ve bütün dünyayı da buna kandırmak için benim deli olduğum efsanesini uydurdun. Suçunu tamamen örtbas etmek için işkenceden beni öldürmek istedin. Sen bir suçlusun. Artık bundan herhangi bir şüphem yok. Seni boşayacağım!" Diz çökerek acı acı ağlamaya başlarken onu affetmem için yalvardı durdu

"Seni affedeceğim; fakat yine de evliliğimiz iptal edilmelidir."

Ertesi gün oldukça sessizdi; ikinci gününde eski benliğini geri kazanmıştı; üçüncüsünde ise her şekliyle masum bir kadın gibi davranıyordu. Kendini itiraf ettiğinden beri masumdan da öteydi; bana hakarete tenezzül eden bir azizdi kendisi. İşlediği suçun sonuçlarını kavrayamıyordu ve bu nedenle benim ikilemimi anlamıyordu. Onunla yaşamaya

devam edersem insanların maskarası haline gelecektim; diğerk yandan onu terk etmek felaket anlamına gelecekti; hayatım mahvolmuştu. On yıllık bir emek bir kaç darbe ve gözyaşıyla telafi edilecekti. Bu adil olur muydu?

Çocuklara veda etmeye yüreğim elvermediği için, son kez evimden gizlice ayrıldım. Güzel bir Pazar günü öğleden sonra Constance' giden bir gemiye bindim. Fransa'da arkadaşlarımı ziyarete ve orada bu cinsiyetsizler döneminin gerçek temsilcisi olan bu kadının hikâyesini yazmaya karar vermiştim. Son anda Marie iskelede görüldü, gözleri yaşlı, heyecanlı ve endişeli olmasına rağmen hâlâ erkeklerin dikkatini çekecek kadar güzel görünüyordu. Fakat ben soğukkanlılığımı korudum ve o hain öpücüklerine karşılık vermeden sessizce olduğum yerde durdum.

"En azından arkadaş olarak ayrıldığımızı söyle!"

"Yeryüzünde bana biçilen bu kısa süre boyunca düşmanız! " Ayrıldık. Gemi hareket etmeye başladı. İskele boyunca yürürken uzun yıllar boyunca beni kendi büyüünde tutan gözleriyle beni kendisine çekmeye çalıştığını izledim. Terk edilmiş bir köpek gibi gelip gitti. Onun suya atlayacağı anı bekledim; o an bende peşinden atlayacak ve birlikte boğulacaktık. Fakat sırtını döndü ve ara sokaklardan birine kaybolurken, arkasında bir mırıltı olmadan on yıl boyunca beni ezmesine izin verdiğim küçük ayakları ve o büyüleyici figüründen bir izlenimle bırakıp gitti. Belki de sadece yazılarımda ara sıra duygularımı havalandırmaya izin vermiştim, ama orada bile hep okuyucudan onun gerçek suçlarını gizlemeye çalışmışım. Keder ve üzüntüden kalbimi sakınmak için salona geçip oturdum. Yemeğe oturdum ancak boğazımda düğümlenen yumru, ayağa kalkıp güverteye tırmanmamı istiyordu. Kayıp geçen yeşil tepeleri izledim ve bunu taçlandıran yeşil panjurlu küçük beyaz yazlık düşündüm. Çocuklarım orada yaşıyordu, ancak ev ıssızdı, onlar korumasız ve vasıtasızdılar... Kalbime buz gibi bir sızı saplandı. Büyük buhar motoru yavaş yavaş makaradan parlak ipliği açarken kendimi ipekböceğinin kozası gibi hissediyordum. Pistonun her vuruşuyla biraz daha inceliyor ve iplik uzadıkça beni üşüten soğukta artıyordu. Göbek kordonundan erken kop-

muş bir embriyo gibiydim. Aile tamamen yaşayan canlı bir organizma! İlk boşanmasında böyle olduğunu düşünüp vicdan azabı çekmiştim, ancak o, zinacı katil buna duyarsız kalmıştı. Constance Basel trenini yakaladım. Ne berbat bir Pazar öğleden sonrası! Tanrıya, eğer Tanrı diye bir şey varsa en amansız düşmanlarımı bile böylesi bir acıdan korusun diye dua ettim. Basel de kederli kalbimi anılarla neşelendirmek için İsviçre’de o ve çocuklarla geçirdiğim anıları tekrar yaşamak için her yeri gezip görme özlemiyle yanıp tutuştum. Bir hafta kadar Cenevre’de kaldım ve göçebe Yahudi gibi, kayıp ruh gibi, huzursuzluk içinde Ouchy’de birkaç gün otel otel dolaştım. Çocuklarımın küçük bedenlerinin hatıraları beni kovalarken, gecelerde ağladım durdum; onların ziyaret ettiği yerleri ziyaret ettim; Cenevre Gölü üzerindeki martılarını besledim, zavallı huzursuz sefil bir hayaletleri. Her sabah Marie’den mektup bekledim, ama herhangi bir mektup gelmedi. Rakibine yazılı delil vermeyecek kadar zekiydi. Her gün defalarca ona mektup yazdım, tüm suçlarını affettiğimi söylediğim aşk mektupları, ama göndermedim. Son günlerimi bir tımarhaneye kapatılarak geçirecek olsam kuşkusuz kaderimin en acı ve en amansız kederi böylesi bir anda üzerime çökecekti. Dayanma gücüm tükenmişti; Belki de Marie’nin itirafı benden kurtulmak, sevgilişiyle yeni baştan bir hayat yaşamak ya da Danimarkalı arkadaşıyla birlikte kalmak için kurgulanan bir aldatmacaydı diye merak ediyordum. Çocuklarımı bir "üvey baba" veya bir "üvey annenin" pençelerinde görüyordum; toplanan eserlerimin gelirleri ile Marie varlıklı bir kadın olacaktı; belki de hayatımı aramıza giren o doğa dışı kadının güzüne görüldüğü haliyle yazacaktı. Kendini koruma içgüdüm ayaklandı; kurnaz bir plana gebe kaldım. Ailemden ayrılmam beni zihinsel felce uğrattı; Marie’nin suçlarının hikâyesini yazıp bitirene kadar onlara tekrar geri dönmeye karar verdim. Bu şekilde o intikamımın bilinçsiz aracı olacaktı artık ihtiyacım olmadığı zaman alıp bir kenara atabilecektim. Bu nesneyi göz önünde bulundurarak ona her tür duygusallıktan uzak, daha ziyade iş görünümlü ciddi bir telgraf gönderdim; boşanma dilekçemin reddedildiğini söyledim ve ondan bir vekâletnameye ihtiyaç

duyuyor gibi davranarak Constance Gölü bu tarafında, Romanshorn bir randevu önerdim. Bir rahatlama duygusu ile telgrafı gönderdim. Ertesi gün trene bindim ve zamanında tayin edilen yere vardım. Acılı hafta geçmişe ait bir vakaydı; kalbim normal çarpıyor, gözlerim ek bir parlaklıkla parlıyordu; Çocuklarımın yaşadığı karşı yakaya bakarak derin bir nefes aldım. Vapur iskeleyle yaklaşırken gözlerimi Marie'yi aradı. Güvertede onu gördüm, hüzünlü yüzü on yaş daha yaşlanmış görünüyordu. Aniden yaşlanmış görünen görüntüsü kalbimi sıkıştırdı. Ayaklarını sürüyerek yürüyor, gözkapakları ağlamaktan kızarmış, yanakları içi boş ve sarkıktı. O anda tüm nefret ve tiksinti duygularının yerini bir acıma aldı. O an onu kollarımın arasına almak için güçlü bir dürtü hissettim, ama kendimi toparlayarak geri çekildim ve bunu şeytanın bir oyunu olduğunu düşündüm. Ona yakından baktığımda onun Danimarkalı arkadaşıyla benzerliğini fark ettim; bu benzerlik gerçekten olağanüstüydü; aynı ifade, aynı poz, aynı jest ve aynı saç şekli. Bu bana oynadığı son hile oyunu muydu? Doğrudan "arkadaşın"dan mı yanıma gelmişti? Bu ayrıntılar tarafından uyarılırken, oynamak istediğim bölüme değinmedim. Otele kadar ona eşlik ederken kendini kötü ve huzursuz hissediyordu, ama kendini kontrol etmeyi başarmıştı. Öngörülen boşanma davası konusunda çok akılcıca beni sorguladı ve bende herhangi bir keder veya duygudan bir iz bulamayınca, vah vahlı konumu bırakıp belirli bir lütuf ile ileri gitmeye cesaret edebildiği kadar muamele yaptı. Görüşme sırasında arkadaşını o kadar çok anımsatıyordu ki neredeyse kadını soracaktım ona. Özellikle çok trajik bir pozundan etkilenmişim, arkadaşlarının en favorilerinden biri, masada dinlenen ele belli bir jestle eşlik eden bir poz... Öf!

Şarap sipariş ettim. Şarabı açgözlülükle içti ve duygusallaştı. Fırsattan istifade çocukları sordum. Gözyaşlarına boğuldu; son hafta boyunca büyük acılar çektiğini söyledi; çocuklar sabahdan akşama kadar babalarını sorup kendisini endişelendirmişlerdi; bensiz ne yapacaklarını bilmiyordu. Evlilik yüzüğümün olmadığını görünce ajite olmaya başladı.

"Evlilik yüzüğün?" dedi nefes nefese.

"Cenevre'de sattım. Parasıyla ne yaptığımı sormana hiç gerek yok."

Rengi soldu.

"Öyleyse ödeştik. Yeni bir başlangıç yapalım mı?"

"Dürüst oynamak dediğin bu mu? Sen tamamı aile için trajik sonuçlar doğuran bir eylem yaptın, çünkü bunun yüzünden çocuklarımın meşruiyetinden kuşku duymak zorunda kaldım. Ailenin soy tarifiyle oynamaktan suçlusun. Dört kişinin onuruyla oynadın: babalarının kuşkulu olduğu üç çocuğun ve halkın maskarası yaptığın kocanın onuru. Öte yandan, benim hareketlerimin sonuçları nelerdir?" Ağlama-ya başladı. Ciddiyetimi sürdürdüm.

Boşanma davasının devam etmesini ve çocukları evlat edineceğimi – bu arada dilerse bu süre içerisinde evimde kalabileceğini söyledim. Bu hep arzuladığı özgür yaşam değil miydi? Evliliği her zaman lanetlemişti zaten. Bir an için durup düşündü. Önerim onu memnun etmemişti.

"Bir dulun evinde mürebbiye konumunda olmayı isterdim dediğini hatırlıyorum. İşte senin için bir dul! "

"Bana zaman ver... Bekleyip göreceğiz. Ama bu arada bizimle yaşamak niyetinde misin? "

"Eğer sen de istersen "

"Seni bekliyoruz."

Ve altıncı kez ailemle geri döndüm, ancak bu kez geri kalan haftaları sıkıca hikâyemi bitirmek için kullanmaya kararlıydım...

SONSÖZ

Elimde kalem çalışma masamın başına otururken bayıldım; hummalı bir ateşin saldırısına uğramıştım. Bu çok münasebetsiz saldırı beni korkutmuştu, çünkü son on beş yıldan beri bu kadar ciddi hastalanmamıştım. Bu ölüm korkusu değildi, ah hayır değildi. Ölüm beni korkutmuyordu, ama otuz dokuz yaşındaydım ve çalkantılı kariyerin sonunda hâlâ son sözlerimi söylememiş, gençlik vaatleri sadece kısmen yerine getirmiş, gelecek için yeni planlara gebedim. Bu düğümün ani kopuşu beni memnun etmiyordu. Son dört yılda ailemle birlikte yarı gönüllü olarak sürgün hayatı yaşamıştım; kaynaklarımın sonuna gelmişim ve Bavyera da küçük bir kasabaya yerleşmişim; Kitaplarımdan birine el konulduğundan kanunla başım dertteydi ve kendi ülkemden sürgün edilmişim. Hasta yatağıma düşerken, sadece tek bir isteğim vardı - İntikam arzusu.

İçimde bir mücadele duygusu yeşerdi; yardım çağırmak için yeterli gücüm kalmamıştı. Bir yatağı salları gibi beni sarsıyordu; bu beni gırtlığımdan yakalamış ve beni daraltıyordu; ayaklarıyla göğsüme çıkmış, beynimi o kadar yakıyordu ki gözlerim yuvalarından fırlayacak gibiydi. Gizliden içeri süzülüp saldıran Ölümle baş başa yalnız kalmıştım. Ama ölmeye rızam yoktu; direndim ve inatçı mücadele başladı. Gergin sinirlerim gevşedi ve kan damarlarımda tekrar dolaştı. Beynim sirke içine atılmış bir polip gibi seğiriyordu. Ama uzun zaman önce bu ölüm dansında yenik düşmeye mahkûm olduğumu anlamıştım. Tutunmayı bıraktım, arkama yaslanarak bu korkunç canavarın kollarına teslim oldum. Hemen tarifsiz bir sakinlik hissettim, bacaklarımda şehvetli bir zayıflık oluştu, onca zahmetli yıl boyunca yoksun kaldığım mükemmel bir dinginlik hem ruhumu hem de bedenimi sardı. Bunun gerçekten son olmasını arzuluyordum. Yavaş yavaş tüm yaşam iradem yok oldu. Düşünmeyi, hissetmeyi, gözlemlemeyi bıraktım. Bilincimi kaybettim ve leziz bir karanlık acı, işkence veren düşünceler ve gizli korkuların

oluşturduğu boşluğu doldurdu. Bilincim tekrar yerine geldiğinde karımı yatağımın başında oturmuş dehşete kapılmış gözlerle bana baktığını fark ettim. "Senin neyin var canım?" dedi.

"Hiç, sadece hastayım " diye yanıt verdim.

"Ve hastalığın yerinde olduğu zamanlar vardır "

"Ne demek istiyorsun? Jest yapıyorsun!"

"Hayır, nihayet bu sondur... Her neyse, ben öyle umuyorum."

"Bizi bu boğazlarda bırakıp gitmeni Tanrı esirgesin! " diye haykırdı.

"Yabancı bir ülkede, arkadaşsız kaynaksız halimiz ne olur? " Onu teselli etmeye çalışarak "Benim hayat sigortam var," dedim.

"Bu çok fazla değil biliyorum, ama seni eve götürmek için yeterli."

Bunu düşünmemiştii ve devam ederken biraz güvence gelmişti kendisine -

"Ama burada böylece yatılı kalamazsın, bir doktor çağıracağım"

"Hayır, doktor istemiyorum! "

"Neden istemiyorsun? "

"Çünkü istemiyorum da ondan!"

Paylaştığımız bakışlar her şeyi açıklıyordu.

Konuşmalarına bir son vermek için "Ölmek istiyorum" dedim.

"Yaşamdan usandım; geçmiş benim için çözülmesi imkânsız bir arapsaçı. Gözlerimi sonsuza dek kapatma zamanı – perdelerin kapanma zamanı! "

Duygusuz kaldı.

"Eski şüphelerin... hâlâ yaşıyorlar öyleyse?" diye sordu.

"Evet, hâlâ hayattalar.

Hayaleti kov o zaman, bunu sadece sen yapabilirsin. "

Favorisi olan küçük anne rolünü oynadı ve yavaşça yumuşacık elini yanan alnıma koydu.

"Bu seni rahatlatıyor mu?"

"Evet..."

Bu bir gerçektir. Hayatımın üstünde ağırca dinlenen bu hafif el bana dokundukça kötü ruhları ve gizli sorunları vücudumdan dışarı atıyordu.

Yeniden bir ateşli havale geçirdim. Eşim bana çay yapmak için ayağa kalktı. Yalnız kalırken kalkıp yatakta oturdum ve karşıdaki camdan dışarı baktım. Bu yabancı asma çerçeveli Triptychon, şeklinde büyük bir pencereydi; yeşil yapraklarla çevrili manzaranın bir kısmını benden görünüyordu; Ön planda bir ayva ağacının güzel kızıl meyvesi koyu yeşil yapraklar arasında hafifçe sallanıyordu; elma ağaçları, biraz daha uzakta yeşil çimleri deliyor; bunun daha da uzağında berrak havada küçük bir kilisenin çan kulesi yükseliyordu; bunun arkasında ise mavi bir nokta, Constance Gölü, görünüyordu ve çok çok uzağında ise Tirol Alpler. Yaz mevsiminin tam ortasındaydık ve güneşin öğleden sonraki ışığıyla aydınlanırken bütün manzara büyüleyici bir tabloya oluştuyordu. Aşağıdan bağlarda asma dallarına konan sığırcıkların, piliçlerin cıvıltısı, cırcır böceklerinin tiz sesleri, ineklerin çan sesleri net bir şekilde duyuluyordu. Çocuklarımın yüksek sesli kahkahaları, bahçıvanın karısıyla hastalığım hakkında konuşan karımın sesi köy hayatının kendine has sesleriyle birbirine karışıyordu. Böylece bakıp bütün bunları dinlerken hayat bana iyi ve ölüm kaçınılması gereken bir şey gibi görünüyordu. Yapmam gereken çok sayıda görevim, ödemem gereken çok fazla borçlarım vardı. Vicdanım bana azap çektiriyordu, kendimi itiraf etme duygusu, herkesten yaptığım hatalardan ötürü af dilemek, herhangi birileri karşısında kendimi aşağılamayı arzuladığımı hissediyordum. Hangi gizli suçtan olduğunu bilmiyorum ama kendimi suçlu hissediyor ve pişmanlık duyuyordum. Bu bilinmez suçumu itiraf etmek ve yanıp tutuşan vicdanımı rahatlatmak istiyordum. Doğuştan bir tür cesaretsizliğin sonucu olan bu zayıflık saldırısı sırasında, eşim elinde bir fincanla geri döndü; eskiden bir kez mustarip olduğum mani yüzünden fincanı bana vermeden önce ilk kendisi bundan bir yudum aldı.

"Gönül rahatlığıyla içebilirsin," dedi gülümseyerek, "herhangi bir zehir içermiyor "

Kendimden utandım. Ne diyeceğimi bilemedim. Ve bu kuşkularımı telafı etmek için fincanı bir yudumda boşalttım. Bu uyku veren bitki çayın kokusu, mistik çalıları insanları tarafından kutsal bulunan ülkemi bana anımsattı. O kadar duygulandım ki hemen oracıkta pişmanlık duygularımı dile getirdim.

"Beni iyi dinle " dedim," günlerimin sayılı olduğunu biliyorum. Her zaman mutlak bencillik içinde bir hayat yaşamış olduğumu itiraf ediyorum. Senin tiyatro kariyerini kendi edebiyat hırslarım uğruna feda ettim... Şimdi sana her şeyi anlatacağım... Sadece beni affet... "

Beni sakinleştirmeye çalıştı, ama ona müdahale ederek konuşmama devam ettim

"Arzularının tersine, dotal sistem altında evlendik. Her neyse, buna rağmen mirasını pervasızca kefil olduğum krediyi ödemek için israf ettim. En büyük kederim şimdi, eserlerimin gelirlerine dokunamayacağın gerçeğidir. Hemen noteri çağır ki tüm nominal veya reel mal varlığımı sana devredebileyim... Her şeyden en önemlisi ise, beni memnun etmek için vazgeçtiğin sahneye geri döneceğine söz veriyorum. "

Daha fazla dinlemek istemedi, itirafımı bir şaka olarak değerlendirdi, uyuyup dinlenmemi tavsiye ederek her şeyin yoluna gireceğine dair teminat verdi ve ölüm döşeginde olmadığımı söyledi. Bitkin bir şekilde elini tuttum. Uykuya dalana kadar yanımda kalması için yalvardım. Küçük elini daha sıkı kavrayarak ona karşı yaptığım tüm haksızlıklar için beni affetmesini istedim. Lezzetli bir uyuşukluk üzerime çöktü ve yorgun göz kapaklarımı kapattı. Sonsuz hassasiyeti ifade eden parlak gözlerinin ışığı altında güneş ışınları altında eriyen buz gibi eridiğimi hissettim. Alnıma dokunan serin dudakları, bunun üzerine bir mühür basıyor gibiydi ve ben tarifsiz bir mutluluğun derinliklerine gömüldüm. Uyuşukluğumdan uyandığımda gün ortasıydı. Güneşin ışınları bir ütöpik manzaraya düşmüştü. Aşağıdan yükselen seslere bakılırsa saat beş civarı olmalıydı. Herhangi bir rüya görmeden hiç uyanmadan bütün gece kesintisiz uyumuştum. Başucumdaki küçük masada çay fincanı duruyordu; uykuya dalarken karımın üstünde oturduğu sandalye hâlâ yerli ye-

rindeydi. Paltosu üzerimdeydi; tilki derisinin yumuşak tüle-ri çenemi gıdıklıyordu. Sanki on yıldan beridir ilk kez uyumuşum gibi dinlenmiş ve tazelenmiş hissediyordum kendimi. Darmadağın olmuş düşüncelerimi toparladım ve bu, güçlü, iyi delinmiş ve disiplinli ordu ile sık sık fiziksel zayıflığıma eşlik eden bu marazi pişmanlığın saldırılarına karşı durmaya hazırdım artık. Önceki gün eşime itiraf kisvesi altında deşifre ettiğim iki çirkin leke beynimi tamamen doldurmuştu; onca yıldır hayatımı mahveden o iki leke. Bugüne kadar tartışmasız geçmesine izin vermiş olduğum bu iki "gerçeği" incelemek için tekrar ele aldım, çünkü bunların sağlıksız oldukları hakkında hafif bir önsezim vardı.

"Bir bakayım" dedim kendi kendime, "karımın sanat kariyerini heba eden bencil bir korkak olduğumu bana hissettiren gerçek nedir?" "Bir bakalım gerçekte ne oldu... " Nişanlılık dönemimizde sadece küçük roller de oynuyordu. Sanatsal dünyada konumu çok mütevazı seviyelere düşmüştü, yeteksizliği, karakteri ve özgünlüğü kamuda ikinci performansını fiyaskoya çevirmişti. Başarılı bir aktris olmak için tüm temel unsurlardan yoksundu. Düğünümüzden önceki gün çok sıradan oyunda bir toplum kadını canlandırmıştı; sadece bir düzine replikleri vardı. Evliliğimiz kaç gözyaşı kaç sefaletten sorumlu tutulmamıştı ki! Bu aktrisi tüm cazibesinden mahrum etmiş ve buna rağmen yine de tüm hayatını sanatına adanmak için boşanan bir Barones olarak büyüleyici olmuştu.

Sürekli küçüldüğünden iki yıl ağlama ve sızlamanın ardından sahneyi bırakmasıyla sonuçlanan bu bozulmanın sebebi ben olduğum doğru. Onun kariyeri sonlanır sonlanmaz, ben başarılı tartışılmaz başarılı bir romancı olmuştum. Sahneyi küçük önemsiz rollerle zaten önceden fethetmiştim. Şimdi ise sansasyon yaratacak bir oyun yazmak için yanıp tutuşuyordum; bu kitlelere zevk veren muhteşem oyunlardan biri olmalıydı; amacım elbette karıma yardımcı olmaktı. Bu iğrenç bir görevdi, çünkü en aziz rüyalarımın biri tiyatroyu reforme etmektir. Yeni oyunu yazarken kendi edebiyat inancımı kurban ettim. Ama amacım karımı düşmanca davranan kitlenin karşısına karımı çıkarmak, elimde olan tüm araçları

kullanarak onun başarılı olmasını sağlamak için yer ve göğü yerinden oynatmaktı. Bütün çabalarım boşuna idi. Kamu boşanıp ikinci kez evlenen bir kadınla muhatap olmak istemedi. Müdür ona hiçbir avantaj getirmeyen bir sözleşmeyi iptal etmeyi hızlandırdı.

"Eh, bu benim hatam mıydı?" diye sordum kendi kendime ve ilk sorgulamamın sonucundan memnun bir şekilde şehvetle uzuvlarımı gerdim. İyi bir vicdan, daha büyük bir nimet var mıydı?

Hafif bir kalp ile incelemelerime devam ettim.

Küçük kızımızın doğmasıyla bize mutluluk getirmiş olmasına rağmen sefalet dolu bir yıl geçip gitti.

Ve birden bir öncekinden de daha şiddetli bir sahne manisi karımı sardı. Yönetim ofislerini bastık, ajansları kuşatıp kendimizi muazzam derecede görünür kıldık, ancak her yerde başarısız olduk, tüm kapılar suratımıza kapandı, herkes düzenlemelerimize soğuk sular döktü. Dramımın başarısızlığı ve bilim de isim yapamamanın verdiği hayal kırıklığı ile asla bir aktrise özel bir oyun yazmamaya yemin etmiştim, özellikle de bana cazip gelen bir konu olmadığı için. Ayrıca eşimin geçici hevesini karşılamak için evimi bertaraf etmek istemiyordum ve bu nedenle bu tahammül edilemez üzüntüden payıma düşeni taşımayı kabul etmiştim. Fakat bir süre sonra bu görevin gücümün ötesinde olduğunu fark ettim. Finlandiya'daki tiyatro bağlantılarım ve çabalarım sayesinde karım bir dizi performanslara katıldı. Kendi sırtım için bir kamçı yapmıştım. Bir ay boyunca ben dul, bekâr, aile reisi ve kâhya olmuşum. Bunun karşılığında ise karım eve iki valiz çelenk ve çiçek buketleri getirmişti. Ama o, o kadar mutlu, o kadar genç ve o kadar sevimliydi ki onun için yeni işler ayarlamak için gerekli adımları tekrar attım. Bunu yapmakla ülkemi, arkadaşlarımı, yayıncımı, pozisyonumu terk etmek riskiyle karşı karşıya kalacağımı biliyordum – peki ne için? Bir kadının kaprisi için... Ama varsın olsun! Bir erkek ya âşıktır ya da değildir... Neyse ki şansım yaver gitti, muhabirimin repertuarı olmayan bir aktrise ihtiyacı yoktu. Bu benim hatam mıydı? Bunu düşününce kelimenin tam anlamıyla yatakta uzanıp zevkten dört köşe oldum. Kendi vic-

danını sorgudan geçirmek ne kadar da güzel bir şeymiş! Bu kalbimi rahatlattı... Beni canlandırdı!

Fakat devam etmedi. Çocuklarımız kısa aralıklarla doğdular. Bir, iki, üç. Fakat onun sahne hasreti tekrar tekrar nüksetti. İnsana sebat gerekliydi!

Yeni bir tiyatro açılmıştı. Bunun yöneticisine o zamanlar büyük ilgi odağı olan "kadın sorunu" ile ilgili başrol oyuncusu için yazılmış yeni sansasyonel bir oyun neden sunulmasın? Bunu düşünür düşünmez uygulamaya koydum. Zaten daha öncede söylediğim gibi bir erkek ya âşıktır ya da değildir. Oyun üretildi. Başrol oyuncusu için görkemli bir rol, muhteşem kostümler (elbette), bir beşik, bol mehtap, bir hain; eşine âşık bir sefil koca (kendim), anne olacak bir eş (bir yenilik sahnesi), bir manastırın içi ve daha nice başka şeyler. Aktrisin başarısı olağanüstüydü, ama edebiyat açısından bakıldığında oyun başarısızdı, korkunç bir başarısızlık... Ne yazık ki!

O kurtulmuştu. Ben harap olup mahvolmuştum. Ama her şeye rağmen, kişi başına yüz kron verdiğimiz yöneticiye ikram ettiğimiz akşam yemeğine rağmen, gece geç saatlerde izinsiz tezahürat için ödemek zorunda kaldığımız elli kronluk ceza ve bütün çabalarımıza rağmen ona yeni işler teklif edilmedi.

Bu benim hatam değildi. Bu konuda masumdum. Ben hem şehit hem de kurbandım. Buna rağmen onun hemcinslerinin gözünde karısının kariyerini mahveden serseriydim. Bunun için yıllarca vicdan azabı çekmiştim, bu azap o kadar acıydı ki günlerimi gecelerimi zehretmişti. Oysa insanların huzurunda bu sitem ne kadar sık yüzüme fırlatılmamıştı ki! Suçlu her zaman ben olmuştum! Durumun farklı olması kimin umurundaydı?

Bir kariyer harap olmuştu, bunu itiraf ediyorum... Ancak kimin ve kim tarafından?

Korkunç bir düşünce aklıma geldi; gelecek kuşakların bu harap olan kariyerden beni sorumlu tutma ihtimali beni endişelendiriyordu, çünkü bunları yalanlayacak ve gerçekleri söyleyecek bir arkadaşım olmadığından bu konuda savunmasızdım. Geriye onun mirasını israf konusu kalıyor. Bir

kez "karısının bir ganimetini israf eden" başlığına konu edilmiştim. Aynı zamanda başka vakalarda da karımın geliriyle geçinmekle suçlanmışım, tabancama altı mermi sokmama neden olan bir suçlama. Bir soruşturma arzu haline geldiğinden gelin bu suçlamayı da inceleyelim ve incelemenin ardından bir hüküm verelim. Eşimin mirası on bin kronluk şaibeli hisseden ibaretti; bunların yüz değerinin yüzde elli tutarında bir kredi için bunları bir bankada ipotek ettirmiştim. Genel bir iflas başıboş bir kurşun gibi ansızın geldi. Bunları doğru anda satmayı ihmal ettiğimizden hisselerin değeri üzerindeki kâğıttan da daha aza inmişti. Dolayısıyla borcumu düzenli olarak ödemek zorundaydım; Nominal değerinin yüzde ellisi. Daha sonra karım talebinin yüzde yirmi beşini geri aldı, bu bankaların iflasından sonra alacaklıların aldığı meblağdı.

Ne kadarını ben israf ettim? Kendi kanımca tek kuruşunu bile etmedim. Hisse sahibi kişisel olarak garantilediğim satılamaz hisselerini yüz de yirmi beş artışla geri almış oldu. Muhtemelen tüm diğer konularda olduğu gibi bu konuda da masum olan bendim. Ve bunun yanı sıra beni intiharın eşğine sürükleyen o acı ve umutsuzlukta her şeyin cabası!

Şüphe, güvensizlik eski, zalim kuşkular, bana yeniden işkence etmeye başladı. Neredeyse alçak gibi ölmek üzere olduğum düşüncesi beni delirtiyordu. Sorumluluklardan yorulmuş, çok çalışmaktan tükenmişken, karanlık sözlere üstü kapalı imalara çok fazla dikkat etmeye zaman bulamamıştım. Tamamen günlük zahmetlerimle uğraşıp gün be gün yaşamaya çabalarken, kefedeye ortaya atılan kıskançlık kaynaklı boş konuşmalardan başka bir şey olmasa da gitgide daha kendini belirgin hale getiren iftira söylentileri kol gezmeye başlamıştı. Ve ben salak olduğum için kendimden hariç herkese inandım. Ah! Ben gerçekten de ne deli, ne hasta, ne de dejenere değil miydim? Ben sadece bir düzenbaza tapan bir aptal, o yorgun başını yastığa koyarken Samson'un buklelerini küçük nakış makasıyla kesen, ağır zahmetten o ve çocukların iyiliğini düşünmekten bitkin düşen bir salak mıydım? Güvenilir, kuşku duymadan onurumu, erkeliğimi, yaşama irademi, akıl ve beş duyumu ne yazık ki kaybetmiş-

tim! Hatta on yıl bu büyücünün kollarında uyurken çok daha fazlasını da kaybetmiştim. Bu mümkün müydü – bu düşünce beni utançla doldurdu - Yıllarca içinde bir hayalet gibi yaşamış olduğum bu siste bir suç işlenmiş miydi? Bir kadının iktidara yönelik belirsiz arzusu yüzünden en iyisi erkeği evlilik denen bir düelloya teşvik etmek için işlenen küçük bilinçsiz bir suç? Şüphesiz düpedüz bir aptalmışım ben! Evli bir kadın tarafından baştan çıkarılmışım; namusunun ve onun tiyatro kariyerini kurtarmak için onunla evlenmek zorunda kalmışım; her iki tarafında giderlerin yarısına katkıda bulunacağı koşuluyla dotal sistemi altında evlenmiş, ancak on yıl içerisinde tamamen talan edilmişim, çünkü mali yükünü tümünü kendi omuzlarımda yalnız başıma taşımışım. Şu anda eşim, beni hayatın gerekliliklerini yerine getirmekten aciz bir mirasyedi olarak itham ederken; sözde servetinin israfçısı olarak tanıttığı şu anda kendisi bana tam kırk bin kron borçluydu, bu düğün günümüzde aramızda yapılan anlaşmaya göre giderlerden ona düşen paydı. O bana borçluydu! Son kez tüm eski hesapları ebediyen kapatmaya kararlı bir şekilde rüyasında felç olduğunu gören ve uyandığında rüyada kullandığı değneklerinin gereksiz olduğu anladığından onları atan biri gibi yataktan fırladım. Hızla giyindim ve karımı bunun yüzleştirmek için hemen merdivenlerden aşağı indim. Yarı-açık kapıdan başımı döndüren bakışlarım büyüleyici bir gösteriyle karşılaştı. Bir boyuna eski yatağının üzerine uzanmıştı, o güzel küçük kafası yatağa gömülmüş, altın sarısı saçları sel gibi yere akmış, bukle bukle, kıvrım kıvrım. Şeffaf geceliği omuzlarında aşağı kaymış ve danteller altından beyaz bakire sinisi parlıyordu; yumuşak kızıl beyaz çizgili yatak örtüsü çıplak ayaklarını – o pembe ayak parmakları ve şeffaf tırnaklı mükemmel, küçük ayaklarını açıkta bırakarak onun zarif kırılğan vücudunun hatlarına ihanet ediyordu. O mükemmel ayakları kusursuzluklarıyla şahane bir sanat eserini anımsatıyordu ve işte bu benim karımdı. Hafif bir kalp ve iffetli bir annelik ifadesiyle gülümserken, üç ufaklığının yeni biçilmiş çiçek gibi çiçekli yastık yığınları arasında tırmanıp durduklarını

izliyordu. Bu keyifli gösteri beni yumuşattı. Fakat kalbimde fısıldayan bir kuşku beni uyardı:

"Yavrularıyla oynayan dişi-pantere dikkat!" Annelik ihtişamı ile silahsızlanarak, bir talebenin ürkek ve belirsiz adımlarıyla odasına girdim. "Ah! Uyanmışsın canım " diyerek karşıladı beni, heyecanlı ancak insanın beklediği kadar değil. Karmaşık bir cevap kekeledim, sırtıma tırmanan çocukların hareketlerinden etkilenerek durdum ve annelerini öpmek için eğildim. Bu mümkün müydü?

O gerçekten bir suçlu olabilir miydi? İffetli güzelliği, yalan söylememiş kusursuz dudaklarının etkisi altından bu soruyu düşünerek odadan dışarı çıktım.

Hayır, bin kere hayır!..

Aksine ikna ettim kendimi. Ve yine de şüphe kaldı, her şeye karşı olan bir şüphe: Eşimin sürekliliği, çocuklarımın meşru doğumu, akıllılığım; acımasızca ve aralıksızca bana işkence çektiren o kuşku. Steril düşüncelerin selini durdurma zamanıydı. Keşke bundan mutlak surette emin olabilsem! Ya gizli işlenen bir suç vardı ya da aklımı kaçırmıştım! Gerçeği bilmeliydim! Aldatılmış bir koca olmak! Bunu bildiğim sürece neden umursayacaktım ki! Buna ilk gülen ben olmalıyım. Dünyada karısının tek sevgilisi kendisi olduğundan kesinlikle emin olan tek bir erkek var mıydı? Şimdi evli olan gençliğimden tanıdığım arkadaşlarımı düşününce, şöyle ya da böyle belirli bir ölçüde aldatılmamış olanlar yoktu aralarında. Kuşkusuz işkence çeken şanslı adamlar! Dar görüşlü olmak aptallıktı. İster insan tek olsun, ister de insanın bir rakibi olsun, ne fark eder? Alay konusu olan ise gerçeği bilmemektir; asıl önemli konu bütün her şeyi tamamen bilmektir. Bir adam, bir yüz yıl bile evli kalsa, yine de hâlâ eşinin gerçek doğası hakkında hiçbir şey bilemeyecektir. Hatta insanlık ve tüm kozmosun bilgi derinliğine sahip olsa da yine de onun hayatı kendi hayatı ile bağlı olan kadını asla anlayamayacaktır. Bu nedenle sefil Mösyö Bovary'nin hikâyesi tüm mutlu kocalar için böyle hoş bir okumadır... Fakat bana gelince, ben sadece gerçeği bilmek istemişim. Bunu bilmeliydim. İntikam uğruna? Ne aptallık! İntikam kime? Tercihi rakiplerime mi? Onlar sadece erkek-

lik ayrıcalıklarından faydalanmıştı! Karım? İnsanın dar görüşlü olmaması gerektiğini söylemedi mi? Ve canlarım annesine zarar vermek mi? Bunu nasıl yapabilirdim ki?

Ama bilmek istiyordum; her şeyi bilmek istiyordum. Hayatımı incelemeye kararlıydım; dikkatle, özenle, bilimsel olarak; tüm psikoloji kaynaklarının kullanımını sağlamak için: öneri, düşünce okuma, zihinsel işkence - hiçbirini ihmal edilmemeliydi; hırsızlık yan kesicilik, mektupları durdurmak, sahte imza gibi eski moda klişeleşmiş terimleri bile hor görmeden derinliklerin derinlerine inmeye kararlıydım. İnceleyip araştırmaya kararlıydım... Bu monomania, bir öfke atağı mıydı? Bunu söylemek bana düşmez. İtirafılarımı özenle inceledikten sonra gereken hükmü vermeyi okura bırakıyorum. Belki o bunda aşkın fizyolojisi, ruhun patolojisinin ışığını ya da suç felsefesinin bile garip bir parçasını bulabilir.

Eylül 1881-Mart 1888.

Yazarın Kapanış Konuşması

Bu tamamen korkunç bir kitap, bunu tamamen kabul ediyor ve yazdığım için de pişmanlık duyuyorum.

Bunu neden yazdım peki?

Tabuta konmadan evvel cesedimi yıkamak zorundaydım. Yanlış hatırlamıyorsam dört yıl önceydi, bir arkadaşım, bir yazar, başkalarının düşüncesizliğinin baş düşmanı - bir gün ilk evliliğim hakkında konuşurken bana şöyle dedi: - "Biliyor musun bu yazmak istediğim türden bir roman için mü-kemmel bir hikâye olurdu." Arkadaşımdan tezahüründen cesaret alarak oracıkta bunu kendim yazmaya karar verdim. Eserin asıl sahibi olarak bunu yazdığım ve kendi malımdan faydalandığım için bana darılma sevgili eski dostum." Ayrıca on iki yıl önce yapılan bir öneriyi de hatırlıyorum, bir akşam kızının bir grup genç erkeklerle flört ettiğini izlerken müs-takbel kayıinvalidemin "O bir roman için görkemli bir kah-raman olmaz mı?" dediğini hatırlıyorum.

"Ne başlığı altında?"

"Tutkulu bir kadın!"

Tam zamanında ölen Sayın mutlu anne, önerini hayata ge-çirdim. Roman yazılmıştır.

Artık huzur içinde ölebilirim.

MS 1888

Geçen gün bu romanın kahramanıyla tekrar bir araya gel-dim. İlk evliliğinin hikâyesini yayımlamam için beni kandır-dığına dair onu azarladım. Tekrar evlenmiş, tatlı küçük bir kız çocuk babası olmuş ve on yaş daha gençleşmiş görünü-yordu. Sitemime "Sevgili yaşlı delikanlı " diye yanıt verdi " Bu ilk yayımlandığında herkesin roman kahramanı kadına gösterdiği tüm sempati beni beraat ettiriyor. Bu gerçekten ona karşı beslediğim derin sevgiyi ölçebilirsiniz, çünkü ben değil sadece onca vahşeti yaşadım, bu aynı zamanda kendini okura da tebliğ etti. Ancak bu, yine de bir Fransız akade-misyenin sürekliliğimi, buna çocuklarımda dâhil aileme olan

sadakatimi, eşimin vahşet, döneklilik ve sahtekârlık görünümündeki şerefsizliği benim zayıflığım olarak eleştirmesini engelleyememiştir. Sadece eskisi diğerini bıçakladığı için bu adam seçkin bir Carnot'yu önemsiz bir Caserio'ya tercih etmiyor mu, merak ediyorum?" Ayrıca, kendin bile yazmak istediğin bu kitap, zenginliği sadece benim edebiyat kariyerimi takip eden, kalbimin acılarıyla birlikte eşzamanlı gelişmiş ve sadece yurttaşlarım tarafından bilinen bir malzeme. Ben muharebe meydanını terk edebilirdim. Kararlılıkla görevimin başında kaldım. Gece gündüz evdeki düşmanla mücadele ettim. Bu cesaret değil miydi? 'Zavallı, savunmasız kadın' aklı kadının ilahlaştırılmasına- karşı direndiği ve kendisi serbest bir düşünür olduğu için tımarhaneye kapatılmakla tehdit edilen hasta, yalnız, yoksul bir adama karşı sürdürdüğü savaşında müttefik olarak dört İskandinav krallıkları tarafından destekleniyordu. 'İlahi adalet' terimi altında intikamcı düşüncelerini gizleyen o sevgili ruhlar, kendi Nemesis Tanrıçaları namına "İtirafımı" kınamış ve Marie'nin ilk evliliğinden kocasını aldattığım iddiasıyla sahte deliller üretmişlerdir. Gelin de ben onun huzurunda temiz ellerimle durup onun ihmal ettiği kadına masum aşkımı itiraf ettiğim zaman Baron'un karısını nasıl kollarıma attığı sahneyi okuyalım. Onları ordu görevinde savunmak, küçük kızının geleceğini kurtarmak için tüm hatalarımızın yükünü genç omuzlarıma aldığımı hatırlasınlar. Bir fedakârlık eylemi acımasız bir intikam eylemiyle cezalandırılıp cezalandırılmayacağını onlara soralım. Benim davrandığım gibi davranmak için insan hem genç hem de aptal olmalı, bunu kabul ediyorum. Ama bu bir daha asla tekrarlamayacak – bir daha asla... Ama... Bu kadarı yeterli! Ondan sonra... Hayır ya... Hoşça kal! "

Beni bu mükemmel dürüstlüğüne büyüsünde bırakarak, hızla uzaklaştı.

Bunun üzerine bu edebiyat ve dünyadan kaybolan idealistin, hikâyesini yayımladığım için bir daha asla pişmanlık duymadım. Fakat sonuç olarak "Bir Aptal Kadının İtirafı" adında bir eser yazma fikrimden vazgeçtim, çünkü bir suçluya kur-

banı aleyhine delil vermesine katkıda bulunmak sağduyu kurallarına aykırı olurdu.

Bu kendini, savunma amaçlı yazılan ilk evliliğine dair sözlü bir hesaplaşma ve son bir vasiyetnameydi, çünkü bunu bitirir bitirmez intihar etmek niyetindeydi. Yayımlanma amaçlı olmayan bu betik beş yıl boyunca mühürlü olarak bir akra-basının güvenliği altında tutulmuştu. Sadece 1893 ilkbaharında, koşulların baskısı altında ve kamuoyu ile basın ona en adaletsiz bir şekilde saldırınca bunun yayın haklarını satmış-tır.

1902

August Strindberg

INFERNO

